

PART II

EDICIÓ DE DOCUMENTS

Criteris de transcripció

En la transcripció dels textos hem respectat, amb el màxim de fidelitat, les grafies dels escriptors. Amb tot, hi hem fet algunes modificacions que detallem tot seguit.

Hem separat les paraules d'acord amb la llengua moderna. En aquest aspecte destaca la regularitat dels escriptors pel que fa a l'escriptura aglutinada de *des de*, *per a* i *per a que* que transcrivim amb els elements separats i sense acentuar *que* en la locució conjuntiva.

Hem adaptat els signes de puntuació a les necessitats de periodització de les frases a fi de fer més entenedor el text.

El caràcter administratiu dels documents, amb formulismes, repeticions i enumeracions que compliquen la sintaxi, ens ha conduït a incorporar molt sovint les comes. Hem inclòs el punt i a cap, que separa visualment els paràgrafs que vénen aglutinats en els manuscrits, sobretot en les visures, on es feia servir tan sols la conjunció *y* per distingir els períodes. L'ús de *ítems* aplicat en alguns documents, ens serveix de referència per perioditzar els paràgrafs en els textos que presenten el contingut de manera contínua.

En segon lloc, hem accentuat els mots seguint les normes actuals, segons la pronúncia occidental. Algunes paraules que presenten problemes d'accentuació les comentem en els apartats corresponents de l'estudi lingüístic, indicant la pronúncia actual a la zona. No incorporem la dièresi en aquelles paraules que duen *h* entre les grafies del diftong.

Hem incorporat també l'apòstrof d'acord amb la normativa actual en aquells casos que la presència d'un article contracte en contacte amb un mot que comença en vocal ho permetia. Remarquem que, en quasi tots els casos, les contraccions *al* i *del* davant de paraula començada en vocal es mantien unides en els manuscrits. No hem alterat, però aquells articles que no estaven apostrofats, que eren la majoria.

També introduïm el punt volat per a les elisions que no tenen representació gràfica en la normativa actual.

Quant a les abreviatures, les hem desenvolupades d'acord amb la forma predominant en els registres de l'època.

Les expressions llatines les hem reproduïdes en cursiva. En el procés judicial hem usat les cometes per a destacar la intervenció directa dels testimonis.

Els escriptors empen les majúscules arbitràriament, en la transcripció n'hem adaptat l'ús a les necessitats actuals de la normativa.

Hem incorporat l'ús del guionet en els casos que convenia i hem escrit *l·l* sempre que l'escrivà emprava *ll* sense separar.

En els textos més antics, regularitzem l'ús de la *j* i la *i* així com el de la *u* i *v*.

La numeració original de les pàgines en els manuscrits, la indiquem mitjançant claudàtors.

Les llacunes que presenten els manuscrits per corrupció del paper estan indicades per mitjà de punts suspensius entre claudàtors.

Els títols que encapçalen les diferents parts de les visures, responen a les indicacions situades al marge en els manuscrits.

Les transcripcions del *Llibre de Visures de Benassal* que corresponen als documents [TM] i [LM], les presentem superposades. El fet d'haver estat redactades a base de modificacions de documents anteriors, per tal de destacar la part original, hem subratllat els fragments segons indiquem en les notes corresponents.

DOCUMENT [VBI]
PROCÉS JUDICIAL DE BENASSAL
VICENT BADAL
 1684
ARXIU MUNICIPAL DE BENASSAL
 SECCIÓ B, Nº1

[1] *Die VIII, mensis maii, anno a Nativitate Domini MDCLXXXIII*

Fonch atrobat per Christòfol Forés, lloctinent de justícia de la present vila de Benasal, en la masada de Jaume Nabàs, major de dies, a Jaume Nabàs, menor de dies llaurador nafrat de tres nafres: les dos en lo estómag, en la boca del ventrell, endret de la boca del cor a la part esquerre, y la altra en lo dit del mig de la mà esquerra. Fetes, al paréixer, ab arma punjant. De les quals fonch vista eixir efusió de sanch.

De quibus: Actum en la masada dita de Jaume Nabàs, major de dies, terme de la present vila de Benasal.

Testes: Joseph Vilalta d'en March, perayre, y March Pitarch, teixidor de llana, de la present vila de Benasal habitants.

Recepit: Vincentius Badal, notari et scriba

Dictis die et anno.

Jaume Nabàs, menor de dies, llaurador de la present vila de Benasal habitador, de edat que dix ésser de trenta-y-cinch anys, poc més o menys, relant y testimoni, lo qual jurà a Nostre Senyor Déu en mà e poder de dit lloctinent de justícia dir veritat.

Fonch interrogat e dix que lo que sab y pot dir ell relant y testimoni, a serca de lo que és estat interrogat és que huy, prop de les nou ores del matí, estant ell relant, en la foyeta d'en Fuster en la seu-heretat, que està en la ralla del mas de Bertomeu Bertran, oy uns crits. Y volent [2] veure qui eren [...] forsejant dos hòmens [...] de avall de les saleres [...] en vista de Corbó y corre-[...] y els digué: "que estau [...] despartir Pere Bertran, menor de dies, fill de Pere Bertran, major de dies, li tirà una puñalada a ell, relant, y volent-la-y agafar en la mà esquerra, li féu un esgarrany en la dit del mig de la mà esquerra y li pegà en la boca del estómag endret del cor y li féu dos forats. Y entonces se apartà de ells dient-los una per una: "yo ya estich ferit".

Y los que estaven presents y reñyint eren: dit Pere Bertran, menor, y Joseph Bertran, son jermà de dit pare y fill de dit Pere Bertran, major; y son germà de dit relant, dit Vicent Nabàs, fadrí.

Y a part de avall, junt a la serra del Vermell estaven dos fills de Joseph Nabàs y no sab qui eren. Y per los plans de Consell passava un home ab dos cavalcadures y no el ha conegut.

Y al cab de rato anà al puesto que li pegaren la puñalada, Bertomeu Bertran.

Y assò fuit sibi lectum, et perseveravit.

E com no sabera de escriure, de sa pròpia mà en señal de sa deposició, en presència dels testimonis infrascrits *forma següent*:

Thomàs Molés

Joseph Vilalta de March

Dictis die et anno.

Havent acudit Christòfol Forés, lloctinent de justícia de la present vila de Benasal, a la masada de Corbó més alt, ha hon habita Pere Bertran, menor, fill de Pere, y Joseph Bertran, son jermà etiam fill de Pere, per a effecte de capturar als dits Pere Bertran, menor fill de Pere, y al dit Joseph Bertran.

Y havent buscat dita masada y fet lo degut escorcoll per a capturar-los, no foren [...] [3] demanat a Pasquala Bertran, donzella, que estava en dita masada, dix y respost que des de huy dematí no els ha vists.

E per ço, dit justícia requerí a mi, lo notari infrascrit, li'n rebés acte de fuga. Lo qual per my, dit notari infrascrit, li'n fench rebut dits dia, més e any, en la masada més alta de Corbó, terme de la present vila de Benasal.

Testes: Joseph Vilalta de March, perayre, y March Pitarch, teixidor de llana, de la present vila de Benasal habitants.

(Informacions ex officio rebudes per Joan Selades, justícia de Benasal, *in facto* de Pere Bertran, menor, fill de Pere.)

Recepit: Badal, notari escriba

Die XIII, mensis maii, anno a Nativitate Domini MDCLXXXIII.

Vicent Nabàs, fadrí, llaurador, de la present vila de Benasal habitador, de edad que dix ésser de vint-i quatre anys poch més o menys; testimoni, lo qual jurà a Nostre Senyor Déu dir veritat.

Et primo fench interrogat, e dix que lo que sab y pot dir ell testimoni, sobre lo que és estat interrogat és que lo dimats propassat que contàvem nou dies del present mes de maig del corrent any, estava ell testimoni, a cosa de les nou hores del matí, ab son ganado en lo terme de la present vila, a part de avall de les saleres d'en March, al collet més enllà, en vista de Corbó.

Y estant paixent son ganado en dit puesto, que és terra de la Comuna, aplegà a ell testimoni, Joseph Bertran, fill de Pere, major de dies, y escomensà a dir-li, com tenia allí son ganado.

Y estant replicant los dos, aplegà allí Pere Bertran, major de dies, fill de Pere Bertran, major de dies. Y después de haver presehit poques paraules, se afferrà dit Pere Bertran menor ab lo testimoni, y el [4] llansà en terra al dit Nabàs.

Joseph Bertran, menor, fill de Pere Bertran, major, vent que ell testimoni, estava en terra, --y portava puñyal-- tractà de desembainar-lo-y y llansar-lo com ab tot effecte, e eixecutà així. Y dit Pere Bertran, menor, escomensà a porrades en la mà contra de ell testimoni.

Y havent oyt los crits Jaume Nabàs, menor de dies, llaurador de la present vila, que es trobava prop de dites saleres d'en Manuel, vingué a despartir a ell testimoni y als dits Bertrams. Y havent aplegat a ells, dit Pere Bertran, menor, fill de

Pere, llansà mà al puñyal que portava, y li tirà una puñyalada al dit Jaume Nabàs, menor. Y dit Jaume Nabàs, vent que li tirava la puñyalada y parà les mans, y reparant-la, quedà ferit en la mà; y havent passat dita puñyalada al cos, quedà ferit en la boca del ventrell eo del cor.

Y dit Bertran li féu dos forats en dit puesto en dita puñyalada. Y sentint-se ferit, dit Jaume Nabàs tractà de retirar-se.

Y des de luego aplegà Bertomeu Bertran, llaurador de la present vila habitador, el qual, vent que dit Pere Bertran, menor se arremetie contra de ell testimoni, ab lo puñyal dos altres vegades, se posà de per mig y el detingué.

A vista de lo qual, ell testimoni, tractà de anar-se'n a veure al dit Jaume Nabàs, son jermà, al qual trobà ferit com ya té dit [5] a la present, al mas de Jaume Nabàs, major de dies, pare de el testimoni y del dit Jaume Nabàs, menor.

Y assò és. *Fuit sibi lectum et perseveravit.*

E com no sabera de escriure, de sa pròpria mà féu la present creu en presència dels testimonis infrascrits, en señyal de sa deposició, forma següent:

Cosme Vidal

Pere Casanova

Dictis die et anno.

Jaume Nabàs, major de dies, llaurador de la present vila de Benasal habitador, de edad que dix ésser de seixanta anys poch més o menys, testimoni, lo qual jurà a Nostre Señor Déu en mà e poder de Joan Selades, justícia de la present vila de Benasal, dir veritat.

Et primo fonch interrogat, e dix que lo que sab y pot dir ell testimoni, sobre lo que és estat interrogat és que el dilluns propassat, que contàvem huyt dies dels presents mes e any, a cosa de les set o huyt hores del matí, passava eo feia passar ell testimoni, y Vicent Nabàs son fill, lo ganado per la vora de la masada de Pere Bertran, [6] major, que tot és te[rra com]una y des de luego véu ell testimoni, a Pere Bertran, el qual, escomensà a dir-li a ell testimoni, que no havia de fer passar lo ganado per allí, ni lo y passaria. Y replicant ell testimoni, li digué que allí era terra comuna y lo y podia passar. A lo que respongué dit Bertran, major, que no lo y havié de passar encara que sabés perdre la vida. Oynt lo qual, tratà ell testimoni, de apartar lo ganado y traure'l de allí.

En lo altre dia que contàvem nou dels presents, estava ell testimoni, en sa masada entre les nou y deu hores del matí poch més o menys, y véu que aplegà [a] sa masada Jaume Nabàs, menor de dies, son fill, ab un drap a la boca del ventrell eo del cor, detenint no ixquera la sanch. Y véu ell testimoni, al dit son fill ferit de una puñyalada en la mà esquerra y en la boca del cor, a hon tenia dos forats; per lo que li preguntà que què havié estat. A lo que respongué dit Jaume Nabàs, menor, que estant reñyint Vicent Nabàs, son jermà, ab Pere Bertran y Joseph Bertran, fills de Pere, ell havié anat a despartir-los, a vista de lo qual Pere Bertran, menor fill de Pere, llansà mà al puñyal y li havié pegat [7] una puñyalada al dit Jaume Nabàs, menor, y el havié ferit en la mà y a la boca del ventrell, ha hon li havié fet dos forats.

Y des de luego tractà ell testimoni, vindre-se'n a la present vila a [a]visar a Vostra Merced, lo Señor Justícia eo son lloctinent y al barber.

Y assò és, y també és recordant que el dit dia de dilluns, que contàvem huyt dies dels presents, quant ell testimoni, replicava ab dit Bertran, major, sobre si havie de passar dit ganado per la vora de la masada de aquell, dit Bertran, major, li digué a ell testimoni: "pues que el voleu passar, lo ganado? Mos fills ho remediarian...". Oynt lo qual tractà de traure'l.

Y assò és. *Fuit sibi lectum et perseveravit.*

E com no sabés de escriure, de sa pròpia mà en senyal de sa deposició, féu la present creu, en presència dels testimonis infrascrits, *forma següent*:

Gaspar Artola, menor

Isidro Vilalta

Dictis die et anno.

Joseph Nabàs, major de dies, llaurador, de la present vila de Benasal habitador, de edad que dix ésser de quoranta-huyt anys poch més [8] o meñys, testimoni, lo qual jurà a Nostre Señor Déu en mà e poder de dit justícia, dir veritat.

Et *primo* fonch interrogat e dix que lo que sab y pot dir ell testimoni, sobre lo que és estat interrogat és que lo dimats propassat, que contàvem nou dies dels presents mes e any, a cosa de les nou hores del dia poch més o meñys, se trobà ell testimoni, y un chiquel, son criat, guardant lo ganado en la serra del Vermell, terme de la present vila, de ha hon oy uns grans crits devés les saleres d'en Manuel.

Y pugant dalt, a la serra del Vermell, de ha hon podia descobrir dites saleres d'en Manuel, des de lo alt, véu que en dites saleres y havia un carròs de gent, y que estaven replicant.

Y estant mirant, véu ell testimoni, que Bertomeu Bertran yxqué de sa casa y se encaminava devés de ha hon estaven los crits. Y véu ell testimoni, que después que aplegà dit Bertomeu, hu dels que estaven allí feia escomeses de arremetre's devés del altre. Y des de luego véu ell testimoni, que Jaume Nabàs, menor, fill de Jaume, es retirà de dit puesto y se encaminà al seu mas. Y en continent véu que se n'ixqué y se n'anà devés lo mas de son pare.

Y està en veritat, ell testimoni que des de dita serra del Vermell conegué [9] als que estaven en dites saleres d'en Manuel; los quals cren: Pere Bertran, menor de dies, fill de Pere Bertran, major de dies, y Joseph Bertran, fill de Pere, major de dies; Jaume Nabàs, fill de Jaume y Vicent Nabàs y Bertomeu Bertran que fonch lo que aplegà después com té dit.

Y està en veritat que después que se n'anà dit Jaume Nabàs, menor, es quedaren los demés en dit puesto replicant. Y al cab de rato se n'anà Vicen¹ Nabàs, y de allí a poch lo dit Bertomeu, los quals se n'anaren devés lo mas de Jaume Nabàs, menor. Y els dits Bertrams se n'anaren devés la masada de son pare.

Y havent passat unes tres hores poch més o meñys, véu ell testimoni, que la gent del rey se encaminà devés la masada de Pere Bertran, menor de dies. Per lo que descorrí ell testimoni, que y havie agut alguna desgràcia.

Y enaprés, en la vesprada, a cosa de les cinch o sis hores, es trobà ell testimoni, en lo sòl del barranch del Castell ha hon li vingué a questar dit Pere

¹ Accentuat segons la pronúncia actual de Benassal, amb e tancada; front a la de la Plana que realitza una e oberta.

Bertran, menor de dies, fill de dit Pere Bertran, major de dies, dient-li ell testimoni: "pues home, què hau tengut, que ha [a]nat la gent del rey a la masada?"

A lo [10] que li respongué dit Pere Bertran que havien tengut una riña ab Jaume Nabàs, menor, y Vicent Nabàs, fills de Jaume Nabàs; y que els havien llansat en terra, y que dit Pere tenia lo puñyal desembainat y que el dit Jaume Nabàs, ell mateix, se havie ferit.

Y des de luego se n'anà ell testimoni, perquè lo ganado se n'anava, y es deixà a dit Pere Bertran en lo mateix barranch.

Y asso és. *Fuit sibi lectum et perseveravit.*

E con no sabera de escriure, de sa pròpia mà, en señyal de sa deposició féu la present creu en presència dels testimonis infrascrits *forma següent*:

Juan Royg

Francés Vilalta

Dictis die et anno.

Manuel Pitarch, fadrí, teixidor de llana, de la present vila de Benasal habitador, de edad que dix ésser de vint-i-tres anys poch més o menys, testimoni, lo qual jurà a Nostre Señor Déu en mà e poder del dit justícia, dir veritat.

Et *primo* fonch interrogat e dix que lo que sab y pot dir ell testimoni, sobre lo que és estat interrogat és [11] que lo dimats propassat que contàvem nou dels presents, a cosa de les onze hores del dia, li manà a ell testimoni, el lloctinent de Vostra Merced lo justícia de la present vila que el acompanyàs ab assistència de altres. Y tots se encaminaren a la masada de Jaume Nabàs, major de dies.

Y en ella trobaren a Jaume Nabàs, menor de dies, ferit en tres parts, ço és, en la mà esquerra y en la boca del ventrell dos forats. Y encontinent oy dir que qui el havia ferit era Pere Bertran, menor de dies, fill de Pere.

Y tala era, és estada y és la veu y la fama pública en la present vila.

Y també sab ell testimoni que el dit Pere Bertran, menor, des de entones ensà no ha paregut més ni donat còpia de si ausentant-se de la present vila per la referida puñyalada y per haver ferit al dit Nabàs. Lo que així mateix ha hoït dir públicament y és públich y en obrí pública veu y fama.

Y en dit dia es trobà present ell testimoni, no sols al acte de nafres; sí també al acte de fuga.

Y assò [és], *fuit sibi lectum et perseveravit.*

E com no sabés de escriure, de sa pròpia mà féu la present creu en presència dels testimonis infrascrits, en señyal de sa deposició, *forma següent*:

Pere Juan Ribera

Pere Casanova

[12] *Dictis die et anno.*

Joseph Vilalta de March, perayre de la present vila de Benasal habitador, de edad que dix ésser de vint-i-un any poch més o menys, testimoni, lo qual jurà a Nostre Señor Déu en mà e poder de dit justícia, dir veritat.

Et *primo* fonch interrogat e dix que lo que sab y pot dir ell testimoni, sobre lo que és estat interrogat és que lo dimats propassat, que contàvem nou dies dels presents, a cosa de les onze hores del dia poch més o menys, li manà a ell testimoni, el lloctinent de Vostra Merced, justícia de la present vila que el acompanyara. Y ab assistència de altres persones se encaminaren a la masada de Jaume Nabàs, major.

Y aplegant a ella toparen allí a Jaume Nabàs, menor, ferit de una punyalada en tres puestos, ço és: en la mà esquerra y en la boca del ventrell tenia dos forats. Y encontinent que aplegaren a oït dir el testimoni públicament, y después en la present vila, y tala fonch, és estada y és la veu y fama pública en aquesta, que qui ha ferit al dit Jaume Nabàs, menor, és Pere Bertran, menor fill de Pere. Lo qual des de entonces ensà no ha paregut ni donat còpia de si ausentant-se de dita y present vila per dita punyalada. Lo que així mateix ha oït dir [13] públicament y és públich y notori, pública veu y fama en la present vila.

Y assò és. *Fuit sibi lectum et perseveravit.*

E com sabera de escriure, de sa pròpia mà fermà sa deposició forma següent:

Joseph Vilalta de March.

Dictis die et anno.

Joseph Artola, fadrí, perayre, de la present vila de Benasal habitador, de edad que dix ésser de vint-i-hun any poch [més o] menys, testimoni, lo qual jurà a Nostre Señor Déu en mà e poder de dit justícia, dir veritat.

Et *primo* fonch interrogat e dix que encontinent que nafraren a Jaume Nabàs, menor de dies de una punyalada en la mà y en la boca del ventrell a hon tenia dos forats, ha oït dir ell testimoni, públicament en la present vila, y tal fonch, és estada y és la veu y la fama pública en aquella, que qui ha ferit al dit Jaume Nabàs, menor, és Pere Bertran, menor, fill de Pere. Lo qual, des de entonces ensà no ha paregut més ni donat còpia de si, ausentant-se de la present vila [14] per dita punyalada. Lo que així mateix ha oït dir públicament y és públich y notori, pública veu y fama en dita y present vila.

Y assò és. *Fuit sibi lectum et perseveravit.*

E com no sabés de escriure, de sa pròpia mà, en presència dels testimonis infrascrits, féu la present creu en seyal de sa deposició forma següent:

Pere Juan Ribera

Pere Casanova

Dictis die et anno.

Pere Rúvio, teixidor de llana, de la present vila de Benasal habitador, de edad que dix ésser de trenta anys poch més o menys, testimoni, lo qual jurà a Nostre Señor Déu en mà e poder de dit justícia, dir veritat.

Et *primo* fonch interrogat e dix que sab y pot dir ell testimoni, sobre lo que és estat interrogat és que lo dimats propassat, que contàvem nou dies dels presents, a cosa de les onze hores del dia poch més o menys li manà el lloctinent de Vostra Merced, lo justícia de la present vila que el acompanyara. Y ab assistència de altres persones, se encaminaren a la masada de Jaume Nabàs, major. Y aplegant a ella [15] trobaren allí a Jaume Nabàs, menor, ferit en tres puestos, fetes al paréixer ab arma punchant, ço és: una ferida a la mà, y dos en la boca del ventrell. Y encontinent que aplegaren oy dir ell testimoni públicament, y tal fonch, és estada y és la veu y la fama pública en la present vila, que qui ha ferit al dit Jaume Nabàs, menor és Pere Bertran, menor, fill de Pere. Lo qual des de entonces no ha paregut més, ni donat còpia de si, ausentant-se de dita y present vila per dita ferida o ferides. Lo que així mateix ha oyt dir públicament y públich y notori, pública veu y fama en la present vila.

Y assò és. *Fuit sibi lectum et perseveravit.*

E com no sabera de escriure, de sa pròpia mà, en señyal de sa deposició féu la present creu, en presència dels testimonis infrascrits forma següent:

Pere Juan Ribera

Pere Casanova

Die XVI mensis maii anno a Nativitate Domini MDCLXXXIII.

Bertomeu Bertran, llaurador, de la present vila de Benasal habitador, de edad que dix ésser de trenta anys poch més o menys, testimoni, lo qual jurà a Nostre [16] Senyor Déu, en mà e poder del dit justícia, dir veritat.

Et *primo* fonch interrogat e dix que lo que sab y pot dir ell testimoni, sobre lo que és estat interrogat és que el dimats propassat, que contàvem nou dies dels presents, a cosa de entre huyt y nou hores del matí, estant ell testimoni, en sa masada, la qual està en lo terme de la present vila, en la partida dita de Corbó més avall; oy ell testimoni, uns crits. Y des de luego, ab un bastó en la mà, se encaminà corrent devés de ha hon oya la veu.

Y aplegant al collet més enllà, en vista de Corbó, trobà a Pere Bertran, menor, fill de Pere y Joseph Bertran, fill de dit Pere y a Vicent Nabàs, fadrí; los quals estaven replicant.

Y entre altres paraules està en veritat, ell testimoni, que digué dit Vicent Nabàs una per una: "una puñyalada has donat a mon germà". Les quals paraules deia al dit Pere Bertran, menor; el qual respongué que ell no la y havia pegada; que el dit Jaume Nabàs, germà del dit Vicent, se la havia pegada volent-li prendre lo puñyal que el dit Pere tenia en la mà. A lo que respongué dit Vicent: "yo no tinch cuidado de això, ell sanch y à!" -- una per una--. Y oynt ell testimoni, estes paraules digué al dit Vicent Nabàs que se n'anara de allí; com ab tot efecte se n'anà.

Y de allí a poch rato també se n'anà ell, [17] testimoni, camí del mas de Jaume Nabàs, menor, a veure el dañy que tenia. Y es deixà en dit puesto als dits Bertrams.

Y havent aplegat ell testimoni, a la masada del dit Nabàs, no troban-lo en aquella, s'encaminà ell testimoni, devés la masada de Joseph Bertran, son pare, juntament ab dit Vicent Nabàs fins a la mitat del camí. Y es conferí ell testimoni a

dita masada a fi de contar al dit son pare tot lo referit. Y per no trobar-lo-y se'n tornà a sa masada.

Y assò és. *Fuit sibi lectum et perseveravit.*

E com no sabera de escriure, de sa pròpia mà, en señyal de sa deposició, féu la present creu, en presència dels testimonis infrascripts *forma sequenti*:

Iusep Sans

Jeroni Miralles

[18] *Die XXV, mensis maii, anno a Nativitate Domini MDCLXXXIII*

Posuit Josephus Segarra, notari fissi procurator infrascriptus.

Recepit: Vincentius Badal, notari et scriba.

JHS

Joseph Segarra, notari procurador fiscal y patrimonial per sa magestat en lo present Maestrat Vell de Montessa y en comandes de aquell del Coll de la Garrofera ençà; propositant com millor pot diu que per les informacions ex officio rebudes per Vostra Merced, lo justícia de la present vila de Benasal en nou y catorse y setse dies del present mes de maig corrent any mil sis-cents huytanta-y-quatre; y acte de fuga presentat; a les quals se rreferix y vol haver per expressats, consta com:

en lo dimats que contàvem nou dies del present mes de maig, corrent any mil sis-cents huytanta-y-quatre, estant Vicent Nabàs, fadrí, de dita present vila, a les nou hores ans migdia poch més o menys, pasturant son ganado a la part davall de les saleres d'en Manuel, terme de dita present vila, y terra comuna de aquella, aplegà a dit Vicent Nabàs, fadrí, Joseph Beltran, fill de Pere Beltran, major de dies, y li digué con tenia allí son ganado.

Y replicant los dos, aplegà a ells y a dit puesto Pere Beltran, menor de dies, fill d'en Pere, germà de dit Josep Beltran. Y havent presehit poques paraules, se afferrà ab dit Vicent Nabàs y el llançà en terra al dit Nabàs.

Y vent lo dit Joseph Beltran que dit Vicent Nabàs portava [19] puñal, lo y desenssajinà y el llançà. Y entonces, lo dit Pere Beltran, menor, començà a pegar porrades en la mà al dit Vicent Nabàs.

Y havent hoït los crits Jaume Nabàs, menor de dies, llaurador, germà de dit Vicent, llaurador també de la present vila, que estava prop y en sa heretat en la foyeta d'en Fuster, a la ralla del mas de Berthomeu Beltran a fins a despartir als dits Vicent Nabàs, a Joseph Beltran y Pere Beltran, fills de dit Pere Beltran major, que estaven los dits Beltrons atosats ab dit Vicent Nabàs. Y aplegant a ells dit Jaume Nabàs, dit Pere Beltran, menor, llançà mà a un puñal a temps que dit Jaume Nabàs els digué: "que estau locos?".

Y volent-los departir, lo dit Pere Beltran, fill d'en Pere, tirà una puñalada al dit Jaume Nabàs y el ferí en lo dit del mig de la mà esquerra, y en la boca del estómagu endret del cor li féu dos ferides.

Y en açò, dit Jaume Nabàs se retirà dient una per una: "yo ja estich ferit".

De tot lo qual se veu clarament tenir gran enemic lo dit Pere Beltran, fill d'en Pere, ab dit Jaume Nabàs; pues, anant a despartir deixà dit Pere Beltran d'en Pere a dit Vicent Nabàs y tenint com tenia lo puñal dit Pere Beltran d'en Pere quant estava

afferrat ab dit Vicent Nabàs, no lo ffengué ab ell; y a la venguda y primer paraula que digué dit Jaume Nabàs; dit Pere Beltran, menor, fill d'en Pere, lo invadí y pegà la puñalada.

Per tot lo qual y lo contengut en dites informacions y per dits delictes, lo dit procurador en dit nom diu que denuncia y criminalment acusa al dit Pere Beltran, requerint la present denunciació y [20] criminal acusació ser-li admesa.

Et ea admissa, lo dit Pere Bertran sia capturat y confessat sobre la present denunciació *iuxta fori formam eo supernegatis* testimonis ser-li rebuts y reproduhits *cum iniunctione*.

-Alias- y si capturat no serà, sia prosuït contra aquell per legítim procés de absència segons Furs y Pragmàtiques del present Reyne de València.

Y constant *de predictis aut saltim de necessariis* requir lo dit Pere Beltran ser condemnat en totes les penes així corporals com pecuniàries contra semblants delinqüents estatuhides y hordenades y sia feta aprensió dels béns mobles, y los fets posats en mala veu.

Sia lo dit Beltran condemnat en los gastos de la present causa.

Per ser així -compliment - impleando- y en quant al dit Joseph Beltran, *detinet acordium*.

Gavaldà, fissi assessor.

JHS

Die 25 maii 1684.

Admissa denunsiasione in quantum fiant setura requisita.

Agramunt, assessor.

Die iovis intitulata XXV mensis maii MDCLXXXIII.

Recepit: Joseph Serrania, ministre del justícia de la present vila de Benasal, ell, huy, tenint orde y verbal comissió de dit justícia haver acudit a la masada de Pere Bertran, major de dies, terme de la present vila, partida dita de Corbó, en la qual casa y masada solia viure, revenir y habitar Pere Bertran, menor, fill del dit Pere [21] al temps de la perpetració del delicte per lo qual és estat denunciat; a fi y effecte de capturar al dit Pere Bertran, menor, fill de Pere.

Y havent fet lo degut escorcoll en dita casa y masada, no estant atrobat; per ço lo ha citat ad aquell ab ralles per a que comparega lo dia de demà, davant y en cort de dit justícia, en hora de audiència si feriat no serà; y si serà feriat, per a el altre dia après seguent no feriat, a la mateixa hora; a fer dret y respondre sobre lo contingut en la sobredita denunciació contra aquell posada per Joseph Segarra, notari procurador fiscal y patrimonial per sa magestad en lo present Maestrat Vell de Montesa y en comandes de aquell.

Fent en senyal de dita primera citació de ralles, una y primera, a les portes de dita casa y masada.

Recepit: Vincentius Badal, notari, et scriba

Feriat

Die Veneris intitulata XXVI dictorum mensis et anni, dia de Sent Felip Neri y per consegüent feriat.

Recepit: Vincentius Badal, notari et scriba.

Die Sabati intitulata XXVII dictorum mensis et anni.

Comparent en cort y en hora de audiència el dit Joseph Segarra, notari procurador fiscal y patrimonial; cort llevant dix que acusava, com de fet acusa la primera contumàcia de ralles vers e contra lo dit Pere Bertran, menor, fill d'en Pere, delat y denunciati qui dessús.

Admissa.

Recepit: Badal, notari escriba.

[22] *Dictis die et anno.*

Recepit dit Joseph Serrania, nuncio ministre del justícia de la present vila qui dessús. Ell, en lo present dia de huy, contants xxvii del present mes e any, tenint verbal comissió del dit justícia, haver accedit a la masada de Pere Bertran, major de dies, llaurador, en lo terme de la present vila, en la qual solia habitar Pere Beltran, menor de dies fill de Pere, al temps de la perpetració del delict per lo [que] és estat denunciati; a fi y effecte de capturar al dit Pere Bertran, menor, fill de Pere; y haver fet lo degut escorcoll en aquella per a capturar-lo.

Y no havent-lo trobat, lo ha citat per segona citació de ralles per a el dia de demà davant y en cort de dit justícia, en hora de audiència si feriat no serà; y si serà feriat, per a el altre dia après no feriat, a la mateixa hora,

fent en senyal de segona citació de ralles, una y segona ralla a les portes de la casa y masada del dit Pere Bertran, major, que és ha hon solia habitar lo dit Pere Bertran, menor, delat y denunciati, al temps de la perpetració del delict per lo qual és estat denunciati, a fer dret y respondre sobre lo contengut en dita denunciació contra aquell posada per dit procurador fiscal y patrimonial, en lo dia xxv dels presents mes e any.

Recepit: Badal, notari et scriba.

Die Dominica intitulata XXVIII dictorum mensis et anni,

dia del Sant Dumenge y per consegüent feriat.

Recepit: Badal, notari et scriba.

Die Lunae intitulata XXVIII dictorum mensis et anni.

Comparent en la cort y en ora de audiència [23] Joseph Segarra, notari procurador fiscal y patrimonial; cort llevant dix que acusava, com de fet acusa la segona contumàcia de ralles vers e contra lo dit Pere Bertran, menor, fill de Pere, reo delat y denunciati qui dessús.

Admissa.

Recepit: Badal, notari et scriba.

Dictis die et anno.

Recepit Joseph Serrania, ministre del justícia de la present vila qui dessús, ell, en lo dia. de huy, contants XXVIII dels presents mes e any, tinint verbal comissió ut supra haver accedit a la masada de Pere Bertran major, terme de la present vila partida de Corbó, ha hon solia viure, revenir y habitar Pere Bertran, menor de dies, fill de Pere, llaurador, al temps de la perpetració del delict, reo, delat y denunciat qui dessús, y haver fet diligent escorcoll en aquella per a capturar-lo; y no havent-lo trobat; lo ha citat per tercera citació de ralles per a el dia de demà, contants trenta dels presents a la mateixa hora de audiència, davant y en cort de dit justícia. fent senyal de dita citació de ralles, una y tercera ralla en les portes de la casa y masada del dit Pere Bertran, major de dies, que és ha hon solia viure y habitar lo dit Pere Bertran, menor de dies, fill de Pere, al temps de la perpetració del delict per lo que és estat denunciat a fer dret y respondre sobre lo contingut en dita escriptura de denunciació contra de aquell posada per lo dit Joseph Segarra, notari procurador fiscal y patrimonial, en lo dia de XXV dels presents [24] mes e any.

Recepit: Badal, notari et scriba

Die martis intitulata XXX dictorum mensis et anni.

Comparent en la cort y en hora de audiència Joseph Segarra, notari procurador fiscal y patrimonial; cort llevant dix que acusava, com de fet acusa la tercera contumàcia de ralles vers e contra lo dit Pere Bertran, menor de dies fill de Pere, llaurador, reo delat y denunciat qui dessús.

Admissa.

Providet quod fiat praeconcium.

Recepit: Badal, notari et scriba

[25] Ara hojats que us fan a çaber de part de sa Gran Cathòlica Real Magestat, e per aquella, de part de Juan Selades, justícia en les causes civils y criminals de la present vila de Benasal y jutge hordinari de aquella, com a scriptura de denunciació y criminal acusació, posada per Joseph Segarra, notari procurador fiscal y patrimonial per sa Magestat en lo present Maestrat Vell de Montessa y en comandes de aquell del Coll de la Garrofera enzà.

En vint-i-sinch dies del mes de maig del corrent any mil sis-cents huytanta-y-quatre, ha estat denunciat y criminalment acusat Pere Bertran, menor, fill de Pere per los crims y delictes en dita denunciació contenguts y expressats.

E com dit delat ha estat sitat a ralles fetes a les portes de la casa y masada de Pere Bertran, major, pare de aquell, que està en lo terme de la present vila, en la partida dita de Corbó ha on aquell, al temps de la perpetració del delict solia estar y habitar; per a que fos, vingués y comparegués perçonalment davant y en cort de dit justícia ha fer dret y respondre sobre lo contengut en dita scriptura de denunciació; lo que no ha curat fer; ans bé, les contumàcies de dites ralles li són estades acusades y admeses per dit justícia, a consellat procehit ésser feta y publicada la present pública crida y situació de trenta dies per thenor de la qual, instant y requerint lo dit Joseph Segarra, notari procurador fiscal per Sa Magestat,

cita, crida y fa çaber citar [26] y cridar mana a lo dit Pere Beltran, menor, delat y denunciât qui dessus, per a que dins trenta dies, contadors après de la publicació de la present, en avant; sia vinga y comparega perçonalment davant y en cort de dit justícia ha fer dret y respondre sobre lo contengut en dita denunciaciâ. Sertificant ad aquell que, si dins dit termini compareixerà, dret li serà fet y justícia administrada; altrament, dit termini passat, si no apareixerà, serà tengut, hagut y rreputat per [comú] y convençut dels crims y delictes en dita denunciaciâ contenguts y expressats, y serà prosehit contra aquell per legítim procès de absència en res no obstant; ans contumàcia exigint y guardes qui guardar-se ha.

Vicent Agramunt, assessor

Vicent Gavalda.

Recepit: Badal notari et scriba.

Die XVII, mensis iunii, anno a Nathivitate Domini MDCLXXXIII

Recepit: Joseph Serrania núncio y trompeta públich de la present vila de Benasal, ell, en lo dia de huy haver publicat y preconizat la dessus dita crida y citació de trenta dies ab veu alta íntelegible y ab so de trompeta a les portes de la casa y masada de Pere Bertran, major de dies, nomenada lo mas de Corbó ha hon solia viure y habitar Pere Bertran, menor de dies, fill de Pere, en la forma acostumada.

Recepit: Badal, notari et scriba.

Die sabati, intitulata XV, mensis iulii, anno a Nathivitate [27] Domini MDCLXXXIII.

Comparent en cort y en hora de audiència Joseph Segarra, notari procurador físcal y patrimonial per sa magestad; cort llevant dix que acusava, com a tot effecte acusa la primera contumàcia de dita crida eo citació de trenta dies vers e contra Pere Bertran, menor de dies, fill de Pere, de la present vila de Benasal, delat y denunciât qui dessus.

Admissa.

Recepit: Badal, notari et scriba.

Die dominica intitulata XVI, mensis iulii, anno a Nathivitate Domini MDCLXXXIII

Comparent en cort y en hora de audiència lo dit Joseph Segarra, notari procurador físcal, cort llevant dix que acusant, com ab tot effecte acusa la segona contumàcia de dita crida e citació de trenta dies vers e contra Pere Bertran, menor de dies, fill de Pere de la dita y present vila de Benasal, delat y denunciât qui dessus.

Admissa.

Recepit: Badal, notari et scriba

Die lunae intitulata XVII dictorum mensis et anni.

Comparent en cort y en hora de audiència lo dit Joseph Segarra, notari procurador fiscal, cort llevant dix que acusava, com ab tot effecte acusa la tercera contumàcia de dita crida y citació de trenta dies vers e contra Pere Beltran, menor de dies, fill de Pere, de la present vila de Benasal, delat y denunciati qui dessús.

Admissa.

Recepit: Badal, notari et scriba

Die martis, intitulata XVIII dictorum mensis et anni

[28] Comparent en cort y davant dit justícia y a la hora de audiència lo dit Joseph Segarra, notari procurador fiscal, dix que acusava, com ab tot effecte acusa la quarta contumàcia, més de gràcia que de dret, de dita crida e citació de trenta dies, vers e contra lo dit Pere Bertran, menor de dies, fill de Pere, delat y denunciati qui dessús.

Admissa.

Recepit: Badal, notari et scriba

Die mercurii, intitulata XVIII dictorum mensis et anni.

Comparent en cort y en ora de audiència lo dit Joseph Segarra, notari procurador fiscal, cort llevant dix que repetia, com ab tot effecte repetí la segona contumàcia de la propdita crida del cartell e citació de trenta dies per ell acusada en lo dia de dumenge contants setze dies dels presents mes e any, vers e contra lo dit Pere Bertran, fill de Pere, menor de dies, reo delat y denunciati qui dessús per ser dit dia del Sant Dumentge y per consegüent feriat

Admissa.

Quibus omnibus admissis lo dit justícia aconsellat

Providet acordium.

Recepit Badal, notari et scriba.

LLIBRE DE VISURES DE BENASSAL
ARXIU MUNICIPAL DE BENASSAL
 DOCUMENT N° 10

DOCUMENT [VBIII]
VICENT BADAL I GERONI BADAL
 1723
 DOC. N° 10, p.1-40.

[1] *Anno a nativitate Domini MDCCXXIII, die vero intitulato XXVI, mensis aprilis.*

Jaume Grau, lloctinent del senyor comanador de esta vila de Benasal; Felis Fabregat, justícia de dita vila; Joseph Miralles y Tomàs Ortí, jurats; Joseph Vives, major de dies, mustasaph; Francés Vilalta y Joseph Porcar, prohoms del justícia; Tomàs Monfort, Içidoro Monfort de Geroni y Lloys Vidal, prohoms dels jurats; Joseph Vilalta de March y Batiste Miralles, prohoms del mustasaph de esta mateixa vila, juntament ab Vicent Badal y Geroni Badal, notaris escrivans de dits oficials; tenint orde particular del Consell de esta present vila per a fer Visura General y la regoneixensa infrascrita, per a que es tinga plena notícia per ha hon van los llímits de les masades, heretats y camins y antuixans de esta vila; havent primerament procehit les crides y pregons acostumats, per tres dumenges y dies festius, manant a tots los vehins y habitants y terratinents de esta vila que dins quinze dies, durant lo temps de dits pregons, manifestassen totes les fites que falten en ses masades y heretats, y que en cada fita tinguen un molló, en pena de 30 sous per cada fita que faltará y no estarà manifestada, y de 10 sous per cada fita¹ que no tindrà molló; los quals, en dita conformitat, partiren de la present vila a la font de l'Estaràs ha hon se trobà present Antoni Fabregat de Berola, tudor y [2] curador de Joseph Fabregat son nebot.

Y essent a la part de hombria de dita font de l'Estaràs, ha hon lo dit Antoni Fabregat pretén una sort hermissa ser pròpria de la masada de la dita tutela del dit son nebot. Y havent vist la visura de 13 de abril de 1551, ha hon se troba que la dita sort hermissa de dita part de hombria és pròpria de la present vila; per lo que provehiren dits prohoms, unànimes et concordés, que la heretat que la dita masada de la dita tutela del dit Antoni Fabregat, no passa del barranquet de la dita font de l'Estaràs a la part hombria; sí, sols del dit barranquet hasta les roques en la part solana, y del dit barranquet, tota la hombria ser Comú de la present vila. Y per a major declaració de dita partició de heretat ab lo Comú, en una pedra ferma, que està al cantó de la heretat dels hereus de Vicent Girona, feren una creu, y al costat de la dita creu posaren una fita.

¹ fita : ms. "fina"

Y baixant barranquet avall, a 68 passes, en una roca, al saltador de l'aygua, a la part solana del dit barranquet feren una creu. Y baixant dit barranquet avall, a cosa de 49 passes poch més o menys, a la part solana del dit barranquet antes de aplegar a la dita font de l'Estaràs, posaren una fita y feren una creu en un cantal cerrar. Y de dita creu se segueix lo pati de dita font de l'Estaràs fent colse y volta per los antigors de paret que hallí es troben. Y de hallí se segueix² tot barranch avall per la part [3] solana. Y al soldavall de dits antigors de paret, antes de aplegar a un saltador de l'aygua, a cosa de deu passes, en un cantal feren una creu a la vora del dit barranquet; designant dita creu, el un bras la devallada de dita heretat per lo dit barranquet avall, y lo altre bras de la dita creu denota, que la dita heretat no passa de hallí avall; sí, que puge per amunt per tots los antigors de paret hasta prop de engravar-se en lo barranquet de la Coveta, hasta encontrar la roca de la mà esquerra; y roca roca torna confrontant la dita heretat hasta la heretat dels hereus de Vicent Girona.

MASET DEL MAÑÀ

Y proseguint la dita visura, partiren hasta passada la sorteta d'en Just ha hon se acaba la sort de Joan Forés, ha hon se encontra lo camí de herbatge.

Y com de dit camí de herbatge per amunt, tot sia antuixans de la Vila, y del dit camí de herbatge en havall hasta la Rambla Carbonera; manaren al dit Antoni Fabregat de Berola, possehidor del maset nomenat del Mañà, que haja de enseñar los actes del dit maset per a veure hasta hon arriben les affrontacions del dit maset.

Y passant avant, quant foren passada la barraqueta, antes de arribar al morralet de la Talaya, en un cantal gros que està molt prop de l'assagador de herbatge, trobaren una creu la qual renovaren.

Y de hallí tire per amunt la costera amunt de la Portadora. Y pugant dita costa amunt, a cosa de 140 passes poch més o menys, trobaren en un cantal gros una creu, la qual renovaren.

Y girant lo socosta de la hombria avant y quant foren a cosa de unes 90 passes trobaren una creu [4] en lo costat de un tormo gros que mira tota hombria avant, la qual renovaren. Y seguint tota hombria avant, quant foren cosa de unes 170 passes, al cals de unes roquetes trobaren una fita vella y una creu, la que renovaren. Y proseguint tota hombria avant, a cosa de unes 180 passes poch més o menys, prop de una carrasca grossa trobaren una fita vella, la qual, per estar derruïda, la renovaren y la posaren a la part d'amunt de un cantal per estar en puesto ferm. Y cosa de quatre passes més alt, trobaren una creu en el dit cantal, la que renovaren. Y seguint la dita hombria avant, a cosa de 60 passes en un morralet de roquetes, trobaren una creu la qual renovaren. Y seguint la dita hombria, quant foren a 160 passes, prop de un barranquet que baixa de la Talaya, prop de unes carrasques que y à enmig del barranquet, trobaren una fita y contrafita velles. Y passant tota hombria avant, passat lo dit barranquet, a cosa de 90 passes, a la part de amunt de una carrasca grossa trobaren una fita vella. Y seguint dita hombria avant, de pla, a cosa de 110 passes en un tormo gros feren una creu nova, denotant que de hallí en amunt són antuixans de la Vila. Y per haver trobat uns mollons que dit Antoni Fabregat ha fet en lo Comú sens haver-i fites y defrauden lo Comú li assentaren la pena dels Establiments. Y seguint dita hombria avant, de pla, a cosa de 100 passes,

² Y de hallí se segueix : ms. repetit.

en lo socosta posaren una fita y contrafita de voluntat del dit Antoni Fabregat, denotant: la fita, la seguida de la damunt dita creu, y la contrafita, lo socosta a [5] munt de dita hombria a una altra fita que es troba a 60 passes que està davall lo morral de na Fresca, davall de un cantal gros.

Y pugant per amunt, passat lo barranch del Pou de na Fresca pugaren dalt de unes roques. A cosa de quatre passes, davall lo camí que baixa al maset del Mañà, trobaren una creu en un cantal, y davall lo cantal una fita vella que mira a la fita que està davall del cantal gros, endret del morral del pou; y lo bras més baix de dita creu mira a la altra fita que està en lo socosta avant, damunt lo maset del Mañà y davall lo morral de la Edra. Y renovaren la dita creu.

Y de hallí, baixant tot socosta avall, a unes 216 passes a la part d'amunt de la vora del camí trobaren una creu y la renovaren. Y de hallí baix a més per avall, a unes 36 passes, en un cantal gros damunt lo camí, trobaren una creu y la renovaren.

Y passant tot socosta avant a 80 passes y en lo endret de la casa del maset del Mañà, trobaren una fita vella, que per estar derrohida, la renovaren. Y anant tot socosta avant a 90 passes, en lo endret de la basseta del dit maset, a la part d'amunt de dita basseta trobaren una fita vella. Y seguint tot socosta, a 80 passes més avant trobaren altra fita antes de aplegar al barranch de la Gallega. Y a 100 passes més avant, havent passat dit barranch de la Gallega, trobaren altra fita vella. Y anant per lo socosta avant, a 90 passes tirant per amunt trobaren una fita vella³ y posaren una contrafita. Y proseguint avant, a cosa de altres 90 passes en lo solà y passat lo altre barranquet, casi en lo endret de la cova Roga, trobaren altra fita vella. Y passant avant, a 80 passes en lo endret de la dita cova Roga, entre unes carrasques, al cals de un cantal migà [6] trobaren altra fita vella. Y més avant, a unes 112 passes en la vora del camí, en lo endret del morral, passada la cova Roga, trobaren altra fita vella. Y més avant, al cab del collet que affronta ab lo assagador de herbatge, a unes 124 passes, trobaren altra fita vella.

MASADA DE JOSEPH FABREGAT DE BEROLA

Y tornant damunt lo pou de na Fresca a la carrera de la masada del Pobill, de Joseph Fabregat de Berola, ha hon habita al present Antoni Fabregat, son tío y tudor, anant tot a vora de roques avant devés la Mascarosa, que estan davall los bancals de la dita masada, passats los dits bancals trobaren una fita vella, y per no tenir molló li assentaren al dit Antoni Fabregat, la pena de 10 sous. Y més avant, seguint tot socosta, a cosa de 220 passes, trobaren altra fita vella.

Y passant més avant, voltant lo collet de la Mascarosa, a cosa de 70 passes, trobaren altra fita vella. Y passant més avant, voltant lo dit collet de la Mascarosa, a unes 60 passes, trobaren altra fita vella. Y voltant lo dit collet per damunt lo barranch de la Gallega, a cosa de unes 70 passes damunt de les roques, cosa de 20 passes, trobaren altra fita vella. Y voltant més lo dit collet, a cosa de 92 passes, trobaren altra fita vella; y per faltar-li una fillola la y tornaren a posar. Y voltant lo dit collet, a unes 80 passes en la hombria, trobaren altra fita vella.

Y baixant per avall, a cosa de 65 passes, en lo forcallet dels dos barranquets, de la Gallega y del que baixa de la Mascarosa, trobaren una altra fita vella y una [7] contrafita també vella. Denotant la fita y contrafita los comuns de la Vila y

³ La continuació de la frase és un afegit damunt de la línia.

dels morrals. Y per haver trobat una fita sens molló, li assentaren al dit Antoni Fabregat la pena de 10 sous.

Y de hallí se'n tornaren a la carrera del dit mas hon habita dit Antoni Fabregat. Y baixada la dita carrera, a la part d'amunt de les covetes que estan davall lo camí, trobaren fita y contrafita: que la fita designa la partició de la heretat de dita masada, y la contrafita designa lo assagador que va al barranch de la Coveta.

Y de hallí partiren cab a la Talaya, y a cosa de 260 passes y passada la barraca, a la part d'avall de unes roquetes trobaren una fita vella. Y més per avall, cosa de 40 passes, trobaren altra fita vella. Y de hallí a 184 passes més per havall, devés la Talaya, passat lo barranquet, a la part hombria entre unes carrasques trobaren altra fita vella. Y de hallí partiren tot socosta avant. A unes 210 passes, devés la Talaya, dellà del barranquet en una llosa, davall de unes roquetes feren una creu. Y de hallí anant socosta avant, a 140 passes, casi en vista de la Rambla trobaren una fita vella y posaren una contrafita per a designar la pugada que fa dita heretat per hamunt envés lo Castellet de Suera.

Y anant tot socosta amunt, a 210 passes, trobaren una fita vella. Y anant més avant, devés lo Castellet de Suera a 110 passes, trobaren altra fita vella. Y de hallí a 130 passes en lo colse, davall les saleres trobaren altra fita vella. Y de hallí, a 180 passes damunt lo avench del Castellet de Suera, en vista de la Planeta, trobaren una fita vella.

Y voltant la lloma per lo socosta, a 180 passes trobaren una fita vella. Y anant voltant dit socosta, a 200 pases y antes de aplegar a un barranquet y antes de aplegar a unes saleres, trobaren una creu, la qual renovaren, y per no haver-i trobat [8] molló li assentaren la pena. Y voltant dit socosta, a 200 passes posaren una fita nova per no encontrar la vella, y la posaren de voluntat de dit Antoni Fabregat. Y de hallí a 131 passes més, voltant dit socosta y antes de aplegar al barranch de la Coveta, trobaren una fita vella; que per estar derruïda la renovaren y la tornaren a posar.

Y pугan t per amunt, a unes 200 passes, damunt de un ribàs, trobaren fita y contrafita, que la fita designa la volta de la heretat y la contrafita lo assagador que passa per davall la foya de dita masada. Y de hallí pугaren per amunt, a 140 passes damunt de una riscla de roques, trobaren una fita vella. Y de hallí, anant per amunt, a cosa de 80 passes trobaren una fita vella que és de l'assagador que passa per davall la foya de casa y passe per damunt lo barranch de la Coveta per la riscla més alta de roca, voltant a la serrada de na Simona, y de hallí devalle a la heretat de Francés Andreu Canterer a la font de l'Estaràs.

Y de la dita fita, tornant devés lo dit mas de dit Antoni Fabregat, a 50 passes trobaren altra fita del dit assagador. Y de hallí, a 120, ne trobaren altra fita vella. Y de hallí torna a la primer fita y contrafita de davall la carrera.

MASADA DE LA VIUDA DE ANTONI CHERTA DE SENT MATHEU

Dimats que contàvem XXVII del mes de abril de l'any dessús dit MDCCXXIII, de voluntat y concentiment de dit Jaume Grau, lloctinent del senyor comanador de esta vila, per trobar-se impedit per estar desganat; los dits oficials y prohoms juntament ab dits escrivans, partiren de la present vila y anaren a la dita masada de la viuda de Antoni Fabregat de Berola, ha hon habita Joseph [9] Vives de la Berola y anaren damunt lo barranch de la Gallega. A la part solana, a cosa de

unes 120 passes de la fita y contrafita que està en lo forcall dels barranchs de la Gallega y de la Mascarosa, trobaren una fita vella. Y passant avant, per amunt, a 120 passes, al collet de la creu que està entre lo camí de Ares y Morella, trobaren una fita vella. Y pugant més amunt, a unes 30 passes trobaren una fita y contrafita: que la fita designa la partició de la dita masada, y la contrafita lo assagador que hallí es troba. Y de hallí a 20 passes, ne trobaren altra de fita vella y per no tenir molló li assentaren la pena. Y deixaren la via de la partició de la heretat de dita masada.

Y prengueren a visurar lo dit assagador. Y a cosa de 60 passes, prenent devés lo camí de Ares a la mà esquerra trobaren altra fita vella, y al mateix tenor, a la mà dreta ne trobaren altra de fita vella. Y passant per amunt, antes de aplegar al camí que va a la vila de Ares, a unes 15 passes a la mà esquerra trobaren altra fita vella, y al mateix tenor a la mà dreta ne trobaren altra de fita vella. Y passant per amunt dit assagador, passat lo camí de la vila de Ares, a 90 passes a la mà esquerra trobaren una fita vella, y al mateix tenor a la mà dreta ne trobaren altra de fita vella. Y més per amunt, a unes 60 passes, trobaren dos fites velles, la una a la una mà y la altra a la altra mà. Y més per amunt, a 65 passes, antes de aplegar al camí de Morella, trobaren altres dos fites velles, la una a la dreta y la altra a la esquerra.

Y tornant a seguir la via o divisió de la heretat de la dita masada de la dita Viuda de Antoni Cherta, a cosa de 50 passes de la fita que es troba después de la fita y contrafita de dit assagador; que per no haver-i trobat molló, li assentaren la pena. Y passada la [10] dita fita, a 70 passes trobaren altra fita vella. Y més avant, a 130 passes y passat lo barranquet trobaren altra fita gran decantada. Y més avant, a 79 passes ne trobaren altra de vella. Y de hallí a unes 180 passes, a la vora del bancal ne trobaren altra de fita vella. Y més avant, a 90 passes, al cals de una savina trobaren fita y contrafita, que la fita designa la partició de la heretat, y la contrafita és de l'assagador de herbatge.

Y passant per amunt, havent salvat lo camí de les Calsades, a cosa de 112 passes trobaren altra fita vella. Y passant per amunt, a cosa de 60 passes, trobaren altra fita vella. Y passant de pla endret de un golisnó ⁴ de les roques a 215 passes trobaren altra fita vella. Y passant avant, a 220 passes trobaren altra fita vella. Y de hallí passant per avall, a 100 passes y antes de aplegar al barranquet trobaren altra fita vella que per estar derruïda ne posaren una nova. Y passat lo dit barranquet, pugant per amunt, a 118 passes en lo socosta ne trobaren altra de fita vella. Y pugant per amunt, a 110 passes, dalt, al serritonet, damunt de les carrasques, trobaren una fita vella, que per estar deruïda la renovaren. Y passant per avant, a 90 passes en posaren una nova de voluntat de dit Joseph Vives que habita en dita masada. Y de hallí, passada la foyeta llaurada, en lo solanet trobaren fita y contrafita, designant la fita, la partició de la heretat de dita masada, y la contrafita és de l'assagador de herbatge.

Y pugant la vora amunt de dit assagador, prenent lo camí que va de les Calsades més Altes a la vila de Benasal, prengueren a visurar lo assaga [11] dor que va per la foyeta del Bal·le y passa prop de dit assagador de herbatge. A cosa de deu u dotze passes, a la part d'amunt del camí a la mà dreta, trobaren una fita vella, y a la mà esquerra per no trobar-n'i al mateix tenor, n'i posaren una nova, y de fita a fita medien 18 passes de ample. Y de hallí a cosa de 100 passes, anant devés la

⁴ golisnó : es pot llegir golisrú o golaró sembla una mala grafia del mot "golcró" que s'adira al context.

foya del Bal·le, a la mà dreta trobaren una fita vella, y a la mà esquerra per no trobar-n'i al mateix tenor, n'i posaren una nova ab la dita amplòria.

Y de hallí, passada la partició de la terra de Lloys Monterde ab la de la viuda de dit Antoi Cherta de Sent Matheu, seguiren dit camí o assagador. Trobaren dos fites velles, la una a la mà dreta, y la altra a la esquerra; y la de la mà dreta, per estar derruïda, la renovaren; y de la una fita a la altra medien 17 passes de ample. Y anant devés la present vila, a 200 passes trobaren, a la mà dreta, una fita vella, y al tenor de aquella, a la mà esquerra ne trobaren altra. Y anant més devés la vila, a 180 passes, a la que se ajunten los dos camins, trobaren fita y contrafita, que la fita designa lo assagador que va a la foya del Bal·le, y la contrafita el assagador del camí de Morella; y a la mà esquerra, al mateix tenor ne trobaren altra de fita vella.

Y crusant lo camí de Morella, a 46 passes, trobaren una fita vella y a la mà esquerra trobaren fita y contrafita, que la fita designa lo assagador que va a la foya del Bal·le y la contrafita, lo altre assagador del camí de Morella.

Y tirant devés la foya del Bal·le, a cosa de 200 passes, en la devallada trobaren dos fites velles, una a cada mà. Y ans de aplegar a la foya del Bal·le trobaren una fita vella a la mà dreta y a la mà esquerra [12] per no trobar-ne altra al mateix tenor, ne posaren una nova y li asentaren 30 sous de pena. Y aplegant a la foya del Bal·le, en lo endret del mig dels bancals trobaren dos fites velles, una a cada mà. Y passada la foya del Bal·le, y passada la dita foya y passada la pared travessera, trobaren una fita vella a la mà dreta, y a la mà esquerra no n'i trobaren ni n'i posaren per haver-i paret antiga que los antigors de ella designen lo dit assagador. Y per no tenir molló en la dita fita, li asentaren 10 sous de pena.

Y baixant camí del mas, a la vora de la retirada de l'assagador trobaren dos fites velles, una a cada mà.

Y de hallí se segueix la retenguda del pou. Y a la mà dreta, a la devallada del prat, endret del pou, trobaren una fita vella y a la mà esquerra, passat lo pou tres passes, trobaren altra fita vella; que denoten la retenguda de dit pou. Y per no tenir molló la dita fita li asentaren 10 sous de pena.

Y baixant per avall, después de haver baixat la llometa cosa de 200 passes, passades unes roquetes de la llometa, a 12 passes de dites roquetes trobaren dos fites velles una a cada mà. Y per no estar amollonades li asentaren 20 sous de pena. Y baixant més per avall, a la partició de les heretats de les masades de la viuda de Antoni Cherta y de la viuda de Gaspar Nabàs, trobaren dos fites velles, una a cada mà. Y passant més per avall, en lo endret de la portera de la viuda de Gaspar Nabàs antes de aplegar-i dos passes, a la mà esquerra trobaren una fita vella, y a la mà dreta, al tenor de aquella ne trobaren altra. Y per no estar mollonades li asentaren 20 sous de pena. Y baixant més per avall, a cosa de 75 passes, [13] trobaren una fita vella a la mà esquerra, y a la mà dreta, per estar derrocada n'i posaren una nova al mateix tenor. Y per estar sense mollons li asentaren 20 sous de pena. Y baixant per avall, en lo endret de la masada o casa de dita viuda de Gaspar Nabàs trobaren a la mà esquerra una fita vella y a la mà dreta per estar derrocada n'i posaren una nova y li asentaren la pena de 30 sous. Y baixant més per avall, antes de aplegar al barranquet, prop de tres carrasques trobaren fita y contrafita; que la fita designa lo dit assagador, y la contrafita designa lo altre assagador que puga la carrera amunt; y a la mà esquerra, arrimada a la paret, ne trobaren altra. Y per estar la fita y contrafita sens molló li asentaren la

pena de 10 sous. Y baixant més per avall, a la mà esquerra, trobaren una fita vella, y a la mà dreta no n'i trobaren; per lo que se inferix que lo dit assagador va de paret a paret per sos antigors. Y baixant més per avall, a la mà esquerra, en lo endret de unes roquetes, passat lo barranquet, trobaren una fita vella, y a la mà dreta, passades les lloses n'i trobaren altra fita vella.

Y més havant, antes de arribar a la font, damunt les primeres roquetes, trobaren una fita vella arribada a la paret a la mà esquerra. Y passat lo hort de Joseph Bertran, a la mà dreta trobaren una fita vella, y a la mà esquerra no n'hi trobaren, per lo que designa que lo dit assagador va de paret a paret. Y passant avant, antes de arribar a la bassa del Canemar trobaren una fita vella a la mà dreta, per la qual se designa que la carrasca que està en la paret, és pròpia de Joseph Bertran. Y més avant, davall la bassa del Canemar, trobaren altra fita arribada a la paret a la mà esquerra [14] al mateix tenor trobaren altra fita vella. Y de hallí va lo dit assagador, va de paret a paret hasta la creu a hon lo dit assagador se engrave en altre assagador que va a les Llometes.

BARRANCH D'EN CALBÓ⁵

Y de hallí partiren al barranch d'en Calbó. Y passat lo cantó del bancal de la masada de Agostí Moliner, a cosa de 200 passes, pugant dit barranch amunt, a la mà dreta trobaren una solside en la heretat de la viuda de Agostí Moliner que embarassa lo pas de l'assagador que passa per lo dit Barranch d'en Calbó; y manaren a la dita viuda de Agostí Moliner que, dins quinze dies torne dita solside y que retire lo dit ribàs al tenor de les dos soques de homs que hallí estan; en pena de 10 sous.

Y passant tot barranch amunt hasta passat lo assagador que baixa de Sent Roch, y antes de aplegar al prat de la Qüestió, tot lo dit assagador va de paret a paret que es troben a la una mà y altra; que los antigors de dites parets servixen de fites de dit assagador.

Y al cantó de la paret de la Coma trobaren una fita vella a la mà dreta. Y més amunt, a 20 passes ne trobaren altra. Y més per amunt, a 30 passes ne trobaren altra. Y més per amunt, damunt la riscla de les roques, a la mateixa mà dreta ne trobaren altra, de fita vella, y a la mà esquerra va per la paret del parral de la Coma.

Y anant més per amunt, antes de arribar a l'assagador que baixa dels bassis de Sent Roch, a la mà dreta trobaren una fita vella. Y passat lo dit assagador que devalle de dits bassis, no trobant fites ni senyals alguns que demostren lo dit assagador, declararen que tota la clapissa de paret a paret, de la una part a l'altra resta antuixà y Comú del dit assagador.

Y pu [15] gant més per amunt, a la que tornen a entrar en la carrera, al cantó de la paret de la mà esquerra, trobaren una fita vella, y a l'altre cantó de la mà dreta ne trobaren altra, designant que de hallí amunt hasta engravar-se ab lo camí de Ares, va lo dit assagador de paret a paret.

SENDA DELS COLLETS

Dimecres que contàvem, XXVIII del mes de abril de l'any MDCCXXIII, de voluntat y consentiment de dit Jaume Grau, lloctinent del Señor Comanador de esta

⁵ Calbó : accentuat així per Barreda i Edo (1991:38) que ha investigat el nom de l'antic propietari en textos llatins del S. XV. Actualment "Barranc del Calbo".

vila, per trobar-se impedit per estar desganat, los dits oficials y prohoms juntament ab dits escrivans, partiren de la present vila y anaren camí de la vila de Ares. Y essent a la pallissa de la viuda de Jaume Monterde entraren a regonéixer la senda que va als Collets.

Y havent regonegut tota la dita senda per tot lo endret de la heretat de dita viuda de Jaume Monterde, y havent vist lo que a dita viuda se manà en la visura de 4 y de 9 de juliol 1720 no haver cumplit en lo que se li manà, li assentaren la pena que se li posà en dites visures y se li manà en doble pena que des de luego cumplixca en tot lo que en dites visures se li mana.

Y anant tot camí de Ares, quant foren passat lo llosar, a la que lo dit camí fa la girada, y a la pugadeta ha hon Antoni Fabregat de Berola té cinch aygüeres que reb del dit camí des de la dita pugadeta hasta passada la foya que era de March Vilalta, trobaren que totes les cinch aygüeres tenia enrunades, de forma que no rebien gota de aygua. Per ço li assentaren les penes de dites cinch aygüeres.

Y proseguint dit camí de Ares, aplegaren en lo endret de ha hon se engrava lo assagador del barranch d'en Calbó ab lo dit camí de Ares, des de el dit puesto [16] hasta el cantó de la paret de Antoni Fabregat de Berola va lo dit assagador de paret a paret. Y del dit cantó de paret, a 60 passes a la mà dreta, trobaren una fita vella y a la mà esquerra, va per lo antigor de la paret.

Y passant avant, a la mà dreta, a 54 passes trobaren altra fita vella baix de unes roquetes; y al mateix tenor, a la mà esquerra ne trobaren altra; y per no haver-hi molló, assentaren la pena de 10 sous a Joseph Vives de Berola possehidor de la dita masada. Y passant avant, a la mà dreta a 98 passes trobaren altra fita vella; y a la mà esquerra, al mateix tenor, ne trobaren altra.

Y passant avant, devés la creu del camí de Ares y Morella, a unes 126 passes, un poch antes de aplegar a la dita creu, per quant lo llibre antich donava en la vora del bancal una gran fita y no la y trobaren, n'i posaren una nova a la mà esquerra en la vora del dit bancal; y a la mà dreta y al mateix tenor, a la mà dreta, per no trobar la que dóna també lo dit llibre, n'i posaren altra nova.

Y passant avant lo dit assagador, deixaren lo camí de Morella y prengueren la via del camí de Ares. Y a cosa de 36 passes de la dita creu, en la mà esquerra, trobaren una fita vella; y per quant lo llibre vell dóna al mateix tenor altra fita a la mà dreta y no la y trobaren, n'i posaren una nova, denotant dites fites, lo assagador que va a l'antuixa de Consell que està damunt la cova Roya, y de la una fita a la altra y a de amplària, 18 passes; y per faltar la fita de la mà dreta li assentaren 30 sous de pena al dit Joseph Vives possehidor de la masada de la viuda de Antoni Cherta de Sen Matheu.

Y passant avant dit assagador, quant foren passat lo camí que va a la vila de Ares, passat lo dit camí de Ares, se engrava lo dit assagador ab dos fites que es troben, en lo assagador que puge del barranch de la Gallega, y de hallí passe als comuns de la cova Roya.

Y de hallí tornaren a la creu que està entre los camins de [17] Ares y Morella.

Y pugant de la dita creu, camí de Morella, a 40 passes trobaren dos fites, una a cada mà. Y seguint més avant a 200 passes, trobaren a la mà dreta, una fita vella, que per estar molt derruhida n'i posaren una nova, y a la mà esquerra no n'i trobaren y al tenor de la de la mà dreta n'i posaren una nova; quedant la amplària del dit

assagador 22 passes; y li assentaren la pena de 30 sous al dit Joseph Vives, posseïdor de dita masada. Y passant més avant, seguint lo dit camí de Morella a cosa de 120 passes trobaren dos fites velles una a cada mà; y de fita a fita media lo dit assagador 26 passes de amplària. Y passant avant dit camí de Morella, a cosa de 250 passes trobaren altres dos fites velles, una a cada mà, y media la amplària entre elles 24 passes. Y prosseguint dit camí a cosa de 160 passes trobaren dos fites velles una a cada mà, y media entre elles la amplària de 26 passes. Y passant avant lo dit assagador, a cosa de 150 passes trobaren dos fites velles una a cada mà.

Y crusant lo assagador que ve de les Calsades més Altes y passa a la foya del Bal-le, prosseguint dit camí, a cosa de 155 passes, trobaren dos fites velles una a cada mà. Y atnent que lo assagador se troba molt estret entre les dites dos fites segons la amplària que porta sa seguida hasta lo dit puesto y fites, y vent que lo frau se troba a la mà dreta; per lo que arrancaren la dita fita de la mà dreta y la posaren dins un bancal herm de Lloys Monterde, en la amplària de 20 passes de la una fita a la altra. Y passant avant, cosa de 80 passes trobaren altres dos fites velles una a cada mà, que de la una a la altra no media la amplària sinó onze passes, que és lo mateix frau que en les dos antecedents; y vent que també recau lo frau a la mà dreta, per lo que també arrancaren la fita de la mà dreta y la posaren dins un bancal llaurat de Lloys Monterde al tenor de la fita de la mà esquerra, mediant 20 passes de amplària [18] de la una a la altra fita. Y prosseguint assagador, a cosa de 150 passes trobaren dos fites velles una a cada mà; y trobant lo mateix frau que en les dos antecedents, y també estar lo frau a la mà dreta; per lo que també arrancaren la fita de la mà dreta, dalt, en lo coscollar de la terra de Lloys Monterde, ab la mateixa amplària de 20 passes. Y al dit Lloys Monterde li assentaren 30 sous de pena per cada una de dites tres fites, per haver defraudat lo dit assagador.

Y prosseguint dit assagador per amunt, a cosa de 76 passes trobaren dos fites velles, una a cada mà, y la de la mà dreta, per estar derruhida la renovaren. Y pugant més per amunt, antes de aplegar al Molló Gros trobaren dos fites velles una a cada mà. Y pugant més per amunt, antes de aplegar al dit Molló Gros, trobaren altres dos fites una a cada mà, y per quant en estes dos fites no hy mediava sinó 15 passes de amplària, que no és conforme a la amplària de les altres antecedents fites, y vent que lo frau recau a la mà esquerra; per ço, arrancaren la fita de la dita mà esquerra y la posaren dins un bancal herm de la heretat de Joseph Bertran de Berola, que de fita a fita media la amplària de 20 passes; y al dit Joseph Bertran li assentaren 30 sous de pena.

Y deixaren la dita fitada per ser hora de dinar, y anaren a dinar a la font de la masada de dit Lloys Monterde. Y después de haver dinat, trobant-se tots en la [19] font de la masada de Lloys Monterde, nomenada del Senyor Comanador, prengueren a visurar lo assagador que està davall la foya de dit mas del Comanador.

Y essent a la part d'amunt del camí damunt de unes roquetes, a la mà esquerra trobaren una fita. Y entre dites roquetes, al mateix tenor, a 15 passes ne trobaren altra a la mà dreta. Y passant de pla, a 68 passes trobaren altres dos fites velles una a cada mà, y prearen en una carrasca de dit assagador, associada de pam de corona en la esmena de ella, 4 sous y li assentaren la pena. Y passant més avant, a 83 passes trobaren altres dos fites velles una a cada mà. Y passant més avant a cosa de 85 passes, ne trobaren altres dos fites velles una a cada mà. Y passant avant, a 90

passes, en lo Vallego, al costat de una gran carrasca, a la mà dreta, trobaren una fita vella y a la mà esquerra no n'i trobaren, y al tenor de la de la dreta ne posaren una nova y li assentaren 30 sous de pena a Lloys Monterde.

Y pujant la hombria amunt del barranch de la Coveta, a 100 passes trobaren dos fites una a cada mà. Y pugant més amunt, a cosa de 100 passes, al cab de la pugada trobaren dos fites velles una a cada mà. Y més avant a 80 passes, davall de una riscla, en la baixada, trobaren dos fites velles una a cada mà.

Y baixant per avall, a cosa de 175 passes, aplegats que foren al camí que va al pouet de Morató, trobaren dos fites velles una a cada mà.

Y passant més avant a 170 passes a la part d'avall del camí de Morella, a la mà esquerra trobaren una fita vella. Y de dita fita que es troba baix lo camí de Morella, havent crusat lo camí de herbatge, baixant per havall, al soldavall de la foyeta del Roure, prop lo barranquet, a la part solana, posaren una [20] fita nova per no trobar la vella; y al dit Lloys Monterde li assentaren 30 sous de pena. Y pugant per amunt, a cosa de 180 passes trobaren una fita vella prop de una carrasca, sens molló, y li assentaren 10 sous de pena. Y passant avant a 20 passes, en una riscla de roca trobaren una creu, la qual renovaren; y per no tenir molló li assentaren 10 sous de pena. Y passant avant, casi a la vora de les roques, a 75 passes, trobaren altra creu, la qual renovaren. Y de hallí se'n tornaren, per davall la llometa del Puchol, en la heretat de la masada de Joseph Bertran, fill de Joan de Berola, y prengueren a visurar un assagador que passa per lo mas nomenat d'en Vicent, propri de dit Joseph Bertran.

MAS D'EN VICENT

Y a la vora del camí de Morella, a la mà dreta en lo socosta de la llometa del Puchol, trobaren una fita vella y a la mà esquerra per no trobar-n'i altra al tenor de la dita fita de la mà dreta, n'i posaren una nova; mediant de fita a fita 24 passes de ample y li assentaren al dit Joseph Bertran la pena de 30 sous.

Y baixant per avall envés lo dit Mas d'en Vicent, a 260 passes, trobaren a la mà dreta una fita vella, y per estar derruhida la renovaren, y a la mà esquerra, al mateix tenor ne trobaren altra de fita vella. Y baixant per avall, antes de arribar al barranquet, a cosa de 110 passes, a la mà esquerra trobaren una fita vella, y a la mà dreta no n'i trobaren; y al tenor de la de la mà esquerra n'i posaren una nova; y li assentaren 30 sous de pena.

Y passat lo barranquet, al cantó de la portera, a la mà esquer [21] ra, trobaren una fita vella, y al tenor de aquella a la mà dreta ne trobaren altra. Y passant més avant, a la mà dreta trobaren una fita vella y més avant a la mà esquerra, al cals de la paret ne trobaren altra. Y baixant la carrera avall, a prop de mitant carrera, trobaren al cals de la paret una fita vella. Y declararen que lo dit assagador en tota la dita carrera va per los antigors de parets que, a la una mà y altra, estan en dita carrera.

Y més avall, a la mà dreta, ans de aplegar a la portera del mas d'en Vicent, al cals de la paret trobaren una fita vella. Y més avall, a la mà dreta, al cals de la paret trobaren una fita vella. Y més avall, a la mà esquerra trobaren altra fita vella, y a la mà dreta, va lo dit assagador per los antigors de la paret. Y a la vora del barranquet, baixant per avall, a la mà esquerra trobaren una fita vella, y a la mà dreta va per lo antigor de la paret.

CAMÍ DE LES BEROLES Y CORBÓ

Dijous que cont àvem, XXVIII dies del mes de abril de l'any MDCCXXIII de voluntat y consentiment de dit Jaume Grau, lloctinent del senyor comanador de esta vila de Benasal, per trobar-se impedit per estar desganat; los dits oficials y prohoms juntament ab dits escrivans partiren de la present vila y anaren al camí de les Beroles que va a Corbó.

Y essent a la divisió dels dos camins: el que va a Vilafranca y el que va a les Beroles y Corbó, prengueren a visurar lo dit camí de les Beroles. Y com des de dit puesto hasta el mas de Valentí Vives, per la una y altra mà hy haja parets, declararen que lo dit assagador del dit camí de les Beroles va per los antigors de les parets de la una y altra mà.

Y per quant antes de arribar a la divisió de dits dos camins, al collet de l'Argilar trobaren que la viuda de Gabriel Escrig, per lo portell de la sua heretat, llansa la aygua [22] y de la dita sua heretat la porta guiada al seu portell, y per dita rahó té obligació de haver de mantenir dos grades que travessen lo camí y guien la aygua barranch avall de forma que la aygua que ix de la dita heretat de la dita viuda de Escrig no puga anar gota per lo camí y com les dites dos grades les trobaren rompudes de forma que no trauen gota de aygua fora de dit camí; per ço li assentaren la pena a la dita viuda de Escrig de les dites dos grades y provehiren de que se li manàs en pena doble, de que dins huyt dies les tinga mantengudes de forma que la aygua que ella dóna de la dita sua heretat no puga anar per lo dit camí.

Y així mateix trobaren que per a evitar que la aygua que ve del camí de les Beroles y de Corbó per no dañar lo bancal y heretat que posseeix Jacinto Miralles, se ha permés el deixar fer una calçada que pren tota la aygua que ve per dit camí de les Beroles y Corbó, y la trau al cab de la pugadeta de ha hon trau la dita viuda de Escrig la aygua de la dita sua heretat.

Y al cals de la dita pugada, lo possehidor de la dita heretat que posseheix lo dit Jacinto Miralles, té obligació de haver de fer y mantenir una gran grasada per a que esta trage tota la aygua que ve per lo dit camí de les Beroles y Corbó y que vage barranc avall; y per quant la dita grasada la trobaren plana que no trau gota de aygua fora del camí, assentaren la pena de la dita grada a dit Jacinto Miralles, y provehiren que se li mane en doble pena de que dins huyt dies la tinga ben feta de forma que tota la aygua que ve del camí de les Beroles y Corbó, la dita grada, la traga fora el camí, que vaja barranch avall.

Y quant foren antes de aplegar al mas de Valentí Vives, a la mà dreta, trobaren una fita vella que per estar derruida la renovaren. [23] Y declararen que lo dit assagador va per los antigors de paret per la una y altra mà.

Y passant avant, enmig del fondet en la heretat de la viuda de Agostí Moliner, a la mà esquerra trobaren una fita vella, y a la mà dreta, al mateix tenor, ne trobaren altra arrimada a la paret. Y declararen que lo dit assagador per la una y altra mà va per los antigors de les parets.

Y seguint lo dit assagador, a la que fa colse la paret de mà dreta, trobaren una fita vella y al mateix tenor, a la mà esquerra, ne trobaren altra. Y seguint dit assagador, a la que foren prop del riu de la Solana, a la mà dreta, al cals de la paret trobaren una fita vella y al mateix tenor a la mà esquerra trobaren fita y contrafita, que la fita designa la guia del dit assagador y la contrafita designa lo assagador que baixa tot riu avall.

Y quant foren a l'entrador del pouet que està a la mà esquerra endret del pujador del mas de dita viuda de Agostí Moliner, trobaren que la aygua que ix del dit pouet se'n passa per lo camí avall y causa dany al dit camí. Per lo que provehiren que la dita viuda fassa una séquia des de la botera que ix la aygua del dit pouet hasta el saltador del barranquet, que tinga dos pams de ample y lo mateix de fondo; tirant la terra envés lo camí; en pena de 10 sous dins huyt dies.

Y seguint lo dit assagador, a cosa de 50 passes trobaren una fita vella al cals de la paret de la mà dreta. Y passant avant, arribant al cantó de la paret de la mà esquerra, trobaren en lo camí un encallador⁶, enmig del camí y un gran surco que impedix la via del camí y lo dit dany el causa estar enrunada la séquia que baixa per la mà esquerra. Per lo que provehiren que es mane a la viuda de Agostí Moliner que dins quinze dies tinga obligació de terraplenar lo dit surco igualant-lo ab lo camí fent grades, y empedrar-lo de grada a grada, que sia pués per no tenir uberta la séquia que passa per la sua heretat per la mà esquerra, se ha ocasionat tot lo dit dany.

[24] Y passant avant entraren per la portera de la font de dita viuda de Agostí Moliner. Y a 22 passes dins de dita portera trobaren dos fites velles una a cada mà. Y passant avant, a 41 passes trobaren fita y contrafita al cantó de la bassa; designant la fita la via del dit assagador, y la contrafita designa que lo dit assagador no puga de hallí amunt. Y a la mà dreta, a la girada de l'hort, trobaren altra fita vella. Y de hallí avant se segueix per los antigors de parets.

Y passant havant lo dit assagador de les Beroles y Corbó, a la mà dreta, trobaren que la dita viuda de Agostí Moliner llansa la aygua de la sua heretat al camí que ocasiona tot lo dany del dit encallador; per lo que provehiren que de ha hon ix la aygua de la heretat de dita viuda, esta haja de fer una grada competent ab bones lloses per a que tota la aygua que ix de la dita sua heretat y va per lo camí que, la dita grada, la haja de llansar a la séquia antiga que té a la mà esquerra; y que dita séquia la haja de conrear y tenir-la desenrunada, de forma que puga rebre tota la dita aygua y que no vaga per lo camí. Tot lo qual se haja de manar a la dita viuda que ho tinga fet dins un mes, en pena de 10 sous. Y per quant la dita viuda té la séquia enrunada y llansa la aygua camí avall, li assentaren la pena dels Establiments.

Y passant més avant a la partició de les heretats de la dita viuda de Agostí Moliner y de la viuda de Gaspar Nabàs, trobaren que la viuda de dit Nabàs llansa una séquia al dit assagador y la guia al camí fent parada per a que vaga tot camí avall; per ço li assentaren la [25] pena dels Establiments. Y manaren que desfassa la dita parada dins tres dies y que la dita aygua la porte guiada baix a la altra sua heretat fent botera en la paret; en pena de 10 sous.

Y passant avant, quant foren a la girada de la paret de la mà dreta, anant devés Corbó trobaren una fita vella que per estar derruïda la renovaren, y al mateix tenor a la mà esquerra trobaren altra.

Y a la viuda del dit Agostí Moliner, per portar ab solcs guiada la aygua al camí a la partició de la sua heretat ab la de la viuda de Gaspar Nabàs, y es respete al camí que ocasiona dany, li assentaren la pena dels Establiments.

Y passant més avant a un colse que fa la paret de la mà dreta, trobaren que la viuda de Gaspar Nabàs guia un solch al dit colse ha hon ha fet botera per a que la

⁶ encallador : ms. "enallador"

aygua ixca al camí, que ocasiona dany al dit camí; per ço li assentaren la pena dels Establiments. Y manaren que vista la present, tape la dita botera de forma que no puga eixir la aygua al camí, en pena de 10 sous.

Y baixant més per avall trobaren una aygüera que entra del camí a la heretat de Joseph Bertran y la grasada està derruïda que no pren la dita aygua, y la botera tapada, per lo que li assentaren la pena. Y li manaren que dins huyt dies fassa dita grasada que sia competent per a rebre tota la aygua del camí per la botera y que la tinga uberta en pena de 10 sous.

Y més avall, a la mà esquerra, en la paret del dit Joseph Bertran trobaren tres solsidees que embarassen lo camí; per lo que provehiren que dins huyt dies lo dit Joseph Bertran torne dites solsidees en pena de 10 sous. Y declararen que lo dit assagador va de paret a paret per sos antigors y per les fites que es troben a la una mà y altra. Y arribats als horts, passat lo barranch que es troba a la mà esquerra a la punta del primer hort trobaren una fita [26] vella a la part de la mà dreta y que des de allí hasta les Llometes va lo dit assagador per los antigors de parets.

MASADA DE JAUME NABÀS Y ANTIGAMENT NOMENADA D'EN RAMBLA

Y de hallí pugaren a la partició de la masada antigament nomenada d'en Rambla y ara de Jaume Nabàs.

Y passats que foren lo cantó de la paret de la foya, passada la via de la casa de la dita masada, en lo socosta, trobaren la fita de l'assagador de herbatge ha hon aplega la heretat de la dita masada, Y a cosa de 150 passes per amunt, a la mà esquerra, en lo socosta posaren una fita nova designant la partició de la dita masada per no trobar la vella que dóna lo llibre vell, y li assentaren 30 sous de pena. Y de hallí pugant més per amunt a 80 passes, trobaren una paret que designa la divisió de la dita masada.

Y deixaren esta fitada, y se'n passaren a la llometa del Puchol a visurar la part de masada del Comanador que poseehix Lloys Monterde per a que después a la baixada per la cova d'en Julià se acabara la dita masada de Jaume Nabàs.

MAS DE LLOYS MONTERDE

Y passats que foren a la dita Llometa del Puchol, y quant foren prop y a l'entrant en lo carrascal a la cayguda de la hombria, trobaren una fita vella, que designa la partició de la heretat de la masada nomenada del Comanador que possuïx Lloys Monterde. Y baixant tota hombria avall, passat lo barranch, al tenor de la damunt dita fita ne trobaren altra fita vella.

Y pugant tota costa amunt del solà, quant foren dalt de les voltes que fa lo camí de dita masada, trobaren una fita vella ab un gran molló que designa la divisió de la dita masada. Y pugant més per amunt hasta encontrar la paret [27] de la masada de dit Lloys Monterde, declararen: que arriba lo Comú de Consell hasta la dita paret, y tota paret amunt per lo fil del collet o llometa hasta enbocar en lo assagador de herbatge, y después, més amunt, afronta ab la terra de la Comuna.

MAS DE JAUME NABÀS Y COVA D'EN JULIÀ

Y de hallí se'n passaren a la cova d'en Julià y tornaren a visurar la terra de la masada de dit Jaume Nabàs.

Y passada la dita cova d'en Julià, y passat lo barranquet de la dita cova, a la part d'avall de l'assagador de herbatge, per no trobar fita ni creu, de voluntat del dit Jaume Nabàs, feren una creu nova en un cantal a la part d'avall de una carrasca. Y de hallí devalle per la vora dels bancals.

Y a la punta del quint bancal, trobaren una fita vella que designa la partició de la dita masada del dit Jaume Nabàs.

Y de hallí travessaren lo barranch, y hombria amunt, a la que estigueren en vista de la dita masada del dit Nabàs, trobaren una fita vella ab un molló. Y pugant socosta avant antes de aplegar a una riscleta de roca, a sol ponent, trobaren altra fita vella ab un molló.

Y de hallí travessaren lo collet y, en vista de la llometa del Puchol, com qui va a la cayguda del collet, trobaren altra fita ab molló. Y baixant per avall a dret fil, hans de arribar a dos carrasques damunt de una riscleta de roca trobaren altra fita y molló. Y més per avall, voltant envés lo mas, a part d'avall de la carrasca més baixa de les dos, trobaren una fita y un molló. Y de allí se engrava en la paret que han deixat a la pugada.

PLA DE N'ESPASA

Y de hallí partiren y passaren lo riu del Bosch y entraren en lo pla de n'Espasa, y pugaren per lo camí. Y estant dalt de la pugada trobaren a la mà dreta una fita vella. Y al tenor de aquella, a la mà esquerra, a la punta del bancal trobaren fita y contrafita, designant la fita, la guia de l'assagador de Consell, y la contrafita, lo assagador de herbatge.

Y prenent la seguida del pla de n'Espasa, a cosa de 30 pases, davall d'una carrasca de dos soques ne trobaren altra sens molló, y li assentaren la [28] pena de 10 sous a Christòfol Nabàs. Y passant més amunt ne trobaren altres dos de fites, una a cada mà; y per estar sens mollons li assentaren la pena de 10 sous per cada fita al dit Christòfol Nabàs.

Y passant més avant, hans de aplegar a la paret travessera trobaren altres dos fites velles una a cada mà y la de la mà esquerra sens molló; y li assentaren la pena de 10 sous al dit Nabàs. Y antes de arribar a la paret trobaren una fita vella a la soca de una carrasca y damunt de un terrer y sens molló, y li assentaren la pena de 10 sous al dit Nabàs. Y per la mà esquerra va dit assagador per lo antigor de la paret.

Y passant avant, a cosa de 30 passes, a la mà dreta trobaren fita y contrafita, que la fita designa lo dit assagador y la contrafita la partició de la heretat del mas d'en Sentelles, y a la mà esquerra trobaren una fita arrimada a la paret. Y perquè la fita y contrafita estaven sens molló, assentaren 10 sous de pena al dit Christòfol Nabàs.

Y prenent la via de la contrafita que és la partició de la heretat, al tenor de la dita contrafita, dalt de unes roquetes pardes trobaren una fita vella. Y per ser ya molt tart deixaren la dita fitada.

Y partiren tot riu avall dels Albes; y quant foren al camí Real de Vilafranca prengueren a visurar lo assagador que passa per lo mas dels Homs, y deixaren lo camí Real.

Y entrant en lo dit assagador trobaren que a l'entrador de aquell, va de paret a paret. Y pugant més amunt, passats uns surcos en la punta de un bancal herm, a la mà dreta trobaren una fita vella sens molló y al tenor de aquella, a la mà esquerra ne trobaren altra al cals de la paret y [29] assentaren 10 sous de pena a Bertomeu Vives de n'Antoni, posseïdor del mas de na Boneta per no haver fet molló en la fita de la mà dreta. Y pugant més amunt trobaren quatre grasades que servixen de aygüeres per a desviar la aygua que no vaga per lo assagador. Y vent que per estar rompudes dites grasades se ha ocasionat tota la ruïna del dit assagador y se han fet tots los surcos que ya no es pot passar per aquell y tot a culpa dels possehidors del dit mas de na Boneta; per lo que provehiren y manaren a Bertomeu Vives fill de Antoni, possehidor del dit mas de na Boneta que dins un mes pose traves als dits surcos y que torne a fer la grasada més alta de forma que servixca de aygüera y que per ella haja de rebre tota la aygua que ve per dit assagador y que la traga a la terra de la dita masada, en pena de 10 sous.

Y pugant per amunt trobaren dos fites velles, una a cada mà, y la de la mà dreta sens molló per lo que assentaren 10 sous de pena al possehidor de dit mas de na Boneta. Y passant més avant a uns terrers blanchs, a la mà dreta trobaren una fita sens molló, y també li assentaren la pena de 10 sous al dit Vives, possehidor de la dita masada, y a la mà esquerra al tenor de la de la mà dreta ne posaren una nova. Y més amunt, quant foren a la partició del mas dels Homs y de na Boneta, trobaren a la mà dreta una fita vella, y a la mà esquerra, fita y contrafita que tira a una altra fita que y à damunt de un ribàs coscollar en lo endret de la contrafita que ere de l'assagador que es vené⁷ de la font d'en Marqués. Y de dita última fita devés el mas dels Homs resta antuixà del Consell.

Y més amunt antes de aplegar a un pradet trobaren una fita vella a la mà esquerra, y a la altra mà va per [30] lo antigor de la paret. Y pugant al últim bancal del mas dels Homs, trobaren a la mà dreta una aygüera que no pren la aygua del camí, que està rompuda y li assentaren la pena y manaren a Joseph Falcó que fassa la grasada bona de forma que reba tota la aygua del camí dins tres dies en pena doble.

Y entrant en la carrera hasta el riu de la Solana, va los antigors de paret a paret per la una y altra mà. Y seguint dita carrera avall, antes de aplegar al mas dels hereus de Gaspar Monterde, vent que la aygua arroïna lo camí, manaren y provehiren que Roch Vives, possehidor de la dita masada, que a la part d'amunt del dit mas, damunt de unes roquetes a un colçe que fa la paret, a la mà dreta baixant que ya s'i troba un forat en la dita paret, hy fassa una aygüera per a que reba tota la aygua que baixa per lo camí y que ho haja de fer dins huyt dies en pena de 10 sous.

CAMÍ DE FOYES

Divendres que contàvem XXX dies del mes de abril de l'any MDCCXXIII, de voluntat y consentiment de dit Jaume Grau, lloctinent del senyor comanador de esta vila de Benasal, per trobar-se impedit per estar desganat, los dits oficials y prohoms juntament ab los dits escrivans, partiren de la present vila y anaren al camí de Foyes.

⁷ vené : es podria llegir "rere", tanmateix aquesta paraula és estranya en els documents, on s'usa "detràs".

Y essent a la cayguda de la llometa del Coll de na Rigualda en vista del barranch del Seguer, damunt de unes roquetes, a cosa de sis passes trobaren una fita vella. Y baixant per avall cab a la hombria, prop de unes roquetes que y à una coveta trobaren una fita vella y de la una a la altra y à 50 passes. Y baixant per havall a 15 passes trobaren una fita vella. Y baixant tota hombria avall a dret fil, antes de travessar lo barranch, a cosa de 120 [passes] trobaren una fita vella.

Y travessant lo barranch de la Vila, y pugant per amunt, a cosa de 146 passes, damunt de unes roquetes [31] trobaren una fita vella que emboque a l'assagador de herbatge.

Y passat lo camí de Foyes, a la mà dreta trobaren una fita vella. Més avant, al cab de la llastra, endret del maset d'en Pagés, que es troba uns corrals derrocats, a la part d'avall de dita llastra, en lo solà de la devallada del barranch de la Vila, trobaren una fita vella.

SERRA DEL SERVO

Y passant lo camí de herbatge, pegaren camí de la serra del Servo, y en lo socosta, a mitant pugada trobaren una fita vella. Y proseguint tot socosta avant per davall de una riscla de roques que segeix en lo dit socosta, al primer colse que trobaren de dit socosta, trobaren una fita vella davall de unes roquetes. Y més avant, voltant lo dit socosta passat lo pouet del Servo, cosa de 70 passes, davall de una riscla de roques trobaren fita y contrafita, que la fita designa la divisió de la heretat ab lo Comú y la contrafita designa que no baixa la heretat de hallí avant.

Y baixant tota costa avall, a dret fil, passat lo barranc, en una riba, davall lo camí que va a les viñes, endret del corral trobaren fita y contrafita, que la fita dessigna la devallada de la heretat, y la contrafita, lo colse que fa dita heretat. Y de hallí se'n puja dalt en lo serritó damunt de unes roquetes trobaren altra fita vella.

Y proseguint dita visura [32] passaren per la serra del Servo y baixaren per los covarchos de la dita serra. Y baixant baix, en lo socosta, vent que lo llibre antich dóna una carrera eo assagador que baixa de la partició de la heretat de Jaume Vives, y se engrava en la rambleta que baixa de Foyes; y havent vist y regonegut lo dit assagador, no es trobà diliniació alguna per ha hon anava la dita carrera o assagador dels dits covarchos a dita rambleta; y havent pres relació de Jaume Vives y de son fill Bertomeu, los quals diuen que el dit assagador que baixa de dits covarchos a la dita rambleta de Foyes, han oït dir a sos antepassats, que anava de la roca de dits covarchos a la dita rambleta per la viña que huy posseheix Antoni Vilalta; y per part de Tomàs Sent-Joan, síndich de esta vila, se pretén que los llibres antichs declaren que el dit assagador devalla des de la partició de la heretat de dit Jaume Vives, en los comuns de la Vila, per lo endret de la roca dels covarchos a la dita rambleta de Foyes, sens que hy haja ninguna persona ni testimonis ni actes que declaren que vaja per la viña de Antoni Vilalta ni per altre puesto; designant que, per ço, requereix que se señale assagador competent a la amplària de 40 passes que declarava lo llibre més modern, a la discreció de dits prohoms; donant facultat al dit Jaume Vives que, sempre que donarà prova per testimonis [33] o actes, conclohent per ha hon antigament anava lo dit assagador, que entonces se haja de llevar lo dit assagador que ara es señalarà; y entonces se haja de tornar a señalar y linear per ha hon se designarà per la prova que dit Vives donarà. Conclohent, pués, la Vila no pot quedar sens estar señalat lo dit assagador per una o altra part, pués

consta haver-lo-y així per los llibres antichs com per la relació dels dits Jaume Vives y son fill Bertomeu. Y per los dits prohoms se passà a señalar y delinear lo dit assagador en la forma següent:

ASSAGADOR DELS COVARCHOS

Y se n'anaren y pugaren a la roca dels Covarchos, y baixaren alsoldavall de la dita roca dels Covarchos, y antes de aplegar al cab de dita roca, a 60 passes de dita roca al tenor de la paret de la viña de Jaume Vives posaren una fita nova, y al mateix tenor, a la mà dreta, mediant 40 passes de ample, posaren altra fita designant lo assagador que baixa dels Covarchos a la rambleta de Foyes. Y baixant per avall, a 100 passes, per la mà dreta posaren altra fita. Y baixant més per avall a altres 100 passes per la mà dreta ne posaren altra de fita. Y baixant més per avall per dita mà dreta, a 70 passes y antes de arribar a la rambleta posaren altra fita. Y hallí se engrava ab lo assagador de la dita rambleta de Foyes.

Y al tenor de esta última fita se'n passaren a la altra mà, y al cal de la paret de la viña de Jaume Vives ne posaren altra de fita. Y pugant per amunt, a 17 passes, al cal de la dita paret de dita viña ne posaren altra de fita. Y de hallí, a 100 passes més per amunt, al cal de dita paret ne posaren altra de fita. Y de hallí, anant més per amunt a altres 100 passes, al cal de dita paret ne posaren altra de fita. Y de esta fita, tira a dret fil a la primera fita que se ha posat antes de aplegar al cab [34] de la dita roca dels Covarchos. Y es declarà que per quant lo assagador de la rambleta de Foyes és estret, que les raberes com vagen cavalleries per dit assagador, no puguen haver pena.

CAMÍ DE FOYES AL BARRANCH DEL SEGUER

Divendres que contàvem II del mes de juliol de l'any MDCCXXIII, Jaume Grau, lloctinent del Señor Comanador de esta vila de Benasal, y los dits oficials y prohoms juntament ab los dits escrivans, partiren de la present vila y anaren lo camí de Foyes y prengueren a visurar lo asagador que baixa del Barranch del Seguer.

Y a la que foren prop del corral de la Fyguera Verdall, baixant a la mà dreta, a la part dellà del barranquet, a la vora del bancal, prop de una carrasca grossa trobaren una fita vella, y al mateix tenor, a la mà esquerra ne trobaren altra. Y proseguint dit assagador, baixant a la mà dreta, a 10 passes, a part d'avall del bancal trobaren altra fita vella, y a la mà esquerra, al mateix tenor, antes de unes carrasques ne trobaren altra. Y passant avant dit assagador a la mà dreta, a la part dellà del barranquet, a cosa de unes 150 passes trobaren una fita vella y a la mà esquerra ne trobaren altra vella. Y passant avant, visurant dit assagador, a la mà dreta del barranquet, a 120 passes trobaren una fita vella, y a la mà esquerra, al mateix tenor ne trobaren altra.

Y baixant per havall, a cosa de 60 passes, a la mà dreta trobaren altra fita vella y a la altra mà esquerra, al mateix tenor ne trobaren altra. Y passant avant, a cosa de 80 passes, antes de aplegar als [35] forcallets, per no trobar fita a la mà dreta, de voluntat de Joseph Salvador ne posaren una nova en un bancal hermís del dit Salvador, y a la mà esquerra trobaren una fita vella; y té de àmbit en este districte lo dit assagador unes 80 passes. Y baixant per avall, a cosa de 83 passes, prop de la rambleta, prop del forcallet de la rambleta que baixa del corral Nou, posaren una

fita nova que emboca a l'assagador dels Forcallers, y y à retenguda per a el ganado per encontrar-se hallí los assagadors. Y a la mà esquerra de dit barranquet ne trobaren una de fita vella. Y proseguint dit assagador a la mà esquerra, a cosa de 77 passes trobaren una fita vella y a la mà esquerra, a la part dellà, trobaren fita y contrafita, que la fita designa lo dit assagador, y la contrafita, lo assagador que va a la serra de Foyes.

Y baixant per avall, a cosa de 87 passes, antes de arribar a la rambleta, a la mà esquerra trobaren fita y contrafita damunt del ribàs de la rambleta. Y al mateix tenor de la mà dreta, passada la rambleta, dalt, en lo ribàs trobaren una fita vella. Y baixant rambleta avall, a cosa de 83 passes trobaren dos fites velles una a cada mà.

Y de hallí, prenent la via del mas de Jaume Vives, a 60 passes trobaren dos fites velles una a cada mà y en la de la mà esquerra y à fita y contrafita; y té lo assagador 28 passes de ample per ser retenguda de altre assagador que baixi rambleta avall. Y de hallí, anant camí del mas de dit Jaume Vives, a 60 passes trobaren dos fites velles una a cada mà, ha hon dit assagador té de ample 20 passes. Y seguint dit camí, a 190 passes trobaren dos fites, una a cada mà, y seguint dit camí a 130 passes trobaren dos fites velles, una a cada mà, ha hon dit assagador té de ample 25 passes. Y seguint dit camí, a 130 passes trobaren dos fites velles una a cada mà [36] que de la una a la altra y à 22 passes de ample. Y passant avant, a 137 passes trobaren dos fites velles una a cada mà. Y pugant la pugadeta, a 40 passes, a la mà esquerra trobaren una fita vella y per la part dreta va per lo antigor de paret, y té de ample lo assagador 22 passes. Y pugant més per amunt, a 140 passes trobaren dos fites velles, que la de la mà dreta està al cantó de la paret. Y de hallí, a 67 passes trobaren, endret del mas de dit Vives dos creus en unes roquetes una a cada mà, y té lo assagador de ample 30 passes.

Y passant devés les Comes, a 126 passes, trobaren dos fites velles una a cada mà, y la de la mà dreta està al cals de la paret, y té lo assagador 27 passes de ample. Y passant avant, a 129 passes trobaren dos fites velles una a cada mà y la de la mà dreta està al cals de la paret, y té de ample lo assagador 25 passes. Y de hallí, a 90 passes més avant trobaren dos fites velles una a cada mà ha hon té lo assagador 28 passes de ample. Y passant 180 passes més avant trobaren una fita vella a la mà dreta al cals de la paret, y altra a la mà esquerra al mateix tenor a la girada de la paret.

Y crasant la heretat de les Comes, seguint lo assagador que dividix la devesa de les Comes, a 200 passes trobaren una fita a la mà esquerra, y a la mà dreta va per lo antigor de la paret. Y pugant més per hamunt, a 160 passes, antes de arribar a la falda de la montanya, trobaren a la mà esquerra una fita vella, y a la mà dreta va per lo antigor de la paret. Y de hallí se empina per la mà esquerra. Al tenor de dita fita, pugant per amunt, a 67 passes, en la hombria feren una creu nova en una roca.

ASSAGADOR DEL POU DE CONSELL ⁸

Y tornant a l'assagador que entra per la foya de Jaume Vives que va al pou de Consell, trobaren dins la paret dos fites velles, una a cada mà. Y seguint dit assagador a cosa de 100 passes trobaren dos fites velles una a cada mà, y té lo assagador 12 passes de ample. Y proseguint dit assagador camí del pou, a cosa de

⁸ Al marge esquerre del ms. en lletra diferent: "se ha venut este assagador en públic encant a Berthomeu de Foyes. Acte: Molés, en 12 abril 1742"

85 passes trobaren dos fites [37] velles una a cada mà, y té lo assagador 14 passes de ample. Y més avant, a 17 passes trobaren dos fites velles una a cada mà, y té de ample lo assagador 19 passes. Y per haver trobat una carrasca cremada y esmochada, prearen en ella 13 sous de frau. Y passant avant dit assagador, a cosa de 80 passes trobaren dos fites velles una a cada mà, y té de ample lo dit assagador 16 passes. Y passant més avant, més enllà de una carrasca grossa, que està a la mà esquerra, que queda en lo assagador, a cosa de 50 passes trobaren dos fites velles una a cada mà, y té de ample lo assagador 25 passes. Y més avant, a cosa de 50 passes trobaren dos fites velles una a cada mà, y té de ample lo assagador 19 passes, y la fita de la mà esquerra la renovaren. Y seguint dit assagador, a cosa de 100 passes, passat los bancals, antes de aplegar a la montaña, trobaren a la mà dreta una fita vella y a la mà esquerra trobaren, al mateix tenor, una creu en una roqueta, y la renovaren. Y de dita creu devés les Comes hasta el cantó de la paret; y de dita creu y de dit cantó de paret en amunt, tot ho donaren per antuixà de Consell.

HERETAT DE JAUME VIVES

Y passant a señalar la divisió de la heretat de dit Jaume Vives, a la que foren, a cosa de 200 passes, al cab del collet que està damunt los bancals, davall de tres carrasques trobaren una fita vella. A la vora del barranquet del racó de la costera de la foyeta trobaren una creu y la renovaren. Y pujant per amunt, al cab de la roca del racó trobaren una creu y la renovaren.

Y passant més avant, a cosa de 100 passes, damunt de les carrasques trobaren una fita vella y la renovaren. Y passant més avant, a cosa de unes 100 passes, al morralet de la Clocha damunt de un cantal gros trobaren una creu y la renovaren.

Y baixant per avall, a cosa de 125 passes trobaren damunt de una roqueta una creu y la renovaren. Y baixant baix, davall la clapissa, prop dels bancals de Jaume Vives [38] trobaren una fita vella. Y més avall, a cosa de 200 passes trobaren una fita vella prop dels bancals. Y més avall, al cantó de una viña, al cab de la riba de la Ramblella, ha hon fa cab lo forcallet dels barranchs de l'Abeurador de Foyes y del Seguer trobaren una fita vella. Y se engrava en lo assagador que ve del Seguer y passa a les Comes.

Y per la mà esquerra, des de la fita que es troba damunt lo corral Nou, en la hombria, hasta dit forcallet; la partició de la masada de Joseph Salvador se dividix ab lo Comú per la línia del barranquet que devalle del dit corral Nou hasta el dit forcallet.

Y tornant al sòl del barranch del Seguer, entraren en la heretat del corral de la Fyguera Verdàl, que és de Joseph Salvador. Segons lo que diu lo llibre antich, que de les terres que es llauren y es poden llaurar en amunt, devés la serra dels Servos, restà per antuixà del Consell. Y anant per la costera avant devés la Rambla Carbonera, aplegaren davall, y endret del cab de la roca dels Covarchos. Y de hallí avall, hasta el endret de les viñes, tota la terra que no es pot llaurar, per la falda de la serra dels Servos, restà per antuixà del Consell.

MASADA DE JAUME FABREGAT DE LA FOYA

Dilluns que contàvem XX del mes de setembre de l'any MDCCXXIII, Jaume Falcó, lloctinent de justícia; Joseph Miralles y Tomàs Ortí, jurats; Joseph Vives, mustasaph; Francés Vilalta y Joseph Porcar, prohoms del justícia, Tomàs Monfort e

Içidoro Monfort y Lloys Vidal, prohoms dels Jurats, y Joseph Vilalta de March y Batiste Miralles, prohoms del mustasaph, juntament ab Vicent Badal notari escrivà de dits oficials; tenint orde particular del Consell de la present vila per a fer Visura General y la regonexensa infrascrita, per a que es tinga plena notícia per ha hon van los llímits de les masades, heretats y camins y antuixans de esta vila; havent primerament procehit les [39] crides y pregons acostumats per tres dumenges y dies de festa; manant a tots los vehins, habitants y terratinents de esta vila que dins quinze dies, durant lo temps de dits pregons, manifesten totes les fites que falten en ses masades y heretats. Y que en cada fita tinguen un molló, en pena de 30 sous en cada fita que faltarà y no estarà manifestada y 10 sous en cada fita que no tindrà molló; los quals, en dita conformitat, partiren de la present vila a la masada de Jaume Fabregat de la Foya a visurar un assagador que lo llibre vell dóna al basi del Sirer que està en lo mig de la foya dels Prats ha hon y à un hort tancat.

Y no trobant rastre de assagador, que temps ha que se ha mirat y donat temps a la viuda y hereus del dit Jaume Fabregat de la Foya per a que buscàs papers y notícies dels llímits del dit assagador per si se li havie llevat; lo que no és estat possible encontrar; y atnent a la súplica que dita viuda y hereus se ha posat del dit assagador, que per ser cosa tan antiga y nunca haver-o oyt dir a sos antepassats que de cert se llevà antigament; pués no es troba ningun indici de que en dit puesto enjamay hi haja agut bassi ni abeurador; y que si se haguera de tornar lo dit assagador, seria sens profit, pués no y à puesto per a posar bassi ni aygua per a poder fer abeurador, y no es necessita per dita causa de assagador; que per ço, faria concanvi y donaria, en lloch del dit assagador, un tros de terra de la sua masada en la hombria de damunt lo barranch que ve dels prats d'en Colomer, que és lo camí que va a Foyes.

Y havent passat veus los dits oficials y prohoms, tenint especial facultat del Consell de esta vila, concordaren ab lo dit concanvi del tros de terra següent:

Y estant en lo dit barranch, passades les lloses, y passat lo dit barranch en la part de la hombria, a part d'avall del camí que crusa dit barranch, en un cantal gros que està damunt les roquetes de passat dit barranch, a la part de hombria antes de arribar al dit camí, feren una creu. Y de hallí socosta amunt de la hombria, a 73 passes posaren una fita. Y de hallí seguint dit socosta avant de dita hombria, a 132 passes, davall de una carrasca po [40] saren una fita. Y seguint dit socosta amunt, passat lo ullal de la basseta, en un singlet de roca, a 100 passes feren una creu. Y de hallí passant tot socosta amunt, damunt lo camí, a 105 passes, al costat de un forn de cals trobaren una fita vella. Y de hallí a 90 passes, al cals de la paret de la foya, trobaren una fita vella denotant que de les fites en havall hasta les parets dels parrals y serrada és tot Comú y antuixà de Consell.

MAS DE JOSEPH SALVADOR DE FOYES

Y de hallí baixaren dits oficials y prohoms al sòl del barranch del Seguer y feren visura en la masada de Foyes la més Alta, que possuhix Joseph Salvador.

Y estant al sòl del dit barranch del Seguer, pugant per amunt, trencant lo camí, pugant alt al cantó del tercer bancal herm, en la vora de la clapissa, en una riscla plana de clapissa feren dos creus; y estes, lo peu de la una designa y mira al sòl del barranch del Seguer, y la altra creu mira, lo bras dret a una fita que es troba a la part d'amunt de un cantal gros que està damunt la riba del dit tercer bancal herm, ha

hon trobaren una fita vella. Y prenent la via devés ha hon mira la dita fita anaren per amunt tot socosta a cent-coranta-sis passes davall de unes roquetes posaren una fita nova.

DOCUMENT [TM]
THOMÀS MOLÉS
1740-1746-1749-1755
DOC. N° 10, p.41-85.

[1] MOLÍ MÉS ALT

En lo dia 9 de nohembre 1740, Lluís Vidal, alcalde ordinari; Thomàs Miralles y Pere Falcó, regidors; Visent Bertran, síndich, y este en nom y veu del Señor Jaume Grau, lloctinent de comanador de la villa de Benasal, que per a el fi infrascrit li té donant tot son poder; Berthomeu Vives de Pere, Christòfol Monterde, major, y Roch Tenesa, prohoms de dits jurats; juntament ab Thomàs Molés, notari escrivà de dita vila; tenint orde particular del Consell de dita vila per a fer visura dels pasos del molí més Alt y masos d'en Badenes, per a que es tinga plena notícia per ha hon van los límits de les masades, heretats, camins y antuixans de dita vila.

Y tots los referits accediren al molí més Alt de Nicolau Edo; y present este, Joseph Fabregat de Monlló, Jaume Forés, Joseph Forés d'en Badenes y Antoni Garcia; vist lo llibre antich de visures, los capatrons de la Vila, actes del dit molí, y encara oïts los testimonis sobredits; emprengueren a fitar la senda que done lo libre antich, que comensa a dit molí fins lo barranch de la cova de Mingo Esteve.

Y per no trobar les fites dóna la visura passada, les posaren noves de comú consentiment, passat lo batà de dit molí, en les terres del dit molí, la una al costat de la solleta envés lo molí, y la altra al mateix endret devés los homs. Y té dita senda de àmbit, 10 passes. Y per quant dit Nicolau llaurava dita senda li acusaren la pena.⁹

Y pugant a [2] munt a 60 passes, passat lo primer bancal, en lo ribaset que antes here del mas de Badenes y ara ho té comprat dit Nicolau, a la mà dreta posaren una fita, y al mateix endret, arrimada a la paret ne posaren altra. Y més amunt, a 25 passes, enmig del segon bancal, a la mà dreta posaren una fita y a la mà esquerra, arrimada a la paret, al mateix thenor ne posaren altra. Y més amunt, a 50 passes, en lo bancal posaren una fita y a la esquerra trobaren la creu dóna la visura passada, la qual renovaren. Y més amunt, a 90 passes a mà dreta, al cantó de

⁹ Al marge esquerre del ms. nota de l'escrivà: "Este camí que va avant per dins lo tancadet del molí més Alt, de Nicolau Edo, de conssetiment de la Vila y Joseph Forés de Vadenes, en esta forma:

que al cantó de dit tancadet de dit Nicolau, al cal de la paret trobaren una fita que señala la terra de dit molí, y esta fita done principi al pas que han mudat; y al mateix endret, a 12 passes en la heretat del mas d'En Gradull ne posaren altra designant lo dit pas que va per entre dites dos fites. Y pugant devés la cova de Mingo Esteve, a 60 passes posaren dos fites una a cada mà a la mateixa amplària. Y més amunt, a 50 passes posaren dos fites una a cada mà a la mateixa amplària, entrat dit camí en lo Comú. Y seguint les fites que ya estan contingudes en este llibre segons este señal (*)

Lo que executaren Christòfol Monterde y Roch Tenesa en 14 de juny 1741.
De què done feci: Thomàs Molés, notari."

la pallissa del molí feren una creu y per la mà esquerra partix lo riu de Monlló.* Y més amunt, a 70 passes a la mà dreta posaren una fita y a la esquerra partix lo riu.

Y més amunt a 100 passes al costat del maset que antes habitava Orenga feren una creu en un cantal de la roca més alta, y a l'altra part fins al riu sia antuixada de Consell, tot asò que dit és designant camí.

E quant foren passat lo maset, al barranquet prengueren camí per a eixir a la senda que va al mas d'en Gardull. En lo mateix barranquet, segons està antigorat posaren dos fites que denoten la entrada de dita senda del mas d'en Gardull, la una al tenor de l'altra. Y dita senda en dit puesto té 18 passes de amplària.

Y tornant al dit maset que habitava Orenga, y passat aquell, a 200 passes, en lo socosta [3] trobaren la fita dóna la visura passada. Y més avant, enmig de la Tallada, a 160 passes posaren una fita per no trobar la que dóna la visura passada.

Y més amunt a 150 passes, damunt la riscla junt a unes carrasques posaren altra fita. Y més avant, seguint la riscla de roques de part hombria y arribant al forcallet, baix dos carrasques feren una creu en una roqueta junt al barranquet.

Y passat lo forcallet, a mà dreta a part solana y a 85 passes posaren una fita per no trobar la que dóna la visura passada. Y de les sobredites fites y creus en hamunt fins al terme de Vilafranca és tot Consellat.

Y pugant amunt, pasat lo casal, en una antigor de paret a un cantal gran en la roca envés la cova de Mingo Esteve feren una creu y davall posaren una fita. Y de hallí ferix dret a una roca roja, seguint la qual roca [a] roca se va a la dita cova de Mingo Esteve. Y de aquí roca a roca fins al barranquet primer que ve de la singla llaurada, restant de les dites fites tot antuixà de Consell fins al terme de Vilafranca.

SENDA DEL MAS D'EN GRADULL

E ayxí mateix, dit dia, tots los dessús dits nomenats fitaren la senda que va del maset de Herbadós per la foya de la Noguera al maset d'en Gradull, que huy és de Joseph Forés de Vadenes, e fins lo saulonaret que està damunt dit mas d'en Gradull.

Y tornant al barranquet a les dos fites que posaren per a designar la entrada de dita senda, passades dites dos fites, pugant amunt, a 200 [4] passes envés del mas d'en Llobet posaren dos fites, la una al tenor de la altra, tenint la senda de amplària en dit puesto 6 passes. Y més hamunt, a altres 200 passes, camí de dit maset posaren dos fites, la una al tenor de la altra ab la mateixa amplària.

Y més hamunt, al mateix cantó del mas d'en Llobet, a 250 passes a mà dreta trobaren la fyta dóna la visura passada y al mateix tenor, a la mà esquerra ne posaren altra ab la mateixa amplària.

Més amunt, en vista del Fosino, a les saleretes y a 300 passes de les antecedents fites ne posaren dos de noves al tenor una de l'altra, y a la mateixa amplària. Més amunt, al mal pas del Fosino, a 300 passes posaren dos fites, la una al tenor de la altra, que la una està davall de un cantal.

Més amunt, entrant en los primers bancals de la foya de la Noguera, a 300 passes posaren dos fites, la una al tenor de la altra, ab sis passes de amplària, y li assentaren la pena a Joseph Forés per haver llaurat la senda. Més amunt, seguint les voltes, passat lo hortet de la foya de la Noguera, a 300 passes posaren dos fites, una al tenor de la altra ab la mateixa amplària.

Més amunt, seguint lo camí en ses voltes, a 300 passes posaren dos fites, la una al tenor de la altra ab la mateixa amplària. Més amunt, seguint lo camí ab ses

voltes, davall lo mas d'en Gradull, arimat a ell posaren dos fites, la una al tenor de la altra ab la mateixa amplària, a 250 passes de la [5] antecedent. Més amunt, seguint lo camí ab ses voltes, a 150 passes, arimat a l'assagador de herbatge posaren dos fites, la una al tenor de la altra ab la mateixa amplària.

En 10 de novembre de 1740, tots los dessús dits nomenats anaren al dit saulonaret Blanch. Y de aquí entra camí a l'abeurador, ha hon, hans de arribar al dit abeurador, damunt del dit sauló blanch que està més prop del dit abeurador, per no trobar la fita de les 8 passes damunt de dit sauló que dóna la visura passada, ne posaren noves a quinze passes, damunt de dit saulonaret, una fita y contrafita: la fita designa envés la singla llaurada, y la contrafita, lo antuixà de Consell. Y per haver-lo llaurat dit Joseph Forés, li assentaren la pena.¹⁰

E proseguint amunt, partint lo antuixà ab lo hereter, per una senda puga a dita singla llaurada, a 70 passes posaren una fyta y feren una creu en un cantal que està a la paret junt a una carrasca. E més amunt, a 100 passes, en un foscari, en vista de la cova posaren una fita per no trobar la que dóna el llibre.

E més havant, en lo collet, a 250 passes trobaren la fita dóna la visura passada, y per estar decantada la adressaren. E més avant al sargallar, per no trobar la fita dóna la visura passada feren una creu antes de arribar al sargallar en la seguida de les roques.

Més amunt, a 200 passes, al morralet més alt està en la roca migera, passada la segon edrera està en la roca [6] en lo puntalet damunt de una carrasca en la roca feren una creu endret del més alt en la roca Ferranda. Y de aquí roca [a] roca va a ferir a l'altre antuixa de la cova de Mingo Esteve, restant la singla llaurada per a lo hereter. Y de aquí hamunt y enllà, tot antuixà de Consell fins terme de Vilafranca.

MAS DE JAUME FORÉS D'EN VADENES A LA PEÑA FERRANDA

Eh dit dia, essent tots los dessús dits nomenats en lo abeurador és davall les dites peñes de na Ferranda, regonegueren aquell per visurar un camí que diu lo llibre antich partix del dit abeurador anant ves lo mas d'en Vadenes olim d'en Montó, e va a una coveta e mallada de Consell appellada la coveta de la Edra.

E de aquí, vist y regonegut dit camí y vist lo dit llibre antich, present lo dit Jaume Forés, al cabdamunt del barranquet de l'Espigolar, a la vora del camí que va del Coll d'Ivol al mas d'en Vadenes, per no trobar la fita dóna la visura passada la posaren nova junt a dit camí. Y al mateix tenor cab al terme de Vilafranca feren una creu en un cantal migà designant y partint les terres de la masada en lo antuixà. Y més amunt, a 150 passes a la vora del camí de Vilafranca feren una creu en una roqueta.

Y passat lo camí, a 10 passes posaren una fita y contrafita per no trobar les que dóna la visura passada, departint lo mateix e designant vers [7] la dita cova de la Edra. Y proseguint de pla envés dita cova, a 100 passes ne posaren altra per no trobar la que dóna la visura passada. Y més ensà, venint tot temps vers dita cova de la Edra, a 200 passes, en lo collet en vista de dit mas, davall de una carrasca

¹⁰ Al marge esquerre del ms. nota del mateix escrivà: "S'advertix que per haver tornat, la font dels Homs, se ha donat per Joseph Forés d'en Vadenes, territori competén per a el dit abeurador, per quant la aygua la han treta de la vora del pas de herbaje, y en recompensa, Chrysófol Montende y Roch Tenesa, de orde de Consell, li han dat de la fita y contrafita de damunt lo saulonaret envés la fita 24 passes del Camí, y la present fita l'han posada a la vora del pas de herbaje davall lo saulonaret. Y pugant amunt posaren dos fites antes de la que està al foscari tallant la heretat. Fes fec. Thomas Molés."

trobaren una fita dóna la visura passada. E més ensà, a 100 passes, endret de la cova de la Edra, en la riscla de roques feren una creu.

Y més avant, endret mateix del mas de dit Jaume Forés de Vadenes, passada la paret que puge de dit mas, a 250 passes feren una creu en un morralet de roca. Y més avant, a 200 passes, als bancals de la coveta posaren una fita nova per no trobar la que dóna la visura passada. Y per quant Jaume Forés, possehydor de dit mas treballava fora dites fites lo assentaren la pena.

Més avant, a 200 passes, junt a un cantal posaren una fita nova y feren una creu en lo frontó de un cantal que y à junt a dita fyta. Y més avant, devallant cab a la font, a 300 passes posaren una fyta nova per no trobar la que dóna la visura passada. Més avant, a 100 passes per no trobar la fyta dóna la visura passada la posaren nova. Y més avant per no trobar la creu que dóna la visura passada en lo cantal junt ha hon naix la aygua, la feren nova en un cantal pardo de cara al sol ponent damunt dita font [8] de ha hon restà fitat fins dita font, restant de dites fites amunt hasta el terme de Vilafranca tot antuixà de Consell.

En dit dia, tots los sobredits accediren al cab de la rambla que va a les Ferreries huy nomenades les Ferritgetes, y de aquí fins al barranquet de les Cambrelles posaren sis fites, unes davant altres departint lo antuixà ab lo hereter en esta forma:

Al cab del tosalet de la riscla de les Ferritgetes posaren una fita roya. Més avall, seguint dita riscla, a 200 passes ne posaren altra de les filloles roges. Més avall, a 125 passes, al sòl de la riscla ne posaren altres. Més avant, passat lo barranquet, en la pugada, a 200 passes de la antecedent ne posaren altra. Més avant, a altres 200 passes ne posaren altra. Més avant, a 150 passes, en lo collet de hans de arribar al barranquet de les Cambrelles ne posaren altra.

E quant foren enmig del barranquet de les Cambrelles trobaren les dos fites dóna la visura passada, la una que designa lo mateix antuixà devés lo riu de Monlleó, e l'altra designant lo antuixà devés la llosa blanca, restant la foyeta per a el hereter.

E lo dit barranquet de les Cambrelles amunt va barranquet barranquet amunt fins hon estan les altres fites del cab [9] damunt del barranquet de l'Espigolar ab assò que per lo camí que va al mas de dit Jaume Forés de Vadenes puguen passar, anar y venir ab qualsevols càrregues, totes y qualsevols persones sens pena alguna que se'ns puga clamar lo señor del dit mas d'en Vadenes.

En 20 de nohembre 1740, present lo ajuntament y proms sobredits y també Nicolau Edo y Joseph Forés de Vadenes, se publicaren les antecedents tres visures del molí més Alt y els dos masos d'en Vadenes. Sent presents per testimonis Joseph Fabregat de Monlló y Cayetano Forés fadrí, llauradors vehins de la present vila de Benasal.

Done fee:

Thomàs Molés, notari.

En 4 dehembre 1740, present lo regidor major y Jaume Forés d'en Vadenes, se publicà la visura de dit mas de Jaume Forés y se li notificà. Presents per testimonis

Joseph Beltran de la Torre de Monfort y Christòfol Miralles de Lluís d'esta vila de Benasal.

Done fee:

Thomàs Molés, notari.

RACONS D'EN MOLÉS

En lo dia 13 de octubre de 1746, Miquel Ferrando, alcalde; Berthomeu Vives de Pere, regidor major; Chrystòfol Grau, síndich; Joseph Bertran de Thomàs, Batiste Miralles, mañà, y Joseph Ribera, proms de dit jurat; juntament ab [10] Thomàs Molés, notari escrivà de dita vila; tenint orde particular del Consell de dita vila per a fer visura de les heretats de la Planeta y racons de Molés que estan en lo terme de esta vila dins lo bovalar del Carniser; per quant los dueños de dites heretats insten que desigen saber per a hon van los límits de dites heretats, camins y antuixans de dita vila en dita partida.

Y tots los desús dits accediren al dit paratje de la Planeta, heretat pròpia de Joseph Climent y Christòfol Forés. Y presents estos y Jaume Porcar de l'Algar, Joseph Vives de Blay y Miquel Tosca; vists los capatrons de la Vila y actes de dita heretat de la Planeta, y encara oïdes les parts y testimonis y sobredits, empengueren a fitar dita heretat de la Planeta en esta forma:

Que ans del pou d'en Guasch encontraren una fita roja molt antiga, la qual dividís la dita heretat de la Planeta y les terres de la heretat del clero que són de la masada de Jaume Porcar de l'Algar. Y proseguint envés los racons de Molés, a 79 passes, tirant de pla, trobaren altra fita vella que dividís dita heretat de la Planeta de les terres de Porcar. Y proseguint la mateixa via, a 66 passes trobaren altra fita vella que dividís lo mateix. Y proseguint la mateixa via, a 82 passes trobaren altra fita que señala lo mateix. Y proseguint la mateixa via, a 79 passes trobaren altra fita vella que dividix dita heretat de [11] la Planeta de les terres de Porcar. Y proseguint la mateixa via, a trenta passes trobaren fita y contrafita, la fita señale la divisió de dita heretat de la Planeta de les terres de Porcar y la contrafita, un assagador que antigament y avie que baixava de l'Algar a l'hullalet del camí Real, que llevaren quant acurtaren lo bovalar del Carnicer y ara és terra de dit bovalar. Y dita heretat de la Planeta no passa de la contrafita sobredita.

Y tirant la via de l'ullalet, baixant per avall, junt a la malladeta, posaren una fita nova que dividís dita heretat de la Planeta y el assagador que hara és terra de dit bovalar.

Y més avall cab al camí Real posaren una fita nova en lo bancal treballava dit Christòfol Forés. y li asentaren 30 sous de pena perquè treballava en terra del bovalar, la que dividís lo mateix que la antecedent. Y de allí s'engrava en comuns de Vila. Y seguint dits comuns torna al prinsipi d'esta visura, quedant d'esta forma rodada la dita heretat de la Planeta.

Y per quant estava en confús per a hon anava el dit assagador de l'ullalet que llevaren, reservaren a salvo tots sos drets a les parts per si apareix res que justifique lo contrari de lo que se ha dispost en esta visura.

HERETAT DELS RACONS D'EN ROIG Y ARA DE MOLÉS

Y així mateix dit dia, tots los desús dits nomenats, juntament ab Thomàs Andreu y Jo [12] seph Molés, empengueren a fitar la heretat dita los Racons d'en Roig y ara de Molés, que està en lo bovalar del Carniser a la Cadolla.

Y comensaren passat lo camí Real de Sen Matheu. Al socosta dins los límits del bovalar del Carniser encontraren una fita y una creu que dividixen la dita heretat dels Racons en lo bovalar del Carniser. Y pujant per amunt envés de l'Algar encontraren una fita vella que senala lo mateix que la antecedent.

Y més amunt, dalt en lo pla, encontraren altra fita raseta que designa lo mateix que les anteriors. Y més amunt, endret de la caseta nova que ha fet Thomàs Andreu, posaren una fita nova en la terra que ha tret dit Thomàs Andreu, y li asentaren 30 sous de pena perquè treballava en terra del bovalar, la qual fita senala lo mateix que les anteriors. Y més avant, passades unes roquetes a modo de cantals, posaren una fita nova per quant Joseph Vives de l'Algar feye relació haver-la vista en dit puesto, la qual dividís dita heretat dels racons, del bovalar. Y més amunt, damunt la carrasca de la barraca, en una roqueta feren una creu¹¹ que senala lo mateix que la antecedent. Y proseguint amunt, en la vora de la heretat de l'Algar que és de Joseph Vives de Blay trobaren una fita y contrafita velles que designen la dita heretat dels Racons, les terres de l'Algar y bovalar del Carniser.

Y pegant de pla envés de la [13] Segarra, hans de arribar al barranquet trobaren una creu a l'ayguavesant que dividís la heretat dels racons y les terres de Joseph Vives de l'Algar y ara bovalar del Carniser. Y proseguint de pla encontraren una fita vella que senala lo mateix. Y proseguint la mateixa via a una roqueta trobaren altra fita vella que dividís lo mateix. Y proseguint la mateixa via encontraren dos fites, una consecutiva a l'altra, que senalen lo mateix. Y proseguint la mateixa via, al cab de una roqueta, dins de una argilaga trobaren altra fita vella que designa la mateixa heretat y terres de l'Algar y ara bovalar. Y més avant, prop del terrer blanch han posat una fita nova que senala lo mateix.

Y acabada la heretat de l'Algar, seguint lo socosta avant han posat nova una fita que senala la dita heretat dels Racons y dit bovalar. Y més avall, seguint dit socosta, junt a una savina han gravat una creu¹² que senala lo mateix que la fita antecedent. Y més avall han posat nova una fita que designa lo mateix. Y damunt la Cadolla trobaren una fita vella que senala lo mateix.

Y pujant amunt, en la vora del camí Real, al bancal de Joseph Molés posaren una fita nova que senala dita heretat. Y més amunt, en lo mig de dit bancal posaren altra fita nova y li asentaren 4 sous de pena al dit Joseph Molés perquè treballava en lo Comú, la qual fita senala dita heretat. Y passat dit bancal de Molés posaren noves fita y contrafita, que tanquen [14] dita heretat quedant d'esta forma rodada la dita heretat dels Racons, provehint dits proms que esta visura es pague de les penes asentades.

Simili modo en dit dia, los sobredits proms accediren al peyró de Sent Roch, que Juan Garcés està fabricant una caseta, per a regonéixer si n'i à part al Comú, per ocasió que la fabrica sens llicència de la Vila.

Y sent en dit puesto, present lo dit Garcés, encontraren que dita caseta n'i à en lo Comú quinze pams de llarch y 5 de ample. Y el dit Garcés los digué que no ho havie fet de malícia, lo que declararen segons Déu y ses consciències.

En 15 de dehembre de 1746, en presència de tot lo Ajuntament, se publicà dita visura, present Thomàs Andreu y Christòfol Forés, apercibín-los a estos al tenor de

¹¹ creu : ms. signe de creu

¹² creu : ms. signe de creu.

la sobredita visura. Sent presents per testimonis Antoni Fabregat, llaurador y Antoni Saborit, perayre, vehins de Benasal.

Recepit:

Molés, notari.

VISURA GENERAL ¹³

Anno a nativitate Domini **MDCCXXXIX**, die vero intitulato **V mensis novembris**. **Christóbal Grau**, lloctinent del senyor comanador de esta vila de Benasal, **Francisco Miralles**, justícia de dita vila; **Joseph Monfort de Ysidoro**, regidor major y **Miquel Ferrando**, síndich; **Berthomeu Vives de Pere**, **Valentí Vives** y **Joseph Vives de l'Algar**, prohoms dels jurats per a la present visura, juntament ab **Thomàs Molés**, escrivà de dita vila; tenint orde particular del Consell de esta present vila de **Benasal** per a fer la visura infrascrita per a que es tinga plena notícia per ha hon van los límits de les masades, heretats y antuixans de [15] esta vila; havent primerament precehit crides y pregons acostumats per tres dies festius, manant a tots los vehins y habitants y terratinents de esta vila que dins **deu dies**, **manifesten** totes les fites que falten en ses masades y heretats, y que en cada fita tinguen un molló, en pena de **10 sous**, y **les que faltaran y no estaran manifestades, per cada una 30 sous**; los quals, en dita conformitat, partiren de la present vila a la font de l'Estaràs ha hon se trobà present **Joseph Fabregat** de Berola.

Y essent a la part de hombria de la dita font de l'Estaràs, **visuraren la heretat herma de dit Fabregat encontraren** al cantó de la heretat **del dit Joseph Fabregat, que antes ere dels hereus de Visent Girona**, una creu, ¹⁴ y una fita **dóna la visura passada**. Y baixant barranquet avall, a 68 passes, en una roca, al saltador de l'aygua, a la part solana del dit barranquet **trobaren la creu que dóna la visura passada, la que renovaren**. Y baixant dit barranquet avall, a cosa de 49 passes poch més o menys, a la part solana del dit barranquet **antes de aplegar a la dita font de l'Estaràs, trobaren la fita y creu en un cantal ferrer y la renovaren, contengudes en la visura passada**; y de dita creu se segueix lo pati de dita font de l'Estaràs fent colse y volta per los antigors de paret que allí es troben.

Y de allí se segueix tot barranquet avall per la part solana y al soldavall de dits antigors de paret, **antes de aplegar a un saltador de aygua, a cosa de deu passes, en un cantal trobaren la creu que dóna la visura passada** a la vora del barranquet, [16] designant la dita creu, el un bras la devallada de dita heretat per lo dit barranquet avall, y lo altre bras de dita creu denota que la dita heretat no passa de allí avall, sí, que puge per amunt per tots los antigors de paret hasta prop de engravar-se en lo barranquet de la Coveta hasta encontrar la roca de la mà esquerra; y roca [a] roca, torna confrontant la dita heretat **herma** hasta la heretat **de dit Fabregat, antes dels dits hereus de Visent Girona**.

MASET DEL MAÑÀ ¹⁵

¹⁶Y proseguint la dita visura, partiren hasta passada la sorteta d'en Just a hon se acaba la sort de **Juan Forés**, a hon se encontra lo camí de herbaje y antuixans de

¹³ El capítol és còpia reformada de la visura de V. i G. Badal 1723, p. 1, 2. El text en negreta és original de Thomàs Molés.

¹⁴ creu : ms. signe de creu

¹⁵ El capítol és còpia reformada de la visura de V. i G. Badal 1723, p. 3, 4, 5 i 6. El text en negreta és original de Thomàs Molés.

¹⁶ Nota al text original: "Y obtemperant dit Joseph Fabregat a tal manament se fixen portà una còpia de una visura de dit paraje feta en 14 y 19 del mes de maig del any 1625, rebuda per Jaume Bertan e met nota y un acta de venda de dit maset del Mañà, rebut

la Vila, Y no es pot acertivament declarar per a hon va la heretat del maset del Mañà, al pla de la Mansanera, per los molts ductes que resulten, en vista dels actes antichs y capatrons, manaren a Joseph Fabregat de Berola, possehidor de dit maset, que dins vuyt dies busque més prova y actes moderns de sos antipassats per a que en més claritat se puga encontrar hasta a hon arriba la heretat de dit maset en dit pla de la Mansanera y rambla Carbonera.

Y passant avant, quant foren passada la barraqueta, antes de arribar al morralet de la Talaya, en un cantal gros que està molt prop de l'assagador de herbaje de la Comuna, trobaren la creu que dóna la visura passada, la que renovaren. Y de allí tira per amunt la costera amunt de la Portadora.

[17] Y pugant dita costa amunt, a cosa de 140 passes poch més o menys, trobaren en un cantal gros la creu que dóna la visura passada, la qual renovaren.

Y girant lo socosta de la hombria avant y quant foren a cosa de unes 90 passes trobaren una creu que dóna la visura passada, en lo costat de un tormo gros que mira tota hombria avant, la que renovaren.

Y seguint tota hombria avant, quant foren cosa de unes 170 passes, al cals de unes roquetes trobaren una fita vella y una creu que dóna la visura passada, y la renovaren. Y prosseguint tota hombria avant, a cosa de unes 180 passes poch més o menys, prop de una carrasca grossa trobaren la fita vella dóna la visura passada y està damunt de un cantal en puesto ferm. Y cosa de quatre passes més amunt, trobaren la creu dóna la visura passada en un cantal, la que renovaren. Y seguint la dita hombria avant, a cosa de 60 passes en un morralet de roques, trobaren la creu que dóna la visura passada, la que renovaren. Y seguint la dita hombria avant, a cosa de 100 passes, en un morralet de roquetes, en un frontó de roquetes trobaren una creu, la que renovaren, que conté la visura passada. Y seguint la dita hombria, quant foren a 160 passes, prop de un barranquet que baixa de la Talaya, prop de unes carrasques que y à enmig del barranquet, trobaren la fita y contrafita velles que dóna la visura passada. Y passant tota hombria avant, passat lo dit barranquet, a cosa de 90 passes, a la part amunt [18] de una carrasca grossa trobaren la fita vella dóna la visura passada. Y seguint dita hombria avant, de pla, a cosa de 110 passes en un tormo gros trobaren la creu, dóna la visura passada, la que renovaren, denotant que de allí en amunt són antuixans de Vila.¹⁷ Y seguint dita hombria avant de pla, a cosa de 100 passes, en lo socosta trobaren la fita y contrafita dóna la visura passada que posaren de voluntat de les parts, denotant: la fita, la seguida de la damunt dita creu, y la contrafita, lo socosta amunt de la hombria a una altra fita que es troba a 60 passes que és davall lo morral de na Fresca, davall un cantal gros.

Y com en la visura passada donàs dalt de unes roquetes a cosa de quatre passes, davall lo camí que baixa al maset del Mañà una creu en un cantal, y davall lo cantal una fita que mira a la fita que està davall del cantal gros, endret del morral del pou; per paréixer-los cosa fora de rahó y quasi imposible que pugàs tan alta la heretat, acordaren de voluntad del dit Joseph Fabregat el baixar 40 passes més avall la delineació de dita heretat y davall de les roquetes posaren

per Gracià Salvador, notari, en 25 agost 1580, y vists per los señors del ajuntament, se aturaren a cort per si pot la Vila encontrar justificació en contrari y així ho protestaren que per conveni se li donà del camí de herbaje en avall: heretat, y en amunt: Comú de la Vila."

¹⁷ En aquest punt Tomàs Molés deixa la visura de VBIII. El text següent de VBIII correspon al de la p. 23. (Mascarosa y Gallega...).

una fita y contrafita en lloch de la creu y fita que estave a 4 passes del camí. Y rodant lo socosta avant, damunt lo maset del Mañà y davall lo morral de la edra, a 80 passes, a la vora del camí de dit maset, en una llosa plana feren una creu.

Y de hallí, baixant tot socosta avall, a la part d'amunt de la vora del camí trobaren la creu **que dóna la visura passada la que [19] renovaren**. Y de allí baixa més per avall; a unes 36 passes, en un cantal gros damunt lo camí, trobaren la creu **que dóna la visura passada**, la que renovaren. Y passant tot socosta avall, a 80 passes y en lo endret de la casa del maset del Mañà, trobaren una fita vella, **que dóna la visura passada**. Y anant tot socosta avant a 90 passes, en lo endret de la basseteta del dit maset, a la part d'amunt de dita basseteta trobaren la fita vella **dóna la visura passada**. Y seguint tot socosta, a 80 passes més avant trobaren altra fita antes de aplegar al barranch de la Gallega; y a 100 passes més avant, havent passat dit barranch de la Gallega, trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**. Y anant per lo socosta avant, a 90 passes tirant per amunt trobaren una fita vella y **per haver-hi ducte en una carrasca, en visura de 9 de nohembre 1744, los sinch prohoms possaren una contrafita per a señalar la rodada del barranquet, y en esta forma se encontra al present**. Y proseguint avant a cosa de altres 90 passes en lo solà y passat lo altre barranquet, casi en lo endret de la cova Roja, trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**. Y passant avant, a 80 passes en lo endret de la dita cova Roja, entre unes carrasques, al cals de un cantal mijà trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**. Y més avant, a unes 112 passes en la vora del camí, en lo endret del morral, passada la cova Roja, trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**. Y més avant, [20] al cab del collet que afronta ab lo asagador de herbaje, a unes 124 passes, trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**.

MASADA DE JOSEPH FABREGAT DE BEROLA¹⁸

Y tornant damunt lo pou de na Fresca a la carrera de la masada de Joseph Fabregat de Berola, anant tot a vora de roques avant **envés la barraca de na Fresca**, a la part d'amunt de les covetes que estan davall lo camí trobaren la fita y contrafita **dóna la visura passada**: que la fita designa la partició de la heretat de dita masada, y la contrafita designa lo assagador que va al barranch de la Coveta.

Y de allí partiren cab a la Talaya, y a **160 passes ans d'arribar a la barraca, trobaren una fita vella que no està continuada en la visura passada y a 106 passes, ya passada la dita barraca de la Fresca**, a la part d'avall de unes roquetes trobaren una fita vella **dóna la visura passada**. Y més avall, cosa de 40 passes, trobaren altra fita vella, **contenguda en dita visura passada**. Y de allí, a 184 passes més per avall devés la Talaya, passat lo barranquet, a la part hombria, entre unes carrasques trobaren altra fita vella, **dóna la visura passada**.

Y de allí partiren tot socosta avant. A unes 210 passes devés la Talaya, dellà del barranquet en una llosa, davall de unes roquetes trobaren la creu, **dóna la visura passada**. Y de allí anant socosta avant, a 140 passes, casi en vista de la rambla trobaren la fita vella y la contrafita **que designa la pujada que fa dita heretat per hamunt envés lo Castellet d'en Suera**.

Y [21] anant tot socosta amunt, a 210 passes, trobaren una fita vella **dóna la visura passada**. Y anant més avant, devés lo Castellet d'en Suera a 110 passes,

¹⁸ El capítol és còpia reformada de la visura de V. i G. Badal 1723 (p. 6,7,8). El text en negreta és original de Thomas Molés.

trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**. Y de allí, a 130 passes, en lo colse, davall les saleres trobaren altra fita vella **dóna la mateixa visura**. Y de hallí, a 180 passes damunt lo avench del Castellet d'en Suera, en vista de la Planeta, trobaren una fita vella **dóna la visura passada**.

Y voltant la lloma per lo socosta, a 180 passes trobaren una fita vella. Y anant voltant dit socosta a 200 pases, y antes de aplegar a un barranquet, y antes de unes saleres, trobaren la creu **dóna la visura passada**, la qual renovaren. Y voltant dit socosta, a 200 passes, posaren una fita **a hon citava la visura passada**. Y de allí a 137 passes més voltant dit socosta y antes de aplegar al barranch de la Coveta, trobaren una fita vella **dóna la visura passada**.

Y pugant per amunt, a unes 280 passes, damunt de un ribàs, trobaren la fita y contrafita, **dóna la visura passada**; que la fita designa la volta de la heretat y la contrafita lo assagador que passa per davall la foya de dita masada. Y de allí pugaren per amunt, a 140 passes damunt de una riscla de roques, trobaren una fita vella **dóna la visura passada**. Y de allí, anant per amunt, a cosa de 80 passes trobaren una fita vella que és de l'assagador que passa per davall la foya de casa y passe per damunt lo barranch de la Coveta per la riscla més alta de roca, voltant a la serrada de na Simona, y de allí davalla a la heretat de [22] Francés Andreu Canterer a la font de l'Estaràs.

Y de la dita fita, tornant devés lo dit mas de **Joseph Fabregat de Berola**, a 50 passes trobaren altra fita del dit assagador. Y de allí, a 120, ne trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**. Y de allí torna a la primer fita y contrafita de davall la carrera.

Y de comú consentiment de la Vila y de dit **Joseph Fabregat** se obligà este a rodar de paret la rodada de dit mas, comensant en lo corrent any a fer la paret, lo tret del blat de envés les viñetes y lo any que ve, la foyeta de envés la Talaya, per a hon señalaren dos hòmens inviats per dita Vila y pagats per dit **Fabregat** per evitar qüestions en los que tindran lo bovalar de la Carn.

ASSAGADOR DEL SOLDVALL DE LA CARRERA DE JOSEPH FABREGAT DE BEROLA

En lo dia sis de nohembre de 1749, los sobredits lloctinent de comanador, oficials y prohoms y escrivà accediren a dita masada de **Josep Fabregat de Berola** a visurar lo assagador del soldavall de la carrera de dit **Fabregat**.

Y arribats que foren a dit paraje, baixada la dita carrera a la mà esquerra està la contrafita damunt lo pou de la Fresca, que señale lo dit assagador que a la entrada de ell tire 60 passes, y a la mà dreta, junt a la pared de la foya possaren una fita nova. Y seguint dit assagador a la mà esquerra, a 63 passes trobaren una fita vella y al mateix endret a mà dreta, a la vora de la paret ne trobaren altra de fita vella. Y seguint dit assagador, a la mà esquerra a 152 passes trobaren una fita vella y al mateix [23] tenor a la mà dreta trobaren altra fita vella. Y proseguint avant dit assagador, a la mà esquerra a 78 passes trobaren una fita vella y al mateix tenor a la mà dreta trobaren altra de fita vella. Y seguint dit assagador, baixant a mà esquerra cab al barranch de la Coveta, a 84 passes trobaren una fita vella y a la mà dreta, a la vora de la paret fent girada dita paret trobaren una fita vella raseta de pedra saulonenca. Y seguint dit assagador, a la mà esquerra a 125 passes trobaren fita y

contrafita y designen lo assagador y la heretat de la masada y a la mà dreta va la seguida de roques de la barraca del Mañà.

Y passada dita barraca va roques, roques, hasta la serrada que li fità la Vila als assendents de dit Fabregat, davall dites roques que y à antigors y paret: que baixa per lo costat de la serrada de na Simona. Que la dita serrada de Fabregat afronta: en la de na Simona que està davall les roques de la barraca del Mañà; en la roca grossa que allí es troba; en la viñeta y de Thomàs Andreu, Visent Selma y terres de la masada de dit Fabregat. Y extra de lo sobredit tot són comuns de Vila hasta la font de l'Estaràs.

MASCAROSA Y GALLEGA DE DIT FABREGAT¹⁹

Y tornant damunt lo pou de na Fresca a la carrera de la masada de dit Joseph Fabregat de Verola, anant tot a vora de roques avant devés la Mascarosa, que estan davall los bancals de la dita massada, passats los dits bancals trobaren una fita vella **dóna la visura passada**. Y més avant, seguint tot lo socosta, a cosa de 220 passes, trobaren altra fita vella, **dóna la visura passada**. Y passant [24] més avant, voltant lo collet de la Mascarosa, a cosa de 70 passes, trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**. Y passant més avant, voltant lo dit collet de la Mascarosa, a unes 60 passes, trobaren altra fita vella. Y voltant lo dit collet per damunt lo barranch de la Gallega, a cosa de unes 70 passes damunt de les roques, cosa de 20 passes, trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**. Y voltant més lo dit collet, a cosa de 92 passes, trobaren altra fita vella **dóna la dita visura**. Y voltant lo dit collet, a unes 80 passes en la hombria, trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**. Y baixant per avall, a cosa de 68 passes, en lo forcallet dels dos barrachs, de la Gallega y del que baixa de la Mascarosa, trobaren altra fita vella y una contrafita, denotant los comuns de la Vila y dels morrals.

LOS MIJANS DE LA MASADA DE PERE MONTERDE

En dit dia, los sobredits Christóbal Grau, lloctinent de comanador, Fransisco Miralles, alcalde, Joseph Monfort de Ysidoro, regidor major, Miguel Ferrando, síndich, Joseph Bertran de Thomàs, Berthomeu Vives de Pere y Felip Fabregat, prohoms de dit regidor, juntament ab Thomàs Molés, escrivà anaren a visurar los mijans de la masada de Pere Monterde.

Y essent al camí de Morella, junt a la barraca de dit Pere Monterde trobaren una fita y contrafita. La fita designa dit camí de Morella y la contrafita, que no baixen de allí avall la heretat de dits mijans.

Y seguint devés lo Molló Gros, les fites del camí de Morella designen los dits mijans.

Y per quant Gabriel Barreda, masover y arendador de dit Pere Monterde à llaurat²⁰ [28] y sembrat en lo camí de Morella junt al Molló Gros, li assentaren 30 sous de pena y que se abstinga de llaurar en lo camí fitat.

Y de ans de arribar al dit Molló Gros, se següen les fites de l'assagador de herbaje que passa de les Calsades a la llometa del Pujol que servixsen de delineació de dita heretat dels mijans. Y después, les fites de la rodada de la masada de Jaume

¹⁹ El capítol és còpia reformada de la visura de V. i G. Badal de 1723 (p.6,7). El text en negreta és original de Thomàs Molés.

²⁰ Vegeu nota següent.

Grau nomenada la Berola, señalen la delineació de dits mijans hasta la primera fita y contrafita del camí de Morella junt a la barraca de dit Pere Monterde.

Y que per quant y à qui diu que els dits mijans és terra furtada de la Vila y que és Comú; protestà una, dos y tres voltes lo dit síndich a salvo los drets de la Vila, que per esta regoneixensa no perda ningun dret la Vila ni menos lo adquerixque dit Monterde al que se li manà per lo dit jurat, dins deu dies busque los actes y justificació dels dits mijans com són de la masada. Y en lo interim que ho justifique no se li admetrà ban ni esmena de dita heretat dels mijans.*

[25] ²¹ *[ACTES I JUSTIFICACIÓ DELS MITJANS DE PERE MONTERDE]

En satisfacció del manament que se li féu a Pere Monterde, notari, per a que ensenàs actes dels mijans en virtud de la visura que en dit paraje se féu, presentà un testament de Pere Senmartí, rebut per Grasià Salvador en lo primer d'octubre 1603 que entre atres deixes se encontre la següent:

"Hom dóne al mateyx Melchor Senmartí una heretat de terra canpa situada en lo terme de dita Vila a la foieta de na Mancha. Afronta ab terra dels hereus de Juan Nabàs, ab via pública y ab comuns de la Vila."

Item Presentà un acta de venda, rebuda per Miquel Nicolau Tena, notari, en 28 de setembre 1682, otorgada per Pere Pau Folch y Àgueda Prats, cónjugues, a favor de Lluís [26] Monterde major y muller, que les afrontacions són:

en comuns de Vila, a la foseta de na Mancha y en terres del mas dels ereus de Jaume Fabregat o de Juan Climent, notari; en lo Puchol; en assagador de erbaje; en comuns de Vila, a la cova d'en Julià y totes roques amunt fins en vista del racó d'en Pelliser; y de allí, en terres del mas de dits compradors, dit de la Cova; en lo terme de la vila de Ares y barranch avall, ab la roca del Marfullar, y totes roques avant fins a les calsades d'en Punter y torna a mà drete, barranquet amunt, fins a la foseta de na Mancha.

Item atre acte de venda, rebut per Vicent Badal, notari en 26 de juliol 1690: Antoni Juan Garsia de Ares en sert nom vené al dit Lluís Monterde major dita masada y terres [27] baix les mateixes afrontacions. Después, dita masada previnga a Lluís Monterde menor en capítols matrimonials, rebuts per Rafel Penarroja en tres de mayg 1699, en les mateyxes confrontacions.

Item Presentà un testimonio de la visura de la Setena, rebuda per Jusep Selma, notari, en la que, en el año 1687 consta com a dit Lluís Monterde, major, li asentaren diferents penes per aver-se'n entrat en lo asagador d'erbaje llaurant los bancals que y à en dita eretad de la foseta de na Mancha.

[28] ASSAGADOR DEL MAS DE MONTERDE DES DE LA FONT AL CAMÍ DE MORELLA

En lo dia set de novembre 1749, los sobredits lloctinent de comanador, officials y prohoms y escrivà, accediren la masada de Pere Monterde, notari, a visurar lo assagador de dit mas, des de la font al camí de Morella.

Y arribats que foren a la dita font, que és de [29] herbaje, a les fites de la retenguda de la dita font posades per la Tinensa de Culla que estan a la part de avall de dita font, les donaren per a el prinsipi del dit assagador. Y en la contrafita de la mà drete baixant, feren una creu nova.

²¹ Les pàgines 25, 26 i 27 del ms. són de tamany més reduït i corresponen a la justificació aportada després de la redacció de la visura. La lletra és del mateix escrivà. La pàgina 28 de l'original, en la present transcripció continua al final dels actes de justificació.

Y seguint avall, a 42 passes, ya passat lo ullalet possaren dos fites noves una a cada mà; tenint de llum onze passes lo dit assagador. Y seguint avall dita carrera, a 60 passes possaren noves dos fites emparellades, y té la mateixa amplària dit assagador.

Y al roqueret, fa colze la paret de la mà esquerra, y no y a sinó nou passes de amplària. Y seguint la carrera avall, a la girada del colze, a la mà esquerra feren una creu nova en la roca, y a la dreta possaren una fita nova, y té de amplària dit assagador nou passes poch més o menys. Y seguint dita carrera, a 58 passes, al sòl de la carrera possaren dos fites noves una a cada mà.

Y deixant lo camí de Morella, pugant una clapissa amunt, a trenta y sinch passes, a la mà dreta trobaren una fita, la que renovaren, y a la mà esquerra, una fita vella a la vora de la paret; que señalen lo dit assagador. Y provehiren que el dit Pere Monterde netege dit assagador, que per estar en él molta malea no es pot passar en avarios; dins 15 dies. Y proseguint amunt, a 90 passses, en lo barranquet possaren noves dos fites una a cada mà.

²²**Y més per avant, a 67 passes, trobaren a mà dreta la creu dó- [30] na la visura passada y al mateix tenor una fita vella.** Y passant més amunt, a 68 passes trobaren altres dos fites velles **dóna la visura passada** una a cada mà. Y passant més avant, a 83 passes trobaren altres dos fites velles una a cada mà. Y passant més avant, a cosa de 85 passes, **ne** trobaren altres dos fites velles una a cada mà. Y passant avant, a 90 passes, en lo Vallego, al costat de una gran carrasca, a la mà dreta, trobaren una fita vella y a la mà esquerra **al mateix tenor ne trobaren altra.** Y pujant la hombria amunt del barranch de la Coveta, a 100 passes trobaren dos fites una a cada mà **que dóna la visura passada.** Y pugant més amunt, a cosa de 100 passes, al cab de la pujada trobaren dos fites velles una a cada mà **que dóna la visura passada.** Y més avall a 80 passes, davall una riscla, en la baixada, trobaren dos fites velles una a cada mà, **contengudes en dita visura.** Y baixant per avall, a cosa de 175 passes, aplegats que foren al camí que va al povet **d'en Morató,** trobaren dos fites velles una a cada mà, **dóna la visura passada.** Y passant més avant a 170 passes a la part d'avall del camí de Morella, a la mà esquerra trobaren una fita vella, **dóna la visura passada.** Y baixant envés lo barranquet de la foyeta del Roure, junt a l'assagador de herbaje, a 19 passes, **junt a dos carrasques possaren una fita nova per a deslindar hasta la fita primera de la foyeta del Roure.** Y baixant per avall, al sol- [31] davall de dita foyeta del Roure, prop lo barranquet, a la part solana **trobaren la fita, dóna la visura passada.** Y pugant per amunt, a cosa de 180 passes trobaren una fita vella **dóna la visura passada** prop de una carrasca. Y passant avant a 20 passes, en una riscla de roca trobaren una creu, la **qual** renovaren. Y passant avant, casi a la vora de les roques, a 75 passes, trobaren altra creu, **que dóna la visura passada,** la qual renovaren. Y per la seguida de les roques de les Calsades se engrava dita masada en la terra de l'herbaje de la Comuna.

MAS DE PERE MONTERDE A LA LLOMETA DEL PUCHOL

Y deixaren la dita fitada y se'n tornaren a la llometa del Puchol a visurar la part de masada del Comanador que posehix Pere Monterde, notari.

²² El capítol és còpia reformada de la visura de V. i G. Badal 1723. (p.19,20). El text en negreta és original de Thomàs Molés.

Y atrobats que foren a dita llometa del Puchol, lo assagador de herbaje dividix dita masada del Comanador. Y quant foren prop y a l'entrant en lo carrascal, a la cayguda de la hombria trobaren la fita vella, dóna la visura passada; que designa la partició de la heretat de la dita masada del Comanador que posehix Pere Monterde. Y baixant la hombria avant, per no trobar la fita dóna la visura passada la posaren nova junt a una carrasca grossa. Y baixant tota hombria avall, passat lo barranch, al tenor de la damunt dita fita ne trobaren una fita vella dóna la visura passada.

Y pugant tota costa amunt del solà, quant foren dalt de les voltes que fa lo camí de dita masada trobaren la fita vella dóna [32] la visura passada, ab un gran molló que designa la divisió de la dita masada. Y pugant més per amunt hasta encontrar la paret de la masada de dit Pere Monterde, declararen que arriba lo Comú de Consell hasta dita paret y tota paret amunt per lo fil del collet o llometa hasta enbocar en lo assagador de herbaje. Y después, més amunt afronta ab la terra de la Comuna. Y fenix lo ruedo de la dita masada.

ASSAGADOR DEL MAS D'EN VISENT, ARA DE JOSEPH BERTRAN DE VISENT DE BEROLA²³

En dit dia, los dits lloctinent de comanador, oficials, prohoms y escrivà se'n tornaren a visurar un assagador del mas d'en Visent y ara de Joseph Bertran de Visent de Berola, que està davall la Llometa del Puchol y enprengueren a visurar dit assagador que passa per lo dit mas nomenat d'en Visent, propi de dit Joseph Bertran fill de Visent. Y a la vora del camí de Morella, a la mà dreta en lo socosta de la llometa del Puchol, trobaren **dos fites velles una a cada mà que dóna la visura passada** mediant de fita a fita 24 passes de ample. Y baixant per avall envés lo dit Mas d'en Vicent, a 260 passes, trobaren **les dos fites velles dóna la visura passada**. Y baixant per avall, antes de arribar al barranquet, a cosa de 110 passes, a la mà esquerra trobaren **les dos fites dóna la visura passada**. Y passat lo barranquet, al cantó de la portera, troba- [33] **ren dos fites dóna la visura passada**. Y passant més avant, **a la mà dreta trobaren la fita vella dóna la visura passada**. Y més avant, a la mà esquerra, al cals de la paret ne trobaren altra **que també es menciona en dita visura**. Y baixant la carrera avall, a prop de mitant carrera, trobaren al cals de la paret una fita vella **dóna la visura passada**, y declararen que lo dit assagador en tota la dita carrera va per los antigors de parets que a la una mà y altra estan en dita carrera. Y més avall, a la mà dreta, ans de aplegar a la portera del mas d'en Visent, al cals de la paret trobaren **la fita vella dóna la visura passada**. Y més avall, a la mà dreta, al cals de la paret trobaren una fita vella **dóna la visura passada**. Y més avall, a la mà esquerra trobaren altra fita vella **dóna la visura passada**, y a la mà dreta, va lo dit assagador per los antigors de la paret. Y a la vora del barranquet, baixant per avall, a la mà esquerra trobaren una fita vella **dóna la visura passada**, y a la mà dreta va per lo antigor de la paret.

Y per quant trobaren tres fites de Joseph Bertran fill de Visent sens molló y dos de Visent Bertran de Berola y altra de Pere Juan Nabàs; els asentaren 10 sous de pena per cada una fita y provehiren tornen les solzides que y a en dit assagador per a que còmodament passes los ganados.

²³ El capítol és còpia reformada de la visura de V. i G. Badal 1723 (p.20). El text en negreta és original de Tomàs Molés.

[34] MAS DE MAURÍCIO Y ANTES D'EN RAMBLA²⁴

En lo dia 12 de nohembre de 1749, los sobredits lloctinent de comanador, officials, prohoms y escrivà anaren a la partició de la masada antigament nomenada d'en Rambla y ara de Jaume Nabàs de Maurício.

Y passat lo cantó de la paret de la foya, passada la via de la casa de dita masada, en lo socosta, trobaren la fita de l'assagador de herbaje **que dóna la visura passada que és a hon aplega la heretat de dita masada**. Y a cosa de 150 passes per amunt, a la mà esquerra, trobaren la fita **que possaren en la visura passada**, designant la partició de la dita masada. Y anant per amunt a la cova d'en Julià, al sòl de la serreta de dita cova trobaren una fita junt a una carrasca **que dóna la visura passada**. Y anant per amunt, a 120 passes posaren una fita nova per no trobar la que dóna el llibre. Y pugant envés de la foyeta de la cova, a 74 passes en la caygudeta trobaren la fita **dóna la visura passada**. Y baixant devés la cova d'en Julià, a 216 passes trobaren la fita **dóna la visura pasada**. Y baix, en lo barranch, a 144 passes, a la part solana junt a dit barranch, en un cantal dret trobaren una creu y la renovaren. Y pugant amunt, a 173 passes, en un cantal pla junt altra carrasca trobaren la creu **dóna la visura passada y la renovaren**. Y se engrava en lo assagador de herbaje que va a la cova d'en Julià.

[35] ASSAGADOR QUE PASSA ENTRE LES MASADES DE PERE JUAN NABÀS Y VISENT BERTRAN DE BEROLA, Y PASSA PER LA FOYA DEL BALE DE LA BEROLA DE JAUME GRAU E IX A LES CALSADES²⁵

En dit dia, los sobredits lloctinent de comanador, officials, proms y escrivà tornaren a visurar un assagador que passa entre les masades de Pere Juan Nabàs y Visent Bertran de Berola, y La Berola de Jaume Grau.

Y quant foren a la creu que està junt al camí de les Llometes, entre les heretats del mas de Agustí, de Visent Bertran y Pere Juan Nabàs; va lo dit assagador de paret a paret.

Y ans de arribar a la bassa del Canemar trobaren, arrimades a les parets **dos fites que dóna la visura passada una a cada mà**. Y passant avant després de dita basa del Canemar trobaren una fita vella a la mà **esquerra que dóna la visura passada**, per la qual se designa que la carrasca que està en la paret és pròpia de Visent Bertran de Berola.

Y ans de arribar a l'hort de dit Visent Bertran, a la mà **esquerra** trobaren una fita vella **dóna la visura passada** y a mà **dreta** no n'i trobaren, per lo que designa que lo dit assagador va de paret a paret. Y més avant **passada** la font, damunt les primeres roquetes trobaren una fita vella arrimada a la paret a la mà **dreta que dóna la visura passada**. Y pugant per amunt a la mà **dreta** en lo endret de unes roquetes, **ans de arribar al barranquet** trobaren una fita vella, y a la mà **esquerra**, **ans de les lloses** n'i trobaren altra, **contengudes en la visura passada**. Y puixant més per amunt a la mà **dreta** trobaren una fita vella **dóna la visura passada**, y a la mà **esquerra** no n'i trobaren per lo que [36] se inferix que

²⁴ El capítol és còpia reformada de la visura de V. i G. Badal 1723 (p. 26 i següents). El text en negreta és original de Tomàs Molés.

²⁵ La base d'aquesta visura és la realitzada per V. i G. Badal el 1723; l'itinerari, però, en aquest cas és fíu en sentit contrari. Comparem, doncs, començant per la p.13 de VBIII i seguim la lectura cap a rere a la 12,11 i 10. En negreta la part original de Tomàs Molés.

lo dit assagador va de paret a paret per los antigors. Y **puixant** més per **amunt**, **passat** lo barranquet, prop de tres carrasques trobaren la fita y contrafita **dóna la visura passada**, que la fita designa lo dit assagador, la contrafita lo altre assagador que puga la carrera amunt **del mas d'en Visent**, y a la mà **dreta**, arrimada a la paret trobaren **altres fita y contrafita que designen lo mateix**. Y **puixant** per **amunt** en lo endret de la masada o casa de **Pere Juan Nabàs** trobaren a la mà **dreta** una fita vella y a la mà **dreta** al mateix tenor **ne trobaren altra, contengudes en la visura passada**. Y **puixant** més per **amunt** a cosa de 75 passes trobaren una fita vella a la mà **dreta** y al mateix tenor a la mà esquerra **ne trobaren altra, mencionades en la visura passada**. Y **puixant** més per **amunt** en lo endret de la portera de dit **Pere Juan Nabàs**, **passada dita portera** a dos passes a la mà **dreta** trobaren una fita vella y a la mà **esquerra** al tenor de aquella **ne trobaren altra, contengudes en la visura passada**.

Y **arribats** que foren a la partició de les masades de **Berola** y **Pere Juan Nabàs**, per quant y a feta una paret en lo pas de l'assagador deixant una portera que és la divisió de dites dos masades, y en lo mig de l'assagador y havia una fita vella que partia les dites masades. De consentiment dels hereters la llevaren dits proms y a cada mà del dit assagador posaren noves fita y contrafita: les fites designen lo dit assagador y les contrafites, la divisió de dites ma- [37] sades y provehiren que derroquen la paret que tapa dit assagador y que pague el hereter de la masada de **La Berola** la pena dels Establiments de haver tancat lo pas. Lo que protestà en son nom propi lo dit **Christóbal Grau** dient que estave ya dita paret quant la **Vila** li rodà la masada y no li digueren res. Y contraprotestà el síndich a salvo los drets de la **Vila**. Y **puixant** per **amunt** de dita llometa a 12 passes de dites roquetes trobaren dos fites velles una a cada mà **contengudes en la visura passada**. Y de allí se seguix la retenguda del pou y a la mà **esquerra**, a la devallada del prat, endret del pou trobaren una fita vella **dóna la visura passada** y a la mà **dreta**, antes de arribar al pou tres passes, trobaren altra fita vella que denota la retenguda del pou. Y **pugant amunt** a la vora de la retirada de l'assagador trobaren dos fites velles una a cada mà, **contengudes en la visura passada**.

Y a la portera de la foyeta del **Bale** trobaren les dos fites que **dóna la visura passada** y les encontraren que les havien apañades, y acusaren la pena dels Establiments als fills de **Joseph Vives de Berola** per haver-les tocadés. Y aplegant a la foyeta del **Bale** en lo endret del mig dels bancals trobaren dos fites, una a cada mà coneixen-se de fresch que la una la avien tornada y l'altra la avien apañada, per lo que també los assentaren la pena dels Establiments als dits fills de **Joseph Vives**, per haver-les toca- [38] des. Y protestà en nom propi dit **Christóbal Grau**, dueño de dita masada de la **Berola**, que no es dega pagar més que el haver tornat la fita que estava cayguda. Y contraprotestà el síndich.

Y **passada dita foya del Bale** trobaren dos fites velles, una a cada mà, que es contenen en la **visura passada**. Y tirant devés les **Calsades**, a cosa de 200 passes, en la pugada trobaren dos fites velles una a cada mà **contengudes en la visura passada**. Y ans de arribar al camí de **Morella**, a 46 passes trobaren a la mà **esquerra** una fita vella y a la mà **dreta** trobaren fita y contrafita, que la fita designa lo assagador y la contrafita lo camí de **Morella**.

Y quant se ajunten los dos camins, a 180 passes trobaren fita y contrafita, que la fita designa lo assagador y la contrafita el camí de Morella, y a la mà dreta al mateix tenor ne trobaren altra de fita vella **que conté la visura passada. Y prosiguint avant dit assagador**, a 200 passes trobaren a la mà esquerra una fita vella y al tenor de aquella a la mà dreta ne trobaren altra, **contengudes en la visura passada. Y de allí, ans de arribar** a la partició de la terra de Pere Monterde ab la de la masada de la Berola de Grau seguiren dit assagador y trobaren dos fites velles una a cada mà; y de la una fita a l'altra medien 17 passes de [39] ample. Y de allí, a cosa de 100 passes anant devés les Calsades, a la mà esquerra trobaren una fita vella y al mateix tenor a la mà dreta ne trobaren altra, **contengudes en la visura passada; y té de ample dit assagador 18 passes. Y junt al pas de herbaje**, a cosa de deu u dotze passes **damunt** del camí a mà esquerra trobaren una fita vella **dóna la visura pasada**, y al mateix tenor a la mà dreta ne trobaren altra, y de fita a fita medien dites 18 passes. Y seguidament dit assagador se engrava en lo pas de herbaje de la Comuna que per allí passa.

CAMÍ DE LA TORRE DE MONFORT

En 13 de juny 1755, Jaume Miralles, jurat, juntament ab sos proms Berthomeu Vives de Pere, Visent Monterde y Pere Fabregat; Thomàs Lecha, majordom, també en sos proms Felip Fabregat y Casimiro Boix; accediren a una solsidea que se ha fet en lo camí de la torre de Monfort, endret dels Molinets, entre la serrada de Monfort y la heretat dels hereus de Juan Batiste Sent Martí, per ocasió de haver-se fet una solsidea molt gran que no es pot passar per lo camí o senda que per allí passa a la Torre de Monfort.

Y vista dita solsidea y territori y oïts a Joseph Bertan, arrendador de la Torre de Monfort y a Visent y Joseph Sent Martí, possehidors de la heretat de son pare com a arrendadors de ella, provehiren que dins 15 dies, contadors del dia de la nottificación, los referits [40] Visent y Joseph Sent Martí fassen en dit parage y solsidea paret competent per a que puguen passar en tota comoditat los bagajes. Y que el dit Joseph Bertran, dins dit termini porte a dit parage tota la pedra competent per a fer dita pared, baix la pena de 31 sous al que no complirà lo que dit està manat.

Passada dita solsidea, endret de un roure gran, per quant se veu per lo clar y avie una gran aygüera que entrava el aygua a la dita heretat de Sent Martí, manaren dits proms que dins lo mateix temini de 15 dies obreguen dita aygüera, fent grasada competent per a que entre el aygua per dita aygüera en dita heretat, baix la mateixa pena. Y que per quant de la heretat de dit Sent Martí trahuen dos aygüeres al dit camí en notable perjudi de aquell, manaren dits proms que les tapen en continent y que paguen 10 sous per cada aygüera. Y, últimament, que per quant y a dos aygüeres enrunades, que per elles entrava el aygua del camí a dita heretat de Sent Martí, manaren dits proms als possehidors de dita heretat que dins 15 dies les posen en son dret per a que puga entrar el aygua per elles, en pena de 10 sous y que fassen grades o traves per a que se iguale el camí. Y [41] que una volta compost lo dit camí y tornada la solsidea, si se obliguen los hereters a mantindre'l, que puguen tancar les aygüeres y llansar el aygua al camí. Y esta relació han fet dits proms davant lo jurat, majordom y escrivà.

De què done fee:

Recepit: Thomàs Molés, escrivà.

CAMÍ DEL RIVET DE LA BAIXADA DE LA PINELLA

En denau de juny 1755, los señors Don Christóbal Grau, lloctinent de comanador de la vila de Benasal; Francisco Miralles, regidor menor en lloch de síndich, juntament en Berthomeu Vives de Pere, Felys Fabregat y Joseph Monfort, proms nomenats per lo ajuntament de dita vila, y de comú consentiment de la Vila, tots junts, accediren al camí del Rivet de la baixada de la Pinella per a fi de fitar-lo per ocasió que y a molts ductes en sa delineació.

Y sent en lo replà, acabada la pugada del Rivet, sent en dit paraje tambe Isidro Tena, Jaume Vives y Joseph Tena de March, arrendadors de les masades immediates a dit pas. Y oïts als sobredits, com també als testimonis que allí se encontraven que heren: Visent Ferrando y Batiste Miralles, mañà; comensaren a fitar y delinear dit pas y assagador en la forma següent:

que al replà del camí que ve de Culla al Rivet, que diu lo llibre vell que se encontraven dos fites, trobaren tan solament la de la mà dreta, la posaren nova endret de la de la [42] esquerra, que estava a la vora del camí molt vella; y de la una a la altra fita té lo assagador 16 passes. Y seguint lo camí devés la vila, a 84 passes, a mà esquerra, endret de la carrasca de l'aygua trobaren una fita vella, contenguda en lo llibre vell; y en lo mateix endret, a mà dreta en posaren una fita nova junt a dita carrasca. Y baixant, al colzet del bancal, a 45 passes posaren una fita nova. y al mateix endret, ans de arribar a les dos carrasques de la mà dreta posaren una fita nova. Y baixant avall, a 72 passes en lo ribàs, a mà esquerra, en una roqueta y a en dit ribàs feren una creu; y a l'endret a mà dreta possaren una fita nova. Y més avall, a 79 passes possaren dos fites noves, una a cada part. Y més avall, passada la carrasca de la vota del camí, a noranta passes de les fites antecedents possaren dos fites noves, quedant dita carrasca del Comú. Y més avall, a la mà esquerra trobaren una fita vella la que renovaren, a 64 passes de la precedent. Y al mateix endret ne posaren una de fita nova. Y més avall, a 175 passes trobaren una fita a un empedrat de la mà esquerra. Y a la mà dreta, al mateix tenor possaren dos fites noves juntes, la una senala el dit assagador y l'altra, la girada de aquell cab a la paret. Y al cab de l'empedrat que travesa per a passar lo rivet possaren altra fita nova. Y més avant a la mateixa mà dreta, al cals de la paret posaren altra fita nova. Y de allí se engrava en lo Comú que va a la Creveta que està ben [43] fitat y apañat.

BOLIJA Y HERETAT DE LA PINELLA

E de allí anaren tots los sobredits lloctinent de comanador, justícia, jurats, escrivà, proms y testimonis a la Bolija, davall lo ort de la Pinella.

Y ans de aplegar lo corral de l'aygua que done el llibre antich de visures trobaren una gran fita vella envés de la serra del Palom. Y baixant avall a l'empar de dit corral de l'aygua trobaren la fita y contrafita contengudes en dit llibre de visures. la fita designa lo Consellat o Comú de Vila y la contrafita, la girada cap amunt envés la Pinella. Y més per amunt, en lo pla, en un argilagaret, per no trobar la fita que dóna el llibre possaren noves fita y contrafita, designant la fita que està passat lo barranquet de la Bolija, que està davall lo corral de l'aygua.

Y passat lo dit barranquet trobaren la fita vella dóna el llibre vell de visures. Y passat lo corral de l'aygua trobaren la vita vella del dit llibre. E més amunt, junt a un casalet derrocat trobaren altra fita que conta dit llibre. Y més amunt, en vista de

la cova d'en Girona trobaren la fita y contrafita dóna el llibre antich. Y més amunt, davant los casalets derrocats trobaren la fita dóna el llibre vell. Y més amunt, en la costera trobaren una fita blanca vella. Y dalt, en la llometa trobaren una fita vella que conta el llibre. Y més amunt, a la que engrave en lo assagador de herbaje que baixa la dita cova d'en Girona trobaren altra fita vella y possaren [44] una contrafita nova.

Y de allí se seguix la heretat de la Pinella per lo camí de herbaje que va al mas. Y de dites fites envés la masada de la Pinella és heretat de dita masada, y fora de les fites Comú de Vila. Y per quant sempre se ha procurat un tros de terra nomenat la Eretadasa y no se encontra en lo llibre antich ni en los capatrons; provehiren dits proms que dins tres mesos justifique el dueño dita heretadasa ser del mas, *alias* no se li darà guardada.

Ha justificat dita heretat a la [...] de don Agustí Febrer en les particions. Acta Gracià Salvador, 16 de Agost de 1594, en venda rebuda per Juan Geroni Vives en 9 octubre 1616. Establició rebuda per Miguel Garcés en 12 de mars 1641. (la cita de Gracian Salvador, falsa).

SENDA DELS LLEÑATERS AL MAS DE LA VELLA AVANT

Y de allí tots los sobredits lloctinent de comanador, justícia, jurats, escrivà, proms y testimonis anaren a visurar una senda que es diu, en lo llibre vell, dels Lleñaters, que passa per junt al mas de la Vella.

Y sent junt al maset que antes se dia, en lo llibre vell, lo mas d'en Pasqual, trobaren a la mà dreta una fita vella, y a la mà esquerra, fita y contrafita velles que señalen dita senda dels Lleñaters, que té al principi onze passes de amplària. Y la dita contrafita designe no baixe la heretat del mas de la Vella de allí en avall envés la cova d'en Girona. Y anant devés lo mas de la Vella, pujant, a 160 passes trobaren dos fites velles, una a cada mà, y té la senda en dit puesto 9 passes. Y més amunt, anant devés lo mas de la Vella, a 210 passes, a la mà esquerra trobaren una fita vella y a la mà dreta no n'i trobaren y la posaren nova junt a unes roquetes; y té la senda en dit puesto onze passes. Y més avant, [45] junt a la paret nova, a 150 passes de les fites antecedents trobaren dos fites velles que señalen dita senda. Y més avant, ans de arribar al mas de la Vella, a la mà esquerra trobaren una fita vella y a la mà dreta no n'i trobaren, y la posaren nova al cals de la paret.

Y passat lo mas, seguix la paret de dita senda. Y en lo canaliset trobaren dos fites velles que señalen dita senda. Y més avant, passat lo percur encontraren dos fites velles, una a cada mà, a 157 passes de les antecedents. Y més avant, a 169 passes a la mà esquerra trobaren una fita vella y a la dreta, al mateix tenor ne posaren altra de fita nova. Y més avant, a 45 passes trobaren dos fites velles, una a cada mà, que señalen dita senda. Y més avant, a cent passes trobaren dos fites velles, una a cada part, que señalen dita senda. Y més avant, baixant endret de l'asut del molí de na Calveta trobaren dos fites velles, la una dins de una savina. Y de allí se engrava en lo Comú del Rivet d'en Segures y antigament del Diumenge. Y per ser tart se n'anaren a la vila.

De què done fee

Recepit: Molés, escrivà.

DOCUMENT [LM]

LLUÍS MONTERDE

1763

DOC.Nº 10, p. 86-95.

[1] MOLÍ MÉS ALT²⁶

Dia XI mensis ianuarii anno a nativitate Domini MDCCLXIII, los magnífichs Juseph Lecha, alcalde ordinari; Silvestre Pasies y Felip Vives de Christòfol, regidors; Juseph Monfort de Ysidoro, síndich y procurador general, ab Pere Fabregat, Juseph Bertran de Juseph y Vicent Monterde, prohoms de dits jurats, assistits de Lluís Monterde, notari del Consell de esta vila de Benasal; tenint orde particular de aquell per a fer visura dels pasos dels molí més Alt y masos d'en Badenes, per a que es tinga plena notícia per a on van los límits de les masades, heretats, camins y antuixans de dita vila.

A este, pués, fi y efecte accediren tots los referits al molí més Alt de Jaume Edo y present este y Juseph Forés d'en Badenes y vista la visura feta en lo dia 9 de nohembre de l'any 1740 que està en lo llibre nou de visures, comensaren dita visura.

Y al cantó del dit molí de Jaume Edo al cals de la paret encontraren la fita que done la referida visura y en lo mateix endret a 12 pases encontraren la altra. Y pujant devés la cova de Domingo Esteve encontraren a 60 pases la fita dóna la visura dita. Y per quant, arrimat al dit tancadet no trobaren la altra fita, feren en lo mateix endret, en un cantal que ix de la paret, una creu. Més amunt, a 50 pases trobaren les dos fites dóna la visura pasada. Y més amunt, a 70 pases, per quant no encontraren la fita dóna la visura sobredita, la posaren nova. Y a 82 pases, al costat del maset de Herbabot trobaren la creu dóna dita visura en lo cantal de la roca més alta y per ser molt antiga, la renovaren y deixaren per antuixà de Consell hasta el riu, segons [2] designa la visura pasada. Y havent encontrat la caseta en Comú, li manaren que dins sis dies demostre los títuls de com la pot tindre y pugue edificar-la. Y a les 200 pases encontraren la fita vella dóna la expresada visura. Y més avant enmix de la tallada a 160 pases, per no haver encontrat la fita vella dóna dita visura ne posaren una nova. Y més amunt, a 150 pases, damunt la riscla de roca, junt a unes carrasques trobaren la fita dóna la visura antecedent. Y més avant, seguint la riscla de roques de la part ombria y arribant al forcallet, baix dos carrasques encontraren la creu en una roqueta junt al barranquet que dóna dita visura, la que renovaren. Y pasat lo forcallet, a mà dreta, en la part solana, a 85 pases trobaren fita dóna dita visura, y per quant de dita fita a la creu àzia la part ombria cultivava algo de terra de antuixà lo multaren en una lliura y li manaren que se abstinguera de treballar-la. Y pujant, a 78 pases damunt una roca, en lo mateix endret, dins del bancal que cultivava posaren una fita nova. Y a les 66 pases, en drechura posaren una altra fita nova arrimat a una paredeta nova de un bancalet. Y

²⁶ La base d'aquesta visura és la de Thomàs Molés 1740 p. 1,2,3,4,5. El text en negreta és original de Lluís Monterde.

pasat lo casal, a 68 pases trobaren la creu damunt un cantal gran en la roca envés la cova de Mingo Esteve junt a la paret antiga que dóna dita visura. Y per quant no trobaren la fita que dóna dita visura davall de la dita creu ne posaren una nova. Y respecte de que també treballa (des de la sobredita creu hasta la altra que fonch multat) terra de Consell li imposaren igual- [3] ment la multa de dos lliures. Y de allí deixaren la delineació dret a la roca Roja, seguint la qual roca a roca se va a la cova de Mingo Esteve. Y de esta, roca a roca fins al barranquet primer que ve de la singla llaurada. Y deixaren de les dites fites y delineació fins al terme de Villafranca, tot antuixà de Consell, segons declara dita visura. Y per ser tart se n'anaren a dit molí de Jaume Edo a fer nit per a estar més pròxims a comensar la visura en lo dia següent.

De què dono fee:

Monterde, escrivà.

SENDA DEL MAS D'EN GRADULL

En lo dia dotse de janer 1763, Los sobredits magnífichs señors Joseph Lecha, alcalde, Silvestre Pasies y Felip Vives de Christòfol, regidors, Joseph Monfort, síndich y procurador general, ab Pere Fabregat, Joseph Bertran de Joseph y Vicent Monterde, prohoms de dits jurats, assistits de Luís Monterde, notari de dit Consell de esta vila de Benasal partiren de dit molí de Jaume Edo a fi y efecte de reconéixer la senda que va del mas de Herbabot per la foya de la Noguera al maset d'en Gradull que huy és d'en Joseph Forés d'en Badenes.

E quant foren en lo barranquet encontraren les dos fites dóna la visura pasada, de les quals comensaren esta visura essent presents dits Joseph Forés y Jaume Edo. Y a 200 pases de les antecedents trobaren una fita de les dos que la visura pasada. y per no encontrar l'altra, ne posaren una nova a les sis pases de amplària, done dita visura solament; encara que les dos primeres estan a 18 pases de amplària. Y més amunt, a 200 pases encontraren les dos fites dóna dita visura a la [4] mateixa amplària. Y al cantó del mas d'en Llobet, a 250 pases de les antecedents trobaren la fita de la mà dreta de les que done la dita visura y per no haver contrat la que done a la mà esquerra ne posaren una nova a la mateixa amplària. Y seguint lo camí a les saleretes, a 300 pases de les altres encontraren les dos fites done la visura pasada a la mateixa amplària. Y al mal pas del Fosino, a 300 pases de les antecedents trobaren les dos fites que al mateix àmbit dóna la visura pasada. Més amunt, entrant en los primers bancals de la foia de la Noguera, a 300 pases encontraren les dos fites de la antecedent visura, ab los sis pasos de àmbit. Y per quant la de la mà esquerra estava derruïda de la aygua, la renovaren. Y seguint les boltes del camí, pasat lo hortàs, a 300 pases encontraren una fita a la mà esquerra de les que cita dita visura. y per no poder encontrar la de la dreta ne posaren una nova a la mateixa amplària davall lo ribaset. Més amunt, seguint dita senda ab ses voltes, a 300 pases encontraren al mateix àmbit les dos fites dóna dita visura. Y proseguint dita senda ab ses boltes encontraren a 250 pases les dos fites dóna la sobredita visura a la mateixa amplària, davall lo mas d'en Gradull y arimat a ell. Més amunt, seguint lo camí ab ses boltes, a 110 pases trobaren la fita de la paret, dreta, de les que dóna la referida visura, arimat a l'asagador de herbaje, y per no haver contrat la altra la posaren nova a la mateixa amplària. Y per

quant en [5] contraren que Joseph Forés ha llaurat dita senda en catorse puestos li feren pagar 3 lliures de frau y li manaren que de hui avant deixe les sis pases de àmbit en dita senda. Apercibín-lo que si fa lo contrari se prosiguiria en tot rigor de justícia. Y també que la aigua de l'hortàs la trague per dins sa heretad y que no la deixe anar per la senda, baix dos dits apercibiments.

Y de allí pasaren al saulonaret Blanch y per no encontrar la fita dóna al marge dita visura a 24 pases del saulonaret, en la punta del ribàs, ne posaren una nova. Més amunt, en lo mateix endret, a 60 pases encontraren la fita y contrafita dóna la visura pasada: designa envés la singla llaurada y la contrafita lo antuixà de Consell. Quedant des de dita fita y contrafita àzia la heretad de Jaume Forés y terme de Villafranca tot del Consell. Y a 35 pases de dites fita y contrafita, anant al fosc trobaren la fita dóna la dita visura. Y en drechura damunt del fosc y en vista de la cova, a 110 pases de la antecendent per no encontrar la fita dóna dita visura n'i posaren una nova y li feren pagar lo frau per haver llaurat en antuixà de Consell. Y més avant, en lo collet, a 250 pases trobaren la fita dóna dita visura. E més avant, antes de arribar al sargallar, a 300 pases encontraren la creu done dita visura en lo pany de les roques que endret de elles y a unes carrasques. Y més amunt, a 200 pases, al morralet més alt està en la roca mijera, [6] pasada la segon edrera està en la roca damunt de una carrasca, en lo puntalet encontraren la creu dóna la dita visura.

Y per la molta dificultat que se encontra en la prosecusió de dita visura, a motiu de no declarar perfectament per com deu deixar les roques dita fitada, per a poder-se conclur la deixaren en este estat a fi de proseguir-la luego que es comunicaria a tot lo Consell lo que pasava y es determinara lo que es tinguera per més just y convenient. Per a lo qual y com fos ya tart, se restituiren a la vila.

De què dono fee:

Recepit: Ludovicus Monterde, notari.

[SINGLA LLAURADA DEL MAS D'EN GRADULL]

En lo dia vuit de febrer de 1763, los magnífichs señors Vicent Gascó, lloctinent de alcalde per ausència del Señor Joseph Lecha, alcalde; Silvestre Pasies y Felip Vives, regidors, ab Lluís Monterde, notari de dits jurats y com a tot representant les veus y persona del Señor Joseph Monfort, síndich y procurador general per tindre les comeses de este per a este efecte per sa indisposició, ab Pere Fabregat y Joeph Bertran, prohoms de dits jurats; accediren, de orde de tot lo Consell de esta vila de Benasal, a la singla llaurada del mas d'en Gradull, per aver-se emplasat en este dia al síndich del reverent clero de la vila de Villafranca, com a dueño este de dit mas; a fi y efecte de averiguar la confusió que y à en les visures antecedents sobre dita singla.

Y essent en ella presents los señors Don Vicent Vilalta, rector y mossén Pau Bolàs síndichs embiats per [7] lo reverent clero de dita vila de Villafranca, com també Joseph Forés y Mariano Forés, pare y fill habitants en la sobredita masada.

Per a evitar discòrdies y plets, de voluntat de entrambes parts seguiren la delienació de les roques después de la creu última de la visura més pròxima antecendent, que està en la roca mijera pasada la segon edrera. Y en lo peu de la roca

que està a la punta que per damunt pase el camí que va a Villafranca feren una creu y posaren una fita. Y en drechura enmix del bancal, a 50 pases de les antecedents, en lo frontis de una roqueta feren una creu. Y més avant, a 60 pases posaren una fita nova. Y después en seguida a 40 pases posaren una altra fita. Y en lo cap del barranquet que puixa a la punta de la singla llaurada posaren una fita y contrafita noves: designant la fita, que de allí amunt y enllà tot és antuixà, y la contrafita, que va la heretat per la punta de les roques de dita singla. Y a 50 pases de dites fita y contrafita feren una creu en un cap de roca al costat de una savina. Y devallant davall de les roques, en un cantell de roca feren una creu y posaren una fita. Y en drechura, a 120 pases, al costat de una savina a part d'amunt de una roqueta y davall lo camí que va a les Covatelles posaren una fita nova. Y baixant enmix del forcallet, a 202 pases feren una creu nova en lo frontó de la roca que està enmix de a on se dividixen los dos barranquets que puixen a la singla llaurada. [8] Y de dita creu deixaren la delienació per lo barranch dels Fornets avall hasta les roques que vénen de les roques rojes de la altra fitada.

Y en dita conformitat quedà convengut per dites parts que devia entendre's dita fitada, per a que en avant se tinguera plena notícia y se evitara tota controvèrsia. Volent que a dita visura se li atribuïxca tota fee, com si fora roborada en totes aquelles clàusules y circumstàncies en dret necesàries. Y per ser ya tart tots los sobredits magnífichs señors y prohoms del Consell se n'anaren a fer nit al mas d'en Badenes de Dalt, antes de Jaume Forés, per a visurar en lo següent dia dita masada.

De què dono fee: *Recepit: Ludovicus Monterde, notari escrivà.*

MAS DE BADENES DE DALT ANTES DE JAUME FORÉS

En lo dia nou de febrer 1763, los sobredits Magnífichs Señors Vicent Gascó, lloctinent de alcalde, Silvestre Pasies y Felip Vives, regidors y Lluís Monterde en dits noms de notari de dits regidors y de representant la persona del Señor Joseph Monfort, síndich, ab Pere Fabregat y Joseph Bertran, prohoms, partiren de dita masada d'en Badenes de Dalt, antes de Jaume Forés y anaren al cap de la riscla que va a les Ferreries ara nomenades Ferreritgetes a fi de comensar la reconeixensa de dita masada conforme està continuada en la última visura que està en lo present llibre.

Y al cap del tosalet de dita riscla encontraren la fita roja dóna la visura pasada.

E més avall, seguint dita riscla, a 200 pases encontraren la altra de les fillols rojes que dóna dita visura. Y después, a 125 pases al sòl de dita riscla, arimat a un pi troba- [9] ren la fita dóna la mateixa visura.

Y pasat lo barranquet, en la pujada, a 200 pases de la antecedent encontraren una fita dóna la referida visura. Y seguint rectament, a altres 200 pases trobaren arimat a una antigüor de paret que dividix lo percur, la fita dóna la repetida visura.

Y en seguida, a 150 pases en lo collet, antes de arribar al barranquet de les Cambrelles trobaren altra fita. Y en lo barranquet, a 150 passes de les antecedents encontraren les dos fites a modo de fita y contrafita designant la una lo mateix antuixà devés lo riu de Monlleó, y la altra lo antuixà devés la llosa blanca; restant la foieta per a lo hereter. Y pujant lo barranquet de les Cambrelles amunt, a 114 pases, arimat a una roqueta que està a la vora de la foieta posaren una fita nova en

una antigor de carbonera. Y seguint dit barranquet, damunt de dita foieta, a 250 pases de la antecedent ne posaren altra de nova arrimat a unes roquetes sobre la mà dreta.

Y delinearen la partició de antuixà, tot lo barranquet de l'espigolar amunt, a la fita que dóna la visura pasada, y tornaren a la vora del camí que va del Coll d'Ivol al mas d'en Badenes. Y declararen que per dit camí que va al dit mas d'en Badenes de Dalt ara de Don Jaume Grau puguén pasar, anar y venir ab qualsevols càrregues totes y qualsevols persones, sens que el amo els puga clamar pena alguna. Segons que aixà [sic] es declara en la referida visura. Y a 10 pases de la fita trobaren la creu dóna dita visura, que renovaren. Y més amunt, a 150 pases, a la vora del camí de Villafranca encontraren la creu dóna dita visura. Y pasat lo camí, a 10 pases encontraren la fita y contrafita dóna dita visura designant [10] y patint de les terres de la masada de l'antuixà de Consell. Y a 100 pases, enmix de un ribàs, encontraren la fita dóna dita visura. Y seguint dita delineació, a 80 pases feren una creu en un cantal que y a en un ribaset enmix lo bancal. Y a 120 de la antecedent, davall de una carrasca que està en lo collet en vista del dit mas trobaren la fita dóna la visura pasada. Y més avant, a 100 pases de dita fita endret de la cova de la Edra en la riscla de roques trobaren la creu dóna dita visura, que renovaren. Y baixant, a 250 pases, endret del dit mas, pasada la paret que puja encontraren la creu dóna la dita visura en una racó ralet de roca. Y més avall, a 200 pases, davall la coveta trobaren la fita dóna dita visura. Y a altres 200 pases, baixant, junt a la paret en un cantal encontraren una creu y davall de esta una fita que una y altra dóna la visura pasada. Y més avall, a 300 pases de dita fita, arrimat a una paret nova trobaren la fita dóna dita visura. Y baixant tota la dita paret avall, a 100 pases encontraren la fita dóna dita visura, que està de cara al sol ponent y enmix de dita paret en un cantal pardo. Restant de dites fites amunt hasta el terme de Villafranca tot antuixà de Consell. Y per no proporcionar-se altra reconeixensa en dita partida, ser tart, se restituïren a la vila.

De què dono fee:

Recepit: Monterde, notari et scrivà.

DOCUMENT [VM]
VICENTE MOLÉS
1786-1788-1791
DOC. Nº 10, 96-

[1] ASAGADOR SUBE A LA TORRETA DEL CALBO

En 20 enero 1786, Pedro Vives y Miquel Fabregat de Luís, prohombres del regidor mayor de esta villa, hisieron relación que de su orden havian hido á reconocer el asagadorcito que sube dende el mas del Rey, propio de Hilarión Roig á la Torreta del Calbo de este término, por motivo de la duda se tenía si los robles

cuyas bellotas fue a apreciar Ildefonso Salvador á San Miguel del año 1785 estaban dentro el asagador ó en las tierras de dicha torreta.

Y mirando contestación y según las noticias les dio dicho Hilarión, havían considerado que el robe más baxo es del asagador y el otro de la masía.

Y para que conste, de orden de dicho regidor lo noto yo, el escrivano.

Y firmó el que dixo saver, de dichos peritos.

De que certifico:

Ante mí:

Pedro Vives

Vicente Molés, escrivano.

PROHOMENIA A INSTANCIA DE LUÍS MONTERDE, ESCRIVANO, SOBRE LÍMITE DEL MAS DE MONTERDE POR LA PARTE DE LA FUENTE DE CHRISTÓBAL ORENGA

En el día nueve del mes de julio del año 1788, el Señor Raymundo Moliner de Tarín, nuestro regidor primero de esta villa de Benasal, con asistencia de mí su infrascrito escrivano, auxiliado del alguacil, Manuel Navarro y concurriendo sus tres prohombres: Joseph García de Antonio, Juan Centelles y Roque Moliner, labradores, a instancia y requerimiento de Luís Monterde, escrivano, se constituyó en el paraje o distrito de las Suertes que juntas posehe en este término Christoval Orenga, pelayre, vecino de esta villa, que la una se le concedió por la Villa y la otra la heredó del difunto Joseph Ferrando. A cuio citio concurrieron Pedro Monterde, [2] estudiante, hijo del contenido Luís y Joseph Lecha como a encargados por parte del referido Luís Monterde, por haver manifestado ambos que el referido Luís Monterde no ha podido intervenir por hallarse con algunos accidentes e indisposiciones, por quien intervienen según dixerón los enunciados su hijo y Lecha, expresando tener verbales facultades para ello del propio Luís Monterde. Y también intervinieron Joseph Tena de Isidro, masovero del referido Luís Monterde y Christóbal Orenga.

Y después de haverse leido las dos visuras de la delineación de dicha masía de Monterde o sus tierras de aquel paraje, que la última fue hecha y practicada en el año 1749 y la otra en 1728. Ohidas las partes y haviendo prestado debido juramento los expresados prohombres *de bene se habendo* por Dios Nuestro Señor y una señal de Cruz conforme á derecho.

Haviéndosele hecho evidencia al contenido Christóbal Orenga por dos veces de el parentezco que mediava entre los dichos Juan Centelles y Roque Moliner, prohombres, con el expresado Luís Monterde por si fundava alguna sospecha y respondido Orenga no tenerla y que por su parte ningún obstáculo tenía que aducir ni alegar y por consiguiente podía procederse al apco o prohomenia.

En consecuencia de ello pasaron los enunciados prohombres a mirar y reconocer el terreno de la cuestión e hitas que se encontraron, a saber:

La una a la parte ombría y en la loma nombrada del Puchol, cerca [3] el carrascal que citan las dichas visuras al entrar de él. Después, la que está pasado el barranquito que está junto al trigo que tiene sembrado el dicho Orenga ó a su orilla. Y después, la de encima el solá o cuesta que expresa la visura del mojón Gordo.

Pero considerando que el tereno de la expresada masía haze rincón o manga, que las hitas no guardan la forma devida y que en la última visura se expresa que se fixó entre la hita de la ombría y la del expresado barranquito otra hita intermedia

junto o cerca de una encina gruesa, denotando o dando a entender que en la otra visura del año 1728 se citava. Lo qual es incierto. Por ello, expresaron los antedichos prohombres no poder por entonces vintilarse ni venirse en conozimiento si Orenga se salió de sus límites á punto fixo y que consideravan difícil la averiguación. Por lo qual estimavan conveniente que las partes se compusieran *de bene esse* pudiendo por entonces suspenderlo, y que podrían Lecha y el hijo del dicho Luís Monterde comunicarlo con éste y con su aviso podría orillarse el asunto por vía extrajudicial. Y visto que los mismos Lecha, hijo de Monterde y Orenga adhirieron a ello se suspendió todo procedimiento á fin de evitarse más costas a las partes y se bolvió al dicho señor regidor, peritos, alguacil y presente escrivano a sus casas.

Lo que noto y certifico.

Se vacó en hida y buelta y detención como unas seis horas poco más o menos.

Vicente Molés, escrivano.

[4] VISURA DEL BOVALAR DE LAS CARNES DE ESTA VILLA DE BENASAL

Año mil setecientos noventa y uno. Los Señores Joseph Prats de Joseph, alcalde ordinario; Christóval Bertran de Pedro y Joseph Pasfés, regidores; Juan Forés de Juan y Ramón Moliner de Vicente, diputados; Tomás Barreda, almotasén, y Christóval Forés, síndico procurador general de dicha villa de Benasal, con asistencia de mí, el infrascrito escrivano, y la de Pedro Roig de Manuel y Christóval Porcar, prohombres del regidor, y asistiendo, como a tercero prohombre, Miquel Fabregat de Luís, labradores y vecinos de la misma; por haver algunas dudas y diferencias sobre la delineación del bovalar de las Carnes de esta propia villa, salieron a practicar visura de él con arreglo a la que fue practicada en el año mil setecientos treinta y tres, en seis de junio, en que hiva por escrivano el difunto Pedro Monterde, que es la que por entonces se tenía noticia ser la más moderna; aunque Felipe Vives del Algar, que también concurrió, suponía haver otra más moderna, testificada por Luís Monterde, escrivano, la que por entonces no tenía a la mano.

Y en efecto, constituidos al poço llamado d'en Gasch o Guasch que está en la Planeta, practicaron la visura o vista de ojos en esta forma:

que a la parte de abajo del dicho poço y al empar de aquel, arrimada á la paret que divide el bovalar y las tierras de la masía d'en Serrans, antes de Ambrosio Bertrán y en el día del expresado Christóval Bertrán, [5] regidor primero, en la parte del dicho bovalar encontraron la hita se puso en dicha visura señalando que de la paret arriba son tierras de la dicha masía d'en Serrans, y de la paret abajo es bovalar. Y continuando adelante por baxo de otra paret, como quien va quasi al mediodía, delinearon esta división por la referida paret y encontraron a ochenta pasos poco más o menos la hita que cita dicha visura arimada a la misma paret. Y a noventa pasos poco más o menos de la antecedente en lo más ondo de la buelta que hase la paret a la mano drecha [sic] hallaron otra hita que expresa la referida visura. Y continuando adelante, por no hallarse la hita muy antigua que expresa dicha visura la pusieron nueva a los ochenta pasos según expresa dicha visura. Y continuando á sesenta y seis pasos poco más o menos más adelante, al pie de la

esquina de la referida paret y por embocar allí el asagador que viene de los llanos del Algar se encontraron la hita y contrahita que pusieron en la misma citada visura, señalando, la hita la división de dicho bovalar y las tierras de dicha masía d'en Serrans, y la contrahita el referido asagador. Y de allí continuaron dicha visura delineando esta división tomando de llano adelante. Y pasado el dicho asagador, arimado a la contrahita que señala éste encontraron la hita que señala el mismo y se puso en dicha visura, manifestando o denotando que de allí, abajo, és bovalar. Y de allí de linearon esta división como quien mira y va de llano açia [6] los vestigios de la paret de la serrada que según otra visura se llamava antiguamente de Jaume Vives y ahora propia de dicho Felipe Vives y de su hermano Joseph Vives del Algar. Y antes de llegar al barranco, a ciento y quince pasos poco más o menos de la hita antecedente, se halló la cruz se gravó en la expresada visura en la peña y al lado el mojón de piedra seca. Y pasado el barranco, arrimado a los expresados vestigios de paret, a la parte del bovalar se encontró la hita se puso en otra visura, arrimada a una carrasca (la qual en el día no existe, aunque se reconozca su tronco raso a tierra) en la que no se halló la cruz por no existir dicha encina. Y continuando esta delineación por los referidos vestigios de paret (en consideración a lo que narra la dicha visura y el paréntesis que en la misma se advierte, a saber: que los escritos del bovalar dizen que confronta con la referida serrada, y los de la serrada assí mismo con el dicho bovalar) por no encontrarse a los ciento y sesenta pasos arrimado a dichos vestigios de paret la hita que entonces se puso para más claridad a la parte del bovalar, se puso en este día nueva otra hita. Y siendo a la esquina de los referidos vestigios de paret, cerca de una carasca, en vista ya del barranco o barranquito se halló la hita se puso en la misma expresada visura. Y continuando la delineación, más abajo, como quien va al rincón, pasado el vertiente del agua, la encontraron la hita y contrahita pues en dicha visura, señalando la buelta que allí naze el bovalar y la división de él y las tierras de los expresados Felipe y Joseph Vives, [7] hermanos hijos de Felipe y nietos de Joseph Vives expresado en dicha visura. Mirando esta delineación azia abaxo, en el medio de un altico que hay a la parte de ariba del rincón de Molesa, se encontró la hita se puso en dicha visura. Y llegados que fueron al collet de entre la suerte que se llama del Señor Christóval y els Racóns, en donde se encontró el señal o linde que expresa dicha visura (como dixese y expresase el enunciado señor regidor primero que todos los señales que menciona dicha visura por baxo la ombría de la Tossa) resolvieron baxarse a la hita que expresa la visura del año mil setecientos treintaitres, que está antes de llegar a la Cadolla. Y de allí, travesando los dos barranquitos que baxan a ella dels racons, cruzando el bancal grande de Pasqual Molés de Joseph (estando éste presente) se gravó una cruz en la clapisa de pasada la barraquita que tiene en el dicho bancal, envez el camino Real. Y de allí va ariba a las peñas más altas en donde se gravó una cruz. Y de allí adelante, peñas adelante, y por la más baxa va el deslinde, por encima de l'ullalet al que no pasaron por tener noticia no haver nada que ver ni corregir. Y reconocieron y miraron el antedicho asagador que baxa del Algar, que al principio o por la parte de abaxo se advierte estrecho y sin guardar la ancharia de la parte superior, conceptuando dichos señores y prohombres si el expresado Pasqual Molés havia causado algún perjuicio. Y dexaron su resolución para otro día.

Y por cuanto el susodicho Felipe Vives del Algar asistió al deslinde y pretendió que la delincación del dicho bovalar no hiva por el vestigio de paret que a arriba se nota, sí por unas [8] hitas que existen más abaxo; se le satisfizo con que esas serían de los particulares vecinos que detienen tierra en dichos racons; bien que se le dexó su derecho a salvo por si apareciese el escrito que significó haver más moderno si era razón y justicia. Y para que conste, de orden de dichos señores lo noto y certifico:

Vicente Molés, escrivano.

VISURA DE LA BEROLA DE ANTONIO FABREGAT Y MASET DEL MAÑÁ

En el día ocho del mes de enero del mencionado año mil setecientos noventa y uno, a requerimiento verbal de Antonio Fabregat de Joseph, labrador, masovero de la masía nombrada la Berola de Fabregat y maset del Mañá, salieron a visura los señores Joseph Prats de Joseph, alcalde ordinario de esta villa de Benasal; Christóval Bertran de Pedro y Joseph Pasés, regidores, y Christóval Forés, síndico y procurador general de la misma, con asistencia de mí, el infrascrito escrivano, y con la intervención de los prohombres de dichos regidores Christóval Porcar y Pedro Roig de Manuel (sin intervenir el otro prohombre Juan Centelles por ser pariente del dicho Fabregat; pero por aquel concurrió Miquel Fabregat de Luis, labrador) quienes se constituyeron en el camino Real de la villa de Ares del Maestre.

Y al cabo superior del Comillar, a donde haze buelta el dicho camino a cuyo parage concurrió el expresado Antonio Fabregat a solicitud y súplica de éste y considerar los dichos señores y prohombres útil y beneficioso al Común, le fue permitido adrezar el dicho camino dando terreno para él el susodicho Antonio Fabregat, a saber:

CAMINO DE ARES-COMILLAR

Que de una hita que existe junto a la paret del dicho camino pasa- [9] das las aygüeras se cortó por el bancal desde la expresada hita algo dando buelta. Y a quatro pasos, junto al camino se fixaron hita y contrahita nuevas. Y de ésta, corta abajo envez el barranco d'en Calbó. Y a quarenta pasos se fixó una cruz. Prosigue y a sinquenta pasos se fixó una hita. Y prosiguiendo, a otros sinquenta pasos se fixó una hita junto a la paret. Y a la otra mano del mismo camino Real, subiendo a mano drecha por la montañita que haze el camino se permitió a Fabregat se hiziese recta la paret, de modo que la hita más inmediata, antes de la montañita, va a una cruz se hizo en la misma montañita, de la qual va recta a otra cruz que se gravó a veinte y cinco pasos poco más o menos de la antecedente. Y de ella va rectamente a una hita que se fixó junto a la paret, que dista sinquenta pasos de la última cruz.

Y de allí se baxaron al maset del Mañá, propio del mismo Antonio Fabregat (y antes de todo se constituyeron en un pedazo de tierra que por añadidura se concedió en el año pasado a Joseph Casanova, sin concurrir éste, sin embargo de que el regidor primero expresa haver dado orden para que el ministro pregonero lo emplazara, como también a Roque Moliner. Pero éste acudió a la suerte que posehe sobre el llano de la Mansanera) y con el motivo de que el expresado Antonio Fabregat pretendía deslinde de la otra masía o maset del Mañá, a este fin, fue la

accedida del presente día. Y para él fue leido un escrito auténtico que presentó autorizado y signado por Jayme Bertrán, notario en el año 1623 y también en la visura que se hizo ante el escrivano Vicente Badal y también Gerónimo Badal, escrivano en 1723.

Y siguiendo la hecha ante el contenido Jaume Bertrán se constituyeron dichos señores y prohombres en el replanillar de les saleres, donde encontraron la hita y contrahita en la paret del asagador que sube a la cueva Roya. Y siguiendo solana adelante, quasi endrecho de otra cueva se halló la segunda, debaxo la paret de la suerte del dicho Joseph Casanova. Prosiguiendo de llano la solana, por no hallarse la tercera hita que expresa dicha visura [10] de Bertrán, considerando que el dicho Casanova la derribó quando formó las paredes de dicha suerte, se gravó una cruz en un cantal de enfrente la hiso dicha cueva debaxo la mesma paret de Casanova. Prosiguiendo y antes del barranquito no se encontró la quarta hita y en su lugar o por ella se dió por linde una cruz que se halló junto al enunciado barranquito. Y de allí va a la hita y contrahita que menciona el escrito auténtico del citado escrivano Bertrán entre los dos barranquitos.

Y prosiguiendo envez la Fresca, antes de llegar al barranquito de la Gallega (que es otro de los dos de arriba nombrados) se encontró otra hita y también se halló la siguiente a ella de antes del maset y punta del bancal llaurat o arado que cita el otro escrito antes de llegar encima el otro masico del Mañá, antiguamente dicho d'en Vilamañá, que a tiempo de dicha visura era de Gerónimo Miralles, mañante. Y prosiguiendo encontraron la hita que cita dicho escrito de en vista del barranquito envez la espresada cueva Roya. Y más adelante se encontró la cruz siguiente a dicha hita según lo significa dicha visura. Y continuando se halló la otra cruz que cita dicha visura, la qual renovaron un poco más adelante por ser movedizo el cantel donde se halló. Y más adelante se encontró una cruz antes de llegar a la hita que seguidamente cita la dicha visura y fue encontrada antes de llegar al collet la hita que tiene a su lado una contrahita. Y continuando, llegados que fueron al saltador del agua del povet [sic] de la Fresca, se encontró la cruz en la roca que cita la visura de Bertrán. Y prosiguiendo se halló la hita y contrahita que cita dicha visura. Siguiendo a las otras hita y contrahita se encontró una cruz vieja en un cantal o peña movediza. Y continuando ombría adelante fue allada otra hita que expresa la mesma visura, están a un paso de una carrasca antes de llegar al barranquet de la Talaya.

Y por quanto los otros prohombres se aseguraron mirar beneficioso al Común el que se subiese el linde más arriba respecto a que el sobredicho Antonio Fabregat propuso que cediría al Común el hueco que hay de la cruz del dicho saltador del agua del dicho povet hasta las dos hitas de abaxo. Por ello concordaron en subir más arriba el linde de modo que arrancando la hita que va expresada a un paso de la carrasca, se gravase y en efecto se gravó una cruz a catorce pasos más arriba en una clapisa o peñita firme del sargallar, de la qual travezando el barranquito de la Talaya va a la hita y contrahita que está a la otra parte del expresado barranquito. Y prosiguiendo la ombría a delante fue encontrada la cruz siguiente que expresa la dicha visura. Y continuando ombría adelante también se halló la hita que cita la mesma visura a la qual se le hiso una hijuela. Continuando ombría adelante se encontró la cruz que cita dicha visura de la roquisa en vista de la sort nombrada d'en Molés. Y prosiguiendo la misma vía se encontró la hita que expresa dicha

visura al calz de la roquisa y en ella una cruz. Y prosiguiendo la misma vía se encontró la hita siguiente citada en la propia visura y la cruz en el cantal llarguerudo, citada en la misma. Y continuando la misma vía se encontró la [12] cruz y fita que cita la antedicha visura de Bertrán al baxador de la Talaya. La fita mira al camino de herbaje y está a dos pasos de la paret de la suerte de Roque Moliner.

Y por quanto el mencionado Antonio Fabregat propuso que daría al Común un pedazo de revago que hay en las expresadas penúltimas cruz e hita del cantal llarguerudo hasta el morralet y que en recompensa podría darle la Villa un pedasito de buelta o colze que hace la linea de división de sus tierras hasta la paret que viene recta; visto el terreno por los mencionados prohombres y asegurado como aseguraron parecerles beneficioso al Común por ello, los expresados señores vinieron en la permuta. Y por consiguiente llevando a efecto el convenio o permuta hicieron la prosecución del apeo en esta forma:

que desde el dicho cantal llarguerudo baxa recto acia'l llano de la Mansanera. Y a sinquenta y sinco pasos se gravó una cruz. Y de ella prosigue recto abaxo. Y a unos ochenta pasos poco más o menos, quasi a lo último del cantalar, en una peñita se gravó otra cruz. E de ésta prosigue recto açiabaxo por encima de las encinas más baxas y se hizo una cruz a unos setenta pasos de la antecedente. Y de allí sierra a la paret del mismo Fabregat, quedando de dichas cruces abaxo, de éste, a quien únicamente se le dio en compensa un [13] pedasito muy reducido y tenue para que saliese la paret recta que intenta formar.

AÑADIDURA A ROQUE MOLINER

Y hallándose presente el contenido Roque Moliner (a cuya ocasión también lo estava Raymundo Moliner, diputado) le fue concedido al propio Roque por vía de añadidura a su suerte el revaguito de tierra que dio el contenido Fabregat a la Villa, esto és: lo que es tierra panificable o cultivable de las encinas arriba hasta el cantalar, bien que hay inclusa una encina con la obligación de pagar a los propios de la Villa una medida de trigo de canon annuo y perpetuo hasta que lo dexe o se le quite por no cumplir con lo mandado en las Reales Ordenes de Reparto de Tierras, lo que notará en el padrón de suertes.

Y para que conste, de orden de dichos señores lo noto por fee y certifico:

Vicente Molés, escrivano.

APROVACIÓN

En la Casa Capitular de esta villa de Benasal, a los nueve días del mes de Enero del propio año 1791, juntos y congregados en forma de Ayuntamiento, según costumbre, los señores Joseph Prats de Joseph, alcalde ordinario; Christóval Bertrán de Pedro y Joseph Pasies, regidores; Juan Forés, diputado segundo (ausente el primero Raymundo Moliner de Vicente, pero de ello es sabedor pues en efecto presenció el apeo que antecede y por ser consuegro del contenido Antonio Fabregat dexó de ponerse su nombre y presencia a tiempo de dicho apeo), Thomás Barreda, amotasén; Miquel Tena, alcalde de hermandad; Francisco Miralles, lugarteniente de alcalde, y Christóval Forés, síndico y procurador general de la misma, sin intervención de Manuel Garcés, síndico personero [14] por hallarse ausente de la

población y término según noticias; aprobaron el deslinde de las tierras de Antonio Fabregat practicado en el día de ayer según antecede continuado y también la añadidura que se le hizo a Roque Moliner.

Y para que conste, de orden de dichos señores lo noto por fee y certifico.

ante mí:

Vicente Molés, escrivano.

**DESLINDE DEL ASAGADOR POR LA PARTE DE ABAXO DE LA
SUERTE DE JUAN FORÉS PARTIDO DE LA FUENTE DEL ESTARÁS
POR HAVER DADO ANTONIO FABREGAT PARTE DE TERRENO
PROPIO**

En la Casa Capitular de esta dicha villa de Benasal, a los veinte y nueve días del mes de enero del año de mil setecientos noventa y uno, los señores Joseph Prats, alcalde ordinario; Christóval Bertrán de Pedro y Joseph Pasíes, regidores; Raymundo Moliner de Vicente y Juan Forés de Juan, dyputados; Thomás Barreda mayor, almotacén; Miquel Tena del Río Seco, alcalde de hermandad, y Christóval Forés, síndico procurador general (ausentes el teniente de alcalde y el personero), siendo juntos y congregados en forma de Ayuntamiento según costumbre, con intervención de Manuel Vives de Juan y Miguel Fabregat de Luís, labradores y peritos elegidos para el reparto de tierras, conseguiles aprobaron la delineación y apeo del pedazo de asagador que se hizo estos días pasados de próximo, con asistencia del dicho señor alcalde, regidor mayor y diputado Forés y la de dicho Antonio Fabregat por haver dado éste, según exponen [15] estos señores) porción de terreno propio cuyo asagador pasa por debaxo de la fuente del Estarás.

Y según manifiestan dichos tres señores y peritos, según el borrador entregado a mí, el infrascrito escrivano, es en esta forma:

de la punta de la paret que viene del castillo d'en Suera (cuya paret es de la masía de el dicho Antonio Fabregat) una cruz de allí va azia'l barranco de la coveta al [...] de baxada a una riscla de peña, cosa de tres o quatro pasos poco más o menos. Y a ochenta pasos otra cruz. Y de allí a ochenta y seis pasos otra cruz. Y de allí a setenta pasos otra cruz en una peñita que está enmedio del barranquito que baja del robre. Y de allí va de llano azia'l dicho barranco. Y a setenta pasos, en la peña gorda o tozalico, tirando arriba, cerca de una encina otra cruz. Y de allí va de subida azia la mazía de dicho Fabregat. Y a ciento y veinte pasos dos cruces. Y de allí va a una hita de dicha masía de Fabregat, de convenio del qual se hizo esta delineación.

Y en compensa del terreno que éste desmenbró de su suerte de tierra que posehe, se le dio un pedacito de tierra a la parte del castillo d'en Suera en el territorio del Común, manifestando los dichos señores que perdió Fabregat en ello y es útil y beneficioso del Común, lo [16] practicado.

Y para que conste a la prosperidad, lo noto y certifico yò el infrascrito escrivano de orden de dichos señores y de ello doy fee.

Ante mí:

Vicente Molés, escrivano.

VISURA O PROHOMENÍA DELS MIJANS DEL MAS DE MONTERDE A LA FOSETA DE NA MANCHA

En quince de junio del año mil setecientos noventa y uno, mediante instancia verbal, que expresó el regidor primero infrascrito habersele hecho, de que el masovero de la masía de Monterde de este término de Benasal cultivava tierra del Común en el solanico del canalizo que hay debaxo la varraca de las calzadas más Altas; previo emplazamiento hecho al masovero principal Joseph Tena de Isidro y a Pedro Monterde, hijo de Luís, dueño de dicha masía, bachiller en filosofía, para que éste y aquel acudiesen hoy, dicho día, al citio expresado con encargo especial de que el dicho Pedro, avisado a su curador Joseph Antonio Bertrán, boticario de la villa de Albocácer, según la orden que para ello se le dió en treze de los expresados mes y año al ministro pregonero Manuel Navarro; salieron a visura los magníficos señores Joseph Garcés, alcalde ordinario, Francisco Miralles de Christóval, regidor primero, Jaume Porcar de Ramón, regidor segundo y Don Joaquín Grau, síndico procurador general de dicha villa, asistidos de mí, el infrascrito escrivano con los peritos de dichos regidores Joseph Falcó de la mazía dels Oms, Miguel Fabregat de Luís, labradores, vecinos de dicha villa.

Y constituidos en dicho citio, al qual concurrieron los expresados Joseph Tena de Isidro, masovero de dicha mazía de Monterde y el contenido Pe- [17] dro Monterde. Y éste expresó no haver avisado al dicho su curador como se le tenía prevenido y mandado por el poco tiempo que había tenido para ello (cuya excusa no pareció de peso ni obstáculo por no distar la villa de Albocácer más que quatro horas poco más o menos) concurriendo igualmente para testigos para dar las noticias que supieren por precepto se les hizo Thomàs Barreda mayor, albanyl, Joseph Bertrán de Vicente y Joseph Bertrán de Joseph de Berola y a Miquel Fabregat de Gerónimo, vecinos de dicha villa de Benasal.

Ante todo, prestaron juramento dichos prohombres y expresados quatro testigos en poder del mencionado regidor primero a Dios Nuestro Señor y por una señal de la Cruz, conforme a derecho, los prohombres de portarse bien y fielmente y los testigos de dar las noticias que supieren. Y hecho el dicho juramento por, ante mí, el infrascrito escrivano, fue leída la visura del año 1749, testificada por mi difunto padre Thomàs Molés, escrivano, de los mijans de la dicha masía de Monterde y otra de la mazía de la Berola y d'en Gastó, propias baxo sola una de Don Jayme Grau (que por el expresado Joaquín, su hijo síndico fue exhibida).

Y en primero lugar, siguiendo la del expresado año 1749 de un asagador vecinal que sale de las calzadas por la expresada barraca, empezose el reconocimiento únicamente desde donde se juntan los caminos de Morella y el que viene de les Solanes de Ares. Y se encontraron las hitas que contiene dicha visura, el qual asagador viene a tener unos diez y ocho pasos de ancho y va sobre dicho canalizo.

y a la barraca y Comunes de herbaje dels Morralis o calzadas más altas, en cuyo canalizo está la tierra que se acusó fuera del recinto [18] de dicha mazía de Monterde en cuanto respeta el solanico. Después para venirse en conocimiento de si el dicho masovero cultivava tierra en dicho canalizo en el Común se subió arriba envez la dicha mazía de Monterde que baxa el asagador del Molló Gros, que tiene hitas a la parte que cultiva dicho masovero. Y se advirtió fuera de su lugar la una de dichas hitas, pues estava fixada según así lo significó al antedicho Joseph Bertrán

de Vicente, dos o tres pasos tendida, y se bolvió a su lugar. Y baxando monte abajo, cruzando el camino de les Solanes, no se halló otra hita, cuya serie de hitas y la fixada de nuevo otra vez en su lugar, va a otra hita que se halló sobre el barranquito o canalicio o en el ondo de él, de modo que al encontrarse allí la contrahita que los dichos Bertran de Joseph y Miguel Fabregat de Gerónimo aseguraron havía y aún se advierte oy, no quedava duda de que el masovero se salió al Común en el solanico considerable terreno. Y como no se tenían a mano las visuras de Setena, no pudo apurarse con la perfección debida. Pero ello no obstante, attendiendo a lo que aseguran dichos testigos y añadiendo el citado Joseph Bertran de Vicente, que le parecía haver visto la contrahita en lo ondo del canalizito, y que Barreda, que se crió en dicha mazía de Monterde expuso que lo que se trabajava era tierra de dicha hita, cuya contrahita no parece envez la Berola de Grau y no más, quando su padre la retenía en ariendo y que de allí a fuera pastavan ganados de otros hyeros particulares de la villa por estar en concepto de que era Común. Fue resuelto que los otros prohombres hiziesen un señal en las peñas de arriba de sobre el trigo, debaxo el camino de les Solanes, que hiziese fuego al citio donde dixerón los dichos Joseph Bertran de Vicente, su hijo Joseph y Miguel Fabregat de Gerónimo es error [19] la contrafitra para que se supiese el cultivo usurpado. Y los dichos señores providenciaron que Monterde y su masovero, dentro de ocho días justificasen ser suyo el terreno pues de lo contrario se pasaría al sequestro del fruto pendiente y al despojo del terreno. y que dicho Monterde lo noticiase a su curador, y si no lo quisiera noticiar se le escribiría de oficio al efecto. Y el dicho Pedro Monterde lo ofreció cumplir.

de que certifico:

Vicente Molés,escrivano.

Se vacó desde las nueve horas de la mañana hasta las dos de la tarde en hida, buelta y detención.

COMPARESCENCIA DE DICHO CURADOR

Después, en cinco de julio del propio año 1791, Compareció Joseph Antonio Bertrán, boticario, curador del contenido Pedro Monterde, a quien yo, escrivano, hize saber y comuniqué el escrito que antecede, haciéndosele saber el sequestro que en el día tres de los corrientes hizo el Ayuntamiento ante los señores regidores, almotasén y síndico procurador general.

Y el expresado curador resolvió hir a ver el terreno para deliberar sobre el particular (según assí lo expresó) respeto a que según noticias que dixo haversele dado por Juan Barreda de que no vio éste la contrahita quería reconozerlo para disponer lo que a los derechos de su menor conviniese.

De que certifico:

Vicente Molés, escrivano.

RESOLUCIÓN DEL AYUNTAMIENTO

Después, en el día veinte y uno de agosto del mismo año 1791, los magníficos señores Joseph Garcés, alcalde ordinario; Francisco Miralles de Christóval y Jayme Porcar, regidores, y Antonio Bertrán, ciudadano diputado, con el almotasén Ramón Moliner de Jazinto; [20] Manuel Vives, alcalde de hermandad; [...] Sanjuan,

teniente de alcalde, y Don Joaquín Grau, síndico procurador general, con intervención de Mariano Zaragoza, síndico personero del Común; siendo juntos congregados en la Casa Capitular usando benignidad resolvieron:

que el masovero de la mazía de Monterde pagase de pena 3 libras por las dos hitas. Y en quanto a lo demás, se resolvería luego de pasadas las cuentas de la Setena de Culla por ciertos reparos que han ocurrido.

Lo que noto y certifico de orden de dichos señores y firmo en Benasal, dichos día, mes y año.

(El diputado García no estaba en la junta y por ello va borrado)

Vicente Molés, escrivano.

TEXTOS DE VISURES DE LA TINENÇA DE CULLA SOBRE EL TERME DE BENASSAL

DOCUMENT [GS] (RECONeixENÇA DE LA TINENÇA DE CULLA) GRACIÀ SALVADOR

1555

(Fragment del terme de Benassal)

ARXIU MUNICIPAL DE CULLA
SECCIÓ TINENÇA VI, doc nº 14 (3.657)

[1v] Enaprés los sobredits misatgés de la desús dita Tinença de Culla acabaren lo terme de Culla y entraren en lo terme de Benaçal per a regonéxer, veure y examinar los camins, antuxans, abeuradós e mallades e fraus de l'erbatge: per Culla, Anthoni Celades; per Benaçal, en Juan Forés; per Vistabella, en Grabiell Segura; per Atzeneta, en Miquel Agut; per Benafigos, en Grabiell Rovira; per la Torre, en Antoni Insa; tots misatgés, elets per cascuns llocs, consiliarment, segons reconexeren per a dit efecte de regoneiximent desús dit, qui en [...], jurament prestat per cascu de aquells en la vila de Culla, dixerén se aurien bé en regonéxer dites mallades, camins et altres coses tocants als drets dels erbatges.

[2] BENAÇAL

Pagaren per pacte XXV sous per mans de Grasià Savador, notari.

A XIII del mes de febrer del sobredit any de mil D 5 V, los sobredits pròmens partiren del terme de Culla e anaren a regonéxer un camí d'erbatge lo qual va del coll de na Rigualda, e passa per cals de unes roquetes e hix a la selleta de davall Sent Christòfol y entra en lo camí que va de Benaçal a Culla e camí, camí, va dret a la font d'en Çaguda. Lo qual camí del dit coll de na Rigualda fins a la dita font trobaren l'antigor ab sa bona amplària e fites velles e ben fitat.

E des allí anaren a regonéxer dita font d'en Çaguda, la qual per lo semblant és d'erbatge, la qual trobaren ben tractada.

[E regone]gueren dit camí que passa per lo cap [...] paret de la cerrada de Benaçal [...] [ba]xa la vora de la paret avall [...] [2v] fins al camí qui va de Culla a Benaçal e passa per les roquetes del puig avant e hix al mateix mas dels Segures e passa per entre la paret de la casa y la hera e de allí va a la cova d'en Girona, la qual per lo semblant és malada d'erbatge.

E passat lo mas des Segures, al cap de hun carreró posaren una fita nova y a l'altra part ne trobaren una vella, e no passaren de allí avant perquè era de nit.

A XV de febrer dit any, los sobredits pròmens partiren de la vila de Benaçal e anaren a regonéixer a la desà dita font d'en Çaguda un camí d'erbatge, lo qual entra per la pedriça davall lo colomer. E tot lo antuxà devés Benaçal donaren antuxà d'erbatge, [3] e a l'altra part resta d'antigor de parets.

E de allí seguiren dit camí la via de Foyes e de allí fins a la terra d'en Berthomeu Fabregat no posaren ninguna fita per ço que a la una part y a l'altra és antigor de parets velles segons narra la scriptura antiga. E quant foren en la terra d'en Bethomeu Fabregat, en cap de un bancalet posaren una fita nova envés la paret del mas d'en Vidal del Coll de na Rigualda y a l'altra part no n'i posaren per ço que era l'antigor de paret y parral del mateix Fabregat. E seguint dit camí avall, passat lo barranquet que baixa la via de l'Algar, en lo colze de dit barranquet trobaren dos fites velles, la una a la una part e l'altra a l'altra part. E passant avant, seguint dit camí, endret del mas d'en Fabregat ne trobaren altres dos de velles, la una a la una part e l'altra a l'altra part.

E seguint dit camí, la via del [3v] maset d'en Pagués trobaren tres fites velles a la part del mas d'en Vidal del Coll de na Rigualda, y a l'altra part del mas d'en Fabregat ne trobaren altres tres velles, e la darrera trobaren en cap de un bancalet que està ans d'aplegar al mas d'en Pagés. E seguint, dit camí passa per davall dit maset e passa per la serra del Cervo avall y baixa per lo perchet de n'Ortí, antigament e ara és tot per antuixà de la dita vila de Benaçal. E de allí dit camí travesa per la selleta del mas de n'Amill. E de allí passa y entra en lo pla de Vilar de Canes. No y posaren ninguna fita per ço com era terra ermalica y roques y no-s pot llaurar.

[4] E de dit pla de Vilar de Canes prengueren un altre camí d'erbatge lo qual passa [...] torna per [...] camí fins a la selleta del mas de n'Amill. E de dita selleta passa per lo vilar de la Serrana e puga per la serra de na Piera e passa per davall lo mas dels Vives e passa a l'Algar, abeurador d'erbatge. E de dit abeurador, lo dit camí passa per Benaçal. E de Benaçal va camí, camí, al riu dels Albes; lo qual riu, per lo semblant també és d'erbatge. E de dit riu travesa al riu Sech. E allí entra dit camí en lo camí de a hon baixen los bestiaris de lo[s] serrans. E quant foren en la ombrieta davall lo mas dels Vives, prop de una roqueta que y ha un abellar posaren una fita nova designant dit camí. E passant més avant, en la costera, prop del pou y hort trobaren [4v] una fita vella en la terra dels Vives en cap de un bancalet, y a la paret del mas, en aquell endret à y roca. E seguint dit camí, en la terra de Andreu Vives posaren una fita nova e trobaren que llaurava en lo camí d'erbatge. E més avant, en vista de l'abeurador de l'Algar, prop del barranquet posaren altra fita nova, y a la altra part a y parets dels orts e antigor. E pugant a dit abeurador trobaren una fita roga vella designant dit camí, la qual fita [...] està en la terra de n'Andreu Vives de na Sebellia, y al costat de aquella posaren una contrafita designant lo espay de dit abeurador. E allí trobaren que llaurava dit Vives en lo camí d'erbatge.

ALGAR

[5] En aquell dia mateix, los sobredits pròmens regonegueren lo abeurador de l'Algar lo qual per lo semblant és d'erbatge, lo qual trobaren ab son bon espay sent tota mesura refferín-se al *Llibre de Camins de Benaçal*.

E de lo dit abeurador seguiren lo desà dit camí, la via eo fins a la desús dita vila de Benaçal, lo qual trobaren sufficientment tractat ab ses antigós y parets a la una part y a l'altra, en lo qual no posaren ninguna fita ser al *Llibre de Camins de Benaçal*.

E de dita vila de Benaçal tornaren a la rambla Carbonera e regonegueren un camí d'erbatge lo qual ve del pla de Vilar de Canes e puga rambla, rambla amunt e hix al pla de Mançanera (y entra per lo cantó dels Mallols y lo terror de la rambla e puga en dit pla), de allí puga a la cova Roga e de la cova travesa al riu dels Albes.

DOCUMENT [JÇ]

(LLIBRE DELS CAMINS DE HERBATGE DE LA TINENÇA DE
LA VILA DE CULLA EN LO QUAL SE CONTEN TOTS LOS
CAMINS DE CASCUNA VILA Y LLOCHS)

JOSEPH ÇABATER

1597

(Fragment del terme de Benassal)

ARXIU MUNICIPAL DE CULLA

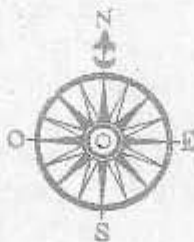
SECCIÓ TINENÇA VI, doc. n° 15 (3.663)

TERME DE LA VILA DE BENAÇAL

[49] *Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, die vero intituito decimo tertio mensis madii;* ab exprés consentiment de totes les viles y llochs de la Tinença de Culla, attés y considerat que ha molt temps que no se à fet regoneyximent dels camins de herbatge e de mallades, coves, antuxans e terra de herbatge de la Tinença de la Vila de Culla, en cascuna vila y llochs de aquella; e com algunes persones [49v] dins la tinença, per lo discurs del temps se prenguen ayxí pati dels dit camins de l'erbatge com encara antuxans e mallades de herbatge e terra comuna; foren elets conciliarment per promps [sic] per cascuna vila y llochs de la dita tinença per a veure, regonéyxer y examinar dits camins y antuxans y coves, terra de herbatge, és a saber, los misatgers infrasegüents: Primo, Joan Albert, prom y misatger per la vila de Culla; Jaume Joan, prom y misatger per la vila de Benaçal; Gabriel Segura, prom y misatger per la vila de Vistabella; Francés París, prom y misatger per la vila [50] de Atzeneta; Antoni Monferrer, prom y misatger per la vila de Benafigos, y Guillem Miralles, prom y misatger per la Torre d'en Besora; tots prohoms i misatgers elets conciliarment per quiscuna de les dites universitats, per a fer regoneyxensa general per totes les viles y lochs de la dita Tinença de Culla, de les mallades y camins de herbatge, ensemps ab mi, Joseph Çavater, notari y scrivà de dita regoneyxença; los quals, com fossen atrobats en lo terme de la vila de Benaçal, en la font de na Seguda, en presentia de Domingo Nabàs y de [...] Fabregat, jurats de la vila de Benaçal, los dits [50v] Joan Albert, prom y misatger per la vila de Culla; Jaume Joan, prom y misatger per la vila de

Benaçal; Gabriel Segura, prom y misatger per la vila de Vistabella; Francés París, prom y misatger per la vila de Atzeneta; Antoni Monferrer, prom y misatger per la vila de Benafigos; Guillem Miralles, prom y misatger per la Torre d'en Besora, escomensaren a fer regoneyxença de dit terme de dita vila de Benaçal, a la font de na Çaguda, la qual és de herbatge. Lo qual entra per daval la pedriça del Colomer, y tot lo antuxà devés Benaçal és de herbatge, y a la altra part resta antigor de paret. Y de allí, se- [51] guiren dit camí la via de Foyes. Y fonch visitada la font de na Çaguda, y fonch trobat que té nescessitat de adobar-se lo abeurador de dita font de na Çaguda: junt a dita font, que fassen un basi, y de allí avant fessen les baces que coneguessen que fossen menester. Y més, trobaren, en dit abeurador, un gran sequiàs. Y com lo gran sequiàs agués fet la vila de Benaçal sens llicència de la Comuna, fonch determinat que Benaçal lo torne, lo canyo a ses costes com convingue, per lo que ells no-l podien descobrir sens llicència de la Comuna. Y lo demés, fora del canyo, allò que coneguen que sia [51v] menester en dit abeurador, sia fet a costes de la Comuna. e lo pati de la font resta ab son molt bon ampriu.

Y feren via y seguiren dita via de Foyes. Y de allí fins a la terra d'en Berthomeu Fabregat, ara de Pau Fabregat, nebot de aquell, no y posaren ni n'i trobaren ninguna fita, per ço que la una part y l'altra és antigor de parets. E ans de aplegar al cap del banqual d'en Pere Joan trobaren un pati o colse que feya en dit camí. Determinaren de pendre'l-se, y que.s pague a l'amo a lo que valdrà y que serà judicat si-s mostra ésser de aquella, per la gran necessitat que de aquell y ha per a les raberes. Y al soldavall de la foya [52] de Domingo Vidal posaren una fita nova a l'estret del camí, y al thenor de aquella, a la part de mà esquerra ne posaren altra nova, y a part de mà dreta, en lo gran colse que fa lo camí posaren una fita y contrafita, prenent tot lo colse lo camí com diuen les fites y antigor. Y més avall, a on se torne a estrényer lo camí, en lo mateix cantó del banqual de Gabriel Fabregat ne posaren altra, y al thenor de aquella, a mà esquerra de la heretat de Pere Fabregat ne posaren una nova. Y al cap del banqual d'en Pere Joan trobaren altra fita nova ab ses filloles.

DOCUMENT [JHV]
(REGONEIXENÇA GENERAL DE LA TINENÇA DE CULLA)
JOAN HIERONY VIVES
1615
 (Fragment del terme de Benassal)
ARXIU MUNICIPAL DE CULLA
 SECCIÓ TINENÇA V, Doc. nº 8 (3.662).

[2] TERME DE BENAÇAL

Anno a nativitate Domini MDCXV die vero vigesimo septimo mensis maii, ab esprés consentiment de totes les viles e lochs de la Tinença de la Vila de Culla; atés que ha molts anys que no se ha fet regoneixença dels camins, mallades, coves, antuxans e terra de herbatge de la dita tinença en quiscuna vila e lochs de aquella, e com algunes persones per lo discurs del temps se prenguen axí patis dels comuns de dit herbatge com encara antuxans e terra de herbatge; foren elets per proms e misatgers per quiscuna vila e lochs per a exercir dites coses les persones següents: primo, per Culla, Jaume Pitarch; per Benaçal, Jaume Forés; per Vistabella, Joan Vicent; per Atzeneta, Antomayor dich Antoni Ays; per Benafigos, Jaume Serig; per la Torre, Miquel Vidal; ensems ab mi, Joan Gerony Vives, notari scrivà de dita regoneixença; los quals, com fosen presents y atrobats tots junts en la vila de Benaçal, ixqueren de aquella per a regonéxer dites mallades y camins; y en continent prestaren jurament en mà e poder de Jaume Joan, jurat major. Y com fos present Jaume Pitarch, síndich de la vila de Culla, dix que no consentia en que prestasen jurament en poder de dit jurat, puix ja habien prestat jurament en poder del jurat de la dita vila de Culla conforme sempre se havia acostumat y per los llibres antichs de les visures y regonexences és de veure. Y que per ço protestava de qualsevol perjuhí que a la vila de Culla li-s pugue causar per prestar dit jurament.

Y després accediren a la font d'en Ceguda, la qual és camí de herbatge, lo qual entra per davall la pedriça del Colomer y tot lo antuxà devés Benaçal és [3] de herbatge y a la altra part resta antigor de paret. Y de allí seguiren lo camí de la via de Foyes.

Y fonch visurada la font d'en Ceguda. Y trobaren que té nescesitat de adobar-se lo abeurador fent en aquell dos baxis y ab son caño ben fet perquè la aygua vinga ben conreada y com convé. E lo pati de la font restà ab son bon ampriu.

Y feren via y trobaren una era al corral dels Vidals y derrocaren aquella, y provehiren dits proms que no y puguen fer garbera en aquella, y que dits Vidals adoben la paret que tapa lo camí de herbatge de modo que tinga la paret quatre pams y les aleres franques e que-s façen dins dos anys.

Y de allí baxaren al colse que està junt a la heretat de Christòfol Serran y quant foren en aquell lo reconegueren. Y després de regonegut, los Vidals amostraren un acte rebut en lo any 1541 ab lo qual se mostrava com afrontava la heretat de aquells ab lo Concellat. Y axí determinaren que lo síndich de la vila de

Culla regonegua lo archiu de aquella, de assí als comptes se tindran en Vistabella, per a veure si dit colse estava pres per al herbatge o no. Y si mai troba, que la Comuna los done deu lliures del valor de aquell. Y en lo racó del dit colse trobaren una fita y contrafita. Y més avall, seguint la paret ne trobaren altra. Y baix en lo cantó del bancal de Christòfol Serran ne trobaren altra. Y a la mà esquerra, junt a la paret de Pere Fabregat ne trobaren altra. Y al sòl del bancal de Pere Joan, al sòl de la rimeta ne trobaren altra. Y més avall, en la heretat de Christòfol Serran ne trobaren altra. Y a la part de Pere Fabregat no n'i posaren per anar pla antigor de la paret de dit camí de herbatge. Y passat lo barranquet deu passes poch més o menys n'i posaren una fita. Y més avant, al cap del bancal ne posaren altra. Y baix, endret de aquella n'i trobaren altra. Y més amunt, a quinze passes ne posaren altra. Y per trobar-la arrencada acusaren la pena a Joan Fabregat, amo de dita heretat. Y endret de aquella ne posaren altra fita junt a una paredeta. Y més amunt, al collet trobaren una fita a mandreta y a mà esquerra altra. Y més avant, a vint passes poch més o menys, a la part de mandreta ne trobaren una y al tenor de aquella ne trobaren altra. Y més avant, a cent passes ne posaren dos, una a la part del camí y altra a l'altra part. Y més avant, a cent passes ne trobaren altres dos, una a la part alta y altra a la part baixa. Y més avant, a cinquanta passes ne posaren una a la mà dreta. Y més avall, a altres cinquanta passes ne trobaren dos, la una a la mà /4/ dreta y altra a la mà esquerra. Y més avall, a l'abellaret eo ans de aplegar ad aquell, damunt lo camí ne posaren una fita. Y més avall, damunt la drecera que va a Foyes trobaren altra fita. Y de allí avall és tot terra de herbatge.

E se guint, dit camí passa per damunt lo mas y passa per la serra del Cervo avall y passa per lo perchet d'en Ortí avall y és tot terra y antuxà de herbatge. Y de allí passa y travessa per la celleta del mas de n'Amill y de allí entra en lo pla de Vilar de Canes que tot és terra hermissa y roquer.

MALLADA DEL CERVO

Y de allí partiren dits proms a regonéxer la mallada del Cervo, la qual és terra de herbatge. Y damunt dita mallada en un cantal lo qual està a deu passes del foguerol feren una creu.

Y del pla de Vilar de Canes prengueren a regonéxer un camí de herbatge lo qual va fins a Benaçal. Y a la part de mandreta trobaren una fita al cap de un tancat. Y a la altra part del toçal de n'Amill ne trobaren altra. Y més amunt, junt al toçal de n'Amill ne trobaren altra y a la altra part, altra. Y lo camí de herbatge va per mig de aquelles.

Y més avant, davall lo camí ne posaren altra. Y més avant ne posaren altra també davall de aquella, y a la part d'amunt, mollons. Y al soldavall de la costa trobaren una fita junt al camí, y a la part de damunt, un molló. Y al cap de la costa trobaren un molló denotant que per allí va lo camí de herbatge. Y més avant, damunt lo camí trobaren una fita. Y més avant consecutivament ne trobaren altra. Y més avant, damunt lo barranquet, junt a una carrasca y al cals de una paret trobaren una fita gran, y al tenor de aquella ne trobaren altra. Y més avant en una roca trobaren altra fita, y a la altra part ne trobaren altra. Y de allí va per los antigors de paret.

Y més avant, al cantó del pou dels Vives trobaren una fita, y endret de aquella, a la altra part, en una roca feren una creu. Y més avant trobaren altra fita a mà

dreta, y derrocaren la paret que [...] [5] y la altra a la part de dit Traver y va per la mateixa paret antiga. Y allí deixa la paret dit assegador.

E seguint dit camí, al cap del toçalet de les Covetes, a la part del dit Miralles trobaren una fita y a la altra part ne trobaren altra. E seguint dit camí, a l'entrant a la heretat del dit Miralles, a cent passes poch més o menys trobaren dos fites una endret de la altra. E seguint per dita heretat trobaren dos fites, una endret de la altra. E més avant en la heretat del dit Miralles trobaren l'altra fita envés Foyes, y a la altra part va per la roqueta saulonena. E al cap de la heretat del dit Miralles nomenada lo Toçeral de Mochiellos, al mateix cantó de la paret, a mà esquerra del camí, al tenor de les roquetes saulonenes posaren una fita i contrafita. Com lo llibre antich donàs dita fita y contrafita y per no trobar-les n'i posaren de noves, designant dita fita lo camí de herbatge, y la contrafita com tot lo de allí amunt és Concellat y terra de herbatge.

E al thenor de la nova, entrant en la heretat de Joan Molés y huy és del dit Amador Miralles ne trobaren una fita nova a part d'avall. Y més avant, en la heretat del dit Miralles, en una llastra trobaren altra fita. Y més avant, envés dit abeurador de la hombria, en la heretat dels dit Miralles, ans de arribar a dita font y abeurador trobaren a la part baxa una fita vella junt a una llosa gran.

FONT DE LA HOMBRIA

Y de allí dits proms accediren a la font de la Hombria la qual és abeurador de herbatge.

Y essent en dita font veren que tenia molt bon espay y que estava eo tenia passat lo barranquet fins: de front, lo abeurador; en part solana, tota riscla, y de allí al cap de la riscla que y ha un morralet; y de allí tira hombria avant en cap de una llastra que trobaren una fita vella designant que tot restava antuxà de herbatge. Y més avant trobaren altra fita. Y allí delliberaren que s'i fes un baci nou en dita font, restant a càrrech del prom de Benaçal.

Y de allí pujaren dits proms al coll de na Rigualda davant lo mas d'en [6] Vidal y regonegueren un camí de herbatge que ix de les singletes y va a la font d'en Ceguda. Lo qual camí fins que foren al corral nou de Vidal no trobaren ninguna fita ni n'i posaren per ço que no's procure y ho trobaren ben tractat. Y endret del corral al sòl de la foyeta trobaren una fita vella. Y més avant, al cap de un tancadet trobaren altra fita a la part de dita foyeta que girave amunt devés Sant Christòfol obra de xxxx passes. Y més avant, prop de una carrasca, en cap de un tancadet ne trobaren altra nova, e a la altra part de mandreta, envés lo mas de Vidal ne trobaren una vella. Y allí a hon fa volta en cap de un torcàs trobaren una fita y contrafita, la fita designe lo camí que va a les singles, y la contrafita designe la solana avant envés lo dit abeurador. Y davant de la contrafita posaren una fita nova en la terra dels Porcars. Y trobaren que aquells lauraven en la terra de l'herbatge, y per ço los acusaren lo frau.

Y més avant, endret de una carrasca, tirant devés Culla, endret del tancat, més amunt de la foyeta de Sant Christòfol trobaren una fita vella amagada entre unes argilagues. Y més amunt del camí, en aquell endret, alt en lo ribaç trobaren una fita y contrafita, la fita designa lo asagador y la contrafita designa la girada del camí devés lo abeurador en la heretat dels pobills Porcars. Y més avant posaren una fita en la heretat de Christòfol Vidal. Y fonch trobat en frau per laurar en terra de

herbatje. Y més avant, en la heretat de dit Vidal trobaren una fita vella y a la altra part ne trobaren altra. Y més avant, a cent passes trobaren dos fites, una a la una part y la altra a l'altra. Y seguint dit camí trobaren una fita en la heretat de Francés Vidal que huy és de Orenga, a la part d'avall trobaren una fita y a la part d'amunt no n'i posaren per haver-hi una roca parda. Y seguint dit camí, en lo collet de la dita heretat trobaren una fita vella, Y ans de aplegar aquella trobaren en frau al dit Melchior Orenga per llaurar en la terra de herbatge. Y allí al frau posaren una fita, y a part d'amunt no n'i posaren com y hagués ribàs seguint la roqueta [7] parda. Y al cap del ribàs trobaren altra fita junt a una roqueta, y a part d'avall ne trobaren altra y entre estes [...].

Y de allí dits proms anaren a regonéixer un camí de herbatje que passa per lo cap de la paret de la cerrada de Concell y baxa vora la dita paret per lo camí que va de Culla a Benaçal. Y al principi de dit assagador trobaren una fita y contrafita. Y la fita designe que allí fa fi lo assagador y allí s'engrava ab lo camí que va a la Penella, y la contrafita designa y principia dit camí, la via de l'abeurador. Y més avall, al calç de la paret de la cerrada trobaren altra fita obturant tostemps la via de l'abeurador y altra part sia part y terme de Culla. Y més avall trobaren altra fita vella en calç de dita paret. E més avall, junt a dita paret trobaren una fita vella, y a la altra part va per lo terme de Culla. Y més avall trobaren altra fita junt a dita paret. Y més avant, seguint dita paret ne posaren dos consecutives. Y de allí camí, camí, que va de Culla a Benaçal. Y a part de damunt de la font com se acabàs la dita roca, seguex la paret antiga de dita cerrada. Y al principi de la heretat de Berthomeu Segura trobaren una fita. Y més avant ne posaren altra. Y més avall, al cap de un tancat ne trobaren altra a cinquanta passes.

FONT DE LA PENELLA

Y allí regonegueren la font de la Penella, la qual és abeurador de herbatje y trobaren aquell ben conreat.

Y de allí va per lo antigor dret al mas dels Segures y passa entre la paret del mas y la era està en lo camí. Y a la part demandreta trobaren una fita. Y al cap de la hera, junt a la paret ne trobaren altra. Y de dita era fins al corral trobaren dos fites. Y a la part del corral trobaren una fita arrimada al corral, y a la part d'amunt ne trobaren altra. Y passat lo corral a .L. passes, junt a la paret posaren una fita a mà esquerra y a la part d'amunt ne posaren altra. Y més avant, a la part de mandreta ne trobaren una, y a la part de masquerra altra. Y més avant, al cap de un bancal trobaren una fita y contrafita, la fita designe lo dit [8] camí y la contrafita designa la fitada del camí. E més avant, passat lo savinar, a mandreta trobaren una fita, y al thenor de aquella ne posaren altra. Y més avall a mandreta trobaren una fita y al thenor de aquella ne posaren altra. Y més avall, a mà dreta trobaren altra fita. Y allí trobaren que Antoni Garcia, arrendador del mas solia ser dels so queç llaurava la terra de l'herbatge y li posaren lo frau. Y al thenor de aquella ne trobaren altra. Y de allí, seguint dit camí trobaren sis fites, tres a cada part.

COVA D'EN GIRONA

Y de allí trobaren eo anaren a la cova d'en Girona, la qual és mallada de herbatje y trobaren de frau en tres carrasques esmochades V sous.

Postea vero die xxx mensis maii anno Domini MDCXV. los dits proms e misatgers, excepto per la vila de Benaçal, anava Jaume Joan, juraren en mà e poder de Pere Riello, jurat de dita vila a Nostre Señor Déu haver-se bé. (Protestant lo referit síndich de Culla)

E ixqueren de la predita vila de Benaçal ensemps ab mi, dit notari scrivà y anaren rambla Carbonera amunt. Y regonegueren un camí de herbatge lo qual ix del pla de Vilar de Canes e puja rambla amunt e ix al pla de la Mançanera y entra per los mollons y terres de la rambla. E puja dit camí a la cova Roja.

En lo qual camí, al cap del terror, junt al dit camí trobaren a mà esquerra una fita y a la altra part no n'i trobaren y n'i posaren una. E seguint dit camí trobaren a mandreta una fita junt a un cantal. E seguint dit camí, endret de la punta del morral trobaren dos fites, una a la part alta i altra a la part baxa. E més avant, seguint dit camí trobaren dos fites, la una endret de l'altra, la una endret de la altra a mà esquerra y la altra a mà dreta. E seguint dit camí, ans de aplegar a la barraqueta trobaren dos fites la una al thenor de la altra. Y passada la barraqueta ne tro- [9] baren altres dos, la una també al thenor de la altra. E seguint dit camí, a la part baxa, junt a una cantal trobaren una fita, y al thenor de aquella ne posaren altra. E més avant, junt a unes roquetes, a la punta de un bancal ne trobaren una, i al thenor de aquella ne trobaren altra. Y més avant, al bancal del centeno ne trobaren una y alt al thenor de aquella ne trobaren altra. Y més avant, enmig del bancal, junt a una carrasca ne trobaren altra a mandreta, y a la part alta ne trobaren altra. Y més avant, al cap del bancal ne trobaren altra, y a la part alta ne trobaren altra. E més avant, en lo bancal de Blay Miralles trobaren una fita. E més avant, entrant en la heretat de Berthomeu Garcia d'en Oller trobaren una fita vella. Y en la heretat de dit Miralles ne trobaren altra. Y al sòl de la costa, seguint dit camí devés la cova Roja trobaren una gran, al cap de un bancal de Blay Miralles. Y a la part del dit Garcia, a xxxx passes una de l'altra, ne trobaren altra. E passant a mà esquerra, envés la cova, al cap de un ribàs trobaren una fita y contrafita, la fita designa lo camí que puja a la cova y la contrafita designa lo antuxà de dita cova. Y en aquell endret, en la heretat del dit Garcia y més avant, en una roqueta trobaren una fita designant que de la roqueta en amunt és de herbatje. Y per ço, més avant, com feent amunt, ne posaren altra designant dret al terme de Ares com sia de herbatje. Y davall la cova, a més de un tir de pedra, junt a un cantal gros ne trobaren altra.

COVA ROJA

E regoneixent lo sobredit camí. Los dits misatgers miraren y regonegueren la cova Roja, mallada de herbatje, en la qual trobaren un corral, lo qual derrocaren y prearen en les carrasques a mal esmochar tala nova VI sous VI dinés.

E proseguint dit camí, pujada dita cova Roja, al cap del bancal trobaren una fita y contrafita, designant la fita, camí de herbatge y la contrafita lo camí de Concell. A quatre passes de un claperet, entre dos carrasques y més avant, en una llastra ne trobaren [10] altra. E més avant, en la heretat de Gerony Nabàs trobaren altra fita vella. Y més amunt, en lo barranquet de la Cadolla trobaren altra fita en lo morral del sabinar junt a dos carrasques. Y més avant, passada la foyeta de n'Aznar trobaren altra fita vella.

Y de allí anaren al sòl de la foyeta de la Fontanella y allí trobaren una fita y contrafita, la fita designa lo camí y la contrafita designa la part de la Fontanella. Y

girant lo camí, collet amunt, en cap de un bancal roig, endret de la fosseta de na Mancha trobaren altra fita vella, y al mig de les dos ne trobaren altra. Y seguint dit camí, collet amunt trobaren altra fita vella a unes carrasques. Y de la fita y contrafita que està en cap del bancalàs, a mà dreta va tostemps per la roca.

Y après, per la terra de herbatge y ans de aplegar al camí que va de Benaçal a Morella, posaren una fita nova en lo bancal de Sent Marty.

LLOMA DEL PUCHOL

Enaprès, de allí anaren a regonéixer la lloma del Puchol. Y entrant en aquella, passant lo camí que va de Benaçal a Morella trobaren a la part baixa una fita molt vella, y a la altra part ne trobaren altra. Y més avant, al cap del bancal de la serra, pus amunt al cap del bancal era de Antoni Beltran ne trobaren altra, y a la altra part a una llastra roja ne trobaren altra. E més avant, enmig de un bancal ne posaren una fita nova. Y trobaren que la viuda Se[nt] Marty ne havia arrencada una fita, per ço li acusaren la pena y a la altra part ne posaren altra. Y més avall, a la punta de un bancal, a mà dreta ne posaren una, y al tenor de aquella ne posaren altra. Y allí trobaren que Jaume Beltran se n'havia entrat en lo camí de herbatje, per ço li acusaren lo frau. Y més avant, en front del mas solia ser de Antoni Beltran trobaren dos fites, la una al thenor de la altra. E tostemps seguint avall trobaren altres dos fites, la una al thenor de la altra. Y més amunt, seguint dit camí, endret de la foyeta de la carrasca del Llom trobaren una fita vella, y a la part de Sent Marty no n'i posaren com fos tot antuxà de Concell. Y [11] al sòl de la lloma del Pujol trobaren altra fita. Y més avall, consecutivament, ne trobaren altra damunt lo barranch a mà esquerra del barranch. Y més avant, endret del cantó del carreró del mas d'en Rambla ne trobaren altra. Y més avall, al cap de un bancal del mas d'en Rambla ne trobaren altra, y al thenor de aquella ne trobaren altra. Y més avall, a mà dreta a la heretat de Sent Marty ne trobaren altra. Y més avall, al cap de un bancal trobaren en la heretat del dit Agosty Sent Marty una fita y contrafita. La fita designa al camí del toll d'en Querol y la contrafita com de allí avall sia terra de herbatge. Y allí, en la dita heretat de Sent Marty trobaren que aquell se n'havia entrat en la terra de herbatge, per ço li acusaren lo frau. Y allí posaren una fita en dit bancal. Y quant foren davall de la font del Pi, a mà esquerra, en la vora de la heretat de Gabriel Forés trobaren una fita roja en un bancal. Y més avall ne trobaren altra en lo matex endret. Y més avant, endret de una roqueta ne trobaren altra a la matexa part. Y més avall, a la punta del terror roig ne trobaren altra.

ENTREFORCH DEL RIU DEL BOSCH

Y de allí anaren los sobredits misatgers davall lo entreforch del riu del Bosch y del riu dels Àlbers.

Y allí trobaren una fita vella al sol de avall de la heretat de Agostí Sent Marty dita d'en Spasa, davant lo terror roig; y a la altra part ne posaren altra endret de aquella. Y més avall, en la heretat de Gaspar Nabàs trobaren una fita vella en un coscoll roig. Y en la altra part del riu ne trobaren altra a la part del dit Forés. Y més avant, ans de arribar a la paret del dit Forés ne trobaren dos, en aquella matexa part. Y a la altra part del dit Nabàs ne trobaren altra, y junt a un cantal, entre les dos ne trobaren altra. Y més avant, al cap del bancal d'en Vicent trobaren altra fita vella. Y més avant, en la ma- [12] texa part del mas de Forés, en una llastra, al cap de una

riba ne trobaren una nova, y al thenor de aquella a la altra part del riu ne trobaren altra al cap de una riba. Y més avant, al cap del carreró del mas dels Moliners, en la terra de na Clara ne trobaren una vella. Y més avall, endret del mas de na Clara ne trobaren altra, y a la altra part al thenor de aquella ne trobaren altra. E seguint dit riu avall, a la part dels dits Moliners trobaren altra fita vella, y a la altra part al thenor de aquella ne trobaren altra, al cap de un ribàs. E més avall, endret de la casa de la masia ne trobaren altra, y a la altra part del riu, al cap de una riba ne trobaren altra. Y més avall, junt al camí real que va de Benaçal a Vilafranca travessaren lo bras de dit camí real y regonegueren aquell, lo qual és de herbatje, que pren per dit riu avall entre la heretat de Antoni Bonet y dels Moliners fins al Foradàs. Y trobaren als caps del camí, a la una part y a la altra una fita. Y més avall, en la heretat del dit Moliner trobaren altra y a la part del dit Bonet va per la paret antiga. Y més avall, de dita paret envés lo foradàs trobaren una fita vella. Y més avall junt al foradàs, seguint dit assagador, a la part del dit Bonet trobaren altra fita vella. Y de allí va dit assagador riu avall y travessa la cerra del Vermell y pasa al riu Sech y a la barraca de la Pitja y bancal de les fites. Y la fita estava dins la paret, per dit respecte fonc mudada defora la paret junt a un cantal en lo qual hi ha una creu.

Preterea vero die secundo junii dicti anni, los dits proms i misastgers, excepto que per la vila de Atzeneta, vingué Joan Vastiero, y per la Torre d'en Besora, Joseph Cellida; los quals juraren a Déu y haber-se bé [...]; ixqueren de la present vila de Benaçal y prengue- [13] ren a regonéxer un camí de herbatje que és lo camí real que va de Benaçal a Vilafranca.

Y passat lo portal dit d'en Salla trobaren a la porta del corral de la viuda de Pere Cathalà que havia fet una pujada de terraplé en lo camí de herbatje y axí la derrocaren y li manaren que la desfés.

Y de allí anaren a la cova de na Saborida y trobaren dita cova, la qual és de herbatje, ben tractada. Y enfront de dita cova trobaren un bancal lo qual per lo semblant és de herbatje, per ço que la vila de Benaçal lo comprà a Pere Forés per a obs de camí de herbatje, la qual no fitaren sinó que lo camí de herbatje va per damunt lo camí real avant obra de quatre o cinch passes. Y més avant, al sòl del riu de la Solana, en la punta de un bancal de la viuda de Jaume Sales trobaren una fita vella. Y més avant, en lo collet trobaren un molló denotant que per baix de aquell va lo camí de herbatje. Y més avant, en dita heretat ne trobaren altra. Y més avant, al cap de una paret, a l'entrar de la heretat de la dita viuda Falcona trobaren altra fita vella y a la part baxa no n'i a, com sia pedriça. Y més avant, a l'entrant del colse, a la part de davall, al sol del juncar trobaren una fita vella. Y més avant, endret de aquella, en lo colse del bancal trobaren altra fita vella y a la part de damunt no n'i a com sia tot antigor, salvant lo camí de herbatje tostemps lo recolse y antigor de paret a part d'amunt. Y més amunt, seguint dit camí, en la heretat de la dita viuda Falcona, davall lo camí trobaren una fita vella, y endret de aquella, per un bancal avant de una roqueta ne trobaren altra, y entre les dos fites velles, ço és la que està davant la roqueta y la que està enmig del bancal, trobaren una fita vella. Y a la part de damunt, en la heretat de la dita viuda ne trobaren altra en calç de una paret nova. Y més avant, a part de damunt, en la matexa heretat ne trobaren altra. Y més avant, en la heretat dels Roigs, a la part de damunt, en un ribàs ne trobaren

altra. Y més avant, a la part baxa, en la matexa heretat ne trobaren altra. Y més avant, en la part alta, en lo mateix endret ne trobaren [14] altra, y a la part baxa ne trobaren altra. Y més avant, en lo matex bancal ne trobaren altra. Y allí fonch manat a Miquel Roig que dins de un any faça la paret de mà dreta, si no, ho faran els fités per lo bancal. Y més avant, en la heretat de Miquel Roig trobaren una fita vella al cap de un bancal. Y més avant, a la punta de un bancal, ans de aplegar a la foseta trobaren una fita vella y a la part baxa va antigor de paret. Y més avant, seguint dit camí, a la part alta ne trobaren altra. E més avant, seguint dit camí, a dos passes de la aygüera trobaren una fita vella. Y més avant, seguint dit camí trobaren dos fites velles, la una a la part alta y altra a la part baxa. Y ans de aplegar al camí de Vistabella trobaren dos fites velles, la una a la una part y altra a la altra part. Ans de aplegar a un regallet, a vint passes y a la part de damunt ne trobaren una gran que se caïa y la renovaren, la qual està pasat lo camí de Vistabella. Y més avant, a la part baxa trobaren quatre fites, unes al thenor de les altres, y a la part d'amunt va per lo antigor de la riba. Y passat la paret de Antoni Bonet trobaren dos fites consecutives. Y més avant, al regallet, a la part alta ne trobaren altra. Y més avant, a buyt passes de un saulonar ne trobaren altra. Y més avall, a mà dreta trobaren una fita roja en cap de un ribàs, y a la part de Bonet va per lo antigor avall. E més avall, al soldavall del camí, al cantó del riu trobaren una fita y contrafita, la fita senala lo camí real y la contrafita lo bras del camí de herbatje que va riu avall y travessa la serra del Vermell. Y passat lo riu dels Àlbers trobaren dos fites velles que designen lo camí que va al corral del Delmador. Y més avant ne trobaren dos fites, una a cada part, ans de aplegar a la clapissa. Y més avant de la primera clapissa trobaren dos fites velles una a cada part.

Y passant devés dit corral del Delmador trobaren dos fites velles una a cada part, y la que està a part del mas, renovaren. Y més amunt, junt a una carrasca trobaren altra fita vella. Y més avant, al cap de un bancal de la drecera, en [15] cap de un ribàs trobaren altra fita. Y més avant ne trobaren altra. Y de allí avant és tot terra hermiça y antuxà de Concell envés lo corral del Delmador.

E de allí, dits misatgers anaren lo riu dels Àlbers amunt y entraren a regonéixer un bras de camí de herbatje que ix del terror roig y puja barrançh amunt envés lo toçal d'en Doménech. Y entrant en dit camí trobaren dos fites velles, la una a la una part y la altra a l'altra del rivacho o barranquet. Y més avant, passat un casalet, a mà dreta posaren una fita nova. Y més avant trobaren una fita vella, y a la altra part del riu ne trobaren altra. Y més avant, en la heretat de Gaspar Nabàs trobaren altra fita. Y més amunt ne trobaren altra, y entre les dos ne posaren dos; que trobaren que Gaspar Nabàs llaurava en lo Comú de herbatje, per ço li acusaren lo frau. Y més amunt ne trobaren altra a la part del dit Nabàs. Y més amunt, en lo pla, en un espigolar, devés lo mas de Centelles trobaren una fita. Y més amunt, seguint lo dit camí de herbatje trobaren una fita y contrafita, la fita designe lo dit camí de herbatje y la contrafita, la volta del camí que tire envés lo mas de Centelles.

Y seguint dit camí, ans de arribar al dit mas trobaren dos fites, la una al thenor de la altra. Y més amunt, al calç de la paret del mas, a mà dreta trobaren altra fita. Y més amunt, en lo cantó de la era trobaren altra fita vella. Y per quant les visures se feren en los anys 1583 y 1597 no pugen de la era [a]munt del dit mas de Centelles, denotant que de allí amunt seria terra de herbatje. Y com Miquel Centelles, amo que és dels dit mas, haja laurat y col·tivat certa terra a la part de mà

esquerra qui va devés lo toçal d'en Doménech; per ço provehiren dits proms que lo forment que huy ha en dita terra sia y estiga a dret de la Comuna, y que dit Centelles tinga obligació dins mig any, de huy en avant contador, amonstrar actes com dita terra és de aquell; atés que declaren y prenen dita terra per al Co- [16] mú de herbatje, per quant se presumeix que és del Comú; y amostrant dit Centelles actes com dita terra és de aquell, que la Comuna li haja de pagar lo valor de aquella.

COVA D'EN JULIÀ

Y de allí en continent dits proms accediren a la mallada de la cova d'en Julià, la qual és de herbatje. Y trobaren de frau dos sous en una carrasca a persones.

Y de allí accediren a la font del dit mas del Comanador la qual és de herbatje. Y regonegueren un camí de herbatje lo qual entra en dita font y de allí entra i puja al toçal sobre la font y mas lo qual és de herbatje y té bona amplària segons que en los llibres és de veure. Y determinaren que s'i fes un baci. E exint de la font de Semarty trobaren lo camí que puja devés lo toçal damunt lo mas, que estava ben tractat de paret, encara que estret.

E de allí anaren dits proms a regonéixer lo toçal d'en Semarty, lo qual mas se nomena de herbatje la Orde. Y trobaren que entre lo camí de herbatje fins al dit mas del Comanador no y trobaren fita alguna, per ço que és tot antigors, lo qual toçal fonch fitat de la manera ço és:

quant foren a la foyeta, prop la cova d'en Julià trobaren una fita y contrafita vella. La fita salvant la foyeta al dit Semarty, y la contrafita designa lo antuxà per damunt los procurats amunt. Y allí en aquell endret, en una roqueta trobaren una creu. Anant per dites roquetes avant per damunt lo llaurat y en un collet [17] trobaren una fita, y prop la fita trobaren una creu. Y seguint per dita squinça avant, quant foren a l'endret co al stret, junt al camí que va de Benaçal a Morella, en un corralàs, en una roqueta trobaren una creu. I de allí rode, per les falde de les roquetes, a mà dreta tot axí com se seguexen les roquetes fins al racó d'en Pellicer y axí tot lo toçal damunt lo mas.

RACÓ D'EN PELLICER

E de allí anaren dits proms al racó d'en Pellicer lo qual és mallada de herbatje.

Y trobaren en aquella dihuyt carrasques mal esmochades xxxviii sous a tala nova.

E passat lo collet d'en Pellicer, al capdamunt, en la heretat de Miquel Nabàs trobaren una fita y contrafita. La fita designe lo camí de la cova d'en Julià y la contrafita la mallada del Pellicer. Y més avant trobaren altra fita, y entre les dos, al cap de un bancal trobaren eo posaren altra fita. Y trobaren que Miquel Nabàs llaurava la terra de herbatje, per ço li acusaren la pena segons capítols. Y més avant, davall la cova és mallada, junt a un cantal gros trobaren una fita. Y passada la mallada del racó trobaren altra fita y tira dret a la cova d'en Gastó. Y més avant, vora lo colletet, a mà dreta trobaren altra fita. Y més avant, dalt, en lo colletet trobaren a la mateixa mà altra fita. Y passat lo colletet, baix, al cap de la foyeta, junt a un cantal roig, a la part d'avall posaren una fita. Y ans de aplegar al portell del bassot, entre unes carrasques groces, entre les dos parets trobaren una fita vella.

Y de allí tira lo camí dret per lo portell de la cova d'en Gastó. Y passat lo portell, a deu passes trobaren altra fita, totes a la part baixa.

[18] COVA D'EN GASTÓ

Y de allí entraren en la cova d'en Gastó la qual és de herbatje.

Y passat lo portell y davall de aquell, a xxx passes, a la punta de un ribàs posaren una fita. Y més avant, endret de uns avellaners y davall lo corral posaren altra fita. Y més avant, a xxx passes, arrimada a una paret ne posaren altra. Y més amunt, a la punta del tormaçal posaren una fita y junt ad aquella posaren una creu en un cantal.

Y allí donaren lo frau per laurar en la terra de herbatje a Miquel Nabàs conforme capítols. Y trobaren que havien tallat nou arbres de carrasca a mal vell donaren de esmena xxx sous y li acusaren la pena de les carrasques conforme capítols.

Y més avant, en lo racó trobaren altra fita. E de allí pujaren dal, damunt lo mas de Miquel Nabàs en la lloma, y trobaren dos fites velles a l'entrant, la una a la una part y la altra, a l'altra. E més avant, ans de la partició dels termes trobaren dos fites, la una a la una part y la altra a l'altra ans de arribar al molló. Y més avant, passat lo molló trobaren una fita vella. Y més avall, consecutivament de aquella, ne trobaren altra. Y més avall, al sòl de una llastra antiga trobaren altra fita. Y més avall, a la punta de les riscles de roca trobaren dos fites velles. Y davall de dites riscles, damunt lo mas de Nàger trobaren dos fites, la una al thenor de la altra. Y més avall, en lo prat, trobaren dos fites, la una al thenor de la altra. Y passat la font de Nàger trobaren dos fites, la una endret de la altra. Y més avall en lo camí que va de Benaçal a Morella trobaren una fita al cap del bancal de Gaspar Nabàs, y a la altra part en lo matex endret ne trobaren altra. Lo qual camí se en- [19] grava en lo riu del Bosch.

E de allí dits proms tornaren al pou del mas de Nàger. Seguiren dit camí devés lo toçal Pelat lo qual va a la mallada del racó del Pellicer.

Y a l'entrant del dit camí trobaren una fita vella. Y més avant, passat lo mas ne trobaren altra en un collet. Y més avant, extint al collet trobaren altra a la part baixa. Y a la part alta y més avant, ans de aplegar a la foyeta trobaren una fita vella. Y a la altra part com sia antigor de paret antiga. Y més avant, passada la foyeta trobaren altra fita vella y enmig de les dos, en lo matex colse de la foyeta ne posaren altra. Y més avant, extint al collet ne trobaren altra a la part baixa, y a la part alta ne trobaren altra en una riscla de roca. Y més avant, a l'entrant de un tronquet de roca, en vista del pouet del mas d'en Morató trobaren una fita vella, y a la altra part ne trobaren altra. Al colse de la paret y passat lo pouet trobaren dos fites, una al thenor de la altra. Y de allí tiren altres dos fites que estan més avant al toçal Pelat. Y de allí se engraven en lo toçal Pelat, lo qual és de herbatje.

MAS D'EN MORATÓ

Y de allí, dits proms accediren en vista del mas d'en Morató per a regonéixer la fitada del matex antuxà que va per damunt lo racó del Pellicer.

En vista del matex mas d'en Morató posaren eo trobaren una fita nova gran damunt lo camí que va de Benaçal a la Canada de Ares. Y a la part de davall de la dita fita trobaren altra fita vella. A la part baixa y més avant trobaren altra fita nova.

Y de dites dos fites en avant trobaren quatre fites velles, unes al thenor de les altres. Y més avant, asomant en vista de la matixa trobaren altra fita. Y de allí va al sòl de [20] foyeta de la mata, y va foyeta amunt salvant la foyeta al dit Miquel Nabàs.

Y de allí envés la cova tot és terra herbatje.

BRAS DEL CAMÍ QUE IX DEL POU D'EN MORATÓ

Y de allí dits proms y misatgers a regonéxer un bras de camí que ix del pou de Morató y de Nàger y va envés la Talayola.

Y a l'entrant del dit camí trobaren dos fites velles, una endret de la altra. Y més avant, endret de la altra trobaren altra fita vella a la part de mà esquerra y a la part de mà dreta va per una roqueta. Y més avant, en vista del mas trobaren una fita vella, y endret de aquella ne trobaren altra. Y pasat lo camí que va de Benaçal a Morella, al cantó de un planàs, trobaren una fita vella, y a la altra part no n'i posaren com sia terra hermiça. Y seguint dit camí devés la Talayola trobaren dos fites, la una a la una part y la altra a l'altra. Y més avant al peu de la montaneta de la Talayola, junt a un casalet trobaren dos fites velles, una endret de la altra. Y de allí va dit camí dret a la trencada.

Y a la Talayola trobaren una fita eo pasat aquella. De dret a dret a vint passes ne trobaren altra. Y de allí, baxaren allí avall a regonéxer un antuxà de herbatje que està damunt los covarchos en la foyeta del morral de na Trulla. Y a la celleta trobaren dos fites velles, la una a la una part y la altra a l'altra designant dret al toçalet de la Talayola. Y més avall, en un espigolar ne trobaren altra. Y al sòl de la foyeta ne trobaren dos fites velles. Y allí se engrava dit camí en los covarchos.

Y de allí tornaren dalt, junt a la Talayola. Y junt a un cantal forcallat trobaren una fita vella. Y més avant al toçalet, davall lo mas d'en Nabàs, a la vora de un bancal trobaren una fita vella y a la altra part és tot terra hermiça. Y més avant en lo assagador de la Talayola, en la costera trobaren una fita vella. Al sòl de la foya del mas, a un roure trobaren dos fites, la una endret de la altra. [21] E seguint dit camí per avall envés la trencada, a l'abellaret, al sòl de la foyeta trobaren dos fites velles, una endret de la altra. Y més avall, junt al camí del mas d'en Gisquerol, trobaren una fita vella y a la part de damunt no n'i posaren com sien tot roques. Y més avall, al sòl de la roca del Campàs, a la calçada trobaren una fita vella. Y més devés la trencada ne trobaren altra. Y més avant, seguint envés les calçades de la tancada d'en Gisquerol trobaren una fita vella designant que tot lo que està a mà dreta és terra de herbatje, la qual està a cinquanta passes de la altra poch més o menys, junt a l'antigor de una paret. Y més avant, seguint dit camí, al cap de un ribàs a cc passes, poch més o menys ne trobaren altra. Y més avant, a xxx passes poch més o menys de la roca, ne trobaren altra de fita vella.

MALLADA DE LA TRENCADA

E de allí anaren dits proms a regonéxer la mallada de la Trencada la qual és de herbatje, lo qual trobaren ben tractada.

Y de allí dits proms anaren a regonéxer los Tormaçals, los quals són de herbatje.

En los quals, davall lo antuxà trobaren una fita vella en lo cantó de una bancal del Pere Pitarch òlim de Fabregat. Y ans de apegar a dita fita ne trobaren altra.

Y seguint dit camí, a la part del barranch passat lo ullalet, baixant al molí trobaren altra fita. E seguint dit camí, més avall, a la punta de un bancal trobaren una fita vella y per voler-se caure la renovaren.

Y de allí tiraren riu amunt a les fonts del riu del Bosch, les quals per lo semblant són de herbatge. Y passades les fonts y determinaren que les baces de dites fonts siguen a càrrech dels jurats de Benaçal de fer- [22] les escombrar.

Y anant riu amunt, seguint dit camí de herbatje lo qual passa per lo molí. Y allí se engrava per lo camí que baxa de les llomes de Ares y passa al Carril. Y en cap de un ribàs de la heretat del dit Pere Pitarch trobaren altra fita, y en un cantal feren una creu. Y seguint dit camí co riu amunt, en cap de un bancal, ans de arribar al molí del Bosch trobaren una fita y contrafita, la qual fita designa lo camí que puja per damunt la baça, y la contrafita designa lo riu amunt. Y seguint dit camí per damunt la baça, junt al stallador de la punta de la baça trobaren una fita.

Y de allí pujaren devés los terrés blanchs, y trobaren, a huyt passes del roure una fita vella designant lo camí que ve, lo camí de la Cañada de Ares y tot camí de Vilaf[ranca]. Y de allí pujaren al cap dels terrés blanchs. Trobaren una fita y contrafita. La fita senala la pujada de dit camí; restant lo ans del barranch, a mà dreta del dit Pere Pitarch, y tot lo de mà esquerra és de herbatge. És a saber:

tota aquella terra solia ser dels moliners de Corbó per lo concanvi féu la Comuna ab aquells, donants-los un troç de Carril y lo maset de Concell. Y ab acte rebut per Jaume Beltran, notari [...] a ... del mes de ... any MDC.... Y los moliners donaren a dita Comuna la terra nomenada la Solsida davant lo molí, la cova Roja y la Pinatera. Y pujant amunt resta de herbatje fins a la coveta d'en Gavalda.

Y de allí pujaren dits proms per dit assagador y trobaren que la foyeta de na Gavaldana no estava fitada y determinaren de fitar-la de modo que posaren: a la punta del penúltim bancal una fita nova, y a la punta del bancal més amunt ne posaren altra.

Y de allí pujaren a la Creueta. Y passada la dita Creueta, a cinquanta passes poch més o menys, seguint lo camí que va al toçal Pelat trobaren dos fites, la una a la una part y la altra a l'altra. Y més avant, a la part baxa trobaren altra fita vella a la vora del bancal del dit Gaspar Nabàs, [23] y a la part d'amunt no n'i posaren fins davant del dit mas de Nabàs com sia terra inculta y clapiçosa. Y més avant ficaren una fita nova al colse de un bancal del dit Nabàs. Y més avant, a .L. passes trobaren altra fita derrocada a la soca de dos carrasques juntes, y la tornaren a ficar. Y seguint dit camí, pasat lo barranquet de la Sàlvia, al cap de un ribàs trobaren altra fita vella. Y més avant, junt a un cantal gros, a la part baxa trobaren una fita, y en lo dit cantal una creu, y a la part alta ne trobaren altra. Y tirant dit camí ben avant, vora lo percurat del dit Nabàs, a mà esquerra trobaren una fita, y a la part de mà dreta no n'i posaren per ço que és roca. Y més avant ne trobaren, al cap de un bancal, una. Y per haver-se'n entrat Gaspar Nabàs llaurant en terra de la Comuna ne ficaren, enmig de les dos, una nova, y li acusaren lo frau conforme capítols.

Y més avall, en la foyeta trobaren dos fites, la una a la una part y la altra a l'altra. Y més avant, pasada la foyeta trobaren una fita. Y més avant, consecutivament ad aquella, ne trobaren altra, y a la part de mà dreta no n'i posaren per haver-hi una riscla de roca. Y més avant, en la vista del barranch posaren a mà dreta una fita nova, y al thenor de aquella, a la punta de una roqueta ne posaren

altra. Y pasat lo barranch ne trobaren altres dos, una al thenor de la altra. Y allí dit camí se engrava en lo dit toçal Pelat.

Y de allí dits proms y misatgers accediren devés lo mas de Corbó y passaren per la cova Roja la qual és de la Comuna. Y pasat aquella trobaren, en la costera, ans de pujar al Collado, una fita vella. Y de allí pujaren al Collado y trobaren una fita y contrafita. La fita designa lo camí que va a la cova Roja com la part alta sia de Blay Moliner, y la contrafita designa lo assagador de la Redonda que puja lo collet de la caseta d'en Fuster amunt. Y a la part alta, a mà dreta trobaren una fita en lo collet. Y més avant trobaren dos fites, la una a la una part, y una altra, a l'altra. Y [24] seguint dit camí devés Corbó trobaren una fita a la part d'avall del camí. Y més avant ne trobaren altres dos, una al thenor de la altra. Y quant foren a l'ayguamoll trobaren dos fites, la una al thenor de la altra. Y passant avant, al cap del toçalet del Carril trobaren altres dos fites velles, la una al thenor de la altra. Y anant baxant dit toçalet trobaren altres dos fites, la una a la una part y la altra a l'altra. Y més bax, ans de arribar al barranquet trobaren altres dos fites, la una endret de la altra. Y passat lo barranquet trobaren dos fites, la una al calç de la paret, y la altra a la part d'amunt. Y més avant, al colse fa una paret, en la part alta trobaren una fita, y bax, al calç de la paret ne trobaren altra. Y més avant, davall la era del mas dit de Corbó trobaren una fita, y a la part baxa, junt a la paret ne trobaren altra. Y pasat lo pou trobaren, junt a la paret de la mà esquerra una fita, y a la altra part, en un cantal gros feren una creu. Y entre lo pou y la creu trobaren que Antoni Moliner havia fet una solleta en la terra de herbatge y la y derrocaren y li manaren que la acabàs de derrocar, que de huy avant no n'i haja rastre algú. Y més avall trobaren dos fites, la una a la una part y la altra a l'altra.

POU DE CORBÓ

E de allí anaren dits proms a regonéixer lo pou de Corbó lo qual és de herbatje y trobaren aquell estar ben tractat.

COVA DE CORBÓ

Y de allí anaren dits proms a mirar la cova de Corbó la qual és de herbatje y trobaren aquella ben tractada.

COVA ROJA

E de allí los dits misatgers anaren a mirar la cova Roja, la qual per lo semblant és de herbatje y trobaren aquella ben tractada.

COVA DAMUNT LA FOYETA DE LA AVENA

E de allí anaren dits proms a regonéixer la cova la qual està damunt la fo- [25] yeta de l'avena la qual és mallada de herbatje.

Y trobaren, en tres carrasques esmochades VI sous a dany de persones.

FOGUERALS DEL CASTELL DE CORBÓ

Y de allí anaren dits proms als foguerals del castell de Corbó los quals són de herbatje y trobaren en lo més amunt VI sous en tres carrasques esmochades, y en lo més baix en huyt carrasques XVI sous.

COVA DEL CASTELL DE CORBÓ

E de allí los dits misatgers anaren a la cova del castell de Corbó y trobaren aquella ésser de herbatje y estar ben tractada.

COVA DEL SERRALLO

E de allí anaren a la cova del Serrallo y trobaren que aquella estava ben tractada.

COVARCHOS D'EN GASTÓ

E de allí anaren dits proms a regonéxer los covarchos d'en Gastó los quals són mallada de herbatje, y trobaren aquella star ben tractats.

COVA D'EN QUILIS

E de allí dits misatgers anaren a regonéxer la cova d'en Quilis la qual és mallada de herbatje, y la font està en dita, com és abeurador de herbatje, y trobaren aquella estar ben tractada. E de allí dits proms anaren a regonéxer un camí de herbatje que travessa al pas de na Margalida y de allí travessa a la Travina y al pou Nou. Y quant foren a la heretat de la viuda de Joan Moliner, solia ser de n' Ortí, trobaren dos fites velles, una en vista de la altra, en vista de Corbó, les dos en un bancal, les quals fites designen lo camí, que ix lo camí de la cova d'en Quilis y passa al pou Nou. Y a la altra part no n'i posaren com sia tot antuixà de Concell. Nit.

Die tertio mensis junii MDCXV, los sobredits proms e misatgers ixqueren del mas de Corbó en lo qual feren nit y pasaren lo pas de na Margalida, y anaren lo collet amunt conforme duia lo llibre antich.

Y [26] com diu lo llibre antich lo barranch que està entre lo collet de na Margalida y lo mas de Pere Riello òlim d'en Molés, tot lo collet és antuixà de herbatge fins al stret de la heretat del dit Molés y Falquó, y allí entra en la clapiça de la Travina.

Y ans de entrar en la clapiça trobaren dos fites velles, la una en la heretat del dit Riello y la altra en la heretat de Domingo Falcó. Y de allí entra en la clapiça que entra al pou Nou. Y endret de la Travina, a la part d'avall trobaren una fita vella.

Y de allí avant no n'i posaren com fos tot terra hermiça. Y com fossen arribats al pou Nou, lo qual és abeurador de herbatge y en la part devés lo bancal que és de Pere Riello ara és terra de herbatje per ço que Pere Molés y Pere Mas feren un concanvi y ara dit bancal davall lo pou és terra de herbatje.

Y exint del pou Nou, endret del dit pou, al cals de la paret trobaren tres fites consecutives fins al cantó de la paret de mas. Y més avant, tirant la via del mas ne trobaren altra. Tostems tirant la via del mas de Joan Mas y a la altra part del pou no n'i posaren com sia tot antuixà de herbatje. Y lo pou, trobaren ben tractat.

E de allí anaren los dits proms a regonéxer un bras de camí de herbatje que ix del riu dels Àlbers y passa per la llastra de n'Armelles y passa al bancal de les fites.

Y quant foren a l'entrant en lo collet del mas de Gabriel Viueso trobaren una fita vella. Y quant foren més avant, al cap de una llastra gran trobaren una fita vella roja. Y allí trobaren que Agostí Vives llaurava en la terra de herbatje y li acusaren lo frau. Y més avant tirant per amunt, en la costera, entre unes llastres ne posaren

altra de fita. Y més avant, quant foren en cap de un collet trobaren una fita a la part del dit Vives, y en lo matex endret, en la heretat del dit Falcó, envés la lloma Yvol trobaren altra fita vella junt a un cantal gros. Y seguint dit camí, a cent passes de la del cantal, a la part de dit Falquó trobaren altra fita. [27] E seguint dit camí, ans de exir del dit bancal, junt a una paret trobaren dos fites velles, la una a la una part, y la altra a l'altra y té lo assagador de amplària endret de la paret XXXX passes de fita a fita. Y més avant, seguint dit camí amunt trobaren dos fites velles, la una a la una part y la altra a l'altra. Y més avant, seguint dit camí devés lo bustal d'en Daudé, al collet trobaren dos fites velles, una endret de la altra. Y més avant, a la punta de una llastra, a LX passes a la part del dit Vives trobaren altra fita vella. Y més avant, seguint dit camí, a la barraqueta trobaren dos fites velles, una endret de la altra. Y més avant, seguint dit coll amunt vers la barraca de la Pitja, a la pujada de una esquença de roques, endret dels bancals, més amunt del bustal trobaren, a la part del dit Vives una fita vella. Y allí foren posades dos fites noves. Y dit camí se engrava en lo antuxà de herbatje.

E de allí, los dits proms regonegueren un bras de camí que baxa de la barraca de la Pitja y pasa per lo mas de Pere Mas y va al pou Nou, abeurador de herbatje.

Y junt a la barraca, ans de arribar als percurats trobaren una fita, y al thenor de aquella ne trobaren altra al cap de un cantal. Y a la altra part trobaren dos fites velles una al thenor de la altra. Y seguint dit camí, passat lo canalís trobaren dos fites, una al thenor de la altra. Y a la part d'amunt ne trobaren una y a la part baxa ne trobaren altra. Y més avant, en un coscoll roig, a la part baxa trobaren una fita vella. Y a la part alta ne trobaren altra. Y per la part de damunt van totes les fites junt a una paret. Y de allí tira dret al pou per los antigors antigues y pasa per davant casa.

Y de allí anaren dits proms a regonéixer un camí de herbatje lo qual puja del pou Nou a la lloma de Yvol eo dels Corralis, lo qual [28] ara és de la Pitja.

Y endret del pou Nou fins a la lloma de la Pitja trobaren deu fites velles, unes al thenor de les altres conforme lo llibre antich; co és: a la part de Jaume Falcó trobaren tres fites velles y una contrafita entre dos fites velles, y en la part del dit mas de Joan Mas trobaren sis fites velles.

E de allí los dits jutges anaren a regonéixer a la pal·liça y era de Jaume Falquó, les quals són de herbatje. Y al cantó de la pal·liça, envés la Fos trobaren una fita y contrafita. La fita designa lo cantó de la pal·liça, y la contrafita lo derredor del pati de la hera. Y dalt, en lo cantó de la paret de la era trobaren altra fita que designe a la contrafita. Y endret del mas trobaren una fita y contrafita. La fita designe a la fita està envés lo prat; la contrafita designa a una altra fita vella que està en lo colse de la paret, y de allí designe al cantó de la pal·liça. Y en respecte de la era fonch determinat que no puga haver ban ni esmena.

Y de allí regonegueren un abeurador nomenat del Prat, lo qual és de herbatje. Y com qui va al morral d'en Blasco, envés la font, a la calç de un ginebre trobaren una fita vella, y al thenor de aquella, ans de aplegar al colse trobaren altra fita vella. Y més avant, en lo matex colse trobaren altra fita, la qual designe a una altra fita vella que està en la paret, y de allí designe a una fita y contrafita, la fita designa lo antuxà del prat y la contrafita la vora dels llaurats amunt. Y més amunt, pujant lo camí real trobaren altra fita. Y ans de esta, en un bancal de Domingo Falcó ne posaren altra. Y trobaren que dit Falcó se n'havia entrat laurant en lo camí de

herbatje, y per ço li acusaren lo frau. Y més avant, pasat lo camí real posaren una fita vella per no trobar-n'i.

E de allí anaren dits proms a regonéxer lo pou de davall lo mas de la viuda de Vicent Falcó, lo qual per lo semblant és [29] de herbatje. Y al cap de damunt, endret de la font, devés lo coll de Yvol trobaren una fita, y a la altra part ne trobaren altra fita vella arimada a la paret. Y més avall de la font, a la part mà dreta, anant a Vilafranca trobaren altra fita vella. Y més avall, davall de aquella ne trobaren altra, en dita paret. Y més avant, a cent passes poch més o menys ne trobaren altra. Y més avall en la matexa part, pasat lo pou lo qual és de herbatje ne trobaren altres dos, una a la part del pou y altra a l'altra. Y de allí anaren vora la paret del dit Falcó que tira al morral blanch y trobaren al colse de la paret, més avall del pou, anant devés lo mas d'en Vadenes, dos fites, una deçà lo colse, y la altra a l'altra part del colse. Y més avant, al collet trobaren una fita vella ferma a un morral blanch, prop lo terme de Vilafranca, les quals fites se concorden totes a un tinent com a la altra part sia tot antuxà de herbatje.

Die quarto mensis junii MDCXV, los sobredits proms ixqueren del mas d'en Vadenes, en lo qual feren nit, per a regonéxer un camí de herbatje, lo qual entra en lo abeurador del mas d'en Vadenes, lo qual ix de la Picoso y va al dit abeurador. Y passades les Ferritges trobaren una fita vella prop de una paret. Y tirant devés lo dit abeurador, a la matexa paret, prop lo camí que baxe als rodejadors trobaren una fita vella en la qual feren una creu. Més avant, en cap de un bancal, en una paret y a la part endret de dos fites no n'i posaren com fos tot terra hermiça y roques. E seguint dit camí, quant foren endret del mas, a la part [30] baixa trobaren una fita vella y a la part alta, endret de aquella en trobaren altra, endret de aquella.

E quant foren més avant, quant foren en un collet trobaren dos fites velles una endret de la altra a XXXX passes, la una de la altra, la una en cap de un ribàs a part d'amunt, y la altra al cap de un bancal a part d'avall, XXXX passes la una de la altra de amplària lo assagador. E seguint dit camí, quant foren endret del mas d'en Gradull, ara de Joan Forés, en cap de un bancal erm trobaren dos fites velles, la una a la una part y la altra a l'altra. Y ans de arribar a la font, en cap de una paret vella trobaren una fita roja vella. Y allí se enboca en dit abeurador. Y a la part d'amunt, endret de la font, junt a l'antigor de llaurat posaren altra fita nova, designant lo pati de l'abeurador. Y alt, com qui va a la coveta de la edra, prop de les carrasques grosses trobaren una fita vella y altra a la part. Y a la part de la Ferranda trobaren altra fita vella designant lo pati y antuxà de abeurador.

E de dita font, los sobredits proms regonegueren un camí de herbatge que ix de la dita font del mas de Joan Forés y va al [s]jural lo qual passa per lo forn de la pregunta. Y en aquell camí trobaren VIII fites, unes al thenor de les altres. Y de allí entra en lo antuxà junt al terme de Vilafranca.

DOCUMENT [JB]
(RECONeixENÇA GENERAL DE LA TINENÇA DE CULLA)
JAUME BERTRAN

1634

(Fragment del terme de Benassal)

ARXIU MUNICIPAL DE CULLA
SECCIÓ TINENÇA V, doc. nº 8 (3.662)

[169] 1634. TERME DE BENAÇAL

Anno a natiuitate Domini MDCXXXIII die vero intitulado decimo quinto mensis maii, ab exprés consentiment de totes les viles e llochs de la Tinença de la vila de Culla; attés que ha molts anys que no se ha fet regoneixença dels camins, mallades, coves, antuixans e terra de herbatge de la dita tinença, en quiscuna vila e lloch de aquella; e com algunes persones per lo discurs del temps se prenguen axí patis dels comuns de dit herbatge com encara antuixans e terra de herbatge; foren elets per prohoms e mensatgers per quiscuna vila i llochs per a exercir dites coses les persones següents: primo, per Culla, Joan Porcar d'en Sebastià; per Benaçal, Theòphilo Miralles menor; per Vistabella, Joan Monferrer; per Atzeneta, Berthomeu Ays; per Benafigos, Anthoni Moliner; per la Torre d'en Besora, Miquel Miralles d'en Sebastià; per Vilar de Canes, Miquel Gerony Torres, encemps ab mi, Jaume Bertran, notari escrivà de dita regoneixença.

Los quals com fossen presents y atrobats tots junts en la vila de Benaçal ixqueren a regonéixer dites mallades y camins, y en continent, prestaren jurament en poder de Melchior Vilalta, jurat en cap de dita vila, *de bene se habendo*.

E de dita vila de Benaçal accediren a la font d'en Ceguda, la qual és camí de herbatge. Y dit camí entra per davall la pedrissa d'en Colomer y tot lo antuixà devés Benaçal és de herbatge, y a la altra part resta antigor de paret.

Y de [169v] allí seguiren lo camí de la via de Foyes. Y fonch visitada la font d'en Ceguda, y trobaren una era al corral dels Vidals y derocaren part de aquella. E provehiren dits prohoms que ningú y puga fer garbera, y suposat que animals facen dany en lo forment que estarà en dita era o en altres sementers, que no puguen haver ban ni esmena, per estar dita era, com dit és, en camí de herbatge. E proseguint dit camí, provehiren que Baptiste Joseph Vidal acabe de adobar la paret que baixa lo camí de herbatge, de modo que tinga la paret quatre pams y les aleres franques, e açò dins de un any, Lo qual manament fonch fet personalment a dit Vidal. E de allí baixaren al colze que està junt a la heretat de Christòfol Serran, y ara de Paulo Fabregat, y quant foren en aquell trobaren que lo colze estava ja per conte de l'herbatge. Y a l'entrar de dit colze trobaren dos fites, la una a la mà dreta y l'altra a la mà esquerre. E al cap del colze, seguint la paret trobaren una fita y contrafita. Y baix, en lo cantó del bancal de Christòfol Serran, y ara de Paulo Fabregat trobaren altra fita, y a la mà esquerre, junt a la paret de Paulo Fabregat òlim de Pere Fabregat, son pare, ne trobaren altra. Y al sòl del bancal que solia ser de Pere Joan y per a huy de dit Paulo Fabregat posaren una fita nova per estar derrocada la antiga. E més avant, en la heretat dels hereus de Christòfol Serran

trobaren altra fita, y a la altra part de mà esquerre no n'i posaren per anar lo camí de herbatge per lo antigor de la paret.

E passat lo barranquet, cosa de [170] deu passes poch més o menys trobaren una fita antiga. Y més avant, en lo cap del bancal, seguint la vora de dit bancal ne posaren altra. Y baix, endret de aquella ne trobaren altra. E més amunt, a quinze passes ne posaren altra eo la renovaren, y endret de aquella ne trobaren altra junt a una paredeta. Y més amunt, en lo collet trobaren una fita a mà dreta, y a mà esquerre altra. I més avant, a vint passes poch més o menys, a la part de mà dreta trobaren una fita, y al thenor de aquella ne trobaren altra. Y més avant, al passet ne trobaren dos, la una deçà del camí y l'altra dellà. Y més avant, a ·C· passes poch més i menys ne trobaren altres dos, una a la part alta y la altra a la part baixa. E més avant, a ·L· passes poch més o menys ne posaren una a la mà dreta. Y més avall, a altres ·L· passes ne trobaren dos, la una a la mà dreta y la altra a la mà esquerre. E més avall, a l'abellaret eo ans de aplegar ad aquell, damunt lo camí trobaren una fita. Y més avall, damunt la dreuera que va a Foyes trobaren altra fita. Y de allí avall és tot terra de herbatge.

E seguint dit camí, que passa per la serra del Servo avall y per lo perchet de n'Ortí avall y és tot terra y antuixà de herbatge, y per la selleta del mas de n'Amill y de allí entra en lo pla de Vilar de Canes. Quant foren damunt les saleres del maset d'en Pagés posaren una fita. Y de allí a seixanta passes poch més o menys ne posaren altra. Y al cap de una bancal ne posaren altra. Y al cap de la llastra nova renovaren una fita. Y allí se engrava dit camí ab la seguida que porta fins que entra en lo pla de Vilar de Canes que tot és terra hermiça y roquer.

[170v] MALLADA DEL SERVO

E de allí partiren dits prohoms a regonéixer la mallada del Servo, la qual és terra de herbatge. Y damunt dita mallada, en un cantal, lo qual està a vint passes del foguerat del cocó feren una creu.

E de allí baixaren al pla de Vilar de Canes, y prengueren a regonéixer un camí de herbatge lo qual va fins a Benaçal. Y a la part de mà dreta trobaren una fita al cap de un bancal herm a la part d'amunt de l'aljubàs. Y a la altra part del toçal de n'Amill ne posaren una nova. Y a la part del mas de n'Amill ne trobaren altra. Y lo camí de herbatge passa y va per mig de dites fites. Y més avant, a la part solana, al sòl de una paret antiga trobaren una fita. Y en lo endret de aquella, en la part hombria, refrescaren un molló. Y passada la selleta del mas de n'Amill, baix, prop lo barranquet, en un bancal que llaurava la Vila en lo camí de herbatge posaren una fita. Y passat lo barranquet, a la punta de un bancal trobaren un molló, y en lo mateix endret, a mà esquerre, prop de una carrasca posaren una fita. E més amunt, quan foren entre les particions de la heretat de Joan Fabregat de la Foya y les sorts de la Vila posaren una fita al costat de la que partix la sort de Fabregat ab la Vila. E més amunt, al sòl de la costa, en la punta de un bancal, prop de altra fita de la heretat de dit Fabregat posaren altra fita. E quant foren pujats alt de tot, en la costa feren dos mollons, lo hu a mà dreta y lo altre a mà esquerre denotant que per allí va lo camí de herbatge. E més [171] avant, damunt lo camí trobaren una fita. Y més amunt altra. E més avant, damunt lo barranquet, junt a una carrasca y al calç de una paret, a mà esquerre posaren una gran fita, y al thenor de aquella ne trobaren altra.

E més avant, en una roca trobaren una altra fita a la mà dreta, y a la altra part, per haver-i paret no n'i posaren. E de allí va per los antigors de paret.

E més avant, al cantó més alt de l'entrador del pou dels Vives trobaren una fita, y en lo endret de aquella, a la altra part, en una roca feren una creu. E més avant trobaren altra fita a mà dreta y a mà esquerre en trobaren altra. E més avant trobaren dos fites, una al la una part del camí y altra a l'altra part. E més avant, al cantó del carreronet trobaren una fita, y enfront de aquella en posaren altra. E més avant trobaren dos fites, una a la mà dreta y altra a la mà esquerre. E més avall ne posaren alres dos, la una a la una part y l'altra a l'altra. Y de allí avant va per lo antigor de les parets en avant, designant dit camí de herbatge.

E més avant entra lo prat de l'Algar, lo qual és de herbatge. E de allí anaren al barranch de l'Algar. E quant foren damunt del parral de Joan Fabregat de la Foya, prop lo camí de herbatge que puja al prat del colomer, venint dret a l'abeurador dels baxis de l'Algar, a mà esquerre trobaren quatre fites velles, unes consecutives a les altres, a sinquant passes poch més o menys les unes de les altres. Y a mà dreta, damunt de les altres trobaren dos fites velles. Junt a un forn de cals trobaren altra fita. E de allí anant devés lo abeurador de l'Algar trobaren a mà dreta en lo colze de la volta que fa lo barranquet una fita.

DOCUMENT [MNT]
(REGONEIXENÇA GENERAL DE LA TINENÇA DE CULLA)
1658

MIQUEL NICOLAU TENA
(Fragment del terme de Benassal)
ARXIU MUNICIPAL DE CULLA
SECCIÓ TINENÇA V, doc. nº 4 (3.666)

[17] TERME DE BENASAL. ANY 1658

Anno a nativitate Domini MDCLVIII die vero intitulato XXVII mensis maii, ab exprés consentiment de totes les viles y llochs de la Tinensa de Culla, attés que a molts anys que no se a fet regoneixensa dels camins, mallades, antuixans e terra de herbatge de la dita tinensa en cascuna vila e lloch de aquella, e com algunes perçones e per lo discurs del temps y no tenir notítia de algunes coses, se fan alguns grans danys e abussos en moltes maneres en les terres e amprius del Comú de la dita tinensa y encara en pasos e mallades; foren elets per proms e mensagers per quiscuna vila e llochs per a exercir dites coses les persones següents: primo, per Culla, Domingo Solsona; per Benasal, Vissent Vives; per Vistabella, Pere Anthoni Marqués, notari; per Atzaneta, Anthoni Rovira; per Benafigos, Anthoni Monferrer d'en Macià; per la Torre, Miquel Barreda; per Vilar de Canes, Francés Ferrando; los quals, ensemps ab mi, Miquel Nicolau Tena, notari escrivà de dita visura y regoneixensa.

Los quals com fossen presents y atrobats tots junts en la vila de Benasal per a dit effecte prestaren jurament en mà y poder de Salvador Roch Moliner, jurat en cap de dita vila de Benasal de *bene se habendo*, los quals prometeren y juraren a Nostre Senyor Déu haver-se bé y llealment en tot lo tocant a dita visura que sia a dret del Comú de l'herbatge y de dita tinensa, tant quant los serà posible sens fer frau ni detriment a persona alguna.

[17v] FONT D'EN SEGUDA

Y des de dita vila ixqueren y accediren a la font d'en Seguda, la qual és abeurador de erbatge y està en lo camí y assagador de herbatge; lo qual assagador entra per davall la pedrisa d'en Colomer y tot lo antuixà devés Benasal és de erbatge, y a l'altra part resta antigor de paret.

Y de allí seguien lo camí que va la via de Foyes, y primerament regonegueren la font d'en Seguda, la qual és de erbatge; y trobaren aquella molt mal conreada. Y provehiren que los jurats de Benasal y fassen fer un basi a gastos de la Comuna y conreen l'aygua que entre cuberta als basis. Y trobaren aquell ab son bon ampriu.

Y des de allí, prenent la via de Foyes trobaren que als corrals de Batiste Vidal y hereus de Paulo Fabregat y avia una era en la terra y asagador de erbatge. La qual hera y pati, per los dits misatgers fonch venuda als dits Batiste Vidal y Anthoni Fabregat, fill de Paulo, en preu de CXX sous. Attés que queda sufficient pas y ampriu per als nodriments per ser tot de erbatge segons les visures antigues. La qual venda feren ab estos pactes y no sens ells: que hagen de rodar aquella de paret de quatre pamps de alsada y les aleres franques; y que tant estiga tancada si se'ls farà dany, no puguen haver-ne ban ni esmena; y si acàs per algun temps, per estar mal conreada la paret y per falta de aquella se'ls farà dany, que així mateix no puguen haver-ne ningun dret. Lo qual pati de hera fitaren en esta forma: ab tres fites y una creu a la part d'amunt junt a la paret. Lo qual pati té de amplària des de la porta de la pallisa de dit Fabregat fins a la fita que està enfront de dita porta, vint pases, y de rodada huytanta pases, totes mesures.

Y des de allí proseguiren dit camí la via de Foyes, y quant foren a un colse que està junt a la heretat dels hereus de Paulo Fabregat, lo qual prat y colse és de erbatge, a l'entrar de dit colse trobaren dos fites velles, una a mà dreta y altra a mà esquerra arrimades a les parets. Y al cap del colse, seguint la paret, al raconet posaren [18] una fita y contrafita noves per no trobar les que y donava lo llibre. Y baix, en lo cantó de la paret de la heretat dels dits hereus de Paulo Fabregat, a mà dreta trobaren altra fita vella, y mà esquerra en la heretat dels mateixos hereus, arrimada a la paret, altra. Y més avant, al sòl de la heretat que solia ser de Pere Joan y huy de dits hereus, trobaren altra fita vella, la qual renovaren. Y més havant, en la heretat dels hereus de Christòfol Serran, a mà dreta trobaren altra fita, y a mà esquerra va per lo antigor de la paret dit asagador. E més avant, pasat lo barranquet, a cosa de deu o dotze pases, a mà dreta trobaren una fita vella, la qual renovaren. Y més havant, seguint dit bancal, a la vora de aquell trobaren altra, y en lo endret de aquella, baix, a mà esquerra en trobaren altra. Y més havant, cosa de quinze pases en trobaren altres dos velles, una a cada mà. Y més amunt, en lo collet, a mà dreta trobaren una fita vella, y a mà esquerra ne posaren una per no trobar la vella. Y més havant, a cosa de vint pases, a mà dreta trobaren una fita, y al thenor de aquella, altra. Y més havant, a mà dreta, enmig de un bancal gran posaren una fita en lo

llaorat. Y acusaren la pena a Geroni Fabregat per haver llaorat en lo asagador conforme capítols. Y més havant, al paset, a mà dreta en trobaren una vella y a mà esquerra en posaren una nova. Y més havant, a cosa de C pases, a mà dreta trobaren altra fita vella, y a mà esquerra en posaren una nova. Y més havant, a cosa de L pases ne posaren dos noves, una a cada mà per no trobar-i les velles que senyala lo llibre vell. Y més avall ne trobaren dos velles, una acada mà. Y seguint dit camí, a l'abellaret eo enans de aplegar ad aquell, damunt lo camí trobaren una fita vella. Y més havant, damunt la dresera que va a Foyes ne trobaren altra vella, la qual renovarent [sic]. Y de allí avall és tot terra y antuxà de erbatge.

[18v] E seguint dit camí que pasa per la serra del Servo avall y per lo porchet de n'Ortí avall y és tot terra y antuxà de erbatge y per la selleta del mas de n'Amill y de allí entra en lo pla de Vilar de Canes. Quant foren damunt de les saleretes del maset d'en Pagés trobaren una fita vella. Y de allí a LX pases poch més o menys ne trobaren altra. Y al cap de un bancal, més havant ne trobaren altra. Y més havant, al cap de una llastra en trobaren altra vella. Y de allí se engrava dit camí ab la seguida que porta fins al pla de Vilar de Canes, y fins a les vinyes no y a fites per ser tot terra inprocurable y roques.

MALLADA DEL SERVO

Y des de allí anaren los dits prohòmens a regonéixer la mallada del servo, la qual és de erbatge, y trobaren aquella ben tractada. Y damunt del fogueral del cocó, en un cantal trobaren una creu.

E des de allí baixaren los dits prohòmens al sòl de dita costa del Sevo a les vinyes, y trobaren que la vila de Benasal, quant donà les sorts havia deixat pas sufficient per entre la vinya de Berthomeu Vives y Cosme Forés, el qual no stava en lo llibre vell. Y té de amplària quaranta pases medides. Y esent a l'entrador de dit pas posaren dos fites, una a la mà dreta en la viña de Berthomeu Vives, y altra a mà esquerra en la heretat co vinya de Cosme Forés. Y més avant, al mig de dites sorts posaren altres dos fites, una a cada part. Y més havant, al cap de dites sorts, a la del dit Bertomeu Vives, en una roquisa feren una chreu, y a la mà esquerra en la vinya del dit Forés posaren una fita. Y allí se engrava en lo Comú de erbatge que pasa per Benasal y va al pla de Vilar de Canes.

E des de allí baixaren al pla de Vilar de Canes y prengueren a regonéixer un camí de herbatge que pasa per Benasal. Y a la part de [19] mà dreta trobaren una fita vella al cap de un bancal erm, a la part d'amunt de l'aljubàs. Y a l'altra part del tosal de l'amill ne trobaren altra vella. Y més havant, a la part del mas de n'Amill ne trobaren altra vella. Y lo dit camí va per entre dites fites. E més havant, a la part solana, al sol de una paret trobaren altra fita vella. Y a la part de ombria trobaren un molló, el qual renovaren. Y pasada la selleta del mas de n'Amill, baix, prop lo barranquet, en un bancal erm de la Vila, en lo camí de erbatge trobaren una fita vella.

Y pasat lo barranquet, en la punta de un bancal erm trobaren un molló. Y en lo mateix endret, a mà esquerra, prop de una carrasca trobaren altra fita vella. Y més amunt, a dos pases del cantó de la paret de la vinya de Blay Vives posaren una fita nova. Y seguint dita paret, en lo endret de la vinya de Pere Branchat feren una creu en una llosa. Y més havant, al thenor de aquella, en lo endret de la vinya de Simó Fabregat posaren una fita. Y més amunt, en la sort de Batiste Vidal feren una creu

al thenor de la fita tot a mà esquerra. Y provehiren que lo dit Vidal, deroque la paret que té feta en lo camí sots pena de XXX sous. Y més amunt, en la sort de Pere Roda posaren altra fita. Y més amunt, al cantó més alt de la vinya de Berthomeu Vives feren una mija creu, al costat de la creu que senyala lo asagador de la serra del Servo. Y al cantó de la vinya de Cosme Forés, al costat de una fita que senyala lo desús dit asagador posaren una fita que designa lo dit camí de erbatge. Y més amunt, en la sort de March Vilalta menor, a l'entrar de dita sort posaren una fita. Y ans de cixir de dita sort ne posaren altra. Y provehiren sia manat al dit Vilalta que lleve una paret que té feta en lo camí. Y més amunt, al cantó de la sort de Jaume Orenga trobaren una fita vella la qual senyala lo llibre. Y més amunt a la punta de uns bancalets erms ne trobaren altra. Y en la vinya de dit Orenga, entre les dos fites velles ne posaren una nova.

DOCUMENT [MNTI]
(VISTA DEL TERME DE BENASAL)
MIQUEL NICOLAU TENA
1687
(Fragment del terme de Benassal)
ARXIU MUNICIPAL DE CULLA
SECCIÓ TINENÇA V, doc. nº 9 (3.668)

[1] VISTA DEL TERME DE BENASAL FETA EN LO ANY 1687²⁷

Anno a nativitate Domini MDCLXXXVII die vero intitulado VIII mensis junii.
ab exprés consentiment de totes les viles y llochs de la Tinensa de Culla; attés que ha molts anys que no se a fet regoneixensa en cascuna vila e lloch dels camins, mallades, antuixans e terra de herbatge de la dita tinensa en cascuna vila e lloch de aquella, e com algunes persones per lo discurs del temps y no tenir notícia de algunes coses, se fan alguns grans danys e abusos en moltes maneres en les terres e amprius del Comú de la dita tinensa y encara en pasos y mallades; foren elets per proms e mensagers per [cascuna] vila e llochs per a exercir dites coses les persones se[guents]: [primo, per Cul]la, Pere Vidal; [per Benasal,] Thomàs Ortí; [per Vistabella,] Joseph Martínes, notari; per Adzan[eta,] Andreu Escrig, menor; per Benaf[igos,] Antoni Monferrer de Macià; per la Torre, Gabriel Pardo; per Vilar de Canes, Francés Molinos; los quals, ensems ab mi, Miquel Nicolau Tena, notari escrivà de dita visura y regoneixensa.

Los quals, com fosen presents y atrobats tots junts en la vila de Benasal per a dit efecte, prestaren jurament en mà y poder de Salvador Roch Moliner, jurat en cap de dita vila de Benasal *de bene se habendo*, los quals, prometeren y juraren a Nostre Señor Déu haver-se bé y llealment en lo tocant a dita visura que sia dret del

²⁷Es tracta d'una còpia reformada de la reconeixensa escrita pel mateix escrivà l'any 1658. L'original conté fragments ratllats i els afegitons de l'any 1687, sembla un esborrany, es conserva en molt mal estat.

Comú de l'herbatge y de dita Tinensa, tant quant los serà posible, sens fer frau ni detriment a persona alguna.

Y des de dita vila ixqueren y accediren a la font d'en Seguda, la qual és abeurador de herbatge Y [2] està en lo camí y asagador de herbatge; lo qual asagador entra per davall la pedrisa d'en Colomer, y tot lo antuxà devés Benasal és de herbatge, y a l'altra part resta antigor de paret.

Y de allí seguiren lo camí que va la via de Foyes, y primerament regonegueren la font d'en Seguda, la qual és de herbatge. Y trobaren aquella molt mal conreada. Y provehiren que los jurats de Benasal y fasen fer dos basis a gastos de la Comuna y conreen la aygua que entre cuberta ab un canio²⁸ asta els basis. Y provehiren que dit pas el fasen los jurats de la vila de Benasal en lo discurs de hun any; y si no que [...] al frau a costes de Benasal. Y trobaren aquell ab son bon ampriu.

Y des de allí prenent la via de Foyes, trobaren que al corral de Batiste Vidal y hereus de Paulo Fabregat y avia una hera en la terra y asagador de herbatge, la qual hera y pati per los dits mensagers fonch venuda als dits Batiste Vidal y Antoni Fabregat fill de Paulo en preu de CXX sous. Attés que queda sufficient pas y ampriu per als nodriments per ser tot de herbatge segons les visures antigues. La qual venda feren ab estos pactes y no sens ells: que agen de rodar aquella de parets de quatre pams de alsada y les aleres franques; y que fins estiga tancada, si se'ls farà dany, no puguen haver-ne ban ni esmena; y si acàs per algun temps per estar mal conreada la paret y per falta de aquella se'ls farà dany, que així mateix no puguen haver-ne negun dret. Lo qual pati de hera fitaren en esta forma: ab tres fites y una creu a la part d'amunt junt a la paret, la qual creu no la trobaren y la feren nova, esta a la paret en una roqueta. Lo qual pati té de amplària des de la porta de la pallisa de dit Fabregat fins a la fita que està en lo enfront de dita, vint passes. Y de rodada huytanta passes, totes medides.

Y des de allí proseguiren dit camí, la via de Foyes, y quant foren a un colse que està junt a la heretat dels hereus de Paulo Fabregat, lo qual prat y colse és de herbatge, a l'entrar de dit colse trobaren dos fites velles, una a mà dreta y la de mà dreta la posaren nova arrimada a la paret davant una perera. y altra a mà esquerra arimades a les parets les quals posaren noves. Y al cap del colse seguint la paret de[...] y davant arrimat a la paret de Melchor Badal en dit raconet ne posaren una altra. Y baixant avall, entre los dos noguers de la heretat de Paulo trobaren una solsida y provehiren que se li manàs [...] els contes que la [...] tornada sots pena de xxx sous.

Y baix, en lo cantó de la heretat dels hereus de Paulo Fabregat, ara de Menchor Badal trobaren altra fita vella. Y a la mà esquerra, en la heretat dels mateixos hereus, arrimada a la paret ne posaren una nova per no trobar la vella. Y més havant, al sol de la heretat que solia ser de Pere Juan y huy de dits hereus trobaren altra fita vella, la qual renovaren. Y més havant, en la heretat dels hereus de Christòfol Serran ara de Geroni Fabregat, a mà dreta trobaren altra fita. Y a mà esquerra va per lo antigor de la paret de l'asagador. E més havant, seguint dit bancal, a la vora de [aqu]ell ne trobaren altra. Y en lo endret de aquella, baix, a la mà esquerra ne trobaren altra. Y més havant, a cosa [de...] ze passes en trobaren altres dos velles una a ca[da mà]. Y més havant, en lo collet, a mà dreta trobaren una fita vella. y a mà esquerra seguix la paret. Y més havant, a cosa de vint passes a

²⁸ canyo.

mà dreta trobaren una fita. Y més havant, a mà dreta, enmig de una bancal gran posaren una fita en lo llaurat. Y més havant al paset, a mà dreta en trobaren una vella, y a mà esquerra va per la paret. Y més havant, a cosa de C pases, a mà dreta trobaren altra fita vella, y a mà esquerra en posaren una nova. Y més havant, a cosa de L pases ne posaren dos noves, una a cada mà per no trobar les velles que senala lo llibre vell. Y més avall ne trobaren dos velles, una a cada mà. Y seguint dit camí, a l'abellaret eo ans de aplegar ad aquell damunt lo camí trobaren una fita vella. Y més havant [3] a la dresera que va a Foyes ne trobaren altra vella la qual renovaren. Y de allí avall és tot terra y antuixà de herbatge.

Y seguint dit camí que passa per la serra del Servo avall y per lo perchet de n'Ortí avall y és tot terra y antuixà de erbatge. y per la selleta del mas de n'Amill y de allí entra en lo pla de Vilar de Canes. Quant foren damunt de les saleretes del maset d'en Pagés trobaren una fita vella. Y de allí, a LX pases poc més o menys ne trobaren altra. Y al cap de un bancal, més havant ne trobaren altra. Y més havant, al cap de una llastra en trobaren altra vella. Y de allí se engrava dit camí ab la seguida que porta fins al pla de Vilar de Canes. Y fins a les viñes no y a fites per ser tot terra inprocurable y roques.

MALLADA DEL SERVO

Y de allí anaren dits prohòmens a regonéixer la mallada del Servo, la qual és de herbatge. Y trobaren aquella ben tractada. Y damunt del foguerol del cocó en un cantal trobaren una creu.

E des de allí baixaren los dits prohòmens al sòl de dita costa del Servo a les viñes. y trobaren que la vila de Benasal quant donà les sorts havia deixat pas sufficient per entre la viña de Bertomeu Vives y Cosme Forés el qual no estava en lo llibre vell, y té de amplària 40 pases medides. Y essent a l'entrador de dit pas posaren dos fites una a la mà dreta a la viña de Bertomeu Vives ara de Pere Vives y altra a mà esquerra en la heretat eo viña de Cosme Forés ara de Joseph Bertran de Berola. Y més avant, a la vora de dita viña, a 40 pases en posaren una. Y més avant enmig de dites sorts posaren altres dos fites, una a cada mà. Y més havant al cap de dites sorts, a la del dit Bertomeu Vives en una roquisa trobaren una creu y la renovaren. Y a la mà esquerra, en la viña del dit Forés y ara de Bertran posaren una fita

DOCUMENT [VBII]
(REGONEIXENÇA GENERAL DE LA TINENÇA DE CULLA)
VICENT BADAL

1715

(Fragment del terme de Benassal)

ARXIU MUNICIPAL DE CULLA 6
SECCIÓ TINENÇA, V, doc. n° 10 (3.669)

[1] TERME DE BENASAL. AÑY 1715

Anno a nativitate Domini MDCCXV. die vero intitulado XVIII mensis maii.

Ab exprés consentiment de totes les viles y llochs de la Tinença de Culla; Attés que molts anys que no se ha fet regoneixensa dels camins, mallades, antuixans y terra de herbatge de la dita tinença en cascuna vila e llochs de aquella, e com algunes persones per lo discurs dels temps y no tenir notícia de algunes coses, se fan alguns grans danys e abusos en moltes maneres en les terres e amprius del Comú de dita tinença y encara en passos e mallades; foren elets per síndichs, prohoms y mensatgers per quiscuna vila y llochs de dita tinença per a exercir dites coses, les persones imme- [2] diate següents: primo, per Culla, Antoni Pitarch; per Benasal, Joseph Servelló; per Vistabella, Antoni Lluesma; per Adzaneta, Joseph Moliner; per Benafigos, Vicent Rovira; per la Torre d'en Besora, Baltaçar Pitarch; per Vilar de Canes, Melchor Escrig; los quals, ensemps ab mi, Vicent Badal, notari de la vila de Benasal, habitador, escrivà de dita visura y regoneixensa.

Los quals, com se trobassen presents tots junts en la vila de Benasal per a el dit effecte, prestaren jurament en mà e poder de Antoni Bertran, de *bene se habendo*, los quals prometeren y juraren a Nostre Señor Déu haver-se bé y l'alment [*sic*] en lo tocant a dita visura, que sia dret del Comú del herbatge y de dita tinença tant quant los serà possible, sens fer [3] frau ni detriment a persona alguna.

Y des de dita vila ixqueren y acediren a la font d'en Seguda, la qual és abeurador de herbatge y està en lo Comú y assagador de herbatge, lo qual assagador entra per davall la pedrissa d'en Colomer, y tot lo antuixà devés Benasal és de herbatge, y a la altra part resta antigor de paret.

Y de allí seguiren lo camí que tira la via de Foyes. Y primerament regonegueren y miraren la font d'en Seguda, la qual és de herbatge. Y la trobaren aquella molt mal conreada. Y provehiren que lo jurat de dita vila de Benasal haja de fer una calçada de argamassa, la que sia menester per a que prenga tota la aygua que mane dita font, y esta que entre en lo bassi ab sa canal, que ara n'i entre molt poca.

Y des de allí prengueren la via de Foyes. Y quant foren a la hera de Antoni Fabregat de Paulo tro- [4] baren aquella que la paret de dita hera està segons la obligació se li posà en la Visura General de l'any 1658. Y passant a regonéixer les fites que en la dita visura se posaren, trobaren les tres fites y la creu que en la dita visura se li posaren, de forma que la dita hera té de amplària des de la porta de la

pallissa del dit Antoni Fabregat hasta la fita que es troba en lo enfront de dita porta, vint passes, y de rodada huitanta passes medides.

Y de hallí prengueren dit camí la via de Foyes, y quant foren a un colse y prat que es troba entre les dos heretats, de dit Antoni Fabregat de Paulo y la heretat de Melchor Badal, y tot lo dit prat y colse són de herbatge y al entrar del dit colse, trobaren dos fites velles, la una a mà dreta y la altra a mà esquerra, arimades a les parets, y la una endret de la altra. Y al cab del colse, seguint lo prat, en lo racó trobaren fita, [5] y la contrafita que dóna la visura antiga no la trobaren a causa de haver abarrancat la aygua que en lo endret de les dites fita y contrafita cau. Y per ço la contrafita la posaren nova a part d'avall de la fita vella que hallí estava, al costat de la portera de Melchor Badal. Y baixant per havall, al entrar en lo estret, a la mà esquerra, arimada a la paret del parral de Antoni Fabregat de Paulo, trobaren una fita vella, y a la mà dreta, a la part de Melchor Badal no la trobaren. Y en lo endret de la de la mà esquerra ne posaren una nova arimada a la paret de dit Melchor Badal. Y més havall, al sòl de la heretat del dit Antoni Fabregat, arimada a la paret trobaren altra fita vella. Y a la mà dreta, més havall trobaren una fita vella. Y a la mà esquerra va per lo antigor de la paret lo dit assagador. Y més havant, passat lo barranquet, a [6] cosa de deu u dotze passes, a la mà dreta trobaren una fita vella. Y més havant, seguint dit bancal y antigor de paret, arimada a la dita paret trobaren una fita vella. Y en lo endret de aquella, baix, a la mà esquerra trobaren altra fita vella en un alteronet. Y més havant, a cosa de unes quinze passes trobaren altres dos fites velles, una a cada mà y la una en lo endret de la altra. Y més havant, alt, en lo collet, a la mà dreta trobaren una fita vella y a la mà esquerra en trobaren altra de fita vella al mateix tenor de la de la mà dreta. Y més havant, a cosa de vint passes, a la mà dreta trobaren una fita vella, y al tenor de aquella, a la mà esquerra ne trobaren altra de fita vella. Y més avant, en lo endret de un bancal gran de Jaume Fabregat trobaren una fita vella a la mà dreta, y al te- [7] nor de aquella, en la mà esquerra en trobaren altra de fita vella. Y més havant, a cosa de cent passes, a la mà dreta trobaren altra fita vella, y a la mà esquerra ne trobaren altra de fita vella. Y més havant, a cosa de sinquant passes trobaren dos fites velles, una a cada mà. Y més havall ne trobaren altres dos fites velles una a cada mà. Y seguint lo dit camí, al abellaret eo ans de aplegar ad aquell, damunt lo camí trobaren una fita vella. Y més havant, damunt la dresera que va a Foyes trobaren altra de fita vella. y per estar movedissa la refermaren posant-hi de nou les filloles.

E seguint lo dit camí de herbatge que passa per la serra del Servo avall y per lo porchet de n'Ortí havall y per la selleta del mas de n'Amill y de hallí entra en lo pla de Vilar de Canes [8] Y quant foren damunt les saleres del maset d'en Pagés, antes de aplegar als primers bancals que es troben del dit maset trobaren una fita vella. Y de allí, a cosa de seixanta passes poch més o menys ne trobaren altra de fita vella. Y més hamunt, a cosa de més de la mitat del socosta, al cab de un bancal herm trobaren altra de fita vella. Y de hallí se engrava lo dit camí ab la seguida que porta per tota la dita serra del Servo y baixa per entre les viñes. y hasta dites viñes no trobaren fites ni menys n'i posaren per ser tot terra inpercurable y roques.

MALLADA DEL SERVO

Y des de hallí anaren los dits síndichs y mensatgers a mirar y regonéixer la mallada del Servo la qual és mallada de herbatge. Y trobaren aquella ben tractada.

Y damunt [9] del foqueral del Cocó, en un cantal gros trobaren una creu, la qual renovaren.

E des de allí baixen los dits prohoms y mensatgers al sòll de la dita serra del Sevo y arribaren a les viñes en lo endret de la baseta. Y quant foren al entrar de les viñes de Joseph Bertran de Berola y de Bertomeu Vives, en lo assagador que per entre les dites dos viñes passa, el qual té de amplària quaranta passes medides, entre les dites dos viñes y essent al entrador del dit pas o assagador trobaren dos fites, la una a la mà dreta en la viña de Bertomeu Vives, y la altra a la mà esquerra en la viña de Joseph Bertran de Berola. Y més avant, en lo mig de les dites dos viñes trobaren altres dos fites velles, la una a la part del dit Vives y ala altra a la part del dit Bertran.

Y més avant, al cab de la viña del dit Bertomeu Vives, en una roquissa trobaren una creu, y a la mà [10] esquerra, al cab de la viña del dit Joseph Bertran trobaren una fita vella. Y hallí se engrava en lo camí de herbatge dels Estrangers, que passa per Benasal y va al pla de Vilar de Canes. Y per ser ya hora tarda partiren a fer nit a la vila de Benasal.

Postea vero die vigesima mensis maii anno millesimo septem centesimo decimo quinto, los dits síndichs y mensatgers ixqueren de la present vila de Benasal ha hon feren nit y anaren al cab del pla de Vilar de Canes, al cab del terme de esta vila de Benasal.

Y proseguiren la regoneixensa del camí de herbatge dels Estrangers que passa per la vila de Benasal, y quant foren al aljubàs que hallí es troba, a la part de la mà dreta trobaren una fita vella al cab de un bancal herm, a la part d'amunt del dit aljubàs. Y a la altra part del tosal de n'Amill, ne trobaren altra de fita vella. Y més ha- [11] vant, a la part del mas de n'Amill trobaren altra fita vella. Y lo dit camí va per entre dites fites. E més havant, a la part solana, al sòl de una paret trobaren altra fita vella, y a la part de hombria trobaren un molló, lo qual renovaren. Y passada la selleta del mas de n'Amill, baix, prop lo barranquet, en un bancal herm de la Vila, en lo camí de herbatge trobaren una fita vella. Y passat lo barranquet, en la punta de un bancal herm trobaren un molló, el qual renovaren, y en lo mateix endret, a la mà esquerra, prop de una carrasca trobaren altra fita vella. Y més havant, a dos passes del cantó de la paret de la viña de Joseph Vives, fill de Blay del Algar trobaren una fita vella. Y seguint dita paret, en lo endret de la viña de Custodi Branchat, que antes ere [12] de Pere Branchat feren una creu en una llosa. E més havant, al tenor de aquella, en lo endret de la viña dels hereus de Joseph Fuster y antes de Simó Fabregat trobaren una fita vella. Y més hamunt, en la viña dels hereus de Christòfol Vidal trobaren una creu al tenor de la damunt dita fita y tot a la mà esquerra. Y més amunt, en la viña que antes ere de Pere Roda trobaren una fita vella. Y més amunt, al cantó més alt de la viña de Bertomeu Vives trobaren una miga creu al costat de la creu que señala lo assagador de la serra del Servo. Y al cantó de la viña de Joseph Bertran de Berola, al costat de una fita que y à, señala lo dit assagador de la serra del Servo, trobaren una fita que designa lo dit camí de herbatge. Y més hamunt, a la viña de Joseph Vilalta d'en March, al entrar de la dita viña trobaren [13] una fita vella.

Y antes de eixir del endret de la dita viña trobaren altra vella. Y més hamunt, al cantó de la viña que antes ere de Jaume Orenga y huy del dit Badal ne trobaren

altra fita vella. Y més hamunt, a la punta de la viña de Joseph Vives trobaren altra fita vella. Y pugant alt de tot, en la costa trobaren dos mollons, un a cada costat, los quals renovaren, señalant lo dit camí de herbatge. Y seguint dit camí, més hamunt, a la part d'amunt del camí trobaren una fita vella. Y més avant, a la mateixa mà ne trobaren altra fita vella. Y seguint dit camí, damunt lo barranquet, junt a una carrasca y al cals de una paret a la mà esquerra trobaren una fita vella, y al tenor de aquella ne trobaren altra. E més hamunt, a la mà dreta, en una roca trobaren una fita vella, y a la altra part de la [14] mà esquerra va per lo antigor de la paret. E de hallí amunt va per los antigors de les parets a la una y altra mà.

E més hamunt, al cantó més alt del entrador del pou de Joseph Vives del Algar, fill de Blay, trobaren una fita, y en lo endret de aquella a la altra part, en una roca trobaren una creu, la qual renovaren. Y més havant trobaren altres dos fites velles, la una en lo endret de la altra. Y més havant trobaren altres dos fites, la una al tenor de la altra. Y més havant, al cantó del carreronet trobaren una fita, y en lo endret de aquella ne trobaren altra. Y més havant, a la mà dreta trobaren una fita vella, y a la altra mà esquerra ne trobaren altra vella. Y més havant trobaren dos fites velles, una a cada mà. Y de hallí havant va de dit camí seguint lo antigor de les parets fins als prats del Algar, los quals són de herbatge.

[15] E des de hallí anaren al sòl del parral de Jaume Fabregat per ha hon passa lo assagador de la font d'en Seguda. Y quant foren més hamunt de la font del mas de dit Jaume Fabregat de la Foya que està al sol del parral de dit Fabregat, prop del dit assagador de dita font d'en Seguda, tornant al abeurador del Algar, a la mà esquerra trobaren 15, quatre fites velles, les unes al tenor de les altres, y totes a cosa de sinquant passes, les unes de altres poch més o meñys. Y a la mà dreta, damunt de les altes, ne trobaren dos fites velles. Y més havant, junt a un forn de cals trobaren altra fita vella. Y més havant, a la mateixa mà, en lo colse de la volta del barranquet trobaren altra fita vella. Y més havant, a la part solana, davall lo cantó de la serrada de Jaume Fabregat de la Foya, a cosa de sinquant passes poch més o meñys troba- [16] ren altra fita vella. Y més avant, al cantó de la serrada dels hereus de Pere García, al entrar del prat trobaren altra fita vella roja. Y de hallí tira per lo antigor de la paret havant devés la vila.

Y trobaren que los abeuradors estaven ab molt bon espay y mal conreats. Y provehiren que es fassen netegar los dels abeuradors y basses. Y si no que se'ls prenga en conte los salaris, als contes.

Y passant devés la vila, arribats al endret de la heretat de Jaume Porcar del Algar y antes de Miquel Llopis trobaren una fita vella entre una carrasca y la paret de dita heretat. Y més avant, al cals de la paret de la dita heretat trobaren altra fita vella. Y des de hallí fins a la vila va lo dit camí de herbatge per los antigors de parets y sols trobaren quatre fites velles, dos a cada part.

Nit.

RAMBLA CARBONERA

Después, als vint-i-un dia del mes de [17] maig del any mil set cents y quinze, los dits síndichs y mensatgers ixqueren de la present vila de Benasal, ha hon feren nit, ab mi, dit notari, y anaren a la rambla Carbonera a regonéixer y mirar un camí de herbatge que ix del pla de Vilar de Canes y puga rambla hamunt y puga al pla de la Mansanera e ix de dita rambla al mateix pla de la Mansanera y puga a la cova Roga; en lo qual camí, al cab del terror, a la eixida de la rambla trobaren dos

fites velles, una a cada mà. Y seguint dit camí trobaren a la mà dreta altra fita vella junt a un cantal. E més havant, endret del puntal eo morral trobaren altra fita vella a la mà dreta, y al mateix tenor, a la mà esquerra ne trobaren altra fita vella. Y més havant, seguint dit camí, al cantal gros, a mà dreta trobaren una fita. Y més havant, a la mateixa mà en trobaren altra fita [...] [18] hallí a cosa de vint passes, a la mateixa mà, al cab de altre ribàs en trobaren altra de fita vella. Y essent més hamunt, a la mateixa mà, al cab de una riba trobaren una fita y contrafita velles, la fita designa lo assagador que mira a la cova, y la contrafita designa lo àmbit de la mallada de la dita cova Roga. Y en aquell endret, a la mà dreta, al cal de la paret de la heretat que antes ere de Pere Pau Garcia y ara de Carlos Bertran de la Montalbana, que és lo cab del bancal de la dita cova trobaren una fita vella. Y més havant, al cal de la dita paret trobaren altra fita vella. Y més hamunt, al cal de una roqueta en trobaren altra molt vella a cosa de sis passes. Y de hallí havant, a cosa de quinze passes de la partició del terme de la vila de Ares i Benasal, en lo cab de una riba trobaren una gran fita. Y a la part d'amunt de dita fita, en una roqueta troba- [19] ren una creu. Y en lo endret de dita creu, davall de aquella, a més d'un tir de pedra trobaren una fita vella.

COVA ROGA

E proseguint dit camí, los dits síndichs y mensatgers pugaren a mirar y regonéixer la cova Roga, la qual és mallada de herbatge. Y la trobaren ben tractada.

Y de la dita cova té la eixida, lo dit assagador de la dita cova, per la mà esquerra eixint de dita cova; que per lo endret de la creu que es troba prop de la partició dels dos termes, per un pugador que es troba en lo endret de la dita creu, y pugant per dit pugador, al cab de la pugada, a la mà dreta, en una riscla de roca que alsega més que no les altres riscles de la dita roca, feren una creu. Y a cosa de quinze passes més amunt, a la dita mà dreta posaren una fita nova. Y a la mà dreta, eixint de la dita cova donaren per pugador a dalt, al pla, per lo primer barranquet que es troba de la dita cova. Y pugant tot dit barran- [20] quet amunt, a la mà esquerra, entre dos carrasques, les segones que hallí es troben posaren fita y contrafita noves. La fita designa lo pugador, y la contrafita designa que tira lo dit camí de herbatge per damunt de les roques de la dita cova. Y passant com devés de dita cova, a cosa de unes setanta passes de la dita fita y contrafita, en un morralet de roca feren una creu. Y seguint dita riscla, a cosa de cent passes, en la mateixa riscla feren altra creu damunt de un cantal gros. Y més seguint la dita riscla, a cosa de cent y deu passes, en lo endret de un clot que està devés la roca, damunt de una riscla feren altra creu. Y seguint la dita riscla, a cosa de seixanta passes, en la mateixa riscla feren una creu designant: lo bras que està de pla a la riscla, totes les dites creus que en dita riscla se han fet; y lo bras de dita creu que mira de la cova en- [21] vés les Beroles, la via del assagador. Y al endret de esta última creu y al tenor de la fita que es troba al pugador que es troba devés lo terme de Ares después de la primera creu, a cosa de quaranta y cinch passes de la dita primera fita posaren una fita nova. Y de hallí, pugant a mà esquerra, passat lo pla, antes de arribar al camí que va des de la vila de Benasal a la de Ares, a cosa de seixanta passes de dit camí trobaren una fita vella dins de una savina, la qual tallaren. Y per la mà dreta no n'i posaren de fites, per ço que donen tota la terra hasta la vora de les roques per camí de herbatge.

Y proseguint lo dit camí de herbatge, havent passat o dit camí que va des de la vila de Benasal a la de Ares, a cosa de seixanta y sis passes de la dita fita que se ha trobat dins la dita savina, a la mà esquerra trobaren una fita vella. Y passant havant, al cab del primer barranquet del morralet del Savinar, antes de [22] aplegar a la foyeta del mas de la viuda y hereus del quòndam Antoni Cherta, notari de la vila de Sent Matheu, que es nomena lo mas de les Beroles, passades dos carasques juntes trobaren altra fita vella. Y al sòl de dita foyeta ne trobaren altra de fita vella. Y passant la foyeta de na Mancha y antes nomenada de la Fontanella, passat lo barranquet trobaren fita y contrafita velles, la fita designa lo assagador y la contrafita la dita foyeta de na Mancha. Y més hamunt, al cab de un bancalet, a la mà esquerra trobaren una fita vella. Y davall lo bancal royg trobaren altra fita vella a cosa de huyt passes de una carrasca. Y més hamunt, a la punta de un bancal trobaren altra fita vella. Y més hamunt, al cab del altre primer bancal trobaren altra fita vella. Y antes de aplegar al camí que va de la vila de Benasal a la vila de Morella trobaren altra fita vella en un bancal de Lloys Monterde. Y se advertix que lo dit camí de herbatge, después de pugat damunt les roques de la cova Roga per la part de la mà [23] dreta, sempre va per la vora de les roques, y después per la terra de herbatge segons se troba fitat.

LLOMA DEL PUCHOL

E des de hallí los dits síndichs y mensatgers emprengueren a mirar y regonéixer la llometa del Puchol, y essent en aquella, havent passat lo camí que va de Banasal a Morella trobaren dos fites molt antigues, una a la mà dreta y altra a la mà esquerra, señalant lo dit camí y assagador de herbatge. Y més havant, al cab del bancal de la serra, a la mà esquerra trobaren una fita vella y a la mà dreta, en una llastra roga ne trobaren altra fita vella. Y més havant, enmig de un bancal trobaren a la mà dreta una fita vella y a la mà esquerra ne trobaren altra al mateix tenor. Y més havall, a la punta del dit bancal trobaren altra fita vella a la mà dreta y a la mà esquerra ne trobaren altra de fita vella. Y més havant, en lo [24] endret del mas de Berola trobaren altres dos fites, la una en lo endret de la altra. E seguint dit camí havall trobaren altres dos fites velles, la una en lo endret de la altra. Y més havall, en lo endret de la foya de la carrasca del Llom, a la mà esquerra trobaren altra fita vella, y a la mà dreta no n'i a per ser consellat. Y al sòl de la lloma del Puchol, a la mà esquerra trobaren altra fita vella. Y més havall, damunt lo barranch, a la mà esquerra ne trobaren altra de fita vella. Y més havall, en lo endret del cantó del mas d'en rambla ne trobaren altra. Y més havant, al cab de un bancal de dit Rambla y de Mauricio Nabàs trobaren altra fita. Y al tenor de aquella, a la mà esquerra, a quinze passes de un cantó de paret ne trobaren altra. Y des de hallí fins a la [25] paret, a la mateixa mà ne trobaren dos arimades a la paret. Y seguint dit camí, a la mà dreta, enmig de un bancal gran trobaren una fita nova. Y al cantó de dit bancal, fora de la paret trobaren fita y contrafita, la fita designa lo dit assagador y la contrafita com de hallí havall sia tot terra de herbatge per entrar hallí molts assagadors. Y quedà per antuixà del abeurador. Y a la altra part de la mà esquerra, en la heretat de Joseph Bertran trobaren cinch fites velles fins al terror royg. Y més n'i trobaren quatre fites velles, que al tot són nou, y queden totes les llometes terra de herbatge y ampru y pati del dit abeurador.

LLIBRE DE VISURES DE TÍRIG
DOCUMENT [JA]
JOSEP ALCÀSSER
1817
ARXIU MUNICIPAL DE TÍRIG

[21] En la villa de Tírig, a los tres dias del mes de junio de 1817, la Justicia y Ayuntamiento de esta dicha villa, siendo alcalde Jayme Roda de Jasinto, regidor decano Vicente Sales, regidor segundo Tomás Roda de Francisco, síndico procurador general Sebastián Centelles, Juan Roda de Bautista y Jayme Adell de Vicente, diputados, Antonio Folch, síndico personero; dichos señores, en virtud de órdenes superiores que mandan se reconozcan los asagadores, y nombraron a Tomás Roda de Jayme y a Bautista Puig por peritos labradores, y Josef Safón por perito pastor, para reconocer las veredas, asagadores, majadas y abrevadas. Y en presencia de Manuel Puig, bayle de esta encomienda, y Josef Alcáser, fiel de fechos de esta Justicia y Ayuntamiento, para escribir y notar las declaraciones de dichos peritos en puntos nesesarios, como ha que tienen dicha facultad de reconocer dichos pasos y dejarles como les parezcan justos según el juramento que an prestado.

Josef Alcáser, fiel de fechos.

[...]¹

[24] CAMINO DE SAN MATEO

Del cantó de na Rroiseta se aboca el asagador a la Rambla drecho a la balsa del Colomer. Y antes de la Rambla, a diesysiete pasos el más estrecho.

(²Al salir de la serrada que es de Serapio Matamoros asta el campàs de Jayme Matamoros antigamente avia de anchura veinte pasos y aora an encontrado los peritos 13 pasos y an tenido el asagador por bueno por aver paret buena y ser más ancho que donde no ay paret).

- nº 14, de dicha fita y contrafita que va a l'impriu de poso del Puchol, a los quareinta y ocho pasos nº 15 pucieron fita y contrafita

Y pasando drecho al poso, a los veinteys seis pasos se encontró la misma fita de ocho pasos del poso.

nº 19, pucieron una fita a la parte de la Llacuneta, y asta la paret de la parte de arriba tiene quince pasos.

nº 20, de este número a ciento y quareinta pasos encontraron una fita vieja a la mano ysquierda, y a la otra parte no encontraron ninguna y no la pucieron por no llevarla el libro viejo.

Ytem del nº 22, digo veinteysdos, se pasaron al barranco de la Casa, y a la parte de arriba encontraron una fita y contrafita de la heredad de Pedro Roda, y a la parte de abajo, a los quince pasos hicieron una crus en una roqueta.

¹ Manquen dos fulls al manuscrit.

² Escrit amb diferent tinta.

Ytem pasando camino de la villa, a los ciento y cincuenta pasos encontraron una crus a la parte de arriba, y a la parte de abajo pucieron una fita a los quince pasos.

Ytem prossiguiendo para la villa, a los ciento y sesenta pasos, a la parte de arriba encontraron una crus de la heredad de Bautista Paulo, y a la parte de abajo a los quince pasos pusieron una fita.

[25] *Ytem* prosiguiendo camino de la villa, a los dosientos ochenta pasos, a la parte de abajo pucieron una. S-encontraron una fita de la tancada de Agustín Barreda, y la de arriba, a los quince pasos hicieron una crus.

Ytem prosiguiendo asia la villa, a los ciento y dose pasos, a la parte de abajo encontraron una fita de la tancada de Agustín Barreda, y a la de arriba pucieron fita a los quince pasos.

Ytem pasando, a los tresientos y treinta pasos, asta el asagador que baja de arriba, que es al cabo de la paret de la parte de arriba de Bautista Barreda, y en todo lo que está entre las dos paredes le dejaron toda la amplaria que ay entre las dos paredes, y al cabo dicho de la de arriba tiene veinte y nueve pasos. Y travesaren el asagador que baja de arriba. Y se ajunta a las del número veinte y dos del libro viejo.

Ytem nº 18 a la parte de la Llacuneta encontraren una fita, y a la otra parte no encontró ninguna fita. Y se midieron nueve pasos asta la paret, y en el libro viejo se encontravan catorse pasos, y los peritos lo tienen por bueno sin perjuicio del paso de los ganados.

[26] El mismo dia 3 de junio 1817, por les carrasques d'en Bordellàs pasaren asta el cantó del tancadet de Bautista Paulo y trobaren al cantó una crus y a la parte de arriba a dose pases hisieron otra crus

Ytem a los ochenta pasos, camindo [sic] camino dels Rebasals hisieron dos cruses a dose pasos de ancho.

Ytem pasando a los siento y cincuenta pasos hisieron dos cruses a los dose pasos de ancho.

Ytem prosiguiendo más adelante al cantó de la ombrieta al número ocho, al cantó de dicha ombrieta encontraron una fita y la otra a los dose pasos hisieron una crus.

nº 13, a los ciento y veinte pasos encontraron una fita y la otra parte no encontraron ninguna y se les pareció bien hasta la paret de Clemente Prats a los veinte pasos.

nº 14, trobaren un forroll a la otra parte a los dose pasos hisieron otro ferroll abocándose al Chimenet.

nº 19, de este número asta el cantó de la viña del Chimén travesando el asagador que pasa de la balsa de la Valltorta a los cincuenta y tres pasos encontraron fita y contrafita y a la parte del pla del Hom hisieron una crus a los dose pasos.

Ytem prosiguiendo a los Ribasals a lo quatrocientos y veinte pasos a la parte de la derecha encontraron una crus a la heredad de Pedro Adell y a la otra parte a los dose pasos hisieron otra crus.

Ytem prosiguiendo a los ciento y quareinta pasos encotraron una crus a la parte de abajo en la heredad de Pedro Adell y a la parte de abajo a los dose pasos hisieron otra crus.

Ytem prosiguiendo a los noventa y quatro pasos, a la parte de abajo encontraron un forroll de la heredad de Antonio Folch y a la parte de arriba a los dies pasos hicieron una crus.

Ytem bajando para abajo, ensima de les Covarchelles, a los cien pasos a la parte de arriba ysieron una crus y a la de Antonio Folch ysieron un forroll.

Ytem prosiguiendo, a los sien pasos a la parte de ariba ysieron un forroll y a la parte de abajo, a los dose pasos una crus.

[27] *Ytem* prosiguiendo asta la partición de entre Bautista Puig y Pasqual Prats, a los dosientos dies y seis pasos hisieron una parella de cruses a los dose pasos de ancho.

nº 22, no encontraron la fita y contrafita ysieron un forroll a la cayguda en vista dels tolls y a la otra parte a una luisa a los veinte pasos ysieron una crus.

Ytem pasaron a la rambla por el otro camino de Albocàser a quareinta y siete pasos de la Rambla a la parte de arriba encontraron una crus y a la parte de abajo a los dose pasos pucieron una fita.

Ytem subiendo por arriba a los cincuenta y sinco pasos a la parte de ariba allaron una crus y dose pasos más abajo hisieron otra crus y subiendo arriba drecho a la villa a los ciento y treinta pasos ysieron dos cruses a dose pasos de ancho.

Ytem ensima de la costera a los tresientos quareinta pasos ysieron dos cruses en dose pasos de ancho.

Ytem pasando camino de la villa a los tresientos pasos encontraron una fita a la parte del bancal de l'arsa y a la otra parte a los dose pasos ysieron una crus.

Dia 23 de junio 1817, sali ó la promenia: Sebastián Centelles, procurador general; Vicente Sales, regidor mayor, [que] se'n tornà del cantó de la eretad de él a on posen la fita; y proseguiren: Tomàs Roda, Bautista Puig y Josef Safon, pastor, y el escriba de la vila, Josef Alcàser.

Comensaren al cantó de la obaga de los herederos de Vicente Roda. Encontraren fita y contrafita, y a la part de Vicente Sales, a onse pasos de amplària posaren una fita [28] al cantó de la mà esquerra, en la heretad del camí encontraren fita, y a la dreta, en l'atre cantó de camí no trobaren fita y n'i posaren una a quinze pases de amplària. Y el carreró del pou de la Cadena tire sen pases de llargària asta-l pou.

Ytem anan carrerons havan camino de la balsa de la Valltorta al Nº 7 encontraren una parella de fites que devian tener de a una a l'altra onse pasos y no tenia más que nueve pasos de amplària y se n'a[³via entrado dos pasos en l'asagador la paret de Clemén] o de los herederos y la pusieron fuera la paret y medido después en la cuerda vieron que estava bien.

Ytem pasaron al nº 8 y de la fita y contrafita dels dos asagador asta la fita de la mà dreta devia tener dose pasos y faltavan dos y la pusieron dentro la paret porque también se havia entrado.

Ytem y pasando camino de la balsa de la Valltorta al número 12 a les noranta pases de les Llacunetes de los herederos de Clemente Prats asta la fita de Tomàs Roda no encontraren la fita y la posaren a les noranta pases de amplària eo pases de una carrasca.

Ytem tornan a l'asagador que ys de la vila y al sòl de les Llacunetes y s'achunte en lo de la carrasca Grosa. Y a la vora de prat de Coves, a los ...⁴ pasos trobaren una fita a cada part, a la vora de les dos parets, endret de una carrasca de Miguel Prats.

³ Ratllat per damunt.

⁴ En blanc.

Ytem comensaren en lo cantó de la paret de la carrasca gros, cap a la vila. a les sen y vin pases posaren una fita en [29] la mà dreta, en veintitres pases de amplària, feren una creu.

Ytem y pasan avan, a la vora de l'asagador de na Morages, a la mà dreta feren una creu, y a l'atra mà una fita, en les veintitres pases de amplària, a les sen y quatre pases.

Ytem travesan per lo cap de l'asagador de na Moragues, cap al cantó del Clotal y pasan el asagador de na Morages, a les sen y cincuenta pases, a mà esquerra, a la vora de la heredad de Juan Folc y a la mà esquerra feren una creu, en trenta-y-tres pases de amplària.

Ytem Pasan cap al cantó del Clotal, a les sen y cincuenta pases, al cap de la sort de na Moragues de Miquel Prats trobaren una fita antiga, y a l'atra part feren una creu, en devuit pases de amplària.

Ytem en lo mateis dia 23 de Junio de 1817 de tarde, comensaren al cantó de la obaga dels ereus de Vicén Roda a on avien comensat de matí cap a la vila. Y a setanta-vuit pases posaren una fita a cada costad, en onse pases de amplària.

Ytem y baisan per avall, cap a la vila y cap a el Torrentil y a noranta-y-sis pases, a la part de la obaga trobaren una fita vella y la tingueren per bona, y la part de Vicén Sales ya n'i avie de la eretad, y en onse pases de amplària, y la tingueren per bona per a el asagador.

Ytem y pasan lo Torrentill y pasaren a posar una fita al cantó de les figueres de la viuda de Blas Tomàs a on se embocave antigamén l'aygua al camí, la del barranquet del Peyró posaren una fita a onse pases de la paret de Valentín Roda y lo demés se tingueren per les anti-

[...] ⁵

[30] pasan cap a la vila a vint-i-sis pases antes de arribar al cantó de la obaga de Valentín Roda a la mateissa part posaren una fita y a l'atra part, a onse pases de amplària trobaren una fita de un pati y la tingueren per bona per a el asagador. Y es féu de nit.

[ASSAGADOR DEL BARRANC D'EN JAUME]

Día 25 de Junio 1817, anaren a regoncise [sic] el asagador del barran d'en Chaume, Sebastian Sentelles, procurador general, Manuel Puig, por cuenta del Señor Comendador, Bautista Puig y Tomàs Roda per perits llauradors y Josef Safon por pastor y Josef Alcàser fiel de fechos.

Alcàser

Primeramén, comensan al barran d'en Chaume, al soldavall de la heretad de Chuan Segara de Leandro y posaren un forroll a la mà dreta y a la mà esquerra a la part de la tancada de la Morellana toparen una creu a les dotse pases de amplària y la tingueren per bona.

Ytem puchan tot a vora de tancada amun, a les sent y vint-i-dos pases posaren una fita a cada part, en tretse pases de amplària.

Ytem puchan tot a vora de tancada amun, a les setanta pases feren una creu a la mà esquerra a la vora de la tancada, y a la part de Chuan Segarra feren una altra creu a les vint-i-dos pases de amplària, y pegaren de pla dret a la coveta.

⁵ El contingut del text no correspon a la numeració original.

Ytem pasan de pla dret a la coveta de damun lo barranc d'en Chaume y a la mà dreta, en una roqueta parda feren una creu a les setanta-y-sin pases y endret de aquella, a la mà esquerra, dal de un puntal de roques ne feren un-atra a trenta-vuit.

[31] *Ytem* pasan de pla dret a la coveta, a les dosentes pases, a la part de bais feren una creu, y en lo matés endret a la mà esquerra, a quoranta-set pases de amplària feren atra creu.

Ytem arribaren a la coveta, a les dosentes pases feren una creu a cada part, en seisanta pases de amplària, y la coveta queda dins l'asagador.

Ytem pasan per avan per lo serril de la lloma entre la tancada de la Morellana y la Basola, a les dosentes y quinse pases feren una creu a cada costad: la de la esquerra se veu lo pou del Cup, en cincuenta pases de amplària.

Ytem aboncan-se dret al puntal damun del pou del Cup, de pla a les tresentes pases per la mà esquerra y en lo mateis endret una de l'altra, a les sinquanta pases de amplària feren dos creus: la de la mà dreta se veu la caseta dels catinencs Sospedras.

Ytem baisan per la mà esquerra a les últimes roques del segon puntalet, a les sen pases feren un forroll, y a la mà dreta, voltan de pla, a les quaranta-y-sinc pases, tornan de pla cap al barranquet de la Basola feren una creu en una roqueta chiqueta.

Ytem pegan de pla dret al barranquet de la Basola, per la mà dreta, a les sen quoranta-sin feren una creu a la vora de la paret de la Basola, y a l'atra paret al mateis endret, en vuitanta pases de amplària feren un forroll que bolte per avall, y a la mà dreta en lo barranquet ferèn un-atre forroll. Y de allí al bancal del de Catí no posaren creu ni fita per lo barranquet avall y del barranqué

Ytem pasan per avall en deu pases de unes saleres feren una creu, y de la creu al barranquet és el asagador.

Ytem entran al bancal de Joaquín Sospedra de Catí, a la mà escara posaren una fita, y a la mà dreta a trenta pases de amplària feren una creu dellà el barranquet nº 18

[32] *Ytem* y baisan per avall, a les sen cincuenta pases a la mà esquerra feren una creu, y a la dreta, a trenta pases de amplària, posaren una fita.

Ytem baisan per avall, a les dosentes pases posaren una fita a cada costad en trenta pases de amplària.

Ytem pasan lo barranquet que baise de les Parades, a trenta-y-tres pases del barranquet posaren una creu a cada costad en trenta pases de amplària.

Ytem baisan cap a la vila, a sen vuitanta pases es encontraren fita contrafit a al cantó de la heretad dels ereus de Visén Roda, y al mateis endret a unes quinze pases del barran encontraren una creu y baysan antiga.

Comensaren al sòl de la Palanca. El mismo día, de vesprada al nº al soldavall del pedaso de tierra que [...] ⁶

[33] *Ytem* al cantó de la heredad de Josef Alcàser por el camino de Catí, pusieron una fita por no aver encontrado otra que avia antiga, y la otra parte, a los veinte pasos de amplària en la heredá de Miguel de Odó, encontraren una fita viexa y la tingueren per bona.

Y del nº (...) ⁷ proseguint amun, endret al pas de la Llebra, a les setanta pases posaren una fita a la mà esquerra, y la dreta se tingueren a la entigor de Bernabé Alcàser, en catorse pases de amplària.

⁶ El contingut del text no correspon a la numeració original.

Ytem puchan per amun, a les sen vinte-sis pases endret del cantó de Bernabé Alcàser y a fita y contrafita, y a la part de Joaquín Adell posaren una fita a les deset pases de amplària.

Ytem a les sen pases es encontraren una parella de fites: la una part eren de la tancada de los herederos de Visente Roda y a la otra parte de la credad de Juan Segarra, en vint-i-dos pases de amplària y les tingueren per bones per a el asagador.

Ytem puisan per amun a les sen y vin pases trobaren una parella de fites una a cada par⁸ y les tingueren per bones, a vin pases de amplària.

Ytem pusan per amun per la vora de la tancada, a les sen cinquanta-sinc pases trobaren una fita de la tancada de Francisco Roda, y a l'atra part en vin pases de amplària en posaren un-atra per asagador.

[34] *Ytem* y puisan tota vora de tancada de Francisco Roda amun, a les dosentes pase encontraren una fita de la tancada y a la part de Juan Segarra en lo mateis endret ne posaren un-atra y és el asagador.

Ytem puisan per amun, a les sent y cinquanta pases encontraren una fita de la tancada, y endret de aquella a la vora del barran, a trenta pases de amplària feren una creu.

Ytem y puisan per amun, al cantó del bancal del pas de la Llebre, encontraren una fita vella, y a l'atra part del barranc feren una creu endret de aquella que s'achunte en lo que avem fet este matí de l'asagador del barran d'en Chaume.

En lo mateis dia 25 de Chuin 1817.

Ytem tornan a comensar a la part del barranquet de l'abellar, al sòl de la heredad de Josef Alcàser, a la part dels ereus de Vicén Roda no trobaren ninguna fita y n'i posaren, y a l'atra par n'i avie a vin pases de amplària.

Ytem a seisanta pases, a la part de Alcàser trobaren una fita y a la altra part dels Rodes n'i posaren que és el dit asagador.

Ytem puchan al cap de la redonda y toparen una fita a cada part en vin pases de amplària.

Ytem puchan per amun, a sen y vin pases, al Monte Blanco posaren una parella de fites en quinze pases de amplària.

Ytem puchan més amun, a les cen y quinze pases trobaren una fita antiga de la tancada dels hereus de la viuda, y a la part de Vicent Albert en posaren un-atra a les quinze pases de amplària.

Ytem puchan més amun, vora de barranquet amun, a cent y vint-i-set pases a la mà dreta feren una creu y a la mà esquerra posaren una fita en quinze pases de amplària.

[35] Día 26 de junio 1817. La mateisa prominia del dia antes.

Primeramén, comensaren al cap dels bancals de la Plana. Al n° ocho no encontraren cap fita a la una part ni a l'atra, y n'i posaren una parella en quoranta pases de ample. Arribaren al cantó del tancat de Clemente Prats al número 21 allí feren un asagador que achunte a l'atre que ve de la Ombrieta. Y endret del mateis cantó, per avall, cap a el Chimevet feren una creu a coranta 4 pases, que comense el dit asagador, y pasan per avan, cap a la Ombrieta, a les cen pases feren una creu

⁷ En blanc al ms.

⁸ «par»: part. (amb elisió). El text presenta moltes elisions de consonants oclusives finals.

endret de un·atra que trobaren a la part de Clemén Prats en trenta-y-tres pases de amplària.

Ytem y pasan més avan, al cantó de la Foya y a sen y quinse pases, endret de un·atra, a la part de Clemén Prats en trenta pases de amplària y quede achuntat a l'asagador de la Ombrieta.

[36] *Ytem* travesan l'asagador dels Chimens, dret al pla de l'Om, a les sen cincuenta pases trobaren una parella de creus, una a cada part en coranta pases de amplària y les varen abonar.

Ytem pasan cap al tollet, que y a unes saleres, a la mà dreta toparen una creu, y en aquell endret, a la mà esquerra, a cincuenta pases de amplària feren una creu que està dotse pases de un alvenc que y a una romiguera.

Ytem pasan per avan, travesan l'asagador del Povacho y a tresentes y vuitanta de amplària feren una creu.

[37] y pasan per avan, a les seisanta pases posaren una fita, a nou pases y micha de la paret, que allí y avia una creu vella, y posaren una fita.

Pasan avan, a cincuenta pases feren una creu, a deu pases de la paret dels chentisclàs⁹.

A recules: 11, creu a la paret y fitada de la tancada; a 10, dos creus en trenta-y-sis pases de amplària en lo ribàs de clapises; a 9; al 10, 150 pases, a la mà dreta fita y contrafita. La contrafita és perquè señale la eredad de Nicolava [sic] Prats, y a la dreta una fita a la vora de la paret de Francisco Roda; a del 8 al nou, 180 pases, en 36; del 7 al 8, 260 pases, en 36; a nº 6, se convingueren Nicolava Prats, viuda de Francisco Porcar y la Vila, en benifisi de l'asagador y al mateis tems no se li feye perchuí a la dicha viuda, de decantar a la mà esquerra el asagador per la mateixa heretad de esta. Y entrave per lo costad de la pared de Francisco Roda, més pronte que anan per allí a on anave. Se achuntave a la pared més enllà, cap a els chentisclàs y ara se achunte més pronte a la pared, sense fer bolta, antes se adrese perquè anave boltan per més fondo en la heretad y tancada; que els dits proms los a paregut mol bé per a els ganados. [...] ¹⁰

[39] DE LA CARRASCA DE LES SISTERNES A LA FOYA

Proseguín dret, a les noranta-y-quatre pases, a la mà esquerra posaren una creu y la dreta una fita, en deu pases de amplària.

Ytem y a les sen y trenta pases una fita a cada costad, en catorse pases de amplària.

Ytem.. pasan per avan cap a les Cavalleries, a les dosentes pases feren una creu a cada costat, en vint-i-sín pases de amplària.

Ytem pasan al cap de les foyetes de l'herm de Francisco Roda trobaren una creu vella y la tingueren per bona, y a la mà dreta en feren un·atra, en vint-i-sinc pases de amplària.

Ytem baisan cap a les Cavalleries, boltan per la dreta totes les foyetes y per lo camí y al cantó de les Cavalleries feren una creu a la mà esquerra, y de aquella asta la de la mà dreta que trobaren vella y a vint-i-sinc pases de amplària.

Ytem y pasan avall, a les sinsentes pases, a l'andret de l'alvenc de les Cavalleries trobaren una creu antiga a la mà esquerra y la renovaren, y a la mà dreta, a les vint-i-sinc pases de amplària ne feren un·atra que és el asagador.

⁹ «chentisclàs»: lenticlars.

¹⁰ Manca un full.

Ytem pasan per avall, a les dosentes y trenta pases, al cantó de les Cavalleries trobaren fita y contrafita. Y de allí a la Redonda feren una creu a trenta pases de amplària per asagador.

Ytem puisaren al malladar de la roca de les tre[s] soques y no toparen les creus y en feren una a la vora del cap de la roca y boltan com qui va a maset d'en Sorolla y en feren un-atra a les noranta-y-sinc pases y de aquella.

Ytem comensan el asagador cap a el Povacho, trobaren la primera fita y una contrafita a sen y divuit pases, y en aquell endret, a la mà dreta feren una creu, en cincuenta pases de amplària.

Ytem puisan al cap del collet posaren una parella de fites en coranta pases de amplària. [...] ¹¹

[42] *Ytem* y pasan per avan, a les coranta-y-sin pases, a la esquerra trobaren una fita y a la dreta feren una creu, en coranta pases de amplària.

Ytem pasan dret al Povacho, a cincuenta pases del pou posaren una fita a la esquerra, y a coranta pases de amplària feren una creu.

Ytem damun del pou, a la dreta encontraren una fita, y a la esquerra a cincuenta pases posaren un-atra per empiu del pou.

Ytem puisan per amun, a les sen pases de les últimes no trobaren ninguna fita y feren dos creus, en quaranta pases de amplària.

Ytem y a les sen pases trobaren una creu a la esquerra y a la dreta, en coranta pases de amplària, feren un-atra creu.

Día 27 de junio 1817, ysqué la mateisa promenia.

Primerament, comensaren a on se partisen los dos camins, que és la dresera y l'atre que és lo de la basa de la Valltorta. Y posaren una creu a la part del camí de les Coves, a coranta pases del femer a la mà dreta, y a la mà esquerra, en vint-i-vuit pases, a la vora de la paret feren una creu.

Ytem y pasan per avan dret al mas de Tomàs Adell, a les sen y coranta pases feren una creu a cada costad, en trenta pases de amplària. Y als dos costads confronte an eretad de Secundo Roda.

Ytem pasan més avan, a les sen setanta-tres pases feren una creu a cada part, en trenta pases de amplària, que s'achunte a l'asagador que ve de les Cavalleries.

[43] *Ytem* puisan per amun, a les noranta pases trobaren una fita y contrafita a la mà dreta y ere antiga, y a coranta pases de amplària ne posaren un-atra a la mà esquerra.

Ytem puchan per amun, a setanta pases, a la mà dreta encontraren fita y contrafita al cantó de la tancada de Tomàs Adell, y a la mà esquerra trobaren una fita vella, y les tingueren per bones.

Ytem puchan al collet, a les noranta pases encontraren una creu a cada costad antigues y les tingueren per bones, en trenta pases de amplària.

Ytem pasan per avan, a sen y trenta pases encontraren dos creus, en trenta pases de amplària y les tingueren per bones, endret de la era del maset.

Ytem basan cap a les Cavalleries, a la mà dreta encontraren una fita, y a la part de les Cavalleries, al cantó trobaren fita y contrafita, que la contrafita mire dret al camí de les Coves.

¹¹ Manquen dos fulls.

Ytem pasan més avan, qui va cap al Povacho, a sen pases, a la mà dreta trobaren una fita y a la mà esquerra no en trobaren y n'i posaren una fita, en vint pases de amplària.

Ytem puchan per amun, dal de les roques, a setanta pases trobaren una fita a cada costad, en vin pases de amplària, y les tingueren per bones.

Ytem pasan cap a el Povacho, a noranta pases, al cantó de les Cavalleries a on se achunte a l'asagador del Povacho que acabaren air dia 26, a la mà esquerra trobaren fita y contrafita y a la dreta trobaren una fita, en vint-i-dos pases de amplària.

Y tornaren a l'asagador que va per la vora de la tancada de la Om- [44] brieta cap a les Forques.

Comensan per la mà esquerra feren una creu en una roqueta a la voreta del camí a vint pases de la paret de la ombrieta, y a la mà dreta, en l'asagador que an fet vui per lo camí de les Coves.

Ytem pegan vora de tancada de la ombrieta, a vuitanta pases, a la esquerra trobaren una fita y a la dreta, a vin pases de amplària posaren una fita.

Ytem pasan tota vora de tancada avan cap a les Forques, a sen pases, a la vora de la tancada posaren una fita a la vora de un caminet y a l'atra part, a vint pases de amplària, feren una creu

Ytem pasan vora de tancada avan cap a les Forques, a sen pases trobaren una fita antiga, a vin pases de amplària feren una creu.

Ytem pasan, a norana pases, al cantó de la tancada de la ombrieta trobaren fita y contrafita y atre costad, a vint-i-dos pases de amplària, feren una creu y travesaren el asagador del camí de Albocàser.

Ytem pasan cap a les Forques, quedan-se les forques a la esquerra, feren dos creus, en vin pases de amplària, endret de les Forques.

Ytem abocan-se dret a l'asagador de na Moragues y confrontan a l'asagador del camí de Albocàser feren dos creus, una a cada costad, les dos en una seguida de clapis, en vin pases de amplària. Y se achunte a l'asagador de na Morages.

Lo mateis dia 27 de vesprada, comensaren a la basa de la Vila dret al pou de la Vila y a dret a la basa del Colomer riu avall. Al N 7, pasat la serradeta de n'Agustí, a la vora del riu, a la mà dreta encontraren un trosset de terra en fites que en lo llibre patró no se encontre que tingue amo; y encara que se encontrare la agueren llevada com la llevaren los proms. [...] ¹²

[50] Y de la heretad de Chusep Roda del Flaó, per la Rambla, asta la serrada de Seràpio Matamoros trobaren trenta y dos pases.

Y en la serrada de Seràpio asta la serradeta dels creus de Visén Roda encontraren cincuenta pases (nº 8). Y (nº 9) al sòl del Flaó posaren una fita a cada banda, en vin pases de amplària. (10) Y en 130, dos fites, en 20 pases de ample. (11) Y en 140 pases, trobaren, a la esquerra, trobaren una fita y a la dreta no n'i trobaren y n'i posaren en 20 pases de amplària. (12) Encontraren una fita a la esquerra y a la dreta no-n trobaren y n'i posaren a les 20 pases de amplària. (13) A la mà dreta encontraren una fita y la mà esquerra n'i posaren, 110, en 20 pases de amplària. (14) A les 20 pases encontraren dos fites a les 20 pases de amplària. (15) A 130, en lo cap de la heretad de Raymundo Alcàser y en lo cap de la heretad de Grabiell Adell trobaren a les dos parts fita y contrafita, en 20 pases. (16) Passan per

¹² Manquen cinc fulls.

la mà esquerra, en lo Flaonet encontraren, en 20 pases de amplària asta el Pla y vin de llargària, encontraren als dos cantons, fita y contrafita ¹³ (17) pasan y travesan el asagador del Cam chu / mo-n tornàrem.

Comensaren en aquesta vesprada un rato de l'asagador que baise del mas Roig cap al cap del Colomer y asta el cap de la Palanca. (1) Al sòl del bancal de la riba trobaren dos fites, en dotse pases de amplària; (2) y baysan, a 130 pases posaren una parella de fites, en dose pases de amplària; (3) y baysan, a les 70 pases trobaren una parella de fites antigues, en 12 pases; [51] (4) a dosentes pases, pasat lo povet trobaren dos fites, en dotse pases de amplària; (5) pasan cap a damun lo Colomer trobaren una fita a la part de Miguel Sales y a la part de Chusep Safon ne posaren un-atra, en dotse pases de amplària y 3 de llarg; (6) pasan avan, dret al cap del Flaó y en 40 pases trobaren dos fites, en dotse pases de amplària; (7) pasan, a les 60 pases trobaren una fita a la mà esquerra y en la mà dreta ne posaren un-atra, en dotse pases de amplària; (8) pasan per avan, al cantó de entre Vicén Sales y Grabiell Adell trobaren una fita a la mà esquerra y un-atra a la dreta; (9) pasan l'asagador del Flaó y al cap de la figereta verdal, a la mà esquerra trobaren una fita parda y a la dreta, en dotse pases de amplària, en posaren un-atra; (10) pasan per avan, a les cen y trenta pases trobaren una fita a la mà dreta a la vora de la cretad de Miguel Sales y a la mà esquerra no-n trobaren y n'i posaren, en dotse pases de amplària. ¹⁴ Salvan lo Flaó. (11) Pasan avan, dret als claperals, a les 54 pases trobaren una fita trencada a la mà esquerra y un-atra a la dreta, en 12 pases; (12) pasan per avan, a 70 pases trobaren una fita a la dreta y en posaren un-atra a la mà esquerra, en 13 pases de amplària; (13) pasan endret de la viña del mas Blanc, a 70 pases posaren dos fites, una a cada part, en catorse pases de amplària; (14) pasan al cap del collet trobaren una fita a la mà dreta y una a la esquerra y les tingueren per bones, a les 125 pases, en 14 de ample; (15) pasan, a les 70 pases, encontraren una fita a la esquerra y en posaren un-atra a la dreta, en 14 pases de amplària; [52] (16) y aplegan al cantó de la viña de Vicén Puig y al cantó de la viña de Domingo Roda, que se achunte a l'asagador del cap de la Palanca, trobaren fites a les dos bandes, en 14 pases de amplària.

Y se'ls féu de nit. [...] ¹⁵

[57] Día 24 de Setiembre 1817.

¹⁶ **ASEGADORET DE LA VIÑAMPLA dret al camí de Catí**

Los dits proms comensaren al soldavall de la Viñampla de Miguel Roda. Y trobaren una fita antiga a la part de Miguel Roda y l'atra part de la malea trobaren un-altra fita a sinc pases de amplària. Y los proms determinaren de posar-la als deu pams perquè los paregué estret el asagador y

Ytem puisan, a seisanta pases posaren un.altra parella de fites als deu pams de amplària.

Ytem puisan amun, a les vint-i-set pases posaren una parella de fites.

¹³ Al ms. ratllat per damunt, des d'ací fins a «chu».

¹⁴ Al ms. escrit amb diferent tinta «salvant lo Flaó».

¹⁵ Manquen quatre pàgines.

¹⁶ Títol escrit en lletra diferent i posterior.

Ytem puisan amun, a les dosentes pases trobaren una parella de fites antigues. Y per lo convènit dels proms y de Miguel Prats, arrancaren la fita de la mà esquerra y la posaren sinc pams a la part esquerra, y quedà en deu pams de amplària.

Ytem puisan amun, a les sen sinquanta y tres pases trobaren una parella de fites. Y per lo mateis convènit eisamplaren la de la esquerra, y quedà en deu pams de amplària.

Ytem puisan amun, a les dosentes y sinquanta pases trobaren una fita antiga a la part de la mà esquerra als deu pases de amplària per lo mateis convènit, posaren un'altra fita.

Ytem puisan per amun, pasan lo barranc posaren una parella de fites davan dels caveis, posaren una parella de fites a la vora de la viña de Clemente Prats en deu pases de amplària.

Ytem puisan per amun, a les dosentes y seissanta pases posaren una parella de fites a la vora de la cayguda del barranc a la punta de la paret de Clemente Prats, per relació de testimonis, en deu pams de amplària.

Ytem puisan tota vora de bancal amun, a les sinquanta pases posaren una parella de fites en deu pams de amplària.

[58] *Ytem* puichan per la vora de la cayguda del barran, en la heretad de Clemente Prats, per aver-lo encontrado así en el libro antiguo y no aver encontrado dichas dos fites, les posaren a 130, en deu pams de amplària.

Ytem puichan per amun y abocan-se a la vora del barran, a les cen pases posaren una parella de fites, en deu pams de amplària.

Ytem y pasan lo barranc, dret al Maet, a les noranta-sinc pases, a la vora del bancal de Arsiso Roda feren una creu a la dreta y a la esquerra posaren una fita, en deu pams de amplària.

Ytem puichan dret al corralet del Mahet, a les cen pases feren dos creus en dos roquetes, en sen pams de amplària.

Ytem chiran de pla, dret a una carrasca de Chaume Matamoros que té tres soques, que y a sen pases, posaren una fita a la dreta y a la esquerra feren una creu, en deu pams de amplària.

Ytem pasan feysa avan de la heretad de Chaume Matamoros, a les cen y vint-i-sin pases posaren una parella de fites, en deu pams de amplària.

Ytem y pasan de pla per lo socostad, davan del corral trobaren una parella de creus antigues, en vin pams de amplària y les tingueren per bones.

Ytem y pasan per avan tot socostad avan, dret a Catí, a les cen y vin pases trobaren dos creus antigues, en vin pams de amplària y les tingueren per bones.

Ytem pasan per amun, a les sen y deu pases encontraren dos creus, en vin pams de amplària y les tingueren per bones.

Ytem y pasan camí de Catí amun, a les dosentes pases encontraren dos creus antigues y les tingueren per bones.

Ytem y puisan dret al barranquet que baise de En Sirell, a les dosentes y deu pases, pasan dit barran, a la mà dreta tro- [59] baren una fita antiga y a la esquerra trobaren una creu antiga, en los setse pams de amplària.

Ytem pasan avan dret a Catí, a dosentes y deu pases y pasat lo barranquet, a la Basola feren dos creus, en setse pams de amplària.

Ytem y pasan avan, a sen pases posaren dos fites allí a on fa colse la paret de Sospedra, en setse pams de amplària.

Ytem pasan avan cap a les Parades, a tresentes passes feren dos creus, en setse pams de amplària.

Ytem puisan camí amun, a dosentes cincuenta passes feren una creu a mà esquerra y a la dreta posaren una fita, en seise¹⁷ pams de amplària.

Ytem y puisan, a quatre-sentes passes feren dos creus a la vora del barranquet que bayse del pou del Cup, en vin pams de amplària.

Ytem puisan amun, a tresentes passes y 50 feren dos creus, en vin pams de amplària.

Ytem puisan costa amun, a tresentes y cincuenta passes feren dos creus, en vin pams de amplària, a la vora de la tancada de la Morellana y se'n tornaren.

[SENDA VEÏNAL DEL POU DE LA CADENA FINS LA PALANCA]

[60] En lo mateis dia 24 de setembre, avén acabat l'asagador del sòl de la Viñampla asta el sòl de la tancada de la Morellana, baysaren y regonegueren la cenda veïnal que pase del pou de la Cadena asta la Palanca. Y entran en dita senda, al cantó de la heretad de Vicén Sales encontraren quatre pams de amplària.

Ytem y pasan avan, a la patició de Mateu Muntull y de Miguel Roda de Blas y a quatre pams de amplària.

¹⁸ Dia 5 de setembre 1817, comensaren entre el racó d'en Pastor y la cova Paredada. Y a la vora de la tancada del mas d'en Runa toparen una creu. Y a les setanta passes, a la vora del camí que baise del Chinovar en toparen un'altra. Y les dos antigues y les tingueren per bones los dits proms.

(1) *Ytem* y baisan per avall, a les dosentes passes trobaren una creu en un frontó de roca a la mà esquerra y a la mà dreta en feren un'altra, en seissanta passes de amplària.

(2) *Ytem* baisan per avall, a dosentes passes trobaren una creu a la mà esquerra y a la mà dreta en feren un'altra, a seissanta passes de amplària.

(3) *Ytem* y baisan per avall, a tresentes passes, a la mà esquerra feren una creu y a la mà dreta en feren un'altra, a les seissanta passes de amplària.

(4) *Ytem* baysan per avall, a tresentes y trenta passes trobaren dos creus. La de la mà dreta està a la vora del camí y la de la esquerra bais, a setanta passes de amplària y les tingueren per bones.

(5) *Ytem* baissan per avall, a les dosentes passes, al cap de la tancada del cam de na Fals trobaren dos creus y la una [61] la tingueren per bona y a l'altra part posaren una fita, en seissanta passes de amplària.

(6) *Ytem* y baysan per avall, a les tresentes y vin passes, per la vora de dita tancada trobaren una creu y la tingueren per bona y a la mà dreta, en seissanta passes de amplària, posaren una fita a l'altra part del barranc.

(7)

¹⁹ ASAGADOR DEL CAM DE LA FALS À LA FEISA BLANCA

Dia 5 de setembre 1817.

(8) Encontraren una fita antiga trenta passes antes de arribar al cantó de la paret del cam de na Fals y a la mà dreta feren una creu a seissanta passes de amplària.

¹⁷ «seise»: setze.

¹⁸ Tot el fragment, des d'ací fins al n° 7, està ratllat amb una creu.

¹⁹ Títol escrit en lletra diferent i posterior.

- (9) Baissan tota vora de la paret del cam de na Fals avall, a les vin pases, antes de arribar a la portera del cam de na Fals encontraren una fita antiga y a l'atre costad en posaren un'altra, en seissanta pases de amplària.
- (10) Baissan per avall, a les sent y sincuanta pases trobaren una parella de fites, en sincuanta pases de amplària.
- (11) Y bayssan per avall, al cantó del tancat del cam de na Fals trobaren una fita y a seisanta pases de amplària, en lo barranqué trobaren una creu y les tingueren per bones.
- (12) Baissan, a les sen seisanta pases encontraren una creu a cada costad, en seisanta pases de amplària.
- (13) Baisan, a dosentes pases trobaren una creu a la mà dreta y a la mà esquerra, a seisanta pases de amplària, en feren un'atra.
- (14) Y baysan, a les cent pases, al colse de la paret trobaren una [p. 62] fita y a l'altra part, en seisanta pases de amplària, en posaren un'altra.
- (15) Y baysan, a les cen pases encontraren una parella de fites, en seisanta pases de amplària.
- (16) Baysan, a les dosentes pases trobaren una creu a cada part, en seisanta pases de amplària.
- (17) Y baysan per avall, a les dosentes pases, a la mà dreta feren una creu en una roqueta y a la esquerra, a la vora de la paret de Leon Puig posaren una fita.
- (18) Y baysan avall, a les sen y setanta pases, al cantó de la viña de Bautista Paulo, a la dreta trobaren una creu. Y de aquella, més cap a l'asagador, deset pases més a dins feren una creu perquè el asagador ere masa ample, y queden les desat pases de Cumú. Y a la part de la esquerra, a seisanta pases trobaren un'altra creu y la tingueren per bona.
- (19) Baisan, a les dosentes setanta pases feren una creu a seisanta pases de la paret de Agustín Barreda.
- (20) Y baysan per avall, a sen y trenta pases, a seisanta-sin pases de amplària trobaren a la mà esquerra una creu a modo de forroll y a la dreta en trobaren un'altra.
- (21) Y travesan lo camí de San Mateu y al cantó de la paret de la Ballesta de Agustín Barreda trobaren una creu y en lo mateis endret, a seisanta pases de amplària, feren una creu.
- (22) Baysan vora de paret avall, a la esquerra trobaren una creu y a l'altra part de barranc, en vista de la Rambla trobaren una fita arrancada y la tornaren a posar, en seisanta pases de amplària.
- (23) Y pusan la Rambla y a la mà dreta, pasan lo regall, endret de la fita, endret de la fita de la tancada dels creus de Chuan Roda posaren una fita y a la part de la mà esquerre, damun de un puntalet de roca que fa coveta feren una creu en una roca a seisanta pases de amplària.
- (24) Pasan Rambla avall, endret la punta de la paret de Agustín Barreda trobaren una creu antiga y a la dreta, a seisanta pases, una fita al costad de la sort de Vicén Roda de German.
- [63] (25) Chiran per amun, collet dels Espletés amunt y
Ytem y en lo mateis endret, a la mà esquerra trobaren una creu.
Ytem y pusan tot coll amun per la vora de la tancada del maset Nou de Chuan Roda, a la mà dreta, en unes saleres toparen una creu antiga y en la mateixa seguida

de les saleres, a mà esquerra en trobaren un'altra en una lluisa, en 66 pases de amplària.

Ytem y puichan coll amun per la vora de dita tancada encontraren una fita en la cayguda del maset Nou y en lo mateis endret, a la mà esquerra trobaren una creu en una lluisa.

Ytem y puisan per la vora de dita tancada, a la mà dreta toparen una fita y a l'atra part, a la mà esquerra toparen una creu en (...) ²⁰ de amplària.

Ytem y puchan per la vora de dita tancada encontraren una fita antiga en lo cap del tosalet en un planet, antes de travesar lo canal que va a la roca del Bosquet de n'Abril y a l'atre costad feren una creu en (...) pases de amplària en una lluisa.

Ytem y puchan amun, al cap del collet dels Espletés encontraren una creu prop de un lluisar en una lluisa plana y a l'atre costad, a mà esquerra feren una creu a setanta pases de amplària.

Ytem y puichan amun pel costad del malladar del cap de la Roca, antes de arribar a la feycha Blanca trobaren una creu en una lluisa plana, que y a una clocha y unes palmeres al rededor y a l'atre costad, a mà esquerra, a sen pases feren una creu. Y de allí se veu la vila de les Coves.

[64] *Ytem* En lo mateis dia 25 de setembre de 1817, avén arribat al cantó de la tancada del mas Nou de Chuan Roda o disaren y pasaren. Y pasaren de vesprada a l'asagador de lo barran del Puchol. Y comensan a les fites del pou del Puchol que posaren lo dia de tres de chuiñ. Y puisan a un colse que y a, trobaren fita y contrafita. Y de allí al terror y a denau pases.

Ytem y puichan per amun, al colse de la esquerra posaren una fita y a l'altra part de la dreta, al terror y a vin pases de amplària.

Ytem y arribaren a l'asagador que ve de la Vilavella. Encontraren a la dreta una creu y a la esquerra trobaren una fita y contrafita y les tingueren per bones y en divuit pases de amplària.

Ytem y chiran dret a la Vilavella, a un single de roques a la mà dreta trobaren una creu. Y anan dret a la vila, a cen coranta-quatre pases trobaren una parella de fites antigues, en nou pases de amplària.

Ytem a les cen vint-i-set pases trobaren una parella de fites antigues, en nou pases de amplària y les tingueren per bones.

Ytem pasan dret a la vila, a les noranta pases de amplària, trobaren una parella de fites velles, en onse pases de amplària.

Ytem pasan, a les dosentes cincuenta pases, al cantó de la viña de Jayme Roda feren una creu a la mà esquerra a deu pases de la paret de la viña.

Ytem pasan a la punta de la paret del mas de Esteve, a les sent y setanta pases posaren una fita en la esquerra y de aquella a la paret y a deu pases.

Ytem pasan a les sen vint-i-quatre pases posaren, a la mà esquerra una fita a nou pases de la paret.

[65] *Ytem* baisan al racó de la Fontanella de Chaume Matamoros trobaren fita y contrafita, en nou pases de amplària.

Ytem baisan al cantonet, a l'entrar a l'arraconet posaren una parella de fites a nou pases de amplària.

²⁰ En blanc al ms.; també en l'ítem següent.

Ytem y pasan avan per damun lo clod de l'Antiar, cap al camí de San Mateu a les coranta passes encontraren una parella de fites, en sinch passes amplària.

Ytem y anan tod asagador avan, a noranta passes toparen fita y contrafita antigues que emboquen al camí de San Mateu, los quals les tingueren per bones.

Dia 12 de novembre 1817. comensaren a la fita y creu de les trenta passes damun del cantó de na Fals a on comensaren lo dia 5 de setembre baisan per avall. Y este dia comensen per amun, per lo socostad amun de la mà esquera. Y puchan les dosentes trenta passes per lo socostad feren una creu a cada costad, en seisanta passes de amplària.

Ytem puisan amun trobaren una creu a cada part a les noranta-y-sinch passes, en seisanta passes de ample.

Ytem puchan socostad amun, dal del collet a la mà esquera trobaren una creu a sent y sinc passes y en la mà dreta al mateis endret trobaren l'altra, en seisanta passes de amplària.

Ytem puisan per lo socostad amunt, a dosentes y deu passes trobaren una creu en la roca més grossa y bais de aquella, a seisanta [p. 66] passes trobaren l'altra.

Ytem pasan amun per lo socostad a les dosentes y trenta passes trobaren una creu a cada costad, en seisanta passes de amplària, a trenta passes del barranquet.

Ytem puisan per amun, davall les figueres del romeralet de Seminon a tresentes passes feren una creu a cada costad, en seisanta passes de amplària.

Ytem puisan amun, al cap del puntal més al, feren una creu al puntal y a la mà dreta a vint-i-sinch passes de la corralisa del racó d'en Pastor feren un'altra creu. La corralisa és de Semion.

Ytem pasan amunt per la mà esquerra, a les dosentes passes a la vora del camí del Chinovar trobaren una creu y a la mà dreta, a setanta passes, a la vora de la tancada del mas d'en Runa en trobaren un'altra y les tingueren per bones.

Ytem proseguín amun dret al Chinovar, a quatre-sentes y cincuenta passes feren dos creus, una a cada costad, en seisanta passes de amplària, en un puntalet de roques.

Ytem puichan de pla cap al Chinovar, a quatre-sentes y setanta passes feren una creu a cada part, en setanta passes de amplària, allí a on s'acaba el puntal dels Buytres.

Ytem puisan amun, a dosentes passes feren una creu a cada part a les últimes roques, en seisanta passes de amplària.

En lo mateis dia 12 de novembre 1817.

²¹ AZAGADOR DEL MAS EN RUNA

Ytem tornaren a l'asagador del pou del mas d'en Runa. Encontraren dos fites en cincuenta passes de amplària y les tingueren per bones.

Ytem puchan a mà dreta, a seisanta passes encontraren una creu en un cantal y a l'atra part, a setanta passes de ample, encontraren una fita. Totes antigues en coranta passes de amplària de la una a l'atra y les tingueren per bones.

[67] *Ytem* y puchan per amun cap al pou, a la mà dreta toparen una parella de fites antigues, en coranta passes de la una a l'atra.

Ytem y pucha amun salvan lo pou, a trenta-dos passes encontraren fita y contrafita a la part dreta y a l'atra part a cincuenta passes de amplària toparen una fita antiga. Y per no aver contrafita feren una creu a dotse passes de la fita en una roqueta.

²¹ Títol escrit en lletra diferent i posterior.

[COVA PAREDADA]

Ytem y de allí pasaren a la cova Paredada. Y a seisanta pases feren una creu en un cantal. Y pasan a mà dreta en un singlet feren una creu.

Ytem y travesan singlet avan, pasan lo baranquet al cap del single que y a una carrasca feren o trobaren una creu y de amplària li donaren asta bais lo barranquet.

[COVA DE LA FIGUERA]

Ytem y pasan cap a la cova de la Figuera, antes de arribar a la cova, en lo cap del morralet feren una creu propet de una clocha que y a un siré bort.

Ytem y anan roca avan per damun del foguer al, en lo cap de la roca feren una creu davan de una hedrera que y a grán en lo portell.

Ytem y baisan tod baranquet avall, cap als bancals que y a un tormo tan gran com un trull feren una creu, que és la amplària que li pot donar.

[MALLADA DE LA COVA ROJA]

Ytem y pasaren a la mallada de la cova Rocha y al cap desà, en lo cap del puntalet feren o trobaren una creu en la roca.

Ytem pasaren al cap dellà, puichan per amun, en lo cap del frontonet toparen una creu en la mateisa asgida de la roca. Y davan, bays de aquella en trobaren un·atra creu en lo frontonet que y a una figuera borda. Y baisan per avall, de amplària asta el barranch.

[MALLADA DE LA COVA FUMADA]

Ytem y pasan a la Cova Fumada y en lo cap desà, en lo frontonet trobaren una creu en una roca. Y pasan com qui va al mas Blanch trobaren un·atra creu. Y en lo mateis endret, baisan bais al barranquet, que y a unes [68] lluíses entravesades en lo barranquet trobaren una creu. Y quede tota aquella mallada regoneguda y abonada.

[MALLADA DEL MOLLÓ]

Ytem y de allí pasaren afitar la mallada al matís molló de la serra que es diu del Molló. Y feren allí la mallada per instància dels ganaders per a que el ganado de estiu sense tocà-lo sempre fa cap allí a la fresca. Y fitaren la mallada per tota la bolta del molló, a cincuenta pases per fora y el molló enmig, que és dir, travesan-la y a cen pases de amplària.

[MALLADA DE LES ROQUES D'EN VALLS]

Ytem y de allí se'n pasaren a les roques d'en Valls. Y en lo cap del malladar, en lo cantó de la clapisa més alta trobaren una creu. Y al cap desà de aquella segida en trobaren un·atra. En lo cantó de la clapisa de la mateisa segida en trobaren un·atra. Y en ser a la edrera prengueren aquella seguida de roca que està lo foguer al. Y allà més avan, en lo cantó de la roca trobaren una creu endret de l'aysargall.

Ytem y baysan per avall, en lo caminet que puiche de la vila, a mà esquerra, a sis pases del camí trobaren una creu en una lluísa davan del foguer al.

[MALLADA DEL PUNTALET DE LA BASSOLA]

Ytem y de allí pasaren a fitar la mallada del puntalet de la Bassola. Y feren una creu a la vora el asagador que ve del barranc d'en Chaume. Y pasan per la mà dreta, a les sen pases, damun del single més gros feren una creu. Y boltan com qui va al pou del Cup, a sen pases de aquell feren una creu. Y boltan atra vegada asta onde comensaron, a sen pasos feren otra crus y quedà feta la mallada.

[MALLADA DE LA COVETA DEL BARRANC D'EN JAUME]

Ytem de allí se'n pasaren a fitar la malladeta de la coveta del barran d'en Chaume.

[MALLADA DE L'INFERNET]

[69] *Ytem* en lo dia 13 de novembre 1817, pasaren a fitar la mallada de l'Infernet. Comensaren y feren una creu antes de entrar a la mallada prop del caminet del mas d'en Dotó.

Ytem pasan per dal, antes de arribar a les roques més granetes, trenta pases feren una creu. Y pasan per davan, per dal per la mateissa seguida, al cap dellà la mallada, a la part de basi de un espinale, que y a en una roqueta va fer una creu Manuel Puig, lo bale.

Ytem y baysan per aval, enmig lo barranquet, que y a un cantal que a caygut de dal de la mallada, que el Roig va fer un-atra creu, lo mateis bale. Per més señes, que aquell cantal, per un foradet que tenie, li essie una coscollina menudeta.

[CAMÍ QUE IX DE LA BASSA DEL COLOMER]

[70] *Ytem* avén regonegut dita promenia el camí que va entre el clot de l'Antiara y les Blanques que is de la Bassa del Colomer y el trobaren en quatre pases de amplària y el donaren per bo.

[CAMÍ ENTRE EL BOVALAR DE DALT I DE BAIX]

Ytem y avén regonegut lo camí y senda veïnal que pase per damun del Bovalar de Bais y per la part de bais de les sorts del Bovalar de Dal, y en sis pases de amplària que té, los a paregut bé. [...] ²²

[73] Día 7 de octubre del año 1817.

²³ AZAGADOR DEL FLAÓ A LA Balsa MAS ROIG

Anan los dits proms ha vesurar los asagadors del terme de la villa de Tírig.

Primeramente, comensan a la Paridera davan la cova Roga. A la vora de la heredada de Pasqual Roda feren una creu y a l'atra part de Juan Barreda en feren un-atra, en seyssanta pases de amplària.

Ytem bayssan avall, al cantó de la paret de Pasqual Roda feren una creu y a la mà esquera en feren un-atra, en trenta pases de amplària.

Ytem bayssan avall, a dos-sentes pases toparen fita y contrafita de la tancada del mas de Esteve y a l'atra part una fita en trenta pases de amplària y les varen abonar.

Ytem bayssan avall, a sen vint-i-nou pases toparen una parella de fites antigues, an trenta pases de amplària y les varen abonar.

Ytem bayssan avall, a sen coranta pases posaren a mà dreta una fita a onse pases de una carrasca y a l'atra part en posaren un-atra, en trenta pases de amplària.

Ytem bayssan avall, a sen sincuanta pases toparen una parella de fites antigues, en trenta pases de amplària y les varen abonar.

Ytem bayssan avall, a sen trenta pases toparen una parella de fites antigues, en trenta pases de amplària y les varen abonar.

Ytem bayssan avall, a sen catorse pases toparen una parella de fites, en trenta pases de amplària y les varen abonar.

Ytem bayssan avall, a la vora de l'enpriu de la basa del mas Roych toparen fites y contrafites. El enpriu de la basa en trenta pases de amplària, y les varen abonar.

²² Manquen dues pàgines.

²³ Títol escrit en lletra diferent i posterior.

Ytem anan per damun la basa, a sincuanta pases toparen una fita antiga y la varen abonar.

[74] *Ytem* anan avall, a trenta pases toparen fita y contrafita antigues y les varen abonar y a la vora de la paret, a sincuanta pases de la basa posaren una fita. Y boltan per bais la basa, a trenta pases de la basa toparen una fita antiga y la varen abonar. Y en la bolta de la basa y a fites en seys puestos.

Ytem a setanta pases de l'enpriu de la basa, al cantó de la paret, a mà esquerra encontraren fita y contrafita y a la dreta una fita, en dotse pases de amplària y les varen abonar. Y és a on se pren l'asagador que baise cab a la vila.

Ytem bayssan avall, a dos-sentes y divuit pases toparen una fita a mà esquerra y a la dreta en posaren un-atra, en dotse pases de amplària.

Ytem bayssan a sincuanta pases posaren una parella de fites, en dotse pases de amplària.

Ytem bayssan a sen y desat pases toparen una parella de fites, en dotse pases de amplària y les varen abonar.

Ytem bayssan a sen sincuanta pases toparen una parella de fites antigues, en dotse pases de amplària y les varen abonar.

Ytem bayssan a dosentes pases toparen una parella de fites, en dotse pases de amplària y les varen abonar. Y se achunte a on ya estave vesurat del dia 28 de junio.

Ytem y escomensan al cap del Flaonet cab a la serra del Molló, a la vora de la paret de Pablo Puig toparen una creu. Y asta la paret del pla de l'Avenar y a vint-i-dos pases y u varen abonar.

Ytem anan amun, a tres-sentes coranta pases posaren una fita al cap de la paret de Pablo Puig. Y asta la paret de l'Avenar y a trenta pases.

Ytem anan amun, a sen pases, a la mà esquerra, en heredad de Bautista Paulo posaren una fita. Y hasta la paret de l'avenar y a trenta pases.

Ytem anan amun, a dos-sentes pases, a mà esquerra posaren una fita. Y asta la paret de l'avenar y a vente y ocho pasos.

Ytem anan amun, a sen y quatre pases, a mà esquerra, en la partisió de Bautista Paulo y Jayme Matamoros posaren fita y contrafita. Y asta la paret de l'avenar y a vente y ocho pases.

[75] *Ytem* anan amun, a sen trenta pases toparen una fita. Y asta la paret de l'avenar y a vente-y-vuit pases.

Ytem anan amun, a tresentes pases toparen fita y contrafita de la heredad de Jayme Matamoros. Y asta la heredad Pedro Adell de l'avenar y a seichanta pases y fa un racó²⁴ reclau.

Ytem anan amun, a sen trenta pases, a la mà dreta feren una creu a la vora de la heredad de Raymundo Beltran y a mà escerra, a seychanta pases ne feren un-atra creu, en 60 pases de amplària.

Ytem anan amun, a sen y vin pases, a mà dreta feren una creu y a la escerra posaren una fita, en coranta-y-sinc pases de amplària.

Ytem anan amun, a sen sincuanta pases, a mà dreta feren una creu en unes saleres y a la esquerr-en feren un-atra, en sincuanta-y-cuatre pases de amplària. Y de allí gire cab a la basa del mas Roig, dan-li de amplària asta la sort de Roque Tomàs.

²⁴ Al ms. ratllada la paraula «racó».

Ytem pegan de pla avan, a dos-sentes y vin pases, pasan lo barranquet a mà dreta feren una creu, dan-li de amplària asta la heredad de la serra del Molló. Y la creu està a la partisió de la eredad de Antonio y Mateo Monserrat.

Ytem anan de pla avan, al cap d'amú de la sort de Jayme Matamoros toparen una creu y la varen abonar, dan-li de amplària asta la sort de herederos de Joaquín Gosalbo.

Ytem anan avan, a l'entrar en la heredad de Jayme Roda toparen una creu a mà esquerra y a la dreta en feren un·atra, en trenta pases de amplària.

Ytem anan avan, a dos-sentes pases a mà esquerra toparen una fita y a la dreta en posaren un·atra, en trenta pases de amplària.

Ytem anan avan, a dos-sentes vente y seis pases toparen una creu a mà esquerra y a la dreta en feren un·atra, en trenta pases de amplària.

[76] *Ytem* anan avan, cab a la basa del mas Roych a dos-sentes pases encontraren una parella de fites antigues, en trenta pases de amplària y les varen abonar.

Ytem anan avan, a sen coranta pases feren dos creus, en trenta pases de amplària de la una a l'atra.

Ytem anan avan cab a la basa, a cincuenta pases encontraren una parella de fites antigues, en trenta pases de amplària y les varen abonar. Y és a on se agunte en l'asagador que ve de la dita basa del mas Roych. Y se nos féu de nit.

25 AZAGADOR DEL MAS D'EN DOTÓ

Dia 8 de octubre de 1817, anan los dits proms ha vesurar los asagadors del terme de la villa de Tírig.

Primeramente, escomensan al cap de la tancada de la Monserrada, puichan cab a la serra de la Creu, a la vora de la sort de Severino Prats feren una creu y a l'atra part de Paula Puig toparen un·atra creu, en cincuenta pases de amplària.

Ytem bayssan per avall, a dosentes pases posaren una fita a la heretat de Paula Puig y asta la paret de Climente Prats y a quarenta y sinco pases de amplària.

Ytem bayssan avall, a sen cincuenta pases feren un forroll a la mà dreta y asta la paret de Climente Prats y a seyssanta pases. Y de allí pegaren de pla cab a Coll de Cabres, y a vuytanta pases del dit foroll per avall feren una creu y és la amplària que li donaren.

Ytem anan de pla avan, a tres-sentes y vin pases trobaren un foroll de la heredad de Paula Puig y a mà esquerra feren una creu, en seyssanta pases de amplària.

Ytem anan de pla avan, a tres-sentes coranta pases toparen una creu davall de una figuera parda de Agostín Albalat y a mà esquerra feren una creu, en seyssanta pases de amplària.

Ytem puichan per amun, a sen y trenta pases feren una creu en una roqueta a la vora de una figereta dins lo bancal de Pasqual Albalat y a mà dreta, a la vora de la paret de Agostí Albalat toparen una creu y la varen abonar, en seyssanta pases de amplària puichan per amun.

[77] *Ytem* anan de pla cab a la mallada de Coll de Cabres, en vista del malladar toparen un forroll de la heredad de Pasqual Albalat y a mà dreta feren una creu, en seyssanta pases de amplària. Y la creu està a la vora de la heredad de Mateo Montull y enboche al malladar.

²⁵ Títol escrit en lletra diferent i posterior

[MALLADA DE COLL DE CABRES]

Ytem entran al malladar, dins lo tancat de Mateu Montull, a la vora de un ullastret feren una creu del malladar, per declaració de testimonis que digeren estave allí, en 60 pases de amplària. Y l'asagador entre per bais de la dita creu. Y pasan avan per bais lo malladar, en un siglet de rocetes toparen un·atra creu y la varen renovar. Y pasan avan a cap dellà del malladar, en lo pañ de una roca gran toparen un·atra creu. Y tornant per dalt de la roca al cap desà, cab a la vila, en un cantal pardo toparen l'altra creu. Y són les que té lo malladar y les varen abonar, que estaven bé. Y la última, al pañ de roca de la figuera parda.

Ytem eichín del malladar, a cincuenta pases toparen una creu de la heredad de Visiente Pasqual y la varen abonar, dan-li de amplària asta la roca de dalt.

Ytem pasan avan, a sen trenta pases toparen un·atra creu de la misma heredad y la abonaren, dan-li de amplària asta les roques de dalt.

Ytem anan socosta avan cab a Mort-de-Set toparen un foroll de la sort de Jayme Roda y-l varen abonar, dan-li de amplària asta les roques de dalt.

Ytem anan de pla socosta avan, davan del malladar de Mort-de-Set, antes de arribar al barranquet feren una creu, dan-li de amplària asta dal a les roques. Y volte travesan lo barranquet enboque al malladar de Mort-de-Set.

[MALLADAR DE MORT-DE-SET]

Ytem entran al malladar, al soldavall a mà esquerra toparen una creu. Avan, en lo collet en toparen un·altra. Y puichan amun, al capdamun de la roca en toparen un·altra. Y al sòl de la roca en toparen un·altra. Y les varen abonar.

Ytem eichín del malladar, tiran-se cab a la Rambla, a setanta pases toparen una creu a mà esquerra de herederos de Josep Sentelles y a mà esquerra toparen un·atra creu de la heredad de Visiente Pasqual, en sen pases de amplària.

[78] *Ytem* bayssan pe avall, antes de arribar a la Rambla, en lo collet a mà esquerra feren una creu en vista de la Rambla y a mà dreta, a l'atra part de un barranquet en feren un·atra en un serrilet en vista de la Rambla, en seyssanta pases de amplària. Y enfronte al terme de Albocàser.

[MALLADA DE LA COVETA DEL SORD]

Ytem entran a la coveta del Sort, antes de arribar, a mà esquerra feren una creu per no encontrar-ne. Y a l'atre cap, a damun de un cantal gran pla en feren un·atra en dret de una gunquera, que és la mallada com antes.

[ASSAGADOR QUE PUJA DELS CARRERONS AL CAP DEL BOSC]

Dia 20 de octubre 1817, comensaren al soldavall del bancal de Antonio Folch dels Carrerons y posaren una fita perquè no ne avie y a la part de Miguel Roda de Blay ne posaren un·altra, en vuit pases de amplària.

Ytem y puichan amun, a cincuenta-sis pases, a la mà esquerra trobaren una fita y a la dreta, a vuit pases de amplària en posaren un·altra.

Ytem puichan, a les cen y vint-i-quatre pases trobaren una fita a la mà esquerra y a la dreta en posaren un·atra, en vuit pases de amplària.

Ytem y puichan amun, a les cen y set pases posaren una fita a la mà dreta y a la esquerra, en vuit pases de amplària, en trobaren un·altra antiga.

Ytem puchan, a les noranta-y-sis pases, a la mà esquerra trobaren una fita y a la dreta en posaren un·altra, en vuit pases de amplària.

Ytem puisan amun, a les cen y quinze pases posaren una parella de fites, en vuit pases de amplària.

Ytem y puchan amun, a les cent y set pases trobaren una fita a la mà esquerra y a la dreta, dins del bosc en posaren un·atra en vuit pases de amplària.

[79] *Ytem* puichan, a les dosentes pases, a la vora de dos carrasques posaren una parella de fites, en set pases de amplària.

Ytem puchan per amun, a les dosentes y trenta pases, al cap de la costereta posaren una fita. A la part de mà dreta se tingueren a la paret de Grabiell Adell y a la esquerra posaren una fita y chiraren el camí per la part de Grabiell Adell.

Ytem puchan, a les dosentes pases posaren una fita. A l'esquerra a la par de Miguel Roda posaren una fita y a la dreta a la paret de Grabiell Adell asta la dita paret y a vuit pases de amplària.

Ytem puchan, a les dosentes vint-i-set pases feren una creu en una roqueta, a sis pases de amplària.

Ytem y puchan al cap del Bosc feren una creu en (...) ²⁶ pases de la paret de Grabiell Adell. [...] ²⁷

[ASSAGADOR QUE VA DE LES SISTERNES A LA PARTICIÓ DEL CAMÍ DEL MAS D'EN TORRES]

[81] Dia 6 de noembre de 1817, comensant a les Sisternes, a la vora del camí de Catí chirant cab a Tírig feren dos creus, en quatre pases de amplària.

Ytem puichan amun, a dos-sente cincuenta pases feren dos creus, en cinc pases de amplària.

Ytem puichan amun, a tresente pases a la vora del bancal de Antoni feren dos creus, en quatre pases de amplària.

Ytem puichan amun, a tres-sentes pases feren dos creus, en cinc pases de amplària.

Ytem puichan amun, a tres sentes pases feren dos creus, en seis pases de amplària, la una en heretat de Visén Prats y l'atra de Guaquin Escuder.

Ytem puichan amun, a tres-sentes pases, a la partisió del camí del mas d'en Torres feren dos creus, en cinc pases de amplària.

[ASSAGADOR QUE VA DE LA REDONDA]

Ytem escomensan al Lloysà, a la vora de la Redonda, damun lo camí del mas d'en Torres feren dos creus, en trenta pases de amplària.

Ytem tornant cab al tancat de Jayme Matamoros, al cap de la eretat de Joaquín Escuder, a la vora del camí del mas d'en Torres feren una creu en forroll, que és de la dita eretat, y asta la paret del tancat de Matamoros, y a trenta pases. Y és la amplària que donaren a l'asagador.

[82] *Ytem* anan avan, a dosentes pases a mà escera²⁸, bais lo camí feren una creu y a la mà dreta en feren un·atra, en trenta pases de amplària.

Ytem anan avan, a dos-sentes pases, a la vora del camí feren una creu y a mà dreta en feren un·atra, en trenta pases de amplària.

Ytem anant avant, a dosentes pases feren una creu a la vora de la eredad de Joaquín Roda y a mà dreta en feren un·atra, en vente y cinco pases de amplària.

²⁶ En blanc al res.

²⁷ Manca un full.

²⁸ «escera»: esquerra.

Ytem anant avant, al cantó de la eredad de Antonio Folch toparen un foroll y a mà dreta en toparen un-atre de Jayme Matamoros y lo varen renovar, y en vint-i-set pases de amplària.

Ytem anant avan, a sent trenta-quatre pases toparen una creu de la heredad de Antonio Folch y la varen abonar y a mà dreta, a la vora de la paret de Arsiso Roda posaren una fita, en vuit pases de amplària.

Ytem anant avant, a sent deu pases toparen una fita a mà dreta, toparen una fita y la varen abonar y a mà escerra en posaren un-atra fita, en seys pases de amplària. La una és de Fideli Roda y l'atra de Bartolo Gosalbo. Y Fideli se obligà a fer paret y Arsiso Roda també se obligà a fer paret dentro de un año; y donde no, no se abona. Y a on fa colse la paret de Fideli feren una creu en lo de Asiso, en vuit pases de amplària.

Ytem baysan, a noranta-y-quatre pases feren una creu a mà dreta. Y està en la eredad de Asiso Roda y asta la paret de Fideli Roda y a desat pases de amplària.

[83] *Ytem* baysan avall del cantó de la eretat de Asiso Roda y de la de Ramon Solsona y de la de Pedro Roda asta la vora del tancat de Folch y de Severino Pra[ra]ts u dicharen tot per asagador.

Ytem baysan al cantó de la tancada del Carrascalet, davall les Fontetes encontraren fita y contrafita antigues y a mà dreta, a la vora de la paret de Visén Sales toparen una creu en un cantal y les varen abonar.

Ytem baysan avall a la sort dal de na Dominga encontraren una fita y a la part a la vora de la heretad del Carrascalet, a la vora del corralís derrocat posaren un-atra fita en vint-i-vuit pases de amplària.

Ytem y baysan avall, a la vora de la saltadora de l'aygua feren una creu. Y de dita creu asta el sòl de la sort de na Dominga trobaren fita y contrafita, en quoranta pases de amplària.

Ytem y baysan del cantó de la sort de na Dominga a noranta pases. de baysada feren una creu a on s'acabe el tros de garriga de Fideli Roda. Y de allí a la heretad dels Carrascalets y se achunten los dos asagadós.

Ytem baysan la partició de Vicén Sales y Raymundo Alcàser trobaren una fita. Y de aquella a la part de la serra- [p. 84] deta de Miguel Sales, dellà del barranc.

Ytem y baysan avall a on se encontre el tancadet de Vicen Roda del tender se fan dos asagadós, la un per lo baranquet avall, a la esquera, que a l'entrar al cantó de dit tancadet asta la serradeta de Miguel Sales y a deu pases de amplària. Y baysan avall al cantó de la seradeta de Miguel Sales a la vora de les carasques d'en Bordellàs asta el tancadet de Miguel Prats y a denau pases de amplària.

Ytem y tornan a l'altre costad, entre Vicén Roda y Chaume de Matamoros, al cantó de la seradeta de la era y a tretse pases.

Ytem pasan avall del cantó, asta 24 pases posaren dos fitès, la una talle dret a una creu de una roca del cantó de dal, y l'altra talle de pla dret al pou de la Cadena. A les vint-i-set pases posaren una fita a la vora del barranc y de aquella a una fita que posaren al cap de Miguel Prats y a catorse pases. Y de la fita de dit Miguel Prats a la serradeta de Miquel Sales y a desat pases de amplària. Y de la fita que posaren en la part de dal de la serradeta de Miguel Prats asta la paret de Chaume Matamoros y a nou pases de amplària.

Ytem de la fita de dal asta el cantó de la serradeta de Miguel Prats y a cinquanta pases de amplària. Asta el cantó de Chaume Matamoros a la creu del Pigró y a onse pases de amplària.

[CAMÍ DEL CEMENTERI]

Ytem y pasaren, en lo mateis dia 7 de novembre de 1817, al camí el simenterio. Y a l'entrar, al cantó de la casa de Valentí Roda y a sinc pases de paret a paret.

Ytem y pasan avan, a les cent y denou pases, al cantó de la serradeta de Chusef Calduch de antigor a ntigor al de Maria Francisca Prats y a set pases.

Ytem y pasan avan, a les cinquanta-y-dos pases, al cantó del corral de Corriola y a onse pases de amplària asta la serradeta de Maria Francisca Prats.

Ytem y chiran dret a la casa de Vicén Salvador y camí de Santa Bàrbera sin perjuicio del que tenga privilegio y se pasa la plana etc.

[85] *Ytem* comensan al cap de la sort de na Dominga, dret a les Serrades comensaren un asagador en trenta pases de amplària com en el cantó de dita sort. Y a les sen coranta pases feren un atra creu, en trenta pases de amplària.

Ytem y pasan a l'atre cantó de la sort de na Dominga trobaren una creu y a la part de dal, en trenta pases de amplària, feren una creu.

Ytem y pasaren al cap de les serrades de Miguel Sales. Feren una creu, en vin pases de amplària, al cantó y partició de Antonio Folch y de Vicén Prats de Pau.

Ytem pasan per avan, endret de la partició de les serrades de entre Miguel Sales y Matamoros posaren una fita a la part de dal, en 30 pases, de les Serrades.

Ytem y pasan avan, al cantó del tancat de Serapio feren una creu a la part de dal a la vora de la paret de Paula Puig, en trenta y sinc pases de amplària.

Ytem pasan avan, dret a la sort de na Dominga y a la partició entre Lorenzo Roda y Antoni Monserrat feren una creu, en vent-i-set pases de la paret de Matamoros.

Ytem y pasan al cantó de la paret de Matamoros feren una creu a la part de dal, en trenta pases, de la paret de Matamoros.

Ytem Chiran al cantó de les serrades de Mata- [86] moros asta la sort de na Dominga de Vicén Sales y a vint-i-set pases de amplària.

Ytem y baisan per avall, al soldavall de la part de na Dominga y a tresentes y sinc-cuanta pases, y en vin pases, del cantó de les serrades de Matamoros y a fita y contrafita a les dos parts.

Ytem baisan, a seisanta sin pases feren una creu a vin pases de la paret de Miguel Prats a on se acabe un pedàs de garriga de Fideli y de [a]llí en avall ya o disaren per cumú ampriu per a els veïns.

SOR[T] DE NA DOMINGA

En lo mateis dia 10 de novembre 1817.

Ytem pasaren al cantó damun les serrades de Miguel Sales, de la fita o partició de Toni Folch. Y baisan deret al corralet de Grabiell Roda, a les cent y trenta pases feren una creu a cada part, en coranta pases de amplària.

Ytem baisan, a les sen seisanta pases, al cantó de entre Raymundo Albalad y Manuel Ballester feren una creu a cada part, en vint-i-set pases de ample y s'achunte a l'asagador de la Costa Michana.

[87] **PALANCA**

Dia 7 de novembre de 1817, los proms y el síndic de la vila y bale y fiel de fechos, comensaren al soldavall de la Palanca. Y encontraren una fita al soldavall de la heretad de Agustí Barreda, y a l'altre costad de la heretad de Francisco Roda no trobaren ninguna fita perquè a les vin pases que li tocave està lo barranc. Y puchan amunt, a les noranta pases encontraren una fita, que és la del soldavall de la heretad de Vicén Roda. A les seisanta pases, a la mà esquerra, per declaració de testimonis posaren una fita a on declararen que antes ne avie una y no estave, y a la part de Agustí Barreda, en lo mateis endret en posaren un'altra, a les tretse pases de amplària.

Ytem y puchan amunt, a les sen seisanta y quatre pases posaren una fita a on feren relació tres testimonis, que declararen que antes ne avie en quinze pases de la de la part de Agustín Barreda, en posaren un'altra fita.

Ytem y puchant amun, a les cent cincuenta-y-tres pases trobaren una fita a cada part, en vint pases de amplària, que és al cantó de la viña del mas d'en Groch, en vint pases de amplària de la de la mà esquerra.

[88] En lo mateis dia 7 de novembre de 1817, del cantó del corral d'Escorriola, al cantó del tancadet de Chusep Roda asta el cantó de la casa de Pasqual Albalad és asagador y a dotse pases de amplària.

Ytem pasan avan del cantó del corral de Mateo Muntull y del pati del costad feren una creu. Y de dita creu asta la heretad dels hereus de Sebastià Centelles y a onse pases de amplària.

Ytem y de dita creu asta el cantó del tancadet de Chuan Roda, a la mà esquerra y a vint-i-dos pases y de amplària, a la part de Manuel Puig y a deu pases de amplària.

Ytem y puchan amun dret al seminterio, a les quoranta-y-quatre pases feren una creu, que de dita creu a la heretad de Agustí Puig y a denau pases de amplària.

Ytem y salvan lo camí del siminterio, que y a (...) ²⁹ y este és lo camí del seminteri y lo que van al Bovalar y a coranta-y-set pases de amplària. Y de dita creu asta la era o serradeta de Valentí Roda y a divuit pases.

Ytem y puchan dret al cantó del tancadet de Grabiell Roda y a sen pases. Y de allí que trobaren la fita del cantó, asta el cantó de del parral de la mà dreta de Pasqual Albalad y a sinquanta pases de amplària. Y feren una creu.

Ytem y puchan per amun asta el cantó de Raymundo Albalad y a sen pases y allí feren una creu a quinse pases de amplària del tancadet de Grabiell Roda.

Ytem puchan per amun, a les cen y nou pases, al cantó del tancadet de Manuel Ballesté y de allí a la partició o la portera de Pere Albalad y a vint-i-sis pases.

Ytem y puchan amun, a la part de mà dreta, a les cen y cincuenta-sinc pases feren una creu y endret de aquella, al cantó del tancadet de Climén Prats y a vint-i-tres pases.

Ytem puchan, a les sent y trenta pases, damun de la heretad de Miguel Muntull feren una creu a cada part, en cincuenta-set pases de ample.

[89] Dia 8 de novembre 1817, comensaren al cantó del fosar nou. Y a nou pases feren una creu, y de aquella al cantó del tancadet de Grabiell Roda a la part de dal y a noranta pases. Y pasan avan, dret al bovalar, a les sen pases feren una creu a

²⁹ En blanc al ms.

la mà esquerra y asta la paret del tancadet de Roque Tomàs y a seiscanta y quatre pases.

Ytem y pasan al cantó de Christóval Roda, a les sen pases posaren una fita y a la mà dreta se tingueren a l'antigor del tancadet de Chuan Segarra y a coranta-y-tres pases.

Ytem y pasan avan asta a on afronte en lo asagador que puise de la basa del Colomer a la Baciella y a trenta sinc pases, y a l'altra part de mà dreta, al cantó de Chuan Segarra y a trenta pases.

Ytem y pasaren asagador amun a sinalar y fitar lo camí de Santa Bàrbera.

[CAMÍ DE SANTA BÀRBERA]

Comensaren lo camí de Santa Barbera eisín de l'asagador de la basa del Colomer. Al cantó del tancad de Manuel Puig feren una creu a la mà dreta en una roqueta a vuit pases de amplària del cantó.

Ytem puchan, a sen sincuanta-set pases feren una creu a cada part, en vin pases de amplària.

Ytem puichan amun, a les setanta pases feren una creu a cada costad, en sinc pases de amplària.

Ytem puichan de pla, dret a la foseta, a les sen setanta pases feren una creu a cada part, en sinc pases de amplària y disaren este nou enmig del camí vell y el camí de la [90] dreuera tenen obligació de dar camí competén los heretés de lo que toque a cada u de per si.

[EMPRIU I LLOC DE L'ABEURADA DE LA BASSA DEL COLOMER]

Ytem En lo mateis dia 8 de novembre de 1817, de vesprada, señalaren el empriu y lloch de la abeurada de la basa del Colomer, comensan per l'antigor de la heretad dels dos Miguels Sales bayssan per lo mateis antigor de Chaume Adell y a la vora de la heretad de Vicent Prats de Pau feren una creu en una roqueta. Y pasan per la esquerra, pasan la Rambla, boltan a les trenta y quatre pases al cantó de la serradeta posaren una fita. Y boltan boltan per amun asta el cantó del mateis tancadet de la part de dal, a les quaranta-y-sis pases posaren una fita. Y boltan dret al camí de San Mateu, a les sincuanta pases posaren una fita.

Ytem y pasan lo canalís, a les sincuanta-y-sis pases feren una creu.

Ytem y pasan per avan, en la lloqueta, a les setanta-y-sinc pases feren una creu.

Ytem y puichan per amun, a la vora de l'asagador q[ue] va a la carrasca del coll y fon del Bosquet de n'Abril y puisan per la mà dreta va a escomensar el asagador de la Costa Michana. Y el empriu per la mà dreta va per l'antigor de la serrada de Serapio Matamoros. Y salvan l'asagador dit, posaren una fita a la mà esquerra y està al cantó de la heretad de la viuda de Miguel Lafont y de allí al cantó de la mateissa viuda a la mà dreta y a trenta vuit pases.

Ytem puisan per amun, a les setanta pases, a la mà esquerra feren una creu a la mà esquerra, y de aquella asta la paret del tancadet de la mateissa viuda, a la mà esquerra y a vint-i-dos pases.

Ytem y puisan per amun, a les sen coranta-sin pases feren una creu y fita fa cara al mateis asagador de la Costa Michana, que de aquella, a la mà dreta feren una creu, en vin pases de amplària. Y chiran de cara a l'asagador de entre les sorts del calvari vell y el Bovalar y a part de dal, a les vint-y-sinc pases de amplària feren una creu.

Ytem pasan avan, dret a dit carreró, a les sen pases feren una creu a cada costad, en vint-i- quatre pases de amplària

[91] *Ytem* y pasan per avan asta el cantó del calvari vell y al cantó del Bovalar y a quinse pases de amplària lo tingueren per bo. Y tornaren al mateis asagador de la Costa Michana. Y puchan per amunt per la mà esquerra, a les sen cincuenta pases, que y a al cantó del calvari vell de Manuel Puig. Y es tingueren a dit cantó y de allí, al mateis endret, a la mà esquerra dic mà dreta feren una creu, en trenta pases de amplària.

Ytem puchan per amun, a les sen y coranta pases, a la mà esquerra se tingueren a l'antigor a la partició de Paula Puig y de Manuel Puig y la mà dreta, a les trenta-y-vuit pases feren una creu.

Ytem puchan per amun asta el cantó del tancadet de Christóval Roda que y a dosentes y set pases trobaren una fita antiga y la tengueren per bona per a dit asagador y a la mà esquerra se tingueren a l'antigor en trenta-dos pases de amplària.

Ytem pasan per amun, crusan l'asagador del Bovalar, a les sen vitanta pases de ample, 67 del cantó de Chuan Segarra, a la heretad de Miguel Muntull. 180 pases, que feren una creu a la vora de Miguel Muntull, a trenta pases de l'antigor e la mà esquerra.

Ytem puichan amun, a les dosentes pases feren una creu a la part de la dreta en la heretad de Miguel Muntull, feren una creu que endret de la dita creu, a la mà esquerra, a l'antigor de Manuel Puig y a cincuenta pases. Y determinaren chiran lo camí de Santa Bàrbara per lo dit asagador.

Ytem pasan amun un poc de pla y a cincuenta pases feren una creu al cap de la heretad de Miguel Muntull.

Ytem puchan per la costa Michana, per endret del cantó de Manuel Puig amun, a les cen vuitanta pases feren una creu en una roca.

Ytem [92] puchan per amun, dret a dret, a les cen y vin pases feren una creu. Y de les dites creus asta l'atra part de la Costa Michana, a la eretad de Chochim Albalad y a 169 pases.

Dia 14 de novembre 1817, y de allí al Monte Blanco y de les dos creus últimes, cada una en son endré, a la mà dreta ne feren altres dos creus, en dosentes seisanta-vuit pases a la vora de la heretad de Chuchim Albalad, la una y l'atra a la vora de la heretad de Pere Roda de Arsiso.

Ytem y puichan per la mà dreta de la Costa Michana, a les vuitanta pases feren una creu a la vora de Pere Roda. Y puchan per amun, a les setanta-y-sinc pases, al cap de la heretad de Pere Roda de Arsiso feren una creu endret de la primera feysa. Y les dos feyses queden per a el ganado asta el Cuarto.

Ytem puchan dal la roca més alta, endret del canalís, a les cincuenta pases feren una creu en una roqueta, y està a seisanta-vuit pas. de la paret de Domingo Roda que està a mà esquerra.

Ytem pasaren de pla a la dreta, a les sen pases, a la vora de les saleres feren una creu en una lluiseta. Y les saleres queden al Cumú y a la mà esquerra, al mateis endet feren un-altra creu, en trenta pases de amplària.

Ytem boltan per la mà dreta, a seisanta pases feren una creu. Y de dita creu en lo mateis endret, al cap de la carratera, que y a una partició de dos sorts y a fita y contrafitia y asta allí.

Ytem pasan per avan per la mà dreta, a les dosentes passes feren una creu y de aquella asta la paret de la sort de Chaume Adell de la carratera y a sen vint-i-set passes.

Ytem pasan per avan, endret de la primera basa, a les sen trenta vuit passes feren una creu, de allí a la paret de Arsiso Albalad y a seisanta passes.

Ytem y pasaren avan com qui va a les coves d'en Roig, a les dosentes passes feren una creu a cada costad, en cincuenta passes de amplària.

[93] *Ytem* pasan més avan, a les cent y seissanta passes feren una creu a cada part, en cincuenta passes de amplària.

BASA DE LA BASIELLA

Ytem tornaren al cab del canalís dels barranquets de l'Ayguia per la seguida de la Costa Michana com qui va al Lluïsar. Comensaren o proseguiren y toparen una fita de la sort de Chuan Folch. Y de aquella a la de la mà esquerra, a coranta passes de amplària trobaren un-atra y la tingueren per bona.

Ytem pasan asta el corral de Grabiell Adell, a les vuitanta passes de la paret del Corral asta el molló de la Redonda.

Ytem y pasan avan, a les dosentes vuitanta passes feren una creu a la mà esquerra y a la dreta asta el molló de la Redonda.

Ytem pasaren avan, a les sen y dotse passes feren una creu a cada costad, en vint-i-quatre passes de amplària.

Ytem pasaren avan, a les dosentes quoranta passes feren una creu a la mà esquerra a cincuenta passes de la Redonda.

Ytem pasaren a la paredasa y señalaren una mallada per a durmir lo ganado. Y feren una fita o creu per a dita mallada a l'entrar per la mà dreta. Y a vuitanta passes feren un-atra creu, que està vint-i-sinc passes de la creu del terme. Y de aquella, boltan per la dreta, a les sent passes feren un.altra creu. Y boltan a les altres se'n feren un-altra.

Ytem y de la dita mallada tornaren a la feysa de Josef Paulo. Los paregué que per ser tan llarga y no poder boltar tan gran tros los heretés, señalaren un pas de tres passes de amplària.

Ytem baisan per avall travesan la sort de Blay Alcàser, a sen coranta passes feren dos creus, en tres passes de amplària.

Ytem baysan avall, a les dosentes trenta passes travesan la sort de Chaume Puig feren dos creus, en tres passes de amplària.

[94] *Ytem* baysan per avall travesan la sort de Vicén Roda, a les sen cincuenta passes feren dos creus, en tres passes de amplària.

Ytem baysan de pla, a les seisanta passes trobaren un señal que cha avien dissat un pas entre Vicén Roda y Vicén Pasqual feren un-atra creu, en tres passes de amplària.

Ytem pasan avan, de pla a on se achunte el camí de la basa de la Baciella y d'allí va camí avall al dret a la sort de na Dominga.

Ytem y an determinat los proms de que tots los eretés que tinguen heretads per a on va lo camí de la Baciella tingue obligació de dar pas compitén a tots los que vullguen pasar per aquell camí y lo mateis tinguen obligació de dar pas al corral de Grabiell Adell.

Ytem En lo mateis dia 10 de novembre 1817, de vesprada comensaren el asagador per bais lo Bovalar. Posaren una fita, al sòl del tancadet de Chaume Puig, posaren una fita a tretse pases de amplària comensan dit asagador.

Ytem pasan per avan, a les sen seisanta-y-sinc pases posaren una fita a divuit pases de la paret del Bovalar.

Ytem pasan més avan, a sen setanta pases feren una fita y contrafita, la fita mire a la de atràs y la contrafita talle, decantada per avall, per achuntar en lo camí y pas que pase de la basa dret al saldonar y tota aquella part.

Ytem tornat a escomensar el asagador per la vora de la paret de bais, comensaren al cantó de la paret de Miguel Roda. Posaren una fita a set pases de ample damun la paret.

Ytem y pasan, a les setanta pases posaren una fita a la mà dreta a set pases de la paret.

Ytem pasan per avan, a les sent trenta pases feren un forroll, que s'achunten los dos asagadors dret al saldonar.

Ytem pasan per avan, a les setanta-y-sinc pases trobaren una fita a la mà esquerra de la partició de Raymundo Albalad y de Chusep Puig. Y de aquella fita a l'antigor de la paret del Bovalar y a vint-i-quatre pases de amplària.

[95] *Ytem* pasan per avan, a les dosentes noranta pases, a la paret de Chusep Roda y a deset pases de paret a paret, asta el Bovalar.

Ytem pasan avan, a les noranta pases feren un forroll que s'aboque a la Rambla que és un asagadoret, a 17 pases de la paret del Bovalar.

Ytem y pasan per avan, dret al saldonar, a les dosentes y vin pases feren una creu a la portera de la caseta dels ereus de Miguel Albalad. De aquella creu a la paret del Bovalar y a coranta pases de amplària.

Ytem pasan per avan, a les dosentes setanta-y-sinc, a la portera y a vint-i-sinc pases de allí al Bovalar.

Ytem pasan avan, en sent y vin pases feren una creu a la mà esquerra a vint-i-quatre pases de amplària asta la paret de la mà dreta.

Ytem baisan al barranc feren una creu al frontó de una roca a trenta pases del barranc.

Ytem pasan lo baranc, a la vora del bancal de Chaume Adell trobaren una fita antiga. De allí a la paret de la mà dreta y a vint-i-sinc pases de ample.

Ytem pasan per avan, a sen y set pases trobaren una fita antiga a la mà esquerra, a quinse pases de la paret de Chusep Roda de Chusep.

Ytem pasan per avan, a les dosentes y deu pases a on s'achunte a l'asagador que puche de la Rambla y va a la fon del Bosquet de n'Abril, a la mà esquerra posaren fita y contrafita y a la mà dreta, al cantó se declare que an disat.

³⁰ RAMBLA AVALL CAMÍ DE SALSADILLA

Día 11 de noviembre de 1817, comensaren el asagador per bais del Bovalar camí de la Salsadella. Feren una creu o forroll a la esquerra y la dreta posaren una fita, en vint-i-set pases de amplària.

[96] *Ytem* pasan avall dret asta la Rambla, a cent y setse pases feren un forroll a la mà esquerra y a la dreta se tingueren a l'antigor de la paret de Juan Roda, en vint-i-set pases de amplària.

³⁰ Escrit amb tinta diferent al marge de la p. 96.

Ytem pasan Rambla avall, a les cen trenta-y-tres pases feren un forroll a la mà esquerra a setse pases de la paret de Chuan Roda.

Ytem baysan Rambla avall, a les noranta pases feren una creu a la mà dreta y asta a mitad rambla y a quinze pases de ample.

Ytem baysan Rambla avall, a les noranta, feren una creu a la mà dreta, en dotse pases de ample asta mitan Rambla.

Ytem baisan, a les cen cincuenta pases feren una creu a la mà dreta, en vin pases de amplària asta la mitat Rambla.

Ytem baisan per avall, a les cen pases per la mà dreta posaren una fita, en vint pases de mitan Rambla.

Ytem baisan avall, a les cent y setanta pases posaren una fita a la mà dreta a la partició de Pere Roda de Arsiso y Chaume Adell, en vin pases de ample asta mitan Rambla.

Ytem baisan per avall cen seisanta pases trobaren una fita a la vora de la Rambla y ere de la tancada del mas de Narbonés y a la mà dreta se tingueren a l'an[ti]gor, en trenta pases de amplària. Y és a on chire el asagador per amun, deret a la fon del Bosquet de n'Abril.

Ytem chiran per amun, dret a la fon, a les cent y quinze pases feren una creu a la mà esquerra, en dotse pases de l'antigor de la mà dreta.

Ytem travesan el asagador que ve de la basa del Colomer, a les noranta pases trobaren una creu a la mà esquerra y la tingueren per bona, en onse pases de la paret de la dreta de Chuan Roda.

Ytem puchan per amun, a les cent y deu pases trobaren una creu a la mà esquerra y feren un.altra a la dreta, en trenta pases de ample.

Ytem puchan amun, dret a la fon, a les cent pases troba- [p. 97] ren una creu, a la mà esquerra trobaren una creu y a la mà dreta en feren un.altra. Y trobaren que se n'avie eissit fora Chuchim Adell quoranta sinc pases. Y el feren de seisanta de ample.

Ytem puichan amunt, a les cen y seixanta pases feren una creu a cada part, en setanta pases de ample.

Ytem puchan amun, a la mà esquerra trobaren una fita y la tingueren per bona y a la dreta en posaren un.altra, en vint-i-quatre pases de amplària y de llargària sen seisanta pases de llargària.

Ytem puchan amun, a les dosentes pases de llargària, en una seguida de roques, puchan dret a la fon trobaren una parella de creus antigues, en trenta pases de amplària.

Ytem puchan per amun, a dosentes pases, en vista de la fon trobaren una creu antiga a cada costad, en trenta pases de amplària en vista de la fon.

Ytem pasan per bais les roques de pla, a dosentes y desat pases feren una creu la mà esquerra y a la dreta, a un pañ de les roques ne feren un.atra, en seisanta pases de amplària.

Ytem pasan avan de pla, a les dosentes setanta pases feren una creu prop de a on se acaben les roques y a la part de bais, a la creu de la tancada que està a la vora del foguerat, a tretse pases del foguerat y està dosentes pases de la creu de dal. Y comensaren lo malladar de damun la roca.

Ytem comensaren y feren la primera creu de la mallada endret del puntal de la roca a on s'acaben les clapises. Y a sen cincuenta pases, boltan per la esquerra y pasan

per avall, a la vora de una clocha y unes palmeres y a una creu antiga, Y hallí al fogueral.

[CAMÍ DE LA SALSADELLA A CATÍ]

[98] *Ytem* en lo mateis dia 11 de novembre 1817.

Ytem comensan al camí de San Mateu per lo camí que puise de la Salsadella dret a Catí posaren una fita a la mà dreta y a la mà esquerra en trobaren un-atra, en quatre pases de amplària.

Ytem puchan amun, puchan de la Salsadella a Catí, a les dosentes y cincuenta pases feren una creu a la mà esquerra y a la mà dreta posaren una fita, en quatre pases de amplària.

Ytem puichan amun, de pla a les cen vuitanta-sis pases feren una creu a cada part, en cinc pases de amplària.

Ytem pasan per avan cap a Catí travèsaren el asagador que pase dal al camí de na Fals y arribaren a la tancada del mas de Escrig, que y a dosentes trenta-y-cuatro pases y feren dos creus, a quatre pases de amplària.

En lo mateis dia 11 de novembre 1817, comensaren al cantó de la Calba, que del camí de San Mateu cap al camí de na Fals encontraren una fita al cantó de la tancada del mas de Escrig y un-altra al cantó de la viña de Pere Roda, en setse pases de amplària.

Ytem puchan per amun, a sent y vin pases feren una creu a cada part, en set pases de amplària.

Ytem puchan per amun, a les dosentes y setse pases feren dos creus a setse pases de amplària.

Ytem pasan avan, a les tresentes y trenta pases feren una creu a cada part, en desat pases de amplària.

Ytem pasan cap als forcallets, a les dosentes y set pases feren dos creus, en desat pases de amplària.

Ytem pasan per avan dret als forcallets, a les dosentes y cincuenta pases feren una creu a cada part, en vint-i-vuit pases de amplària.

Ytem pasan avan, a les sent y cincuenta pases a la cayguda del barranc posaren una fita a la mà esquerra y a la dreta n'i avic una antiga a les vin pases de amplària, que és allí a on se aboque al barran dels Forcallets y s'achunte a l'asagador que baise del racó d'en Pastor.

[99] *Ytem*, en lo mateis dia 11 de novembre 1817, comensaren a fitar el camí que pase de l'asagador que baise del racó d'en Pastor y chire lo camí per la heretad de Vicén Roda Roda y pase dret a la viña de Pere Roda. Feren una creu a cada costad, en tres pases de amplària.

Ytem pasan avan, a les tresentes pases feren una creu a cada part, en sis pases de amplària a la vora de la viña de Pere Roda de Vicén. Y es varen tornar a la vila que es féu de nit.

³¹ **TOSALET** (va per detràs l'asegador)

Dia 13 de novembre 1817, comensaren a la clapisa del cap de l'asagador del Flaó, a la clapisa de la falda de la serra del Molló y de la part de la viña de Fideli

³¹ Títol escrit en lletra diferent i posterior.

pasaren y comensaren asagador per damun de les heretats asta Coll de Cabres perquè no venguen tots los Cumuns y tinguen asagador los ganados.

Ytem puisan amun de pla, a les dosentes vin-i-quatre pases feren una creu a cada part, en setanta pases de amplària.

Ytem y puchan més amun, a les tresentes y cincuenta pases, al puntalet de la roqueta parda feren dos creus, en setanta pases de amplària.

Ytem pasan y abocan-se al barranc que baise del racó de darrere la Morratella prengueren aquella clapisa. Y a la primera feiseta de dal, per la seguida de aquelles primeres roquetes y a la vora del barranc feren una creu a cada part.

Ytem pasaren lo barranc cap al tosal de na Molinos y pasat [p 100] lo barranc, a la mà esquerra, a la punta de aquelles roques feren una creu y a la mà dreta feren un-atra creu a setanta pases de amplària.

Ytem de allí chiren per detràs per la ombria del tosalet de na Molinos, chiran per amun de pla, a les dosentes cincuenta pases feren una creu y esta està a la dreta, y a la esquerra determinaren que per a els ganados a de ser de allí asta les sorts de la mà esquerra. Y al mateis tems, per lo mateis camí que baisen del mas d'en Groc, tinguen obligació tots los eretés de dar pas, camí competén per lo menor perchuí al camí y a les heretats.

Ytem determinaren que de la sort de Chusep Prats de Pasqual asta la sort de Mateu Muntull, que y a cent trenta y cinc pases, a de quedar asagador per al ganado.

Ytem pasaren avan per la mateisa seguida per la ombria, a les dosentes y vin pases feren una creu y de allí asta les sorts del carasol.

Ytem pasan tota ombria avan, a les quatre-sentes y cincuenta pases feren una creu y a la mà esquerra que està la sor de Raymundo Albalad.

Ytem pasan endret de Vicén Beltran, a tresentes pases feren un-atra creu y asta l'atra del dit Albalad.

Ytem pasan y abocan-se al barran que baise de les Parades feren una creu a la mà dreta, en cen cincuenta pases y a l'altra part del barranquet feren un-atra creu a la mà esquerra, en noranta pases de amplària.

Ytem pasan lo barran y puisaren dret a dret al cap del tosalet de Munter. Trobaren una creu de la heretad de Chuchim Sospedra de Catí. Y de allí asta els corrals quede empriu de aquells corrals.

Ytem y travesaren lo camí de Catí y arrapan-se al molló y pasan lo camí, a trenta pases feren un-altra fita en una roca que y a dos creus, en seisanta pases de ample.

LLIBRE DE COMPTE I RAÓ DE LA FÀBRICA DE L'ERMITA DE SANT CRISTÒFOL DE BENASSAL I DE L'ADMINISTRACIÓ D'UN MOLÍ

DOCUMENT [JG]

LIBRO DE CUENTA Y RAZÓN DE LA ADMINISTRACIÓN DE
SAN CRISTÓVAL DE LA VILLA DE BENASSAL

JOSEP GRAU

(1714-1739)

ARXIU PARROQUIAL DE BENASSAL

secció 2, nº 10

[1] CÓNTER DE TOD LO QUE TINCH REBUT DEL PLAT Y DEMÉS ACAPTES Y DEMÉS
LIMOSNES DEL GLORIÓS SAN CHRISTÒFOL

	L	s	d
Primo per lo acapte de la villa en diner en los anys 16 y 17, que se acaptà per la vila: trenta-nou lliures, once sous y deu dinés:	39	11	10
Item se féu pa en la vila y forns asta el últim de maig del any 1714: 28 arroves, 8 lliures, que venut a 8 sous la arrova val:	11	6	
Item per 33 arroves de pa que en lo demés tems se acaptà en la villa y forns se féu, venut a 8 sous la arrova val:	13	4	
Item per la neu se donà al Sant en lo any 1718, pagats gastos, se trajé:	16	18	
Item per la llana se acaptà en lo any 1718 se tragé:	7		
Item per les barraques en lo any 18, se tragé:	4	5	
Item per les barraques en lo any 19, se tragé:	4	9	
Item per les barraques en lo any 20, se tragé:	6		
Item per les barraques en lo any 21, se tragé:	2	12	
Item per les barraques en lo any 22, se tragé:	3		
Item per les barraques en lo any 23, se tragé:	3	7	
Item per les barraques en lo any 24, se tragé:	3	3	6
Item per 24 masqueles de cabriu que lo any 19 se veneren a Jaume Grau a 1 lliura 10 sous, val:	66		
Item per 18 femelles que dit any se veneren al dit, a 1 lliura, val:	28		

Item per lo que fonch tornador, lo any 15, lo majoral de dit any:	7		
Item per lo que fonch tornador, lo any 16, lo majoral de dit any:	7		10
Item per 9 cafissos, una barcella forment que lo any 16 se acaptà, venut a 5 lliures, val:	45	8	4
Item per lo que fonch tornador, lo any 17, lo majoral de dit any:	13	4	8
Item per 8 cafissos, 3 barcelles forment que dit any se acaptà, venut a 5 lliures lo cafís, val:	41	4	
Item per lo que fonch tornador, lo any 18, lo majoral de dit any:	29	2	3
Item per 4 cafissos, 8 barcelles forment que dit any se acaptà, venut a 5 lliures, val:	23	6	8
Item per lo que fonch tornador, lo any 19, lo majoral de dit any:	11	12	2
Item per 3 cafissos 2 barcelles forment que dit any se acaptà, venut a 5 lliures, val:	15	16	8
Item per lo que fonch tornador, lo any 20, lo majoral de dit any:	17	7	9
Item per 4 cafissos forment que dit any se acaptà, venut a 5 lliures, val:	20		
Item per lo que fonch tornador, lo any 21, lo majoral de dit any:	19	5	6
Item per 4 cafissos 2 barcelles forment que dit any se acaptà, venut a 5 lliures, val:	20	16	8
Item per lo que fonch tornador, lo any 22, lo majoral de dit any:	22	14	10
Item per 4 cafissos, 6 barcelles forment que dit any se acaptà, venut a 5 lliures, val:	22	10	
	505	12	8

[lv]

plana de atràs:	L	s	d
Item per la torna del any 23, del majoral de dit any:	19	3	8
Item per 2 cafissos, 11 barcelles forment que dit any se acaptà, venut a 5 lliures, val:	14	11	8
Item per lo que el any 24, lo majoral de dit any fonch tornador:	22	12	11
Item per lo que el any 25, lo majoral de dit any fonch tornador:	14	18	9
Item per 5 cafissos forment que dit any se féu de acapte, venut a 5 lliures:	25		
Item per lo que lo any 26, lo majoral de dit any fonch tornador:	29	14	2
Item per 9 cafissos 3 barcelles forment que dit any se acaptà, venut a 5 lliures, val:	46	5	
Item per la torna del any 27 del majoral de dit any:	26	5	11
Item per 7 cafissos 8 barcelles forment que dit any se acaptà, venut a 5 lliures:	38	16	8
Item per lo produït de la neu, lo any 1728, pagats gastos, quedà bo:	21	2	3
Item per la llana que se arplegà lo any 1728, se tragé:	6	15	
Item per les barraques, lo any 28 se tragé:	10		

Item per la torna del any 1728:	34	6	11
Item per 10 cafissos 6 barcelles forment que dit any se acaptà, venut a 5 lliures, val:	52	10	
Item per 1 arrova, 18 lliures llana se acaptà lo any 1724, a 2 lliures la arrova:	3		
Item per la oferta del any 1729 se traja:	26	5	2
Item per lo pa que es feu als forns asta el dia 1 de noembre del any 1729, que foren 60 arroves, venut a 8 sous:	24		
Item per lo produït de la neu, en lo any 1729, pagats gastos:	16		
Item per les barraques, en lo any 1729, se traja:	5	6	
Item per la torna del any 1729:	40	8	
Item per 7 cafissos, 6 barcelles forment se feu en dit any, a 5 lliures:	37	10	
Item de Juan Garsia, per un llegat per a dit sant:	2		
1022 L 4 s. 9 d.			
Item per la torna del any 1730:	50		
Item per 11 cafissos de dit any, a 5 lliures:	55		
Item per la llana del any 1730 y 31: 2 arroves 27 lliures, a 2 lliures:	5		6
Item per les barraques del any 30:	3	6	
1136 L 1 s. 3 d.			

[2]

Lo que so cobrador dels contes de la hermita de San Christòfol és:	L	s	d
	818	4	2
tinc cobrad: de la torna del any 1731:	137	14	7
de la torna del any 1732:	79	8	
de la torna del any 1733:	79		
de la torna del any 1734:	65	3	6
de la torna del any 1735:	43	2	
de la torna del any 1736:	153	14	8
de la torna del any 1737:	63	14	2
de la torna del any 1738:	59	5	
de la torna del any 1739:	48	8	4
	630		3

[3]

	L.	s.	d.
Dia 25 de febrer de 1736 doní a Thomàs Miralles, síndich, per a pagar a Pedro Gonel el vindre a visurar la obra de orde de la villa:	5		
a Domingo Marin y companeros, per 236 cafisos de cals, a 4 sous:	47	4	
Dia 31 de denbre de 1739 doní de orde de la vila a Miguel Climent per compondre la teulada. Consta al albarà:	4	4	

[4]

	L.	s.	d.
En 31 de octubre any 1728, pasarem contes en Miguel Climent, obrer, de tod lo que té asta dit dia a cónter de la obra de San Christòfol. Contat tot y comprés en éste tots los resibos té fets, té a cónter asta dit dia: huit-sentes lliures, dic:	800		
Yta est: Mossén Joseph Grau Miguel Climente Thomàs Miralles			
dia 7 de noembre any 1728 li donà Semartí de casa 1 arrova oli, val:	1	10	
dia 19 de noembre, li doní 2 cafissos forment, a 5 lliures lo cafis, val:	10		
dia 22 de noembre, li doní 8 vares y dos pams de drap blau val 9 sous:	3	16	
dia 25 de noembre se'n dugué de casa y de Burriana 1 cafis fesols:	6		
dia 28 de noembre 1728, li doní del terme de Chodos un bou en:	10		
dia 5 deembre, li doní de Fira de Cabanes, 6 barcelles arròs a 17 sous la barcella:	5	2	
dia 14 de deembre, doní a mon germà, a cónter de Joseph, gendre de Miguel, per una mula li comprà del mas del Pla:	10		
dia 15 de deembre, per una mitad de bou doní a son gendre Joseph:	2	15	
dia 19 de deembre, li doní 3 calissos de blat, a 5 lliures val:	15		
dia 25 de abril 1729, li doní blat, 1 cafis, val:	5		
dia 25 de abril 1729, doní a son gendre Jusep, blat, 4 barcelles, 3 mesures, val:	1	16	
donà mon germà, mentres estigí en Ruvielos, 1 arrova oli, val:	1	10	
donà mon germà, fesols, en dit tems, 1 barcella, val:		10	
dia 14 de maig, li doní bolleta per a 15 cànsters de vi de Adseneta, val:	2	5	
donà Thomàs Miralles en dinés y farina:	1	10	
donà Thomàs Miralles al criat Fransisco:		10	
dia 1 de juny 1729, donà mon germà 1 cafis forment de Ares, val:	5		
dia 4 de juny 1729, doní a Joseph Vives de Juan:	1		
dia 5 de juny 1729 doní al criat enviat del dit:	2		

donà Thomàs Miralles a son gendre:	5		
donà Thomàs Miralles, dia 11 de juny, en bolleta al criat de Vilafranca:	3		
donà Visent Beltran de blad del molí 1 cafís, val:	5		
dia 17 de juny 1729, donà mon germà 1 arrova oli, val:	1	10	
dia 24 de juny 1729, al menobrer de Vilafranca, en bolleta doní:	3		
dia 26 de juny, de Adseneta dujé 15 cànsters de vi, val:	2	5	
dia 4 de juliol, doní a la filla, per a 2 arrova farina:	1		
dia 8 de juliol, doní a la muller en Sen Christòfol:	1		
dia 12 de juliol, doní en Sen Christòfol 4 mesures fesols y 5 sous en dinés:		11	
dia 10 de juliol, doní al menobrer de Vilafranca en Sen Christòfol, 10 sous y Thomàs Miralles 1 arrova farina de la farineria y en dinés, dia 17, 3 lliures, que tot fa en albarà:	4		
	911	10	10

[4v]

	L	s	d
plana de atrás:	911	10	10
dia 19 de juliol, li doní 1 arrova oli, val:	1	5	
dia 24 de juliol, doní a son gendre Joseph:	2		
dia 21 de juliol doní als menobres de Vilafranca:	3	12	
dia 31 de juliol, doní al dit Miguel, en la Plasa:	2		
dia 2 de agost se'n dugé de casa, 1 barcella fesols valen:		12	
a Miguel Garcés, per 10 dies pugà pedra en son parell, doní:	5		
dia 20 de agost, doní a son gendre Joseph en bolleta, 1 cafís blat, val:	5		
dit dia, al dit Miguel, 8 barcelles y en Culla 5 barcelles, que són 1 cafís, 1 barcella, val:	5	8	4
dia 21 de agost, doní a dit Miguel per a 1 lliura tabaco:		10	
dia 23 de agost, doní a Carlos Semartí 9 barcelles blad, val:	3	16	
dit dia a Thomàs Semartí 9 barcelles blat, val:	3	16	
dia 27 de agost, li donà tot lo de la neu:	1	6	
dia 1 de setembre a Antoni Munterde, per 8 dies pugar pedra:		4	
dia 1 de setembre, per dos cabasos de blad de la oferta, un stam y 12 sous de la seda de Juan Aragon:	3	7	
dit dia doní a Juan Garsés, per lo ítem del seu quartel:	1		
donà Tomàs Miralles, en Sen Pau, a Miquel:	2		
donà Thomàs Miralles a Fransisco el oficial se n'anà:	1	15	
dia 4 de juliol, Thomàs Miralles donà a Miguel, per a farina y quartel:	2		

donà Thomàs Miralles a Miquel, dia 14 de agost, per a anar a les Useres:	1	10	
doní a Pasqual Marín, per 46 dies treballà en la hermita a 4 sous lo dia:	9	4	
dia 5 de setembre 1729, li doní 1 arrova oli y 1 lliura en dinés, que fa:	2	2	6
prengí en cónter a Juseph Garcés, que Miquel li avia de dar:	2	6	
a Jusep Moliner de Fransés, per un dia pugà pedra:		10	
dia 18 de setembre, en bolleta, li doní:	2		
dia 18 se setembre, li doní blat, 1 cafís, val:	5		
lo dit Miquel se n'a dutes ovelles de la Torre dels Bertrams, valen:	7		
dia 26 de setembre doní a Carlos Semartí 4 barcelles blad, val:	-	-	-
dia 3 de octubre, doní a Christòfol Fabregat, ferrer, per son cónter:	1	13	
dia 4 de octubre, per lo criat Matias, li doní:	1	10	
dia 19 de octubre, li doní 1 arrova de oli, val:	1		
dia 20 de octubre, per la criada de Thomàs Miralles li doní:	1		
a Thomàs, contat en Miquel los gornals té guanats asta el dia 31 de octubre en Sen Christòfol, li ai donat:	6	13	
a Carlos, contat tots gornals asta dit dia, se li pagà:	10	16	
a Francisco:	6		
dia 31, a Miquel, donaren de casa 1 arrova farina:		10	
a Juseph, lo gendre:	1	4	
al fill de Rufo:	7	4	
asta el dia 1 de noembre té 60 arroves de pa, a 8 sous, val:	24		
1042 L 18 s. 8 d.			

[5]

	L.	s.	d.
Pasàrem contes en Miquel Climent, dia 1 de noembre de 1729, y contats tots los ítems antedents, com compresos tots resibos en este asta dit dia, té a cónter de dita obra: mil coranta-tres lliures, dic:	1043		
Yta est: Mossén Juseph Grau Miquel Climente Thomàs Miralles			
	L.	s.	d.
a Jeroni Fabregat, obrer, per 17 dies treballà en Sen Christòfol a cónter de Miquel, a 7 sous per dia, doní:	5	19	
dia 29 de deembre de 1729, doní a Juan Garsés per lo cuartel:	1	6	
dia 20 de jener de 1730, doní al gendre Juseph per a Miquel:	1		
més dit dia, fesols, 1 barcella, valen:		12	
més dit dia, farina, 1 arrova:		10	
més dit dia, oli, 1 arrova:	1	2	

més dit dia, blat, 6 barcelles, val:	3		
més dit dia, per a el dit gendre 1 arrova farina y 10 sous en dinés:	1		
dia 22 de Jener de 1730 pagí a Visent Forés secrista del any 1728, una pensió y manament executori, que tot fa:	2	9	10
dit dia a Jasinto Miralles secrista del any 29, miga pensió:	1	4	
més té pa de les ànimes des de el dia 1 de maig asta el últim de novembre: 52 arroves 26 lliures, que a 6 sous, 10 dinés, val, y tinch pagat a mossén Basilio:	18		9
dia 29 de jener de 1730, doní al gendre Juseph, farina, 2 arroves:	1		
dia 10 de febrer de 1730 li doní blat, 7 barcelles, 2 mesures y 1 arrova farina:	4		
dia 19 de febrer de 1730 al gendre Juseph li doní:	1	5	
dia 20 de dit mes y any, al dit gendre, 1 arrova, farina:		11	
dia 20 de dit mes y any, a son germà Pere:		10	
doní a Juseph Falcó, per una pensió de Sen Blai:		15	
dia 6 de mars de 1730, doní 2 arroves farina, val:	1	2	
dit dia en Sen Christòfol, 22 lliures de pa, val:		7	
dit dia miga arrova oli, val:		10	
dit dia pagí a Balaguer la seda del dotor:		12	
dit dia li doní de casa 1 barcella fesols, val:		12	
dia 4 de abril 1730, doní per lo criat Maties:		10	
Disapte Sant, li doní:	2	10	
dia 11 de abril de 1730, doní a son gendre Juseph:		13	
dit dia, al dit, fesols, 1 barcella, val:		13	
dia 16 de abril, per a anar a Castelló per blat, doní al gendre Juseph:	3	10	
Thomàs Miralles donà al Gendre Juseph:	3		
Thomàs Miralles Disapte Sant li donà:		10	
Thomàs Miralles li donà en la Era Enpedrada:	3		
Thomàs Miralles, lo dia li asentà la pedra, li donà:	3		
1107 L. 13 s. 7 d.			

[5v]

	L	s	d
Plana de atrás:	1107	13	7
Thomàs Miralles pagà a Miquel Garsès 2 arroves farina:	1	8	
dia 1 de maig de 1730, doní al gendre Juseph, oli, 16 lliures:		11	
dia pugàrem a Sen Christòfol, al gendre Juseph:	1		
	1110	12	7

[6v]

	L	s	d
Miquel Soligó té pagat asta el any 27; y del any 28 té donat 1 lliura 12 sous; més donà a este cònter en lo Pati de la Yglésia Dumenge de Passió del any 1732: 3 lliures; més li ai de pendre en cònter lo teixir de dos cordellats fiu dit any 32; més dia 1 de febrer de 1733 me donà 1 lliura, 16 sous; les quals partides, en una comulades fan:	7	12	
més me donà un cordellat en 7 lliures 15 sous, el qual tingé una vara de llargages, que inporta 55 lliures, 2 sous, de les quals ai donat a Thomàs Miralles: 2 lliures 10 sous, per un blad li devia dit Soligó; per lo que li queda bonp-li pendre en cònter:	5	12	
més me donà en un cordellat lo teixir:		12	
més dia 4 de mars de 1734 me donà:	2	5	
y quedà pagat asta el any 1733 inclusive y el any 1738 inclusive pagà el 39			

[11]

GASTOS QUE SE AN FET EN LOS FORNS DE CALS	L	s	d
Primo a Antoni Gellida, per diferens gornals en caregar y conpondre les olles, doní:	6	11	
Item per huit hòmens llogí 6 dies a fer la olla, a 4 sous, 6 dinés:	5	8	
Item a Visent Porcar, per 7 dies treballà en lo forn., a 4 sous, 6 dinés:	1	11	6
Item a Juseph Roig, per 5 dies treballà en lo forn, 4 sous:	1		
Item a Melchor Moliner, per 8 dies treballà en lo forn, 4 sous:	1	12	
Item a Juseph Asnar, per 5 dies, doní, 4 sous:	1		
Item a Thomàs Gascó, per 5 dies, doní, 4 sous:	1		
Item a Roch Tenesa, per 5 dies, doní, 5 sous:	1	5	
Item per 7 cantes vi y 1 barcella anous, doní:	2		
Item en lo tercer forn se gastà en diferens gornals, en pa, vi y diferens coses nesesàries per a dita obra:	15		
Item a Thomàs Semartí, per 2 dies, en neteixar la olla del quart forn:		8	

Item a Carlos Semartí, per 7 dies, en carregar lo quart forn y un dia pugar cals ab son macho:	1	14	
Item a Visent Bort y Adrià Bort, per tres dies fer tronchs:	1	4	
Item a Pasqual Forés, per dos dies en carregar lo forn:		8	
Item a Pasqual Tenesa, per 9 dies en carregar lo forn y arrancar llena a 4 sous lo dia:	1	16	
Item a Thomàs Miralles y son fill, per 51 gornals en carregar, fer gavells y coure el forn, a 4 sous lo gornal:	10	4	
Item a Pasqual Tenesa, per acabar de carregar lo forn y coure:	1	10	
Item a Juseph Vives, per tres dies en coure el forn:		13	
Item a Roch Tenesa, per 12 dies en carregar lo forn y conpondre la olla de ell:	2	8	
Item per lo gasto que es feu, mentres se cogé el forn:	2		
Item a Pasqual Marin, per 14 dies a 4 sous, en neteixar, carregar y coure el forn:	2	16	
Item a Fransisco Muños, per 8 dies a collir llena y coure el forn:	1	12	
Item a Jaume Nadal, fuster, per 4 dies en coure lo forn:		16	
Item a Tomàs Semartí, per 7 dies en carregar lo quart forn:	1	8	
Item dia 18 de Jener 1730 a Juseph Vives de Juan y Blay Orti per tres dies tragé cals del forn a 4 sous lo gornal:	1	4	
	66	8	6

[12]

GASTOS DE FUSTA QUE SERÀ MENESTER EN DITA OBRA	L	s	d
Primo a Juseph Orenge y Antoni Garsia, per serrar 18 taulons y fer deu biges en la serrada, doní:	5	10	
Item per 21 serradís que Miquel Ferrando pasà de Sen Roch a Sen Christòfol, a 1 sou lo serradís:	1	1	
Item a Juseph Fabregat Fuster y Pasqual Marín, per serrar una biga y fer-ne 6 taulons:	1		
Item als Roques de Vilafranca, per 6 dodsenes de taules, a 1 sou, 3 dinés la taula:	4	10	
Item a un de Vilafranca, per 80 taulons per a bastides, a 2 sous cada un:	10		
Item per tallar y conpondre 12 pinpolls, al ferrer de Culla:	1	10	
Item per 2 canters de vi y una cabra que doní als hòmens que anaren a traure els pinpolls del riu de Monlló asta el mas dels Homs:	1	8	
Item a Antoni Garsia y son germà per 96 serradisos y posar-los al mas d'En Badenes, doní:	9	16	4
Item als Roques de Vilafranca per 40 dodsenes taules a 14 sous la dodsena posades en Corbó més Baix, doní:	28		
Item als dids, per 40 pareles serradisos a 6 sous, 6 dinés la parella, posads a dit mas:	13		

Item als dids, per 40 files a 4 sous cada una:	8		
Item als dids, per les dos files larges:		15	
Item als dids, per los 4 caulalls:	1	4	
Item als dits, per posar les files al Riu:		13	
Item als dits, per 6 taulons de 15 pams per a la porta:		18	
Item als dits, per serrar les 40 files:	4		
Item a Miquel Ferrando, Visent Ferrando, Agustí Boix y Isidoro Pasies, per dur les 46 files de la Fos:	20		
Item a Miquel y Visent Ferrando, Agustí Boig y Isidoro Pasies, per pugar 26 files de la Vila al Sant, a 2 sous cada una:	7	12	
Item dia 25 de abril any 1729, pagí als fusters de Vilafranca sis taulons a 4 sous cada un y 18 taules a 1 sou 2 dinés cada una, val:	2	5	
Item dia 15 de maig any 1729, als dits fusters, per 4 dodsenes taules, a 1 sou, 2 dinés la taula, doní:	2	16	
Item dia 28 de maig, als dits, per 8 taules:		9	
Item per 48 polaines:	5		
Item a Visent Ferrando, per un dia pugar en son parell:		10	
Item a Batiste Garsés, per 2 dodsenes taules, a 1 sou, 4 dinés la taula pagí:	1	12	
	131	9	8

[12v]

plana de atrás:	131	9	8
a Juseph Balager, per 10 taules pagí, a 1 sou, 4 dinés:		13	4
als Roques de Vilafranca, per sedse dodsenes y miga de taules per a taular la cuberta, a 15 sous la dodsena:	12	1	6
als dits per dos dodsenes taules soleres a 18 sous la dodsena:	12	7	6
als dits per dos dodsenes soleres, a 18 sous la dodsena:	1	16	
per 100 balustres al fuster de Castellfort per a els balcons y cor, a 1 sou cada un:	5		
per dos taulons de setse pams per a el vistuari de la secrístia y huit polaines per a dit vestuari y balcons:	1	4	
pagí a Juseph Ballager per 30 taules per a portes y banchs, a 1 sou, 4 dinés la taula:	2		
més al dit, pagí 8 polaines per a les portes de les sacristies:		16	
més pagí a Juseph Beltran, per 8 taules, 1 lliura, 4 sous:		10	8
més pagí, per 80 balustres per a la escala y cor:	4	4	
	160	1	2
més a Juseph Balager, per 8 polaines per a traveseres a les portes de les secrísties, a 2 sous la polaina:		16	

[13]

GASTOS DE FERRO Y CLAUS NESESARIS PER A DITA OBRA	L.	s.	d.
Primo per dos mil claus de ad 1 diner, doní, a 5 sous lo cent:	5		
Item per 2 arroves 4 lliures ferro pagí:	2	15	6
Item per mil claus dinals de Fira de Uldecona, doní:	2	8	
Item a Christòfol Fabregat, ferrer, per claus per a clavar les files de la cuberta, dos tinelles, vara per a el floró y dos barretes per a les pedres de llum del crusero:	3	14	
Item per 4 arroves 27 lliures, a 1 lliura 3 sous 3 dinés pagí:	5	10	7
Item a Christòfol Fabregat per fer los gollos de la porta:	3		
Item al dit, per fer una balda per a la porta, claus per a el pañ, dos argolletes y punchó, tot per a la porta:		13	
Item dia 23 de noembre 1729, per a fer les vares de la finestra del cor prengí 32 lliures de ferro, 8 dinés la lliura:	1	1	4
Item a Joseph Guitarte, per uns claus li manà Thomàs per a les frontises de la porta:		6	
Item a Christòfol Fabregat, ferrer, per fer les vares de la finestra del cor:	1		
Item a Basilio Vives per dosentes punches per a guarnir y tres aichetes per a les algerres y font:		17	
Item al ferrer de Culla per tres claus per a les llènties y 40 claus de diner per a els banchs y tribunes:		7	
Item a Christòfol Vives, per diferens fontises, pañs y claus:	5	4	
	31	16	5
a Culla pagí per tres frontises grans per la portella de la porta:	1		

[14]

GASTOS DE PUGAR CALS, ARENA, LLOSES PER A CORNISES Y ARCHS, TRAURE CALS DEL FORN, ARRANCAR LLOSES A TOTA GENT	L.	s.	d.
Primo a Joseph Moliner, per 12 dies pugar cals ab son burro a 6 sous cada dia:	3	12	
Item a Visent Capito y Cosme Forés, per 4 dies trageren cals a 4 sous lo gornal:	1	11	
Item a Cosme Forés, per 4 dies y mig tragé cals del forn a 6 sous 6 dinés cada dia:		15	9
Item a Visent Monfort, per pugar arena y cals ab son macho 20 dies a 6 sous cada dia:	6		
Item a Jasinto Artola y Fransisco Muños, per traure 1 dia cals del forn, a 5 sous cada un:		10	
Item a Antoni Munterde, per pugar un dia cals ab son parell:		8	
Item a Remísio Vallés, per pugar 1 dia cals en dos burros:		6	
Item per mig cànter de vi, que dia 27 de juliol del any 1727 gastí en la gent pugava cals:		2	8

Item a Miquel Ferrando, per pugar dos dies lloses en tres machos per als archs de les capelles:	1	10	
Item a Miquel Leche per pugar 1 dia arena en son burro y dixer-lo iii dies per a dit efecte:		14	
Item a Basilio Vinaixa, per agudar un dia a pugar lloses:		4	
Item per fer un albardo al burro:		12	
Item a Pasqual Marín per mig dia agudar a pugar lloses:		2	
Item a Grabiél Porcar, per un dia agudar a pugar lloses:		5	
Item a Visent Ferrando, per dos dies en dos machos pugar lloses per a la cornisa:	1	2	
Item a Miquel Ferrando, per dos dies en tres machos pugar lloses per a la cornisa:	1	14	
Item a Antoni Munterde, per 1 dia pugar lloses per a la corniseta del rebanch:		10	
Item a Juan Vives 1 dia aguda a pugar lloses:		4	6
Item a Thomàs Semartí, per arrancar 4 dies lloses doní:	1		
Item per un burro conprí el any 17 de Juan Ferrando per a conduir materials y sols vixqué un any pagí:	8		
Item per un burro conprí el any 28 per a conduir materials:	6		
Item a Pasqual Marín per nou dies traure cals del forn y dur lloses:	1	16	
Item a Isidro Monfort, per pugar cals del forn, quatre dies, ab son parell:	2		
Item a Antoni Munterde, per pugar quatre dies lloses per a els peus dels archs ab son parell:	2		
Item a Pasqual Marín, per agudar quatre dies a pugar les dites lloses:		16	
Item per ii basies:		5	
	42	0	9

[14v]

	L	s.	d
	42		9
Item a Christòfol Beltran, per 4 dies traure cals del forn, a 4 sous el gornal:		16	
Item a Thomàs Semartí, per dos dies arrancar lloses:		8	
Item a Carlos Semartí, per 6 dies arrancar lloses:	1	4	
Item a Antoni Munterde, per diferens gornals en pugar aguillons, pedra, lleña per a els forns, fusta y altres materials per a dita obra:	5		
Item a Juseph Moliner de Fransés, per lo mateix:	3		
Item a Miquel Garsés, per pugar un dia regolles ab son parell:		10	

Item a Antoni Munterde, per pugar tres dies aguillons, un dia morter, un dia arena, dos dies lloses per a els pans dels archs, un dia arreplegar blad de Culla ab son parell:	4		
Item a Pasqual Tenesa, a Blay Ortí y un fill de Rufo, per un dia terraplenar en los parells, pagí:		11	6
Item a Antoni Munterde y Joseph Moliner de Francés, per un dia terraplenar en los parells pagí:		16	
Item per fer conduir 8 cafissos, 6 barcelles de algebs per a fer les bòvedes pagí:	3	3	
Item per les pedres de llum per a les dos finestres, pagí:	8	12	
Item per dos canuts de vidre per a la corda de la campana:		11	
Item a Juan Branchat, per collir dos dies arena:		6	
Item a Antoni Munterde y Joseph Moliner de Francés, per dos dies pugar cals y arena ab sos parells:	1	12	
Item a Thomàs Gascó, Grabiell Porcar y Juan forés per quatre dies arrancar pedra per la calçada a 4 sous, 6 dinés:	2	14	
Item a Juan Branchat per pugar cals y arena per a la calçada en un macho:		18	
Item a Thomàs Gascó, Grabiell Porcar, per pugar pedra y lloses per a la calçada en un vagage cada un onse dies y mig, a 6 sous 6 dinés per cada u, cada dia:	7	9	6
Item a Visent Ferrando, per pugar les lloses del presbiteri en tres Machos y dos hòmens:	1	4	
Item a Geroni Fabregat, per arrancar un dia lloses y dos dies picar-les per a el presbiteri, a 6 sous:		18	
Item a Geroni Fabregat, Carlos y Thomàs Semartí, per fer la calçada:	10		
Item pagí per dos algerres:	3	16	6
	99	10	3

Item a Thomàs Semartí, per 9 dies en arrancar lloses per a el presbiteri, picar-les, asentar-les, a 6 sous:	2	14	
Item a Carlos Semartí, per lo mateix, 9 dies, a 6 sous:	2	14	
Item a Carlos, per 3 dies dichà lo macho per a pugar arena:		12	
Item a Juan Branchat, per 6 dies ab lo macho pugar cals, a 6 sous:	1	16	
Item a Juan Branchat, per dos dies pugar regola ab lo macho, a 6 sous:		12	
Item a Juan Branchat, per tres dies pugar arena y cals ab lo macho, a 6 sous:		18	

Item a Juan Branchat, per 14 dies treballà en dar menobra y quatre dies en lo macho pugar cal:	2	7	
	111	3	3

[16]

GASTOS DE LA TEULERIA	L	s	d
Primo pagí a un biscai per 4 mil y sent atoves, a 10 lliures lo miller:	41		
Item al dit, per 3 mil aguillons, a 6 lliures, 10 sous lo miller:	19	10	
Item al teuler de Culla per fer una fornada, donan-li los materials:	45		
Item a Antoni Munterde, per dur 1 dia terra per a dita fornada:		10	
Item a Juan Vives, per agudar 1 dia a dur terra a la teuleria:		4	6
Item a Pasqual Marín per dur terra a la teuleria diferens dies:	1	2	4
Item a Pasqual Marín per un dia dur terra a la teuleria:		4	
Item a Thomàs Miralles, peraire, y son fill, per 20 gornals a fer gavells, a 4 sous 6 dinés lo gornal, pagí:	4	10	
Item al fill de dit Miralles per tres dies y mig en coure el forn:	1		
Item a Antoni Munterde, per mig dia dur terra al forn en son parell:		5	
Item al teuler de Culla donà Thomàs Miralles 2 lliures cansalada a 5 sous 6 dinés, val:	-		
Item al dit dia 5 de setembre doní:	-		
Item al dit donà Thomàs Miralles 2 arroves farina, val:	-		
Item al dit per cónter del dotor:	-		
Item a Antoni Munterde y Juseph Moliner de Fransés, per pugar un dia aguillons en sos parells per a acabar lo crusero:	-		
Item doní al dit teuler dia 12 de setembre:	-		
Item dia 22 de noembre li doní a la dona:	-		
Item dia 1 de deembre doní a la muller:	-		
Item dia 8 de jener pasà contes en mon germà y li donà:	-		
Item dia 3 de febrer 1730 li doní en la Plasa:	-		
Item dia 19 de febrer 1730 a la dona li doní:	-		
Item dia 21 de mars 1730 li doní a la dona:	-		
dia 24 de abril de 1730 pasí contes en lo teixero y de 3500 agilons, sis mil regoles y 600 atoves, asta dit dia li restí a deure: doní:	-		
doní: pagat. a la dona:	-		
Item a Antoni Munterde y Juseph Moliner per pugar un dia aguillons:	1		
Item pagí al teuler de Culla per 3500 aguillons a 7 lliures	24	10	
Item al dit, per 6000 regoles, a 3 lliures, 10 sous:	21		
Item al dit, per 600 atoves, a 1 lliura, lo sent:	6		

Item pagí al teixero per 4 mil quadrons per a paimentar y dos mil dels mal cuits y 4 mil regoles de les mal cuites per a scala y bòvedes:	38		
	204		10

[17]

GASTOS DE ALGEBES	L.	s.	d.
Primo pagí per 18 cafisos algebs, a 5 sous lo cafís:	4	10	
Item dia 19 de abril 1729 pagí per 17 cafissos algebs, a 5 sous lo cafís:	4	5	
Item dia 22 de maig 1729, per 22 cafissos 3 barcelles algebs, a 5 sous lo cafís:	5	11	3
Item dia 6 de juny 1729, per 6 cafissos, 10 barcelles, a 5 sous lo cafís:	1	14	2
Item per tres cafisos de alabastre compra y ports pagí:	9		
Item dia 26 de juny 1729, per 18 cafisos, 11 barcelles, doní:	4	14	7
Item dia 27 de deembre 1729, per 30 cafissos, 6 barcelles, doní:	7	12	6
Item dia 4 de febrer de 1730, al teixero per picar un dia granses:		5	
Item dia 11 de mars de 1730, al dit teixero per picar granses:		5	
Item dia 12 de mars, per tres cafisos alabastre, compra y ports:	9		
Item dia 18 de mars, per 37 cafisos pagí:	9	5	
Item pagí a Thomàs Tenesa per dur 5 cafissos, 10 barcelles a 8 sous lo cafís:	2	6	8
Item pagí al dit per 2 cafissos 6 barcelles, a 8 sous:	1		
Item pagí a Isidro Monfort lo port de 6 cafissos, a 7 sous:	2	2	
Item pagí a Isidro Monfort per lo port de 13 cafissos, a 7 sous:	4	11	
Item pagí dia 17 de maig, per 49 cafissos 6 barcelles algebs:	12	2	6
Item pagí dia 28 de maig per 26 cafissos:	6	10	
Item pagí dia 4 de juny, per 6 cafissos de algebs:	1	10	
Item pagí tercer camí per 3 cafissos alabastre, compra y ports:	9		
Item pagí per 16 cafissos de algebs dia 15 de juliol:	4		
Item pagí a Isidro Monfort per lo port de 20 cafissos, 6 barcelles de algebs, a 7 sous lo cafís:	7	3	6
Item pagí per un cafís de alabastre, dia 2 de agost y un propi que se envià de Morella a fer-lo fer:	3	12	
Item pagí a Vicent Beltran per 1 cafís alabastre:	3		
Item pagí per 12 cafissos algebs:	3		
	116	5	2
pagí per 2 cafissos de algebs que aviem anprat a Jeroni Branchat, port y compra:	1	6	

[18]

GASTOS DE FUSTERS	L	s	d
a Juseph Balager, per 29 dies en fer les portes del carrer y finestres, a 4 sous per cada dia:	5	16	
a Juseph Fabregat, menor, per 20 dies al mateix:	4		
a Jaume Nadal, per 25 dies al mateix:	5		
per lo gasto de boca en los sobredits dies an treballat:	7	10	
a Juseph Balager per iii dies en fer los balcons, a 4 sous:	1	4	
a Juseph Fabregat, per lo mateix y 5 dies en los calixos:	2	4	
a Jaume Nadal, per lo mateix:	1	4	
per lo gasto de boca del sis dies:	2		
a Juseph Balager per 24 dies en fer los banchs, asentar lo retaule y asentar scala y cor, a 4 sous:	4	16	
a Juseph Balager, per 20 dies en fer la porta de la secrisia, asentar la scala del quarto, fer manperlans per a la scala, fen-se ell lo gasto, a 7 sous:	7		
a Jaume Nadal, per 21 dia en solerar lo cor, tribunes, fer banchs y demés esensial, a 4 sous:	4	4	
per lo gasto de boca dels dits dies als fusters:	6		
	50	18	

[19]

De orde dels Climents, se ha gastat lo segent, per quant se determinaren que se agudàs al obrer per a acabar la obra.	L	s	d
segon semana de quaresma del any 30, sinc obrés ajudaren a la fàbrica per lo gasto que es féu a tots, y fonch:	7	5	
tercer semana de quaresma de dit any, treballaren 5 obrés fen-se ells lo gasto, a 6 sous, 6 dinés:	9		
quarta semana, Thomàs Semartí agudà, a 6 sous 6 dinés:	1	16	
segon semana de maig de dit any, treballaren 5 obrés ab sos menobrés, a 4 sous, fen-los lo gasto, el que inportà:	8	7	6
y els gornals:	7	1	
primera semana de agost, dits obrés y menobrés, sols lo gornal perquè un devot los féu lo gasto:	6	4	
última semana, de paimentar, llesobosar los pañs de fora, pugar aigua y dar menobra ab lo gasto:	13	19	
al pintor per pintar lo cor, tribunes y per los materials, pagí:	5		
al obrer, lo dia se concluí la obra, li doní per a refrescar:	3		
	61	12	6

DOCUMENT [CM]
[COMPTES DEL MOLÍ]
LIBRO DE CUENTA Y RAZÓN DE LA ADMINISTRACIÓN DE
SAN CRISTÓVAL DE LA VILLA DE BENASSAL
(1766-1772)
ARXIU PARROQUIAL DE BENASSAL
secció 2, nº 10

[1766]

[31] Cónter donat per mossén Manuel Vilalta, còndic del any 1766 en 67 de la renta del molí, sent arrendador Christòfol Bertran de Pere, per preu de 7 cafissos, 8 barcelles, dels quals se'n llevaren 8 barcelles per lo frau se li seguí de no pasar el riu, per estar derruïda la aséquia, y sols pagà 7 cafissos dels quals entregà Luis Monterde 1 cafís de la almoyna de Na Gomara y pagà 5 cafissos, 4 barcelles, los que se veneren a raó de 9 lliures per cafís, que valen 48 lliures, de les quals se pagaren 1 lliura, 13 sous de gastos de remendos y ferros del molí, y de la resta, que són 46 lliures, 7 sous, se celebraren en lo racional de mossén Joseph Climent de 66 en 67, les 60 dobles pontificals y orgue, que valen 12 lliures; y 174 misses resades, a for de 4 sous per cada una, que valen 34 lliures, 16 sous, y los que falten se'ls recobrarà mossén Joseph Climent quant pague Christòfol Bertran les 8 barcelles de blat que falta a donar del precent any, de les quals, en lo racional següent de 67 en 68 se'n farà càrrech lo còndich de este any.

[31v] En 31 de abril de 1767 se arrendaren les terres y molí a Casimiro Porcar, fuster, y comensà en el primer de maig de 1767.

En 24 de abril de 1768, en escriptura rebuda per Casimiro Miralles, notari, se rebé el acte, finasà son pare Vicent Porcar, per preu de 7 cafissos, 7 barcelles en cada un any, per terme de 8 anys, asò és: 6 forsats y 2 de respit, a contento de les parts, y se féu tot en los capítols següens:

1 *Primo*. que en el últim any de este arrendament ayga de dexar lliures les terres en el dia 25 de març, a estil de llaurador.

2° que ayga de mantindre totes les alages com se li entreguen y si per sa culpa rebera dañy lo cup, moles o séquia, o aga de fer bo a ses costes.

3 que aga de cultivar las tierras a uso de buen labrador y no pueda restoblar más que la costera junt a la balsa y molino, y el bancal del Peyrón.

4 que aga de dexar la balsa y azequia limpia al fin de este arriendamiento y el hort desocupat com les demás terres.

5 que per lo mes de setembre aga de netegar la basa y aséquia tots los anys, y si no o fa, o podrà manar fer lo còndic del clero a ses costes.

6 que tinga obligació de tornar totes les solcides de aséquia y terres a ses costes, sinó que el cost de elles pasará de deu reals, y si fora asta 6 lliures, aga de pagar per mitat el arrendador, si de 6 lliures en amunt, aga de ser tot lo cost del clero.

7 que no puga tallar ningun albre sense llicència del clero, antes sí mantindre los que y a.

8 que aga de plantar en cada un any 6 noguers, 12 pomeres o pereres en los màrgens de aséquia, basa y bancals.

9 que deva limpiar la rebalsa antiga que està antes de la balsa grande.

[32] 10 que aga de pagar lo salari de la present escriptura con el papel sellado de ella según se conviniere con el escrivano.

11 que aga de dar fiança abonada per lo Reverent Clero.

12 que en cas de solcir-se la montanya del Rivet, que està dins lo mas de la Torre Monfort y no puga pasar el aygua al molino, a molt cost que este siga de cónter del arrendador, per mitat asta 10 lliures y de estas arriba de cuenta del Reverendo Clero, y no puga pretendre rebayxa dels arrendaments nunca.

13 que si por algún caso, pensado o no, de piedra, agua etc., desmerecieren las tierras, no pueda pedir rebaxa del ariendo.

[1767]

Cónter donat per mossén Joseph Vives, cínclíc del any 1767 en 68 de la renta del molí, sent arrendador Christòfol Bertran, en preu de 7 cafissos, 8 barcelles, dels quals se'n llevaren 4 cafís, 4 mesures se pagà a Luís Monterde per la almoyna. Resten 6 cafissos, 7 barcelles, 4 mesures, dels quals se'n veneren 6 cafissos, i barcella, 4 mesures, a raó de 7 lliures, valen 42 lliures, 16 sous, 6 dinés, de estes se pagaren 15 sous, valor de un martell per a el molí. de les restants 42 lliures, 1 sou, 6 dinés es celebraren les 6 dobles pontificals en orgue y misses resades en lo racional de mossén Thomàs Vilagrasa de dit any. Les 6 barcelles, restà a pagar Christòfol Bertran, se cobraren en lo any 1768 y se digueren misses resades en lo racional del doctor Thomàs Monfort de 68 en 69.

[1768]

Cónter donat per mossén Hermandro Benages, cínclíc del any 1768 en 69 de la renta del molí, sent arrendador Casimiro Porcar, fuster, en preu de 7 cafissos 7 barcelles, dels quals se'n pagaren 1 cafís, 4 mesures a Luís Monterde, administrador de la almoyna de na Gomara. De los restants 6 cafissos, 6 barcelles, 4 mesures, se vené a diferents preus; se traguieren 40 lliures, 6 sous, de tot. Se pagaren les 12 lliures de les 6 dobles cantades, y la limosna de 141 misses resades, a for de 4 sous, importen: 28 lliures, 6 sous: 40 lliures, 6 sous.

[1769]

[33v] Cónter donat per mossén Thomàs Vilagrasa, cínclíc del any 1769 en 70 de la renta del molí, sent arrendador Casimiro Porcar, en preu de 7 cafissos 7 barcelles, de les quals se'n pagaren 1 cafís, 4 mesures als administradors de la fàbrica de esta Yglécia, segons decret de su Illustríssima, que féu aplicació a dita fàbrica de la almoyna de Na Gomara. Los restants 6 cafissos 6 barcelles 4 mesures, se veneren a raó de 7 lliures 10 sous, se trageren 49 lliures. Se pagaren les 12 lliures de les 60 dobles cantades y de lo restant se celebraren 185 misses resades per lo Reverent Clero a for de 4 sous, que importen 37 lliures: 49 lliures.

[1770]

Cónter donat per mossén Christòfol Monterde, cínclíc del any 1770 en 71 de tota la renta del molí, sent arrendador Casimiro Porcar, en preu de 7 cafissos, 7

barcelles, de les quals se pagaren als administradors de la fàbrica de esta yglécia 1 cafís, 2 mesures, segons decret de sa Il·lustríssima y del restant se pagà 16 lliures 5 sous en diner, preu de 2 cafissos 3 barcelles 6 mesures, 3 q.; a 7 lliures, 5 sous; y se pagaren les 6 dobles pontificals en orgue, 12 lliures, y se celebraren 23 misses resades.

[1772]

En lo racional de mossén Joaquin Miralles de 72 en 73 celebraren 123 misses resades del resago de del any 70 en 71, entregó el molinero a cuenta de sus atrasos, más las 6 doblas pontificales con órgano que cobró y pagó mosen Carlos Vives y Sales, restando deste lo demás que en su año debía cobrar.

[1771]

Mosen Joaquin Miralles, cínico del 1771 en 72 cobró los 7 cahices 7 barcillas pagó las 12 medidas de las 6 doblas y el censo de la almosna de la fábrica y lo restante missas rezadas.

[1772]

Mosen Carlos Vives y Sales, cínico de 1772 en 73 lo mismo que mosen Miralles de cobrantas y pagos.

[67] RENTA DEL BENIFET DE MOSSÉN ALFONSO FABREGAT Y DELS QUE CORRESPONEN

	L	s.	d.
Primo la meua casa y ort y ara la viuda de Visent Pelliser, en maig:		40	
la vila de Portell, en 14 de agost:		100	
Miquel Soligó, en 24 de maig:		53	6
Fransisco Trilles de Vilafamés, en 18 de mars		45	
Carlos Semartí, en 25 de deembre		13	
Mossén Joseph Beltran, en 10 de juliol:		60	
	3	3	6

ESTABLIMENTS I ORDINACIONS DEL LLOC DE LA TORRE D'EN BESORA

DOCUMENT [EstT]

1738

(1740, 1743, 1760, 1770)

ARXIU MUNICIPAL DE LA TORRE D'EN BESORA

[16] Stabliments y ordinacions del lloch de la Torre d'en Besora novament reconeguts, recopilats y en alguna manera aumentats per Agustí Sentelles, alcalde; Pere Vidal, Jusep Miralles, regidors y Vicent Colomer, procurador general de dit lloch y de mi, escrivà per a dit efecte en lo present any 1738, nomenat per dits alcalde, regidors y procurador general.

Omnia in pondere, et mensura fecit Dominus

Oir.....	Paciencia
Responder....	..Providencia
Los jueces devent:	con
Juzgar.....	Justícia
Executar.....	.Misericordia

Qui timet Deum faciet bona
El que teme a Dios obrará bien.

Con regla, peso y medida pas
* saremos nuestra vida. *

Dificillimum est homines amplissima fortuna dilatos
legibus continere

Es cosa ardua y dificultosa el contener a los ricos
* dentro los límites de les leyes. *

[17] *Anno a natiuitate Domini millessimo septingentessimo trigessimo octauo die ultima mensis Augusti* estant en la sala del consell de este lloch de la Torre d'en Besora Augustí Sentelles, alcalde, Pere Vidal, Jusep Miralles, regidors y Vicent Colomer, procurador general de dit lloch, y venint a la líquida, clara, distincta y breu recopilació y reformació dels Establiments, y Ordinacions del present lloch, los quals axí per ser antichs, com encara per estar tan maltractats no es poden llegir, y també per aver-i molts prolixos, y altres duplicats; lo que per experiència se a mostrat ser en notable perguí del bé comú, perquè avén-hi semegant maltractació y prolixidad se retarda la breu concixensa y juhí de aquels lo que convé molt reparar; per ço, ab madur consell y plena deliberació mediant la divina gràcia y unànimes y conformes, los sobredits alcalde, regidors y procurador general, venint a la recopilació y reformació de dits Establiments, mirant y atenent al bé comú, statuïrent y ordenaren en la forma sigüent:

[18] 1

TARIFA DE LA CORT

En dit dia 31 de agost de 1738 los sobredits Augustí Sentelles, alcalde, Pere Vidal, Jusep Miralles, regidors; y Vicent Colomer, procurador general; estant en la sala del Consell de este present lloch de la Torre d'en Besora, de sa plena siència y deliberació, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren per a tarifa de la Cort lo sigüent:

	sou	din.
<i>Primo</i> que lo alcalde o ministre, per fer un manament en la vila tinga	4	
Per fer un manament en les masades	1	6
Lo escrivà per escriure lo manament		4
Presa de béns		
en la vila:		
el alcalde	1	
lo ministre		8
lo escrivà	1	6
si en les masades:		
al alcalde	2	
lo ministre	1	6
el escrivà	3	
Acte en blanch:		
el escrivà	1	
Acte de caplleuta		
el escrivà	2	
Embargos:		
en la vila:		
el alcalde	4	
en les masades	1	6
el escrivà de continuar-los	1	
lo que tindrà los béns		8

Cruaments		
de la Rambla enllà y dellà del camí de erbage que passa de la cova d'en Vilamañes als Vilars y en los masets d'en Llesera y ara de Yvañes:		
el alcalde	2	
el escrivà, de cada possessió	1	
lo ministre	1	
y de cada creu que li manaran posar...	4	
en lo restant del terme:		
el escrivà, el alcalde, lo mateix lo ministre		6
[18v] Preades		
de la Rambla enllà, y dellà del camí de erbage de la Cova d'en Vilamañes hasta el Pla d'en Nomdedéu y terres dels Masets,		
cada preador tindrà per son salari	2	
y de cada heretad que prearan, excluïda la primera, les que faran dels dits terminis ensà tindran	2	
y de mudada		
del regresos		
el alcalde, per cada hu que condenarà en preades		
el alcalde o ministre per citar per preades.		
el escrivà per continuar la citació.....		
el alcalde per admetre clams o penes..	1	
el escrivà per asentar-los.....	1	
Per la còpia de les lletres que vénen de fora si és manament		
1ª o segona de venda	3	
Si qualsevol altra lletra també	3	
Per traure manament simple	1	
Manament executiu	3	
Oferta	3	
Cruament	4	
Primera y segona de venda	3	
Remetre preus	4	
Comisió	4	
Citatòria	4	

[19] 2

RÚBRICA DELS OFICIALS Y SALARI

A 31 de agost de 1738, los sobredits alcalde, regidors y procurador general, en la sala de la Junta del lloch de la Torre d'en Besora, unànimes y conformes de sa certa sciència y plena deliberació, statuïren y ordenaren que, de vuy en avan, los alcalde, regidors y procurador general que són y per temps seran, tinguen obligació de tindre junta alomenos dos vegades cada mes, per a tractar de les dependències de la Vila. Y en qualquier altra ocasió que haja dependència que tractar, tenint qualquiera dels quatre oficials acció per a fer tindre junta. Y si algú de ells ho

repugnàs, tinga de pena per cada vegada 5 sous. Y si estant en junta se'n anirà, tinga de pena, per cada vegada 4 sous, repartidora: lo ters al señor y les dos parts al plat de san Bertomeu.

Statuïren també, que lo síndic y procurador general tinga vot en la junta. Que el alcalde aja de votar en primer lloch; el regidor major, en segon; el menor, en tercer; y en quart, lo procurador general. Y que en cas de igualtat de vots, tinga el alcalde segon vot per a discedir a sa voluntat.

Y atenent també a que els oficials perden molts dies de sa casa per assistir a les dependències de la vila, statuïren que el alcalde tinga de salari, cada any 2 lliures; el jurat major, 3 lliures; y el menor, 1 lliura.

Statuïren també que en cas de ser fora algun dels quatre dits oficials, o que estant en lo terme, y avisat no acudirà al consell, puguen entonces los tres tindre junta y determinar lo que els serà ben vist.

Statuïren també que si estan los quatre oficials en lo terme, los tres vulgueren tindre junta, sinse ser avisats los quatre, cometran de pena cada hu de ells 5 sous per vegada; repartidors: lo ters al señor y lo restant al que no serà avisat per a la junta.

[20] 3

RÚBRICA DE LA CORT

En dit dia 31 de agost de 1738, los dits alcalde y procurador general, congregats en la sala de la junta, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren que el alcalde de dit lloch de la Torre d'en Besora tinga obligació de tindre cort o juhí un dia cada semana, que serà lo dijous si no és feriat, y sen feriat, serà lo primer dia no feriat; de les set hores del matí hasta les deu hores, respecte dels vehins de dit lloch; y en respecte dels estrangers en vehins, qualsevol dia no feriat que haja escrivà, per a que no es retarde la coneixensa de les causes se tractaran. Y en cas de venir alguna qüestió entre llitigans, de palaura o per escrit, el alcalde no pot ab madur consell deteminar y provehir; puga en tal cas manar al actor que bestraga per a portar consell del assessor per a provehir. Y si dit actor no vol bestraur, lo dit alcalde no tinga obligació de oir-los en juhí.

Y ayxí mateix statuïren y ordenaren que el alcalde puga citar a cort, feriat o no feriat. Y que el que estara citat a cort per clams o penes y esmenes y no compareixquera, quede condenat, avén estat citat personalment una vegada, y si és per deutes ha de estar citat dos vegades.

Item statuïren que el alcalde tinga obligació de avisar als demás oficials quan se haja de tindre junta; y fer nomenaments als vehins sempre que siga menester no havent ministre per a fer-o, exceptant en treballades de villa, que entonces tocarà al majordom el manar-ho.

Item statuïren que el alcalde absent, el scrivà puga rebre condemnacions, obligacions y cancellacions d'elles, ab dos testimonis; y que después, ab relació seua, les allargue y reguistre el notari. Y que sien de tanta consideració y se els done fee com en sa pre[sència].

[20v] *Item* statuïren y ordenaren que el alcalde, en matèria de preades y danis, tinga acció y facultad de repartir-les entre los que seran condenats en ells, a

son arbitri, segons la notícia que tindrà, de qui ha fet més a meñis dañy, per quant sosoix moltes vegades pagar el dañy qui no el ha fet.

[21] 4

**RÚBRICA DE DAÑY EN HERETATS PER PERSONES Y ANIMALS
Y DE MOLLONAR TANCADERES**

Item ipsa die et anno, los mateixos alcalde, regidors y procurador general, en la mateixa sala de la junta, statuïren y ordenaren, unànimes i conformes, per a que cada qual vixga en lo que és seu; que de vuy en avant ninguna persona siga gosada de furtar ni fer ningun gènere de dañy, personalment ni en sos animals, en vergés, horts, viñes, tancades o en qualquier heretad de altre, contra la voluntad del dueño, en verdures, fruyta, fruits, lleña, herba, malea, parets, bardises, abres, parres o en qualsevol altra cosa, per ningun motiu ni pretexte. Y qui farà o contravindrà a lo sobredit, si és persona que personalment fa el dañy, cometa de pena per cada vegada que serà vista o atrobada, de dia 20 sous y de nit 40 sous; y si el dañy es fa en animals, cometa de pena el dueño de ells: si és animal gros, 1 sou 6; si bacons, 1 sou per cap; si bestiar, 2 dinés per cap hasta 20 y de allí en avan, 10 sous y si es reputarà per ramat; si en gosos, en viñes, parrals o sembrats, 1 sou; y si el amo dels sobredits animals los hi posa o guarda en los sobredits sitis, además de la pena sobredita que comet, per cada vegada que farà dañy en los animals, cometa de pena per cada vegada 10 sous; y totes les sobredites penes fen lo dañy de nit seran dobles, entenent per de nit des de que el sol deixa de pegar al cap de Espareguera hasta que pega de matí al cap de la Cerra d'en Ynsa.

També determinaren y ordenaren que qualquier dueño de sembrats pugua dins de ells matar les gallines que en ells entraran, ab obligació de restituir-les mortes al dueño; y en cas de no voler-les, pugua entonces mengar-se-les el dueño del sembrat donant 1 sou per cap al dueño de les gallines.

[21v] Y atenent també a que es fa gran perjuhí en fer sendes y camins per heretats y sitis de altre, statuïren y ordenaren que ninguna persona siga gosada de pasar per terres de altri sense llicència del dueño, en pena de 5 sous per cada vegada que serà vist o atrobat pasar. Y que per a imposar estes y les demás retro escrites penes als malfactors dits, serà bastan que el dueño o qualquier persona de excusa fasa relació, ab juramen, aver entrat o vist en mal for a tals persones o sos animals. Y que paguen també además la esmena. Y que les sobredites penes siguen repartidores en esta forma: lo ters al señor y les dos parts al que estarà damnificat.

Y per a que los pastors sàpien lo que es deu guardar, y per a que es conserve la memòria de les fites, statuïren y ordenaren que lo que toca en matèria de tancades, ningun dueño de elles pugua alcansar pena ni esmena alguna en rama y herba, si no les mollona cada any quan eixirà alcalde nou, posant un ram vert en lo molló y una pedra damunt.

Y declararen y statuïren que la fruita o fruits que dels abres de les heretats cauran fora, los que per son natural, vent o aygües se cauran, siguen del primer que els podrà haver; però si el amo o altre de llicència de ell los ha fet caure, seran del dueño dels abres mentres que el dueño estava en la solada o altre de sa llicència; y entonces, qui els tocarà cometrà la mateixa pena que si els furtàs de dins la heretad;

però si qui els ha fet caure deixa la solada de dits fruits, seran de qui primer los podrà haver.

[22] 5

RÚBRICA DE FER PREAR, CITAR A CORT Y REGRÉS

A 7 del mes de setembre de dit any 1738, los mateixos alcalde, regidors y procurador general, en la mateixa del consell, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren que qualsevol persona que estarà damnificada en ses heretats, tancades y demás sitis, que no puga fer asentar la pena ni cobrar esmena, si dins quinze dies después que sabrà que està dañada, no ho fa prear, y dins atres quinze dies, sitar al damnificant. Y per quant y a alguns que fuguen la cara del alcalde per a que no siguén sitats, en este y semegans casos, volen que el alcalde puga pendre atres quinze dies; y acabats estos, atres quinze, hasta que el puga citar. Asò entés, vehins entre vehins; que vehins en forastés, sen damnificat lo vehí en qualsevol dañy, tindrà de temps un any y dia per a prear, sitar y asentar-li la pena. Y este mateix temps y termini tindran los vehins en vehins, respecte de dañys en forment y sivades, que serà un any y dia. Y al que demanarà regrés, se li señala de temps deu dies; tenint facultad el alcalde de perllargar dit termini quant coneixerà ser convenient.

Item statuïren y ordenaren que el fer prear, citar y asentar penes per dañys fets en lo Comú, se han de guardar y observar los mateixos dies y la mateixa forma amunt dita en los dañis en les heretats.

[23] 6

RÚBRICA DEL MAJORDOM

A 8 de setembre de dit any 1738, los sobredits alcalde y procurador general, en la sala de la junta, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren que de vuy en avan, el regidor menor servisca y tinga el empleo de majordom, cuydant en tota rectitud de totes coses tocans a pesos, mesures y vares.

Que tinga també obligació de cuydar de aygües, netedad dels carrés, averiguar qüestions entre hereters; y en cas de no ser home perit y entés per a dixedir-les, tinga acció de fer ajuramentar dos hòmens per a que ab son jurament, diguen lo que serà de raó y més ben vist; essent pagats de son treball; y quant vaja el majordom, siga pagat també del hereter que no tindrà raó; y en cas de aver motiu y fonament en ambes parts, seran los gastos iguals; y han de ser pagats com los preadors. Y lo que determinarà el majordom en les sobredites coses no es puga apelar, sinó que es passe per lo que ell determinarà.

Tinga també obligació de fer apañar y compondre los carés de la vila y camins del terme, en especial los de ferradura, sempre que siga menester, per ser cosa que resulta tan en benefici públich.

Tinga també obligació de arreplegar la primícia y els fornajes quant tinga la vila arrendat lo forn.

Tinga obligació també de cuydar de totes les treballades de vila, compeler als vehins a elles, fent guardar en estes y totes les demás dites coses en este stabliment, les ordinacions y statuts de la vila, cixecutar les penes en ell imposades. Y que les referides penes que tocan imposar al magordom, siguen repartidores: lo ters, al señor, y les dos parts, al majordom.

[23v] *Ytem* statuïren y ordenaren que el majordom tinga acció y facultad de impedir a qualquier persona el tindre fem, lleña o cals en qualquier parts del terme o carrers que li pareixerà és inconvenient, e imposar-los les penes así ben vistes; donant lo ters de elles al señor .

Ytem statuïren y ordenaren que el majordom tinga acció de llogar en treballades del Comú y de Vila, a costes del que no voldrà anar a treballar o serà remís en treballar.

[24] 7

RÚBRICA DE LA HERA Y QUE ANIMALS NO PODEN ENTRAR EN ELLA

Ipsa die et anno, los dits alcalde, regidors y procurador general, en la mateixa sala congregats, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren, que en matèria de batre en la hera del Señor, tinga lo primer dia de la semana, el señor o son bale; segon dia, el alcalde; tercer dia, el regidor major; quart dia, el menor; y el quint, el procurador general; y después, el primer que demanarà llicència al regidor major lo dumenje en eixir de missa major y no haurà batut; que si ha batut, en tal cas, serà preferit el que no havent batut, demanarà llicència primer.

Statuïren també, y ordenaren, que tot temps que haurà en dita hera, herades o garbam, ninguna persona siga gosada de entrar-i ni deixar entrar animals; y qui contrafarà, cometa de pena per cada vegada: si és animal gros o bacó (y no bat), 6 dinés per cap; si menut, hasta deu, dos dinés per cap; y de allí avan, serà ramat y tindrà o cometrà de pena 5 sous; repartidora: lo ters al señor, el altre al acusador y el altre al plat de San Bertomeu; si són gallines, que tinga qualquier persona acció de matar-les mentres estiguen en la hera o en sementers que estaran en ella; y la mateixa pena tindran los pollastres y polles, tenint obligació el que matarà dits animals de ploma, el restituir-los morts al amo; y en cas de no fer-o així, tindrà en tal cas el dueño, acció de fer pagar los morts al matador.

Y qui batrà en dita hera sense la llicència en dita forma, cometa de pena per cada vegada, 5 sous, applicada tota al señor. Y qui contrafarà a este stabliment, pague la esmena, y de nit, que siga la pena doble, repartida *ut supra*.

Item statuïren [24v] y declararen que el stabliment sobredit de la hera se ha de entendre y compendre també, en la mateixa forma y circumstàncies, en la hera Chiqueta; inovant solament, que en la hera Chiqueta haurà de batre, el que no tindrà més herada que sinch cavallons; encara que haja demanat primer la hera si y a algun altre que tinga major herada y li toque batre aquell dia y vullga batre en la era gran.

[25] 8

RÚBRICA DE DAÑY EN ABRES Y PEGAR FOCH EN LO COMÚ

Dicto die et anno los dits oficials y procurador general, en la mateixa sala de la junta congregats, statuïren y ordenaren, que ninguna persona siga gosada de fer dañy en carrasques ni roures de la redonda y comú de este present lloch. Y qui lo contrari farà, tinga o cometa de pena, per cada vegada: si desoca abre que tinga deu pams y de allí amunt, 20 sous; y si no desoca abres, però usa mal de ells, cometa de pena, 10 sous; repartidora: lo ters, al señor; y de los restants, dos parts, la una, al acusador y el altra, a la villa.

Y donen facultad per a que en temps de llaurades, puguen los bovers tallar per a els bous de llaurada una rama que altra. Y la mateixa llibertad tindran los pastors per a el bestiar; però tan solament en temps de aygues o neus. Y tan uns com altres, a bon usar; de altra manera, incurriran en la mateixa pena de 10 sous; repartidora com la de dalt.

Y per quan se solen seguir alguns danis en pegar foch per lo terme, statuïren que ninguna persona siga gosada de fer semejan cosa, en pena de 10 sous per cada vegada que serà atrobada o vista; repartidora: lo ters, al señor; y les altres dos parts, la una, al acusador y el altra, a la villa. Asò entés de pegar foch en lo Comú; pués en les heretats y a altre stablimén. Y que qui controvindrà en poch o en molt a esta rúbrica, pague la esmena además de les dites penes.

[26] 9

RÚBRICA DEL BOVALAR

En lo mateix dia 8 de setembre y any, los dits oficials y procurador general y en la mateixa sala de la junta congregats, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren, que ninguna persona siga gosada de posar ni deixar entrar en lo bovalar animal gros ni bestiar, des de la Mare de Déu de Mars hasta que los oficials daran llicència. Y qui contrafarà, cometa de pena per cada vegada: si són animals grosos, X sous; si bestiar, 2 dinés per cap hasta 20, y de allí avant, seran ramat y cometrà la pena de 10 sous. Y que estes penes siguen partides: lo ters, al señor; les dos parts, la una, al acusador y el altra, a la Villa. Y que paguen la esmena, y que a ella no puga combidar el talan de vista, que es pendrà per a major escarment. Y que de nit siga la pena doble. Y qualquier, acusador. Y que quan se donarà la llicència, podrà entrar en dit bovalar tot animal gros.

[27] 10

RÚBRICA DEL PEYTER, DE MANIFESTAR, Y EN QUIN TEMPS PODEN COBRAR LOS SEDERS

Item los dits oficials y procurador general en lo mateix dia, mes y any y en la sala de la junta, units i congregats, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren que al peyter se li aja de entregar el llibre ans del dia de sen Juan; y no entregan-se-li ans, que en tal cas, tinga obligació de cobrar-lo el regidor major. Però serà bastant, per a que es puga dir que ha entregat lo llibre al peyter y obligar-lo a que el cobre el regidor o alcalde, el entregue a qualquier persona de casa el peyter, y que si no y a persona a qui entregar-lo, serà bastant el que dit alcalde o regidor haja anat tres vegades a casa el peyter a entregar-li dit llibre.

Item que el peyter puga cobrar el seti o peytes, del sitis después de pasqua del Espirit San; y del moble, en estar peytat.

Y que per a peytar, tinga obligació qualquier vahí de manifestar ab juramén, tot lo nudrimén que tindrà o haurà tengut del dia de San Juan Batiste en avan. Y qui contrafarà, se li posarà la peyta doble.

Y per quan ha contes demanar segon vegada algunes partides de sedes o llibres per no haver creu en ells, y después constar estar pagades; y alguns altres inconveniens de riñes y malvolenses, statuïren y ordenaren, que en matèria de sedes y demás llibres de este present lloch, als regidors i seders, pendrà la villa en compte los ítims que faran en blanch, dins dos mesos después de contats; y de allí avan, si

no cobren les restes de sos llibres y sedes dins lo terme de sis anys, que no puguen demanar res a ninguna persona.

[28]. 11

RÚBRICA DE CABAR I POSAR FEM EN CAMINS,
Y QUE LA VILLA POT AMPLIAR-LOS

Item los dits oficials y procurador general en la mateixa sala de la junta, en lo dit dia, mes y any, units y congregats, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren, que qualsevol persona que serà atrevida a cavar terra en camins o carreres, y en continent no ho tornarà a tapar, que quedo pla per a la primer nit vinent, tinga de pena per cada nit que quedarà destapat lo clot hauran fet, 5 sous. Y qui farà se mejans clots, prop de parets, encara que el tapo, tinga de pena 10 sous per cada vegada.

Item statuïren que la mateixa pena de 10 sous cometa el que tindrà cals en la carrera del Peyró; y el que treta la hi té, no tapparà lo clot. Y de posar-i fem o fer-i femés, se prohibix en la mateixa forma y pena. Y que les sobredites penes siguen repartidores: lo ters, al señor; y les dos parts, al majordom.

Item statuïren que sempre y quan la villa haja de menester per a abeuradors o per a camins y carreres y pasos, asò entés per a ampliar o fer de nou, que en tal cas, tinga acció de llevar als hereters del contorn, lo que haurà de menester; pagant al dueno lo que dos hòmens ajuramentats judicaran.

Item statuïren y ordenaren que qualsevol vehí del present lloch que no tindrà agranat lo carrer, cada un en son contorn, tots los dumenjes per a hora de missa major, cometa de pena, per cada vegada 5 sous; repartidors: lo ters, al señor y lo restant, al majordom.

[29]. 12

RÚBRICA DE ABEURADORS PIQUES Y BASES Y LA PENA QUE COMETEN Y DE
LLAVADORS

Item los dits oficials y procurador general, congregats en la sala de la junta *ipso die, mense et anno*, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren, que ninguna persona siga gosada de abeurar animals sinó en los puestos sigüens: el bestiar, en los abeuradors de la Comuna tan solamén; los animals grosos, en qualquier part, exceptan en lo pou de la Villa; los bacons, en los pous de la Comuna, en les bases de la Villa y en lo pou de la Canal, tan solament en terra. Y qui contravindrà o farà, cometa de pena per cada vegada 5 sous; repartidora: lo ters, al señor, y les dos parts, al majordom.

Item que qui farà dañy en bases o piques del Comú, cometa de pena per cada vegada 5 sous; repartidors de la mateixa manera.

Item que tota persona que posarà sabó per a llavar roba en les bases de la Villa, exceptant la basa de la Font dels Horts, o llave en elles llana o tintorades, cometa de pena, per cada vegada, 5 sous; y la mateixa pena cometrà la que llavarà en la pica de abeurar del pou de la Canal, en sabó o sens sabó. Y de nit serà la pena doble; repartidora de la mateixa forma amun dita. Y per a totes dites penes, qualquier acusador. Y que paguen lo dañy que faran.

[30] 13

RÚBRICA DE COVES Y MALLADES Y FEM DE ELLES

Item los dits oficials y procurador general, congregats en la mateixa sala, *ipso die, mense et anno*, unànimes i conformes, statuïren y ordenaren, que ninguna persona siga gosada de amalladar bestiar en la redonda del terme si no en los puestos sigüens: la roca del Cocó, la coveta de la hombria de Espareguera, la roca dels Castellarets, al pou del Racó, la malladeta dels Perchets, la coveta de la Hombria y la Pedriseta; en pena de 30 sous per vegada; repartidora, lo ters al señor, y les altres dos parts, la una, a la Villa y el altra, al acusador; podén ser acusador, qualsevol persona.

Y havén amalladat en dits puestos o havén deixat en ells sellat de roba, qui en ne voldrà traure o posar ganado contra la voluntat del primer, cometa de pena, per cada vegada, 30 sous; repartidors, lo ters, al señor y lo demás, una part, a la Villa y el altra, al que serà preferit en la mallada. Y que baste que el preferit, ab juramén, fasa relació del cas.

Y que qualquier vehí tinga acció de portar-se'n lo fem de dites mallades sens incurrir en pena alguna.

Item ordenaren que en les dites mallades hagen de amalladar 60 passes apartat de heretats. Y qui contrafarà, cometa de pena, per vegada, 30 sous repartidors; lo ters, al señor y lo restant, al dueño de la heretad.

[31] 14

RÚBRICA DE ABATRE BILLOTES

Item, ipso die mense et anno los sobredits oficials, congregats en la sala de la junta, unànimes i conformes, statuïren i ordenaren, que ninguna persona siga gosada de abatre, apedregar, espolsar, esmuñir ni de ninguna manera cullir ni fer caure billotes de roure ni carrasca, en lo Comú, redonda de la Villa, que la Villa o oficials no done llicència; ni guardar carrasca alguna; en pena de 10 sous per cada vegada que serà vista o atrobada en dits llansos. Y que de nit siga pena doble. Y que el acusador sols puga ser hun dels oficials (o qualsevol individu), el qual tindrà dos parts de la pena y el ters, al señor. Y que si hi y a algú dels quatre oficials que siga tan atrevit de fer semejans coses, quan ells deuen ser los que han de donar bon eixemple, cometrà este tal, per cada vegada que serà vist o atrobat en qualquiera de les sobredits coses, la pena de 60 sous ; y de nit pena doble. Y que en tal cas, qualquier persona siga acusador, el qual tinga dos parts de la pena y el ters, al señor.

Y que el dia que es donarà la solta per a abatre, cometran la mateixa pena si abaten ans de pegar lo sol al cap de les muntanyes, y que hagen de abatre en esta forma: que los de una casa no pugen abatre si no.s una carrasca; y plegada aquella, ne podran abatre altra; y esta plegada, podran abatre altra; y prosiguiran en la mateixa forma y no en altra; en pena de 10 sous; repartidors *ut supra* u la solada perduda.

[32] 15

RÚBRICA DE BARRAQUES Y ABELLES

Item eadem die et anno, los dits oficials y procurador general, units y congregats en la dita sala, unànimes i conformes, statuïren y ordenaren, que qualsevol persona de qualsevol estat que siga, que vullga casar als torts en lo terme del present lloch, no puga señalar puesto ans del dia de san Francés a punta de sol; en pena de 10 sous; repartidora per tersos, hun, al señor, altre, al acusador, el altre, a la Villa; y además perdrà lo puesto que tindrà señalat. Asò entés en lo Comú, que en heretat de altri ha de ser obtenín llicència del dueño; de altra manera no pugen casar. Y que ninguna persona siga gosada de posar señal, ni fer barraca en los Comuns dins seixanta pases de a on y aurà altra barraca o señal posat, baix la mateixa pena, repartidora en dita forma.

ABELLES

Item statuïren y ordenaren que ninguna persona siga gosada de posar basos més prop que seixanta pasos dels percurats, en pena de 30 sous per vegada que seran atrobats; repartidora, lo ters, al señor y les dos parts al dueño dels percurats que estaran prop los basos; el qual solamén puga ser acusador.

[p 33] 16

RÚBRICA DE BACONS Y DEMÉS ANIMALS DE FORASTÉS ENTRARAN EN LO TERME

Item statuïren y ordenaren los dits oficials y procurador general, congregats en la dita sala de la junta *eadem die mense et anno*, unànimes y conformes, que del dia de huy en avant, qualsevol persona que entrarà bacons de fora el terme del present lloch, so entés prenent-los a mig guañy o a guarda o de qualsevol altra manera, com no sien pagats ab diner propi, que tinga obligació, dins tres dies, de manifestar-los al regidor major. Y contra farà, encórrega en la pena assignadora y declaradora per los oficials del present lloch.

Y així mateix statuïren y ordenaren que la persona que entrarà dits bacons, com no sia compran-los ab diner propi o de altra persona del present lloch, que paguen a dit regidor major: si són bacons de rabera, un sou per cap; y si són bacons de carn, dos sous per cap. Y assò pagaran per tot dret de peyta que deguen des de el dia que entraran fins lo dia que lo present lloch peytarà lo moble. Y qui els comprarà ab diner propi, los manifeste també, baix la pena de 30 sous; y també el que els comprarà ab diner de altri de dit lloch; repartidores dites penes: lo ters, al señor y lo restant, a la Vila.

Y atenent y considerant també lo molt frau que fan los forastés en sos averios en les herbes y demás fruits del terme, statuïren y ordenaren (no oposant-se a les lleys de sa majestad real ni a les constitucions del present reyne) que sempre y quant seran atrobats ganados alguns, de llanar o cabriu, de forastés pasturant en lo terme del present lloch, cometa el amo de aquells, per cada vegada, quatre dinés per cap hasta seixanta, y de allí [33v] ensús serà ramat, y cometrà de pena 60 sous. Y si bacons de foraster se atrobaran, cometa el amo de ells 4 sous per cap hasta deu, y de allí avan, 60 sous. Y si animals grosos forastés se atrobaran, asò entés bovines, mulars, rosinals y asnines, cometran los amos de elles, quatre sous per cap hasta sinch, y de allí ensús 6 lliures. Les quals penes de tots los dits averios, siguen repartidores: lo ters, al señor y les restants dos parts, a la Vila. Y si los animals dits

són atrobats en heretad de particular, cometran la mateixa pena respective, y entonces el dueño tindrà una part de pena de les que toquen a la Vila.

Y per quant en lo present lloch no y a ministre asistent per a portar-se'n averios dels dits forastés, per a cobrar les penes en les quals hauran incurrit y ells dañys que hauran causat que també deuran pagar, que el alcalde tinga obligació y qualquiera que serà requestat, a pendre de dits averios, la cantidad que serà nesesària per a fer-se pago de penes y esmenes. Y que totom siga acusador.

[34] 17

RÚBRICA DE COSES TOCANS A VEHINS EN FORASTERS

Y FORASTERS EN VEHINS

Item los dits oficials, lo mateix dia, mes y any, congrega[t]s en la sala de la vila, unànimes i conformes, statuïren y ordenaren, que ningun terratinent ni foraster puga haure pena alguna de ningun vehí del present lloch, encara que siguen damnificats en sos averios o heretats; y que en matèria de esmenes solament pugen haure dels vehins, la de forment, sivades y maltractació de animals.

Item que ningun vehí siga gosat de vendre a ningun foraster rama ni herba de ses heretats, en pena de 60 sous, ni arrendar-li terres ni cases, sens llicència de la vila; en pena de 60 sous, per quant sol sosoir el fer arrendamén a persones expelides de altres poblacions y de poch profit per a el poble, y después de tenir arrendat, és molt dificultós el remey, y per so se demanarà llicència a la vila, fent lo que ella determinarà. Y lo mateix volen se guarde y observe en matèria de stablir sitis a forasters y baix la mateixa pena. Les quals penes siguen repartidores: lo ters, al señor y les restants dos parts, a la vila. Y totom, acusador.

Item statuïren y ordenaren que sempre y quant se vena algun siti o moble o se arrende o stablisca algun foraster en lo present terme, que qualquiera vehí tinga acció y facultad de quedar-s'o, preu per preu, y en los matei(xos) pactes y condicions que el foraster aurà comprat, arrendat o pres a stablició; tenint lo vehí acció de quedar-s'ho un any y dia de temps en cosa de sitis; y en matèria de mobles, quinse dies, mentres lo moble se mantinga dins lo terme. Y quant se vendran sitis o mobles al diner, haja este de depositar-se en poder del alcalde.

[34v] *Item* statuïren i ordenaren que sempre y quant un terratinent serà damnificat en ses heretats, no puga pendre talant de vista o sospita; poden-lo pendre foraster a ningun vehí del present poble.

Item statuïren y ordenaren que ningun foraster putga vendre en lo present lloch y terme sense llicència del majordom; en pena de 5 sous per cada vegada: repartidora: lo ters, al señor y lo restant, al majordom.

[35] 18

RÚBRICA DE FURTAR FEM, LLEÑA, CALS, GAVELLS, CREMAR-LOS,

FER FORNS DE CALS, ARRANCAR FITES Y EIXIR-SE'N FORA

Item los sobredits alcalde, regidors y procurador general, en 14 de setembre de dit any 1738, congregats en la sala de la junta, statuïren y ordenaren, y que ninguna persona siga gosada de furtar fem, cals, lleña arreplegada ni gavells, de ningun vehí del present poble; encara que dites coses les tinga en lo Comú. Y qui contrafarà cometa de pena, per cada vegada: de dia, 1 lliura, y de nit, la pena doble;

repartidora: lo ters, al señor y les altres dos parts, al amo damnificat. Y que pague el dany farà.

Y qui cremarà gavells de altri o llena en lo Comú, cometa de pena, per cada vegada, 10 sous; repartidora en la forma sobredita. Y que pague la esmena.

Item statuïren y ordenaren que ningú puga fer forn de cals algú, en lo Comú ni en ses heretats si prenen la malea del Comú, sense llicència dels oficials; en pena de 10 sous per cada vegada que en couen. Y que si en couen en llicència o sens ella en lo Comú o en heretats si prenen la malea del Comú, paguen a la Vila per cada fornada, un cafís de cals per a ses obres.

Item statuïren y ordenaren, que qualsevol persona que se n'eixirà de ses heretats cultivan, o en parets, cometa de pena, per cada vegada, 10 sous; y que perda el sembrat que tindrà en lo Comú. Y que qui arrancarà fites, per cada una de elles cometa de pena 30 sous. Repartidores dites penes: lo ters, al señor y les restans, dos parts, la una a la Vila y el altra, al acusador.

[36] 19

RÚBRICA DE ENTRAR BESTIAR PER CARRERES, PASTURAR EN ELLES, TRAURE AYGÜES A ELLES. DE ANAR BACONS DE NIT Y DE BURROS Y MACHOS COLLUTS

Item los dits oficials y procurador general, en dit dia 14 de dit mes y any, congregats y units en la sala de la junta, unànimes i conformes, statuïren y ordenaren, que ninguna persona siga gosada de entrar ni fer eixir bestiar per carrers ni carreres, camins ni sendes del present terme y lloch, si no.s per les sigüens: per la carrera del pou de la Canal, Saulonar y carrera de la Caseta, per la carrera del Peyró y del clot de la Llana, per davant lo corral de Sabastià Miralles, ospital y casa Monllat y per la bassa de Baix. Y qui contra farà, cometa de pena per cada vegada, 10 sous, repartidors en tres parts: la una, al señor el altra, a la Vila y el altra, al acusador

Item que qualsevol persona que de ses heretats voldrà traure les aygües a les carreres o camins del terme, haja de compondre a ses costes tot lo dany que causaran en ells o elles; y en cas de no fer-o, tindrà acció el majordom de compondre dits camins o carreres, a costes y gastos de dit hereter e imposar-li les penes así ben vistes; donant lo ters de elles al señor.

Item statuïren y ordenaren que ninguna persona siga gozada de pàixer bestiar ni animals grosos en ninguna carrera, carreta ni senda del present terme, des de que escomensa a espigar el ordi o senteno hasta que siga segat lo forment; en pena de 10 sous per cada vegada; repartidora: lo ters, al señor y lo restant, a la Vila. Asò entés, que si dits animals de dites carreres fan dany en heretat de particular, cometrà el amo de ells, además de la dita pena, la que y a imposada de fer mal en heretats en animals respective. Y que pague el dany y esmena.

[36v] *Item* statuïren y ordenaren que qualsevol persona que serà atrobada guardan bacons o seran atrobats sens guarda en lo present terme y lloch de Espareguera de nit, cometa de pena, el amo de ells, cada vegada 20 sous; repartidors: lo ters al señor y les restans dos parts, la una, al acusador y el altra, a la Vila.

Item statuïren y ordenaren que ninguna persona siga gozada de embiar a pasturar arriats o machos colluts, encara que siga en lo Comú que no vagen travats a contrapàs; en pena de 10 sous de dia per cada vegada que seran atrobats; y de nit

pena doble, y que paguen lo dañy que causaran en burres o egues, repartidora dita pena: lo ters, al señor y les restants dos parts, la una a la Vila y el altra al acusador. Y la mateixa pena tindran si van heretad del amo de alguna burra o egua, sols que de la pena tindrà el amo, dos parts. Y si la burra o euaga va a la heretad del amo del arriat o macho collut, cometrà el amo de la burra, per cada vegada, la dita pena de 10 sous; repartidora. lo ters al señor y lo restant al amo de la heretad; y de nit pena doble. Y que pague el dañy el amo de la burra egua además.

[37] 20

RÚBRICA DE MALTRATAR ANIMALS, ENCORRALAR-LOS, COLOMS, LLANSOS DE RABOSES Y LES PENES QUE COMETEN

Item los dits oficials y procurador general en la dita sala congregats el dit dia 14 de setembre de 1738, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren que qualsevol persona que maltratarà animals de altri, cometa de pena per cada vegada, y encara que siga en heretad pròpia, 20 sous; repartidors: lo ters, al señor y lo restant, al dueño del animal maltractad.

Item que qualquier vehí del present lloch puga tindre hasta dos dotzenes de coloms que bolen fora casa, y que ningú siga gosat de matar-los. Y qui contrafarà, cometa de pena, si és en heretad de altri o en lo Comú, 3 sous per cap y restituir los morts al dueño; y si és en sa pròpia heretad, cometrà de pena, 1 sou, 6 dinés per cap, o restituir los morts al dueño dels coloms. Y si havén-ne mort en qualquier part que siga, no els restituïxen al dueño, incurrirà el matador, en pena doble, estant el dueño dels coloms obligat a pagar tot dañy que fassen dits coloms.

Item statuïren y ordenaren que qualquier persona que trobe en sa casa algun gat menjan-se el olla posada al foch, tinga facultad de matar-lo sens incurrir en pena alguna; però tansolamén tindrà esta facultad en semejan ocasió, y no fora de ella. Y qui, fora de semejan ocasió, matarà o maltractarà ningun gat de altri, cometrà de pena 10 sous per cada vegada, repartidora: lo ters, al señor y lo restant, al amo del gat.

Item que la pena de matar los coloms fora de sa heretad siga repartidora: lo ters, al señor y lo restant, al dueño dels coloms.

Item statuïren y ordenaren, que qualsevol persona que matarà raboses en lo present terme o al contorn de ell, per ser ani- [37v] mal tan dañós, se li done del Comú y propis de la Vila: si són raboses velles, 3 sous per cap, y si són novelles, hasta san Juan 1 sou, 6 dinés per cap, y si és pasat san Juan, 3 sous per cap.

Item statuïren y ordenaren, que qualsevol persona que encorralarà animals de altri, de modo que no se'n puguén eixir, y contra la voluntad del dueño, cometa de pena per cada vegada 5 sous: lo ters, al señor y lo demás, al amo dels animals, y que pague el dañy si n'a causat.

[38] 21

RÚBRICA DE PENDRE TALANT. QUE ADEMÉS DE LA PENA SE PAGUE LO DAÑY. QUANTES PENES Y ESMENES SE PODEN FER PAGAR Y QUI POT SER ACUSADOR

Item los dits oficials y procurador general, congregats en la sala de la junta, dia 14 de setembre de 1738, unànimes y conformes, statuïren y ordenaren, que

sempre y quan se haja fet dañy, siga en Comú, siga en heretad de particular, que no es puga pendre talant de sospita quan n'i haurà de vista.

Item statuïren y ordenaren, que que qualquier persona que farà dañy, per si o en averios, en heretad de particular o en lo Comú del present lloch y terme, además de les penes statuïdes en los stablimens de tot este llibre, haja de pagar la esmena, dany y perjuf que causarà.

Item statuïren y ordenaren, que sempre y quan se fasa dañy, siga en heretad de particular, siga en lo Comú y de qualsevol modo que es fasa dañy, siga a la Vila, siga a particular, que per a imposar les penes de estos stablimens y fer pagar les esmenes, qualquier persona de excusa puga ser acusador fen relació del cas ab juramén; y encara que fasa la relació la mateixa persona damnificada y que siguen creguts y de tanta fee com si testimonis provasen lo cas; exceptuant que, en matèria de fer caure billotes en lo Comú, solamén podran ser acusadors los quatre oficials.

Item statuïren y ordenaren, per a evitar confusions, que vehins entre vehins no es puguen imposar penes ni fer-se preades respecte de una mateixa persona, si no és hasta dos penes o asentar dos preades; y cobrades estes dos, podran proseguir en la mateixa forma y no en altra.

[38v] *Item* statuïren y ordenaren que sempre que es fasa algun gènere de dañy a la Vila o a particular, que no tenint talant de vista, es puga pendre de sospita; y qui ab juramén no podrà excusar, quedarà condenat en pagar lo dañy.

[39] 22

RÚBRICA DE SEÑALAR BACONS. DE TEULADES Y DE JUGAR DIA DE FESTA Y RONDAR DE NIT

Item los dita alcalde, regidors y procurador general, en la sala de la junta congregats, lo dia 21 de setembre de 1738, unànimes y conformes statuïren y ordenaren, que qualsevol vehí del present lloch que no tindrà señalats los bacons, des de el dia de san Michel de veremes en avant, cometrà de pena, per cada vegada que seran atrobats sense señalar, 5 sous; repartidors: lo ters, al señor y lo restant, la una part, al acusador y el altra, a la Vila.

Item statuïren y ordenaren, que qualsevol persona que pujarà a teulada de altri a baixar pilotes sense llicència del dueño, cometa de pena, per cada vegada, 5 sous; repartidora: lo ters, al señor y lo restant, al amo de la teulada; y que pague el dañy si en ha fet. Y que el amo de la teulada, si no vol donar llicència per a pujar a baixar la pilota, donan-li un diner per vegada, tindrà obligació el amo de abaixar-la.

Item statuïren y ordenaren, que qualsevol persona que jugarà a qualsevol gènere de joch o balarà lo dia de la festa, ans de missa major y mentres se dirà lo rosari o sermó o mentres se farà en la iglésia qualsevol altra funció espiritual, cometa de pena, per cada vegada 10 sous; repartidors: lo ters, al señor y les restans dos parts, al plat de san Bertomeu.

Item statuïren y ordenaren que qualsevol fadrí que rondarà de nit tocases les deu hores, cometa de pena 5 sous per cada vegada; repartidora com la sobredita.

[CONFIRMACIONES I APROVACIONES DELS ESTABLIMENTS]

[40] Confesse lo davall firmant com a Procurador General y Thenent de Comanador del Illustre Señor Marqués de las Minas, comanador de la Encomanda

de Benasal y de este lloch de la Torre d'Embesora que confirme y aprove los retroscrits establiments per ser conforme a rahó y lley.

En este lloch de la Torre, a 12 del mes de dehembre del año 1738.

Jayme Grau, Tinent del Señor Comendador.

Confieso el abaxo firmado como procurador general del Excelentísimo Señor Marqués de la Mina y comendador de la Encomienda de Benasal y deste lugar de la Torre de Embesora, confirmo y apruebo los retroscritos Estatutos por ser conforme a razón y ley.

En este lugar de la Torre, a 25 de febrero de 1740 años.

Jayme Grau, Tiniente del Señor Comendador.

Confieso el abajo firmado, como procurador general del Excelentísimo Señor Marqués de la Mina y comendador de la Encomienda de Benasal y de este lugar de la Torre den Besora, confirmo y apruebo los retro escritos estatutos por ser conforme a razón y ley.

En este lugar de la Torre, a 5 de febrero de 1743 años.

Jayme Grau, Tiniente del Señor Comendador.

[40v] *Confieso el abaxo firmado, Theniente de Comendador deste lugar de la Torre den Besora, confirmo los estatutos desta villa y del almotasén por ley conformadas a la razón y justicia a humilde suplicación de los señores del ayuntamiento actual.*

Y para que conste lo firmo, en la Torre, a 27 de mayo 1760.

Don Christóval Grau.

Como a Theniente de Comendador que soy del presente lugar de la Torre den Besora y en virtud de las facultades que tengo, confirmo los estatutos de esta villa y almotasén por ser conformes a razón y justicia a humilde suplicación de los señores de su ayuntamiento actual.

Y para que conste, lo firmo en este lugar de la Torre, a 5 de junio de 1770.

Don Jayme Grau.

[42] **Stabliment y ordinació del lloch de la Torre d'en Besora novament reconegut recopilat y en alguna manera aumentat** per Jaume Colomer, alcalde; Manuel Marqués y Juseph Colomer, regidors, y Vicent Sentelles, síndich procurador general de dit lloch, y de mi Vicent Gil, fiel de fechos per a did efecte, en lo present any 1783, en presència de Chistòfol Beltran, síndich personer, y de Manuel Barreda y Juan Pitar, diputats.

Que lo alcalde ministre o machordom tinga quan va de promonia, 10 sous; los proms tinguen de salari cada hu, 8 sous; el fiel de fechos, en cas de anar tinga 8 sous; per continuar la fitada i fites, 4 sous, 6 dinés; per cada fita tinga el escrivà, 2 dinés; als presadors, per cada dia que prearan, tinguen cada un, 4 sous.

[14] SELLO QVARTO VEINTE MARAVEDIS AÑO DE MIL SETECIENTOS QVARENTA Y QVATRO¹

Sepan quantos esta rública (escritura) de declaración vieren y leyeren que por su thenor, nosotros, el doctor Mathías Martí, [*presbítero*] vicario actual de villa del Orcajo, hallado de presente en este lugar de la Torre den Besora, y vicario que fuí deste presente lugar, de una parte, y Dionisio Bellés, alcalde, y Juan Barreda y Baltasar Pitarch, regidores y Gaspar Pitarch, síndico y procurador general deste predicho lugar de la Torre den Besora en el corriente año, de la otra parte; desimos, que con escritura de concordia resibida por el escrivano infraescrito, a diez y siete dias del mes de agosto del año passado mil setecientos treinta y nueve, otorgada por mi, dicho vicario y los entonces alcalde, regidores y síndico de dicho lugar, entre otros de los capítulos en dicha concordia tratados y venidos, se encuentra el que a la letra se sigue:

Últimamente se ha tratado y convenido, que nosotros, dichos alcalde, regidores y síndico y los sucesores en nuestros empleos deste lugar de la Torre den Besora, ayan de pagar annualmente al vicario de dicha iglesia, las diez libras de dicha moneda que se le dan de salario, por la asistencia de regentar la iglesia, que de éstas no se haze mención en ordenarlas; pues ha de permanecer la immemorial que siempre se ha tenido de entregarlas, como assimismo, los dos cahizes de trigo por cada un año se paga el dicho lugar al expressado vicario, para misas con declaración, que si hasta el dia de oy ha sido devoción, lo de en adelante, y si provasse, que fuesse obligación, lo será en la conformidad en todo tiempo.

Y como el presente capítulo al procedecer del lugar, esta dudoso respeto de las diez libras del salario y assí yo, el dicho vicario, como los oficiales que entonzes otorgaron citada concordia (que están presentes) no fue su ánimo innovar cosa alguna respeto de dichas diez libras. Y para que en todo tiempo conste de este hecho, en exoneración de nuestras consciencias devemos expresar y declarar, que las referidas diez libras del salario, han de quedar extrahidas, y fuera de esta concordia, como dispuestas no fuesen en ella, quedando a salvo todos los drechos assí, al vicario que por el tiempo fuera desta parroquial iglesia de la Torre, en caso de que reprovar la observancia del pago de immemorial como también a los oficiales de dicho lugar para defender sus derechos y excepciones de paga, sin que ninguna de dichas partes se puedan valer de dicho capítulo [14v] sin fuerza [...] prometiendo no contravenir a esta escritura; antes bien passar por lo en ella declarado. Y en esta conformidad, nos hemos convenido, entrambas partes por la causa publicadas, que por el tiempo no resulta pleyto alguno, por lo que se expresa en dicho capítulo

Y para su firmeza obligarnos, yo el dicho vicario, mis bienes, y nosotros, dichos oficiales, los propios y rentas del referido lugar, avidos y por haver en toda parte. Y damos poder a los juezes desta causa devan conozer dentro deste Reyno de Valencia a cuya jurisdicción nos sometemos y nuestros bienes, y renunciemos nuestro domicilio y otro fuero que de nuevo ganaremos y la ley si *convenerit de jurisdictione omnium sic dicum* y la última pragmática de las Sumisiones y demás leyes e fueros de nuestro favor y la General del Derecho, en forma para que nos apremien a ello, como por sentencia passada en cosa juzgada y por nosotros consentida

¹ Imprés amb segell.

E yo el dicho vicario, renuncio al capítulo *suam depoenis odiandus de absolutiois* de cuyo efecto soy sabedor y las demás leyes que me competan,

En cuyo destino otorgamos la presente, en el lugar de la Torre den Besora, a los catorze dias del mes de deziembre del año mil setecientos quarenta y quatro.

Y de los otorgantes a quienes yo, el (escrivano) público, doy fee que conozco al que dixo saber escribir y lo firmó, y por los que dixeron no saber, a su ruego lo firmó uno de los testigos, que lo fueron: Mossén Juseph Bellés, saserdote ecónomo de la dicha iglesia parroquial; Mariano Colomer, texedor; y Joseph Pitarch, mancebo labrador; vezinos de dicho lugar de la Torre den Besora

Testigo:

Don Mathias Martí, presbítero.

Mosen Joseph Belles, presbítero

ante mi: Thomàs Molés escrivano

Es copia a la letra de su original registro, que para en poder del escrivano infrascrito receptor. Y la doy a los regidores del lugar de la Torre den Besora, con papel del sello quarto dia de la fecha.

Es en fee de ello la signo y firmo en testimonio de verdad:

Thomàs Molés. escrivano.

[5] CALANDARIS DE TOTS LOS PRIVILEGIS, CONCÒRDIES Y DEMÉS
ACTES QUE ESTAN EN LO ARCHIU DE LA COMUNA DE LA VILA DE
CULLA

Primo Un acta de confirmació y donació feta per lo Molt Alt Señor Rey en Jaume en favor de Don Blasco de Alagón del Castell y Tinensa de la Vila de Culla y altres, ab tots los drets dezimals, premicials, drets de herbatges, fustes, peatges e altres en aquell contenguts, fet en lo any MCCLXXIII. Senyalat *sub littera A*.

Item un acta eo tresllat authèntich y fefahent de la venda que féu don Guillem de Angulària, señor que hera de la Tinensa de Culla, al señor mestre dels templaris, per preu de 25.000 lliures, ab tots los drets, rebut en València en abril any 1303. Senyalat *sub littera B*.

Item un acte de venda fet y fermat per lo molt il.lustre señor Mestre de Montesa y Sant Jordi de Alfama y capítol de dita religió, en favor de totes les viles y llochs de la Tinensa de Culla, de tots los drets de herbatge dels bestiaris e los passatges de aquells ét de fustes de tots los termes de la dita tinensa ab totes les calònies, penes y altres danys qualsevulla de aquells, totes les lleudes, mesuratges, almudatges e passatges ab drets de aquells y encara los pesos ab tots drets, penes e calònies, rebut per en Domingo Fonollosa, notari: 3 *calendas aprilis* 1345. Senyalat *sub littera C*.

Item una confirmació feta per Lloys de Vallterra [5v] D.D. canonge y capellà comensal de Sa Santetat, comissari apostòlich de Benedito Papa, en favor del Castell de Culla, de tots los furs, privilegis que tenen concedits y altres bons usos, rebuda per Gabriel Canelles, notari en 15 abril 1410. Senyalat *sub littera D*.

Item un pergamí en lo qual estan insartats los privilegis otorgats als señores mestres dels templaris y Sant Juan del Hospital y Mestres de Montesa, vasalls y sotmesos seus, otorgats, confirmats y revalidats per molts y differentes reys de Aragó. Senyalat *sub littera E*.

Item un acta de lloació, confirmació eo donació feta per lo señor Mestre dels Templaris en favor del Castell y Tinensa de Culla de tots los Furs y Privilegis que per los Molt Alts Reys de Aragó fins a entonces li eren otorgats y después se li otorgarien y lloació dels drets se'ls avia concedit en les poblacions. Senyalat *sub littera F*.

Item una sentència donada per lo Señor Mestre de Montesa en lo any 1354 en favor de la Tinensa de Culla contra la vila de Vistabella sobre la fusta o fustes, tea o thees del terme de Vistabella. Senyalada *sub littera G*.

Item una altra sentència arbitral donada en 4 dies del mes de juny any MDLVIII entre parts: de la vila de Vistabella de una y les demás viles y llochs de la Tinensa de Culla de altra; sobre lo poder fer fusta e fustes, tea o tehes en lo terme de Vistabella los de dita Tinensa, en la qual se declara poder-la fer en la terra de herbatge deveses e bovalars de aquella per a sos usos propis esta en paper. Senyalada *sub littera H*.

Item una sentència arbitral donada entre parts, de la vila de Morella y aldees de aquella de una, y les viles y llochs de la Tinença de Culla de altra, en la qual se declarà los de dita vila de Morella y aldees de aquella, excepto los del lloch de Vilafranca, deure pagar lleuda dels ganados en la Tinença de Culla y en tot lo demás ésser franchs així la una part com la altra dada *die 3 Idus Maii anno MCCCXXXVII*. Senyalada *sub littera I*.

Item una sentència arbitral donada entre parts, de la vila de Mosquerola de una, y les viles y llochs de la Tinença de Culla de altra, sobre los passatges dels bestiar grosos e menuts, los quals poden passar francament per tota la Tinença de Culla, y així mateix, los de la tinença en lo terme de Mosquerola, y ab exprés pacte que si passant dits ganados son camí, faran alguna tala, que no sien tenguts pagar sinó la esmena, y que així mateix puguen entrar a-beurar ad algun abeurador si menester serà, sens pena alguna, y que si algú errarà que sia atrobat fora del camí, que cometa de pena de C caps amunt de dia 5 sous i de nit 10 sous de bestiar, y per animal gros, diner de dia e dos diners de nit y de C caps en avall de ganado 5 sous de nit e 2 sous 6 diners de dia, assò entés los de Mosquerola en tota la tinença y los de la tinença en Mosquerola. Dada en Vistabella en 2 de nohembre any 1322. [6v] Senyalada *sub littera K* en una còpia de aquella.

Item una sentència arbitral donada en la vila de Castelló de la Plana y la Tinensa de Culla de altra, ab una còpia de aquella dada en la vila de Cabanes en lo any MCCCXXXV. Senyalada *sub littera L*.

Item una sentència arbitral dada entre les viles y llochs de la Tinensa de Culla, de una y les viles y llochs de Cantavella, Aliaga y Castellot, dada en lo lloch de Vilafranca en 17 dies del mes de juny any de la nativitat de Nostre Señor Déu Jesuchrist de MDXXI. Senyalat *sub littera M*.

Item un tresllat autèntich de una absolució y diffinició feta per lo bras real del present Regne de València en favor de les viles y llochs de la Tinensa de Culla y altres viles del Maestrat en 11 octubre MCCCC. Senyalat *sub littera N*.

Item un acta de remisió feta per lo Magnífic Señor Mestre de Montesa a favor de la Tinensa de Culla en Servera en VIII del mes de janer del any de MCCCLXXXI. Senyalat *sub littera O*.

Item una sentència donada per Pedro Vixon, canonge hospitaler de Tortosa, en favor de les viles y llochs de la Tinensa de Culla y vila de Ares, en la qual

consta, com les confraternitats, caritats y ospitalitats són mere laycos y de [7] realech y ésser franques de subsidi, dada en Tortosa en 2 del mes de octubre any MCCCCLI. Senyalada *sub littera* P.

Item una altra sentència donada per lo mateix Pedro Vixon, canonge de la Sseu de Tortosa a favor de les viles y llochs de la Tinensa de Culla y vila de Ares, dada en lo después continuat calendari, en la qual se declara les premíssies tiren y cobren dites viles ésser franques de subsidi per ser mere layques y de realench. Senyalada *sub littera* Q.

Item un acte de venda fet y fermat per Antoni Nàger y muller en favor de la Tinensa de Culla, de les heretats de la Pinarosa, Mangranera y altres, rebut per Pere Izquierdo, notari, en 2 nohembre any 1541. Senyalat *sub littera* R.

Item un altre acte de obligació firmat per la universitat de la vila de Benaçal, en favor de les demés viles y llochs de la Tinensa de Culla, en la qual pretenen fer haver y tenir la divicció feta per los desús dits Nàger y muller de les heretats de la Pinarosa, Mangranera y altres en favor de dita tinensa, rebut per Pere Izquierdo notari en setembre 1544. Senyalat *sub littera* R.

Item una ferma de dret possada sobre lo dret de lleuda e peatge possada per los síndichs de la Tinensa de Culla, contra los pobles de les baylies de Cantavella, Aliaga y Castellot en 18 març de 1519. Senyalat *sub littera* S.

Item una còpia de una íntima de un indult y privilegi de Sa Santetad, en favor de les sobredites baylies y còpia de aquell, feta per lo síndich de dites baylies de la Tinensa de Culla en 8 de febrer 1519. Senyalat *sub littera* S.

Item un procés de ferma de dret possada per la Tinensa de la present vila de Culla contra Fray Anrich de Bañuelos, comanador de la Encomanda de Culla, lo qual pretenia no podien tenir ajust les dites viles ni fer capítols sens llicència sua, en tres de octubre any 1547. Senyalat *sub littera* T.

Item un acte de concòrdia fermat entre les viles y llochs de la Tinensa de Culla, fet en lo any 1593, sobre la confirmació dels privilegis que entenen demanar a Sa Magestad per a que ninguna de dites viles pogués obtenir ningun privilegi que perjudicaria a les demés viles y llochs de la Tinensa. Senyalat *sub littera* V.

Item altre acte de venda feta y fermada per Juan Prats, major de dies, de la vila de Vistabella, en favor de la Tinensa de Culla, rebut per Gabriel Rovira, notari, en 15 del mes de setembre any 1553 de un tros de terra cituat y possat [8] en lo terme de la vila de Vistabella en la partida de Foya d'Oris a la Clocha del Bou. Senyalat *sub littera* X.

Item un acte de concambi fet entre parts: de la Tinensa de Culla de una y Blay Moliner, llaurador de la vila de Benaçal de altra, rebut per Jaume Bertran notari en 13 maig 1609 de un tros de terra a la hombría de la Pinatesa al Riu del Bosch. Senyalat *sub littera* Y.

Item altre acte de concambi fermat entre parts de la Tinensa de Culla de una y Antoni Moliner de la vila de Benaçal de altra, rebut per Jaume Bertran, notari en lo sobredit calandari de un tros de terra inculta al Riu del Bosch. Senyalat *sub littera* Z.

Item un acte de concòrdia entre parts: de les viles de Vistabella y Benafigos de una y les demés viles y llochs de la Tinensa de Culla de altra, sobre lo pati del pou de la Penarroja, rebut per Miquel Tena, notari en 19 del mes de octubre any 1624. Senyalat *sub littera* &

Item un acte en lo qual se dóna llicència per les viles y llocs de la Tinensa de Culla a dita vila de Culla per a poder tallar un tros de carascal a la Espareguera rebut per Juan Salvadorm notari en 8 de febrer 1589.

Senyalat *.

[8v] *Item* un acte de concòrdia fet y fermat entre parts del Señor y lloch de Vilar de Canes de una, y les viles y llocs de la Tinença de Culla de altra, rebut per Jaume Bertran, menor, notari, en 17 setembre any 1619 sobre lo poder entrar los ganados en lo dit lloch de Vilar de Canes eo en son terme. Senyalat *sub numero* 1.

Item un acte de quitament, rebut per Pere Izquierdo, notari en 23 del mes de nohembre del any 1541, consta com tota la Tinença de Culla lluis y quita a mossén Pere Català de Monsonís totes aquelles 40 lliures que prengué a càrrech de haver de quitar en la compra que dita tinensa féu de la Mangranera y altres heretats. Senyalat *sub numero* 2.

Item unes lleres de ferma de dret contra lo Procurador Fiscal de la Comanda de Culla, sobre que aquell impedia la entrada dels ganados en la heretat de la Torreta de Matella, que era de la Religió, treta en lo any 1552. Senyalat *sub numero* 3.

Item una còpia de procés de ferma de dret entre la vila de Benaçal de una, les demás viles y llocs de la Tinensa de Culla de altra sobre la terra de la Pinarosa. Senyalat *sub numero* 4.

Item un procés de ferma de dret del any 1387 de les viles y llocs de la Tinensa de Culla contra la vila de Vistabella sobre lo fer fusta les demás viles en dit terme de Vistabella, narrant en aquella molt altres cabs Senyalat *sub numero* 5.

Item un acte de concòrdia fet y fermat per la [9] universitat de la vila de Benaçal de una y totes les demás viles y llocs de la Tinensa de Culla de altra, sobre les heretats de la Pinarosa y altres, acte Jaume Bertran major de dies, notari en 23 de juny 1603. Senyalat *sub numero* 6.

Item un acte de arrendament de la heretat de la Pinarosa en favor de la vila de Benaçal, fermat per totes les demás viles y llocs de la Tinensa de Culla, rebut per Jaume Bertran, notari en 1 de febrer any 1646, per temps de vint anys. Senyalat *sub numero* 7.

Item un procés de ferma de dret possada per la vila de Culla contra les demás viles y llocs de la Tinensa, en lo qual pretenia dita vilà poder tallar carrascal en la terra de herbatge, lo qual se concòrdà no poder tallar ninguna de les dites viles en la terra del herbatge sens llicència de les demás. Senyalat *sub numero* 8.

Item unes lletres patents de ferma de dret en poder del governador de la ciutat y Regne de València possada per los síndichs de la religió de Nostra Señora de Montesa y de les viles y llocs de la Tinensa de Culla contra les baylies de Castellot y altres en 22 de mars any 1521. Senyalat *sub numero* 9.

Item un tresllat authentic y fefahent de la procura féu lo Señor Mestre de la Religió de Nostra Señora de Montesa per a pendre pocessió de la jurisdicció alta y baixa del Castell y Tinensa de Culla y altres pobles dins lo Regne de València, feta en 19 de abril any 1393. Senyalat *sub numero* 10.

Item un procés a cerca de una peñorada y feu en lo [9v] terme de Culla del ganado de Juan Bix de Albocàçer, el qual pretenia no estava ben feta y que los

jurats no podien ser jutges ni coneixedors de això en 30 de setembre any 1407. Senyalat *sub numero* 11.

Item un acte de regoneiximent fermat per lo mestre dels Templaris de una y Don Guillem de Angulària de altra, sobre certes difficultats hi havia en lo acte de la venda que feu al dit mestre del Castell de Culla y de tota la tinensa de aquell en maig any 1303. Senyalat *sub numero* 12.

Y consta com la Tinensa és franca de questa e peyta com fonch retengut per lo señor en lo acte de venda de dita Tinensa. Senyalat *sub numero* 12.

Item un tresllat autèntich y fefahent de una carta de Sa Magestad que escrigué a un governador per a que no posàs pecho ni impedís les vendes dels ganados en lo Regne de València. Dada en Calatayut en 25 de agost 1429. Senyalat *sub numero* 13.

Item una àpoca feta en favor de tota la Tinensa de Culla de un donatiu feren a Sa Magestad en lo any 1402. Senyalat *sub numero* 14.

Item una apoca en favor de la Tinensa de Culla de un dret real pagaren a Sa Magestad. Dada en València en 15 de hembre del any 1393. Senyalat *sub numero* 15.

Item un acte en lo qual se reservava dret Don Guillem de Angulària, señor que fonch de la Tinensa de Culla de poder recobrar aquella de poder [10] dels templaris ans tres anys, dada en València en lo any 1303. Senyalat *sub numero* 16.

Item una còpia de procés y contradicció que es posa en 30 de setembre any 1454 que es pretenia per lo bras eclesiàstich si avia de pagar subsidi de les rentes de les almoynes, confraries y altres y la provisió y sentència va a part. Senyalat *sub numero* 17.

Item altra còpia de altre procés de la contradicció es posa per part de tota la Tinensa de Culla, prenent en aquell dels premísies ser franques de subsidi en virtud de un privilegi de Sa Santedad. Senyalat *sub numero* 18.

Item unes lletres de ferma de dret en virtud de un privilegi otorgat per Sa Santedad a la Religió de Nostra Señora de Montesa en què es mana a qualsevols persones així eclesiàstiques com seculars, sots pena de excomunió major, no molesten ni perturben als de dita Religió de Nostra Señora de Montesa en tots los drets privilegis constitucions de haver, rebre e pagar, nomenant en jutge conservador de dits drets al sacristà y dean de Eixativa y dites lletres estan provehides per aquell contra les encomandes y baylies de la Religió de Sant Juan olim del Ospital, dades en València en 23 mars any 1521. Senyalat *sub numero* 19.

Item una còpia de unes lletres de ferma de dret [10v] de la Real Audiència de la ciutat de València a cerca de cobrar la lleuda y peatge y ser señora de aquell la Tinensa de Culla y per la admisió de les franques u les últimes com se han intimat y notificat en moltes parts y per ninguna se ha contradit Dattis en València en 24 de mars del any 1634. Senyalat *sub numero* 20.

Item una sentència donada per Julià Gil-Polo comissari real per sa Magestad en la qual declara tota la Religió de Montesa y los vasalls de aquella ésser frants de tot dret de coronatge y novella entrada en València en 19 del mes de nohembre del any 1625. Senyalat *sub numero* 21.

Item un acte rebut per Antoni Salsedo notari en 25 del mes de mars del any 1528 ha hon se conté la Redonda de Benafigos. Senyalat *sub numero* 22.

Item un llibret ha hon estan continuades y expressades les redondes de les viles y llochs de la Tinensa de Culla, les quals se visuraren en 31 del mes de mars del any 1535. Senyalat *sub numero* 23.

Item un tresllat autèntich y fefahent de un mandato de Sa Magestad dad en Madrid en 19 de nohembre any 1428 en lo qual mana als bal·les generals y locals y a qualsevols altres persones y officials que en tot observen y guarden observar y guardar fassen a tots los frares y vasalls de les viles que foren de la religió del Temple y huy de Nostra Señora de Montesa a tots [11] los privilegis e immunitats en lo modo y forma que en aquell se conté excepto en lo de la lleuda del cab de Tortosa que per a entonçes remitia dit cas a major delliberació y altres coses. Senyalat *sub numero* 24.

Item un acta eo determinació feta en un ajust y confirmat en los comptes dels herbatges fet per los mensatgers de la Tinensa de Culla a cerca de fer prear los carrascals així en la terra del herbatge, selves, camins, comuns y heretat de particulars, fet en la vila de Culla en 26 de juny 1514. Senyalat *sub numero* 25.

Item un llibre de quart al full ha hon està continuada una visura General se féu en lo any 1525 en tota la Tinensa dels passos, mallades camins y abeuradors de herbatge. Senyalat *sub numero* 26.

En lo qual llibre y a una condempnació feta per lo jurat contra de Francés Salvador del lloch de la Torre de unes carrasques avia derrocat en la heretat del Mas de Monllat seu propi feta en lo any 1586.

Item una sentència real dada en favor del señor de Vilar de Canes de la acusació criminal contra dit señor y altres posada per les viles y llochs de la Tinensa de Culla, sobre una peñorada que aquell manà fer en lo terme del dit lloch dels ganados de Juan Casanova y de Pere Vives de Benaçal en lo any 1593. Senyalat *sub numero* 27.

Item un tresllat de la carta de nova població de la vila de Vistabella y los capítols y pactes fets y feta en lo any 1385 ab les renunciacions fetes per la Tinensa de Culla y ab los drets que dita [11v] tinensa renuncia. Senyalat *sub numero* 28.

Item una còpia de un acte de renunciació y proteksi fet per la vila de Adzaneta a cerca de una nova població de la vila de Vistabella, rebut per Domingo Puig notari en 13 maig 1582. Senyalat *sub numero* 29.

Item un llibre de quart al full en lo qual està continuada altra visura General feta en la Tinensa de Culla de tots los passos, camins, mallades, abeuradors y terra de herbatge en lo any 1597. Senyalat *sub numero* 30.

Item un acte de carregament censal fet y fermat per los particulars de la vila de Benaçal a favor de les viles y llochs de la Tinensa de Culla de propietat de 240 lliures annua penció 240 sous rebut per Jaume Bertran notari en 2 Janer any 1649. Senyalat *sub numero* 31. Este està cancellat y después se'l carregà Jaume Falcó notari de la vila de Ares y està rebut per Nicolau Tena notari en 13 agost any 1682 y no està tret lo acte.

Item un altre acte de carregament censal fet y fermat per Juan Vilagrosa llaurador y Antoni Barberà de la vila de Adzaneta en favor de les viles y llochs de la Tinensa de Culla de propietat de 210 lliures annua penció 210 sous acte rebut per Miquel Nicolau Tena notari en 6 de dehembre 1658 ab acte de promissió de millorar o quitar dins quatre anys. Senyalat *sub numero* 32. Encara no està tret.

Item una còpia de la carta de la compra que té feta la Tinensa al señor Mestre de Montesa y Sant Jordi de Alfama y capítol general de aquella dels [12] herbatges y demás drets en aquella contenguts. Senyalada *sub numero* 33.

Item un llibre en lo qual estan continuades tres visures generals fetes en la Tinensa de Culla dels passos, mallades abeuradors y camins de herbatges dels anys 1582 finint en 1583 y de 1615 y del any 1634. Senyalat *sub numero* 34

Item un quadern de altra visura General feta en tots los termes de les viles y llocs de la Tinensa de Culla en lo any 1685. Senyalat *sub numero* 35.

Y altra visura General continuada en dit quadern en los anys 1729, 1730, 1731 y 1732.

Item un acte de concòrdia entre parts de les viles y llocs de la Tinensa de Culla de una y Andreu Fandos llaurador de Benafigos de altra a cerca dels camins y amprius de herbatge del Mas de la Garrovera. Senyalat *sub numero* 36.

Item un altre acte de concòrdia rebut per Nicolau Tena notari en 8 nohembre del any 1660 fet y fermat entre parts de la vila de Vistabella de una y les demás viles y llocs de la Tinensa de Culla de altra, a cerca de la fusta de pi del dit terme. Senyalat *sub numero* 37.

Item un acte de concòrdia fet y fermat entre parts de la vila de Benaçal de una y les demás viles y llocs de la Tinensa de Culla de altra, rebut per Nicolau Tena notari en 16 del mes de Janer del any 1682 sobre certs plets y qüestions que es portaven sobre si la dita vila de Benaçal podia vedar per si a soles *inter suos* los carrascals en la terra del herbatge de son terme y si podia donar sorts en la terra té [12v] comprada la Comuna en dit terme y altres. Senyalat *sub numero* 38.

Item un acte de caregament censal fet y fermat per Jaume Falcó, notari de la vila de Ares, y altres a favor de la Comuna, rebut per Nicolau Tena notari en 13 de agost 1682. Senyalat *sub numero* 39.

Item altre acte de carregament censal fet y fermat per Gerony Forés del Boy y altres a favor de la Comuna de la Vila de Culla rebut per Nicolau Tena notari en (...) del mes de (...) del any (...)². Senyalat *sub numero* 40.

Item un llibre en foleo en lo qual està continuada la visura General de la Comuna de la Vila de Culla, la qual es féu en lo any 1684 de tots los passos mallades, camins y abeuradors de herbatge. Senyalat *sub numero* 41.

Item altre llibre en foleo, en lo qual està continuada altra vissura General de tots los passos, mallades, camins y abeuradors de herbatge de la Tinensa de Culla la qual es féu en los anys 1715 y el de 1716. Senyalat *sub numero* 42.

[3] INDEX EO INVENTARIO DE LO QUE SE ENCUENTRA EN EL ARCHIVO DE LA CASA DEL AYUNTAMIENTO DEL PRESENTE LUGAR DE LA TORRE DEN BESORA hecho en virtud de la orden del Ilustre Señor Don Miguel Eugenio Muñoz del Consejo de su Magestad y su ohidor en la Real Audiencia de la Ciudad de Valencia y en la forma siguiente:

Primeramente, en el arca que está al lado de la puerta de la casa del dicho ayuntamiento que ay dos repartimientos, en el que mira a levante, se hallan las manos judiciares de la corte muy antiguos y de antes de las nuevas leyes de Castilla.

² En blanc.

Item en el otro repartimiento de dicha arca que está junto a la puerta de dicha casa de Ayuntamiento, se encuentran muchos papeles sueltos que no aprovechan para cosa alguna por viejos.

Item ay en dicha casa de Ayuntamiento otra arca con quatro repartimientos que en el primero y más inmediato a la puerta se hallan los originales de los repartimientos de equivalentes, borradores de dichos equivalentes y demás cosas pertenecientes a dichos equivalentes.

Item en el segundo repartimiento de dicha arca se encuentran las cartas de pago y vales de lo que ha pagado este lugar a sus acrehedores y también algunas cartas de pago de equivalentes.

Item en el tercero repartimiento de dicha arca se encuentran las órdenes pragmáticas y bandos [3v] de su Magestad expedidos por sus gobernadores.

Item en el quarto y último repartimiento de dicha arca se encuentran los capatrones de pecha antiguas, borradores de Pechas, sédulas y demás papeles respectantes a cosas de pechas.

Item ay en dicha casa de Ayuntamiento otra arca con un cajon dentro de ella en cuya arca se encuentra un libro viejo en quarto con cubiertas de pergamino sin principio ni fin de algunos estatutos de la Tinensa de Culla.

Item en dicha arca un libro en folio mayor con cubiertas de pergamino de capatrón de pechas antiguas y dos quadernos de visuras del término, el uno antiguo y el otro moderno.

Item en dicha arca dos libros en folio mayor el uno con cubiertas de pergamino y el otro que las tiene rasgadas que ambos contienen los estatutos y ordenanzas deste lugar.

Item en dicha arca un libro nuevo con cubiertas de pergamino en folio mayor de les estamentos y ordenanzas que se observan al presente.

Item en dicha arca un libro nuevo en folio mayor con cubiertas de pergamino del capatrón o matriz de pechas por donde se rigen al presente.

Item en dicha arca un libro viejo en folio mayor con cubiertas de pergamino en que se hallan continuadas las cuentas de regidores deste lugar desde de [4] el año 1607 hasta el de 1655.

Item unos quadernos sueltos de papel común de cuentas de pecheros y regidores atados con un cordel.

Item un libro en folio mayor con cubiertas de pergamino en que se hallan continuadas las cuentas de pecheros y clavaros y regidores deste lugar del año 1684 hasta el de 1739.

Item un libro en folio mayor con cubiertas de pergamino que se hallan continuadas las cuentas de pecheros y clavaros y regidores deste lugar desde el año 1740 hasta el de 1750.

Item se encuentran los capítulos y ordenanzas de buen gobierno de la residencia de Don Francisco Pont.

Item se encuentra en dicha arca un libro en quarto con cubiertas de pergamino de las cuentas de regidores desde el año 1478 hasta el de 1578.

Item en el cajón que está en dicha arca se encuentra lo siguiente:

Primo un testamento non cupativo de Nadal Miralles en un pergamino.

Item un pergamino del quitamiento hizo a este lugar Francisco Llorens de Castellfort.

- Item* un pergamino que contiene la sentencia que los vezinos de la Torre pueden amprivar en el término de la villa de Culla, señalado con una [+].
- Item* carta de protestolo alcalde de la Torre contra el de Culla señalado en la letra A.
- Item* carta de confirmación y aprobación de fueros y privilegios. Señalado *sub litera* B.
- Item* otra confirmación de privilegios. Señalado *sub litera* C.
- Item* una escritura en que consta que este lugar empeñó por diez años a la Primisia. Señalado con la letra D.
- Item* una escritura que contiene en poder dezir missa en el altar de San Sebastián. *Sub litera* E.
- Item* otra confirmación [4v] de fueros y privilegios señalado en la letra F.
- Item* la lisencia que dió el obispo de Tortosa al vicario para dezir dos missas. *Sub litera* G.
- Item* una concordia entre Culla y la Torre que los vezinos de la Torre pueden entrar en el término de Culla. *Sub litera* H.
- Item* la carta del boalar de dicho lugar. Señalada *sub litera* I.
- Item* carta de diversas salvedades a la Torre. *Sub littera* K.
- Item* la venta que hizieron los vezinos de la Torre de un pedazo de tierra para viña. *Sub litera* L.
- Item* Concordia entre Ares, Benasal, Vilar de Canes y la Torre para entrar los animales de un término a otro. *Sub litera* M.
- Item* Don Guillem de Blancs no quería entregar los diezmos al artiaca de Culla. *Sub littera* N.
- Item* una división de terminos del lugar de la Torre den Besora y la vila de Culla. Señalat *sub littera* O.
- Item* la jurisdicción deste lugar lo que puede hazer el alcalde. *Sub litera* P.
- Item* en un quaderno con cubiertas de pergamino señalado con la letra Q estan copiadas la carta de población y venta de los herbajes, la copia de la donación que hizo Don Guillem de Angulària a Don Guillem de Ambesora.
- Item* un processo sobre la jurisdicción entre el ayuntamiento de la Torre y el de Culla. *Sub litera* R.
- Item* en un lio atados de unos a otros se encuentran los pergaminos de la carta de población deste lugar de la donación de Don Guillem de Angularia a Don Guillem de [en Besora]³, la confirmación de la carta de población la confirmación de privilegios y otro muy pequeño que no se puede comprehender por borrado.
- [1] *Item* algunos pergaminos de cargamientos y quitamientos sin estar rotulados testamentos y demás.
- Item* una una escritura de renunciación y transportación de bienes citios y otros drechos a favor deste lugar señalado *sub litera* S.
- Item* una escritura de venta de vienes citios a favor deste lugar señalado *sub littera* T.
- Item* los cabreves de dicho lugar *sub littera* U.
- Item* una escritura de renunciación de bienes citios a favor deste lugar por Sebastian Miralles *Sub littera* X.

³ Al ms. figura per error del copista «Guillem d'Angulària».

Item una escritura de concordia sobre el Collado entre este lugar y Jaume Pitarch de Culla *Sub littera* Z.

Item se encuentran veinte y quatro saquicos en que estan archivadas las cartas de pago y albaranes de las cuentas dadas por los regidores y pecheros.

Item un libro de las estimas de los bienes citios para el arreglo del equivalente.

ACUSACIÓ, ASSENTAMENT I EXECUCIÓ DE PENES PER L'ALCALDE]

[15] Las penas que se hizieren o acudieren los vezinos a acusar al alcalde, dévense acusar dentro diez dias en esta forma que el acusador deve acudir al alcalde, y mediante juramento, adeurar, que en tal dia encontró los ganados, o a fulano tal, urtando; o de noche, los ganados, en tal parte. Y ésta se deve asentar en el judiciario. Ya sentada que será, a instancia del acusador, aún el alcalde, dentro tres dias después de acentada, pasar a la casa del acusado a que pague la pena en que ha incurrido. Y si no tiene en qué pagarla, o no querrá, deve pedir la prenda. Y si no la quiere dar, con dos testigos, allanará la casa, o entra en ella y tomará bienes valiosos en la pena y gasto. Y se deverá requerir que, dentro diez dias, acuda a ridaneir la prenda prenda, porque pasados aquellos, passaran a venderla en público encanto.

Así lo siento, en Benasal a 22 de Octubre de 1749.

Dr. Josep Tena, Asesor.

LLIBRE DE LA CONFRARIA DEL ROSER DE CINCTORRES

DOCUMENT [LCR]

FRAGMENTS

(1613-1749)

ARXIU PARROQUIAL DE CINCTORRES

[139] CAPÍTOLS E ORDINACIONS, LES QUALS SE AN DE GUARDAR PER LOS CONFRARES DEL NÚMERO DE NOSTRA SEÑORA DEL ROSER EN LO LOCH DE CINCTORRES. FETS EN LO ANY 1613

1 - *Primo* que ningú puga entrar en la confraria del número, que primer, no sia escrit en lo *Libre Major de Nostra Señora del Roser* per mà del prior de la dita confraria.

2 - *Item* que nengun confrare puga cer escrit en lo número, sens que primer, sia rebut per lo capítol de dita confraria del número o per les persones que de dit capítol tindran poder per ad açò.

3- *Item* que cascú dels confrares del número sie obligat de resar, cada semana, tot lo saltiri de la Mare de Déu, ço és: cent y cinquanta ave marias y quinze paters nostes; per quant no poden guanyar ningunes indulgències, si no és resant cada semana, dita oració, com fonc determinat per los pontífices romans Clement i Paulo 13. Advertint enperò, que si dexa de resar dita oració, no pecarà; solament no guanyarà per aquella semana les indulgències, ni participarà de les oracions y bones obres dels demés confrares.

4- *Item* que lo primer dumenge de octubre, cascun any, se fassa solemne festa, per los confrares a la Verge Maria del Roser; la qual festivitiat a de ser la major del any, y tocarà lo càrrech de solemnizar dita festa al prior y clavari, de béns de dita confraria; y que no pugua dexar de fer festa, que no sia donant raó als confrares de dita confraria del número en capítol.

5- *Item* que lo primer dumenge de mag sie tengut lo clavari, de fer festa conforme fan los demés confrares entre l'any.

6- *Item* cada primer dumenge del mes, se fasa una professó ab la imagen de la Mare de Déu del Roser; a la qual se han de trobar presens, tost¹ los confrares del número ab ciris ensesos en les mans, resant lo rosari ab dita professó y portant lo rosari patentment a vista en les mans. Axí matex se ha de fer dita professó, los dies dels Misteris del Roser.

7- *Item* que estigue obligada la confraria, a celebrar sinch aniversaris cascun any per les ànimes dels confrares difunsts; als quals an de assistir, tost los confrares del número, pregant a Nostre Señor per les ànimes dels diffunsts. Los quals aniversaris se han de celebrar en los diez següens: en lo primer dia de faena després del primer dumenge de octubre; lo segon, després de la festa de la Purificació de Nostra

¹ Cal llegir «tots»; st per ts és un error d'escriptura freqüent en aquest escrivà, que hem optat per no corregir en cap cas.

Señora; lo tercer, després de la festa de la Encarnacion de Jesuchrist; lo quart, després de la festa de la Assumptió de Nostra Señora; lo quint, enaprés de la Nativitat de Nostra Señora. So és, en lo primer dia després de les festivitats dites.

8- *Item* que quant algun confrare del número morirà, sien obligats los demás confreres del número de aconpanar lo cos, ab la ymagen que per a aquest defecte té la confraria, y ab ciris encesos en les mans; y agen de assistir al sotarrar y missa de cos present.

9- *Item* que tost los demás confreres que no són del número voldran cer acollist al acompanyament de la confraria del número en sos sotarràs, puga exir la dita confraria, ab la matexa solemnitat que per los confreres del número sol exir; ab tal emperò que dit difunt acollit, aja de donar sinch sous a la confraria del número per la cerra y gastos de dita confraria.

10- *Item* que los confreres del número inquiets y pertubadors de dita confraria o los que notablement deuran faltar y assistir a cumunions y professons o altres ajuntaments de dita confraria, sien expel·lits y borrarast del número; la qual expulsió haja de ser ab parrer del prior, conservador y clavari de dita confraria y baciner y de tot lo consell.

11- *Item* que no-s pugua tenir capítol ni ajuntament de dist confreres del número, sens que assistisca en ells lo prior o sos-prior de dita confraria.

12- *Item* que en los capítols y actes que farà la dita confraria no-s pugua determinar cosa alguna, sens que la major part dels confreres que ceran ajuntast, vinguen bé en lo que ordenaran; de tal manera, encara que i aga vost contraris, sempre reste la resulsió en la major part, com en altres consellers y ajuntz se sol fer, y que pugen llevar y corregir y afegir.

13- *Item* que cascun any, lo segon dumenge de octubre, se aja de fer elecció de conservador y clavari y baciner. Nomenats cascun en son loch al confrare que ben vists cerà; ab tal emperò que dita nominació passe capitularment per tost los vost que presens se trobaran, y sia la voluntat de la major part, com per altres negocis està ordenat. De tal manera, que si lo que serà nomenat, serà expel·lit per la major part, se haja de nomenar altri del número, fins que la major part y vinga bé.

14- *Item* que dins de un mes, aprés que auran exit, los officials vells sien obligats de donar comte de rebuda y gasto al prior de dita confraria, ab assistència del conservador, clavari y baciner; y lo prior de dita confraria o so-prior aja de fer defenició en *Libre de rebuda y gasto*; y que en sa presència, buyde lo clavari y baciner vells, en mans dels officials nous.

15- *Item* que sempre y quant morirà muller de algun confrare del número, encara que sia viuda relictà, se li aja de fer lo matex sotarrar que se acostuma fer a cualsevol confrare del número; ab tal que no sie casada en segones núpcies ab qui no sia confrare del número.

16- *Item* qu'els confreres del número que no tindran legítim impediment, sien tegust acceptar los oficis y càrrechs, que per dita confraria los seran donast; y si reusaran de acceptar-los, sien expel·lits de dita confraria del número per aquels que per ad açò tenen poder.

17- *Item* que cada un any, se hagen de lligir los capítols de la confraria del número, lo dia de la elecció de officials, per a que es tinga memòria de lo que an de guardar dist confreres.

18- *Item* se determinà y fonch ordenat que, ara y per tosttems que convinga ordenar y determinar algunes cosses conseqüents a dita confraria, se aja de determinar y votar segretament ço és savegant.

19- *Item* fonch determinat que lo confrare del número que morra, que hagen de dir trez mises, lo dia matex si aurà loch; y si no, en lo endemà; y que lo confrare que entrarà en comte de aquell, age de pagar les dites mises.

20- *Item* fonch determinat, que los confreres del número paguen cada un any, un real castellà, per al augment de dita confraria; y est, agen de pagar, lo primer dumenche de octubre.

21- *Item* fonch determinat, que cada un confrare, se compre ciri a son gust; y se'l tingue en son poder; y los ciris an de ser blans y vermells y blanch dorast.

22- *Item* fonch determinat, que per a fer la festa de cada primer dumenche del mes, ço és, missa ab diaca y subdiaca, cantada, la qual sia feta per turnum de trez en trez confreres del número, se done de caritat al clero, de missa y professó, uyt sous. Que la missa, obstant la paguen los confreres del número, sia general per tost los confreres de dita confraria, y que sese la missa que se solia selebrar rezada en tal dia.

23- Als 4 de juny 1634.

Ajuntats y congregats en capítol, los reverents rector i capellans, justícia i oficials i demés confreres del número de Nostra Señora del Rosser. Convocats a instància del señor prior, clavari i baciner de dita confraria, fonch determinat en lo dit capítol per tots los confreres que,

atés que la paga devia fer cada confrare, conforme li tocava la festivitat, de aquells 2 sous 8 dinés de charitat, no-s cobraven, ni-s pagaven ab la puntualitat deguda; axí, per a que lo reverent clero portara ab tota devosió, la celebració de les dobles que se selebraran en tot lo any,

se determinà que, de dit dia en avant, tinguen hobligació de assistir a la cobrança, lo señor prior, clavari i baciner, senpre que nesesari serà, aver de anar a demanar-los a ses casses; per a que ab més facilitat, los tres junts cobren dita paga respective, i lo baciner puga acudir a pagar. Advertint enperò, que lo baciner tinga hobligació, la semana ans de la festa que ls tocarà, avisar-los; per a que quada qual, acudixca a sa hobligació;

I perquè conste d'esta determinació de dit reverent capítol,

Mossén Jusep Guardiola, prevere prior, sobredit mes y any.

Jusep Guardiola, prevere prior.

24- Congregats en capítol, la major part, dits confreres de Nostra Señora del Rosser, a instància del reverent mossén Jusep Guardiola, prevere prior, i de Francés Albalat, clavari, fonch admés, per mort de Blay Carçeller, Antoni Casanova, justícia; lo qual, per major part de vots, quedà confrare.

Axí matex, en dit capítol fon proposat per lo prior, la nesesitat tenia dita confraria per a celebrar les dobles, de un camis, un missal, una boça i cubricàlser, *et nemine discrepante* donaren son vot que, ab tota puntualitat se fes i se proveís.

Mossén Jusep Guardiola, prior.

[1630]

[10] *Anno a nativitate Dei millessimo sexentessimo trigesimo, die nono, mensis iuni.* ajuntats el fossar de la present iglésia, a on se agunten per a senblants

juntas, los reverents: doctor Francés Guardiola, rector; Don Phelip Berga, mossén Jaume Falomir, mossén Pere Penarroja, mossén Miquel Eximeno, mossén Damià Casanova, mossén Juseph Guardiola, mossén Jaume Gil; Joan Sorolla, justícia; Pere Barragina, clavari; Pere Hixarc, jurat; Joan Guerau, bale; Antoni Guerau, Francés Vinaxa, Antoni Costa, Jaume Borràs, Jaume Sorita, Antoni Montargull, Julià Montargull, Francés Albalat, Antoni Hixarc, Antoni Trabuca, Jaume Polo, Antoni Sorolla, Antoni Polo, Grabiell Gil coniller, y molts altres. Los quals, foren ajuntats per a posar oficials del Santíssim Sacrament; y denprés de haver fet dita electió, Paulo Fuster, clavari de la Confraria del Santíssim Nom de JHS, dix al retor, que li fes plaer de proposar lo que li tenia suplicat, y se n'anà.

Y lo dit rector dix, que entre la Confraria de Nostra Señora del Rosser y la Confraria del Santíssim Nom de JHS i avia hagut diferència sobre la presedència: qual de les dos peanyes preferie a qual. Per ssò que la peanya de Nostra Señora del Rosser, avia anat sempre la darera, y per los oficials que en aquest any són del Nom de JHS, volgueren innovar en què la peanya del Nom de JHS, anàs darera de la del Rosser, volent llevar la presedència al Roser.

I los oficials de Nostra Señora del Roser, acudiren al prior del convent del Forcall, y dix que presedia la peanya de Nostra Señora del Rosser a totes. i que avia de anar la última en les prosesons generals.

I axí, ab exa conformitat, fonch determinat per tots los sobredits, que dita peanya del Roser anàs la més última, y que la peanya del Nom de JHS, anàs davant de la del Rosser i detràs de la peanya de Nostra Señora del Carme; de manera que dita peanya del Nom de JHS, a de anar entre les dos peanyes: de Nostra Señora del Rosser y de Nostra Señora del Carme.

Y de dita determinatio me fonch requerit a mi, mossén Jaume Falomir, prior de la confraria de Nostra Señora del Roser, lo cas en dit llibre, dita determinatió, per a haver-ne memòria en lo esdevenidor, lo qual fonch fet dit dia, mes y any sobredit.

Mossén Jaume Falomir, prior.

[1640]

[18] A 18 de noembre 1640, congregat capítol dels confreres de Nostra Señora del Roser del número, y juntats en lo fosal de la present iglésia, lloch acostumat per a semejant junta; se proposà que conforme lo costum, en pasar los comptes de dita confraria és, que los oficials de la present confraria vells, assò és: prior, clavari y baciner, donen compte als nous, assò és, al prior, clavari y baciner. Y com lo rector a de aprovar per constitució sinodal *loco ordinarii, sive* a de assistir a dit compte, representant la persona de dit ordinari, *sive* del Señor Bisbe, no pot dar compte y aprovar-lo assí mateix. Y per no mudar lo costum de dita confraria en dar los comptes, fonch determinat per tot lo capítol, *nemine discrepante*, se elegís altre revent prior. Y com lo prior del any passat agués ja acabat y finit dit ofici, se determinà per lo rector de la present iglésia, com a conservador de la present confraria com de les demés y prior perpètuu, enomenàs algun reverent de la present iglésia, per a que fos prior temporal de este present any 1640 en 1641. Y fonch enomenat, per lo rector de la present iglésia, dit dia, mes y any *ut supra*, per a prior, al reverent mossén Pere Jaume Gil *per coram pleno capitulo*.

Y per a que conste de dita determinació, se manà escriure en lo present *Llibre de Determinacions de Capítols de la Confraria de Nostra Señora del Rosser, dicto die, mense et anno ut supra.*

[1646]

[126] Foren congregats y ajuntats en 27 de mag 1646, a instància del reverent mossén Jusep Guardiola, prevere, prior de la confraria de Nostra Señora del Rosser, i de Francés Albalat, sastre, clavari de dita confraria; tots o la major part dels conservadors i capitulars del número. Als quals, junts en capítol, los fonch proposat que, atés la gran neesitat se patia de aigua, i que los forments se anaven disminuint i perdent en los camps per falta de aigua, i que ningun medi podien elegir, més asertat que era acudir a la Verge Santíssima de Nostra Señora del Rosser, per a alcansar de Déu omnipotent perdó per a nostres pecats i consuelo pera la tera; tinguesen a bé de que fora portada en solempne professó, la Santa figura del altar, a Nostra Señora de Gràcia, i allí, en aquella santa hermita, fora depositada honrant-la tots sos devots cada dia ab misses i pregàries, fins tant Déu nos aja mirat ab ulls de misericòrdia, donant-nos la aigua de la gràcia i fasilitant-nos los fruits de la terra. *Et nemine discrepante* digueren que se portara, i-s fes prossesó.

Et fas-ne memòria ad futuram memoriam.

Jusep Guardiola, prevere, prior.

En lo sobredit capítol se determinà, cada dia, mentres la Santa Verge estiga en la santa hermita, vaja un sacerdot a dir una missa, al qual ajen de acompanyar dos confreres del sobredit número, ab molta devosió. I s'i podrà fer confessió i combregar en la dita hermita. La qual missa i caritat de aquella, tinga hobligació de pagar-la lo baciner, dels béns de dita confraria, la caritat acostumada, tantes quantes se'n selebraran. etc.

Lo prior.

[127v] Sobredit dia de 20 de juñy, fonch detreminat per lo prior i clavari de la santíssima confraria: atés que Nostre Señor nos havia principiāt de socórrer ab alució y consuelo de aigua, tenint en los forments un gran reparo, i que per milacre se estaven reficilant i granant, vent la gran missericòrdia nos avia, alcansat la Santíssima Berge Mare de Déu i de tots los pecadors; avent consultat ab lo reverent clero, tots unànimes, tornar a sa capella de la iglésia, la imagen de l'altar, que avia 24 dies estava en la santa hermita de Nostra Señora de Gràcia, a on cada dia se li celebrava missa, ab assistència de 2 confreres i moltes altres devosions que se li continuaren. Fonch portada ab solempne prossesó, cantada primer una missa solempne, ab diaca i subdiaca, fent-li tots les gràcies, de tanta misericòrdia i consuelo reberen en lo present poble i demés sircumvehins.

Fas-ne esta memòria en lo present llibre, per a que en les demés neesitats cuiden d'este sant milacre, de pròpia mà escrit, de mi mossén Jusep Guardiola, prevere, prior de dita confraria.

Hui als 20 de juñy de 1646.

Sobredit està, prior.

[1660-61]

[26v] A 20 del mes de mars ani 1661, sent prior mossén Jaume Gil y clavari Pere Barrachina, Juan Antolí, basiner, de la Confraria de Nostra Señora del Roser,

se tingué chapítol en lo fosal de la iglésia parroquial de Sintorres; y se proposà que si tindrien per bé,-- pues té diner la confraria -- de que-s fes un manto a Nostra Senora, de lama fina, ab galó de plata fina y en foro de seda.

Lo rector mossén Pere Ferer y tos los chapitulars confreres, *nemine discrepante*, digeren de que p(u)es i avia diner, que-s fes de la milor tela se trobàs en Valénsia.

Axí, mossén Jaume Gil i Pere Barrachina donàrem orde de que Juan Mesquita del Forchal, donàs a Don Miquel Berga, qu-stava en Valénsia, sixanta liures, dic 60 Ll., per a conprar dites teles i galó, les quals les nos envia así a Sintorres, i s-i a fet dit manto. Lo que a costat en diner, a pagat dita Confraria del Roser, com consta en lo *Llibre dels Comtes* avem donat. Les mans de fer dit manto, no n'a ulgut, Pere Figos, res, que o a fet per Nostra Senora.

En Sintorres, a 25 de setembre, ani 1661.

Mossén Jaume Gil, prior; Pere Barrachina, clavari.

[1673]

[30v] A 25 de mars, juntats y congrega[t]s en lo fossar, tos los señors capitular *eo* la major par, en lo puesto acostumat del present lloc de Cintorres, en presén del retor mossén Pere Pallarés, retor, y mossén Antoni Guardiola, mossén Pere Carbó, mossén Hilario Cente y Gaspar Çorita, justíssia. Fonc proposat per mi, mossén Maties Tena, prior, que, per lo òbit de Macià Guardiola, se presenta Jusep Sorolla, notari; y tos lo i tingueren per bo.

En dit dia, mes y añ 1674, fon proposat en dit capítul, que per tindre ocassió de aver assí doradors, se determinaren donar a dorar les dos imàgens, y que acontentàs lo señyor retor y lo prior, juntament ab lo señyor clavari, per lo més barato que pugessen, y que estigés bé, que tenia diner, la Cofraria.

[1680]

[31v] En 6 de octubre 1680, fonc congregat capítol en lo fosal del present lloc de Cintorres, per a nomenar ofisials de la Confraria de Nostra Señra del Roser; y fonc nomenat per a prior, al molt reverent mossén Hizidro Dalp, secretari del Sant Tribunal de la Inquisició; clavari, Jaume Polo y Jusep Bouil; baciner Salvador Mas. Y per a que conste en lo esdevenidor, o escriguí.

Mossén Antoni Guardiola.

[1683]

[32] En 13 de juñ 1683, fonc convocat capítol de la Confraria, per a fi y efecte de posar un confrare del número prior, per òbit de Blai Climent,-- que sie en glòria -- y fonc proposat per mi, mossén Maties Tena, prior, a Pere Casanova; lo qual, per la major part del señors confreres, fonc admés a dita confraria.

Axí matex se determinà, que una sarta de olor, engastada en or, la qual dexà Clara Grau en son últim testament, que son marit Pere Agustí Sorolla, notari, li dexà encomanada, per a que, después de sos dies, la dexàs a Nostra Señora del Roser; y com aquella estigés en poder de justíssia, se determinà donasen fiança al señor justíssia, y la entracen en lo depòsit de la Verge.

Y per què tot lo desús dit conste en lo esdevinidor, o continue en lo present *Llibre de les Determinacions* en did dia y añ.
Mossén Matias Tena, prior.

[1686]

[33v] (6-10-1686) Y així mateix se (de)terminà se venera la sarta havia deixat a Nostra Señora la quòndam Clara Grau y de Sorolla; la qual se vené en Fira de Morella per mans de Antoni Costa menor, en preu de 141 lliures, y lo dia dels contes se entregaren als oficials entrans, com consta en lo *Llibre dels Contes*.
Antolí, prevere, prior.

[1690]

[35] (29-5-1690) Y així meteys did dia, se proposà al reverent capítol si volie admetre lo retaule que se avie daurat y capella que se avie dibuxat, o si acàs volien que vingessen mestres per a abonar la obra. Uno y tots, unànimes y conformes responderen la tenien per admesa y per bona, la dita obra. Y axí mateix donà facultad lo did reverent capítol, per a escansellar l'acte en què se avia obligad lo did Vito Monserrat al Prior did mossén Francisco Gil y Gusep Sorolla, clavari y a Blay Carseller, basiner; y així mateix se li prometé, per lo dit reverent capítol, 20 lliures de estrenes.

Y per la memòria, continue lo did capítol en did dia, mes y añ.

[1700]

[39v] A 3 octubre 1700, se ajuntà capítol per a la extracció de càrrechs de la confraria, presents retor, clero, justícia y major part de confreres del número; y en ell foren nomenats: mossén Pere Prats, prior; Jaume Figols, clavari, y Julià Franch, baciner.

Y per a que conste, ho continue dits dia, mes y any.
Pere Juan Carbó, prevere, prior.

[1701]

A 3 giner 1701, presents lo reverent retor y clero y justícia y jurats y la major part dels confreres del número de Nostra Señora del Roser, foren admesos a dita confraria de número, ço és: Pasqual Agramuntell, per Josep Sorolla, notari diffunt; y Pere Sentapau en lloch del quòndam Pere Sentapau d'en March, son pare.

Y en fee o continue dits dia, mes y any.
Pere Prats, prevere, prior.

[40] A 26 juny 1701, junts los reverents retor y clero, justícia y jurats y la major part dels confreres del número de Nostra Señora del Roser en capítol; per la major part de aquell, fonch admés a confrare de dit número, Jaume Eixarch, per mort de Francés Gil:

Y en fee o continue dits dia, mes y any.
Pere Prats, prevere, prior.

[40] A 2 de Octubre 1701, juntat capítol y presents lo reverent retor y clero y magnífichs justícia y jurats y major part de confreres de Nostra Señora del Roser; per la major part de tots, (com ya fos nomenat mossén Matias Tena en prior)

elegiren a Jaume Barrachina en clavari) y confirmat Julià Franch per baciner, fons per los sobredits

Y per memòria, ho continue yo, el infraescrit, en los dits dia, mes y any.
Pere Prats, prevere y prior.

ORDINACIÓ QUE ES DIGA LO ROSARI.

Los mateixos dia, mes y any, lo dit reverent y magnífich capítol, féu determinació y resolgué, que ha expenses de aquella, se diga lo rosari en la capella de Nostra Señora del Roser en les festivitats principals dels Dumenges de la Rosa y del Rosari, ab assistència de tots los reverents residents del clero, assignant a cada interesent sis diners de distribució, mentres la confadria [*sic*] tinga effectes pera fer-o celebrar y ab què es diga la *Salve* cantada.

Prats *praedictus*.

[1702]

[40] A 30 settembre 1702, se juntà capítol per mossén Macià Tena, prior, assistint retor, clero y la major part dels confreres de Nostra Señora del Rosary, el qual proposà que, per mort de Pere Casanova, notari, y Grabiell Guardiola, vacaven dos confreres del número, y que en son lloch presentava a Jusep Polo, notari, y Pere Barrachina; quedant admissos per la major part del capítol.

Perquè la memòria se continue, a dia, mes e any *ut supra*.
Tena, prior.

A 3 de octubre, se juntà capítol per mossén Macià Tena, prevere, prior, a fi de nomenar oficials de la Confraria de Nostra Señora del Rosari; assistint en ell retor, clero, justícia, jurats y la major parts del confreres; quedant en aquell clets: per a prior, mossén Gabriel Antolí; per a clavari, Jaume Polo, y per a baciner, Jusep Sorribes.

Es continuà per la memòria, dia, mes e any *ut supra*.
Tena, prior.

[1703]

[40v] A 1 giner 1703, se juntà capítol per mossén Gabriel Antolí, prior, assistint retor, clero, justícia, jurats y la major part de confreres, se proposà que, per mort de Geroni Gil vacava un confrare; presentant en aquell lloch a Jusep Albalat, familiar del Sant Offici; y quedà confrare, elet per la major part.

Y per a memòria, es continuà, dia mes y any *ut supra*.
Antolí, prevere, prior.

A 3 octubre 1703, fons juntat capítol en lo fossar de la present vila, a fi de fer extractió de càrrechs per a la Confraria de Nostra Señora del Roser; assistint en aquell, retor, clero justícia, jurats y la major part dels confreres; y per mi, Gabriel Antolí, prevere prior, fons nomenat, en prior, lo reverent mosén Bauthista Agramuntell, prevere; y per a clavari fons nomenat Jusep Fígols, y per a baciner, Jusep Cortés.

Y per la memòria, ho continue dia *ut supra*.
Antolí, prevere, prior.

[1704]

En lo dia primer de giner del añ 1704, fonch juntat capítol dels confreres de número de Maria Santíssima del Rosari; ab assistència del retor, clero, justícia y jurats de la villa de Sinchtorres, per a elegir confreres de número de la dita confraria, per mort de Chistòfol Santapau. Y per el, per la maior part, fonch elegit per confrare de número, Basílio Antolí.

Miró, retor, *pro priore*.

[41] A trenta de juliol, fonch ajuntat capítol dels confreres de número de Maria Santíssima del Roser, ab assistència de retor, clero justícia y jurats, per a elegir confrare de número de la confraria de Maria Santíssima del Rosari, per mort de Don Joseph Costa. Y per dit loc vacant fonch elegit confrare de número, Geroni Boix.

Miró, retor *pro priore*.

En lo dia sinch de octubre de mil set-sens y quatre, fonch juntat capítol en lo fosal de la iglésia de Sinchtorres, a fi de elegir prior, clavari y basiner de la Confraria de Maria Santíssima del Rosari, assistint a dit capítol, retor, clero, justícia y jurats; y fonch nomenat per prior, lo reverent Jaume Polo; per a clavari fonch elegit Joseph Montargul, y per a basiner Geroni Boix;

Y per memòria, se continua dit capítol.

Miró, retor *pro priore*.

[1705]

A 1 de juny de 1705, se juntà y congregà capítol de Nostra Señora del Roser, per a la nominació de confrare de número, per la mort de el quòndam Jaume Fígols; y avents-se proposat en loch de dit difunt, Jusep Gil; per la magor part de dit capítol, quedà admés per confrare del número dit Jusep Gil.

Y per a memòria *in eventum*, yo, el infraescrit, de mà pròpia, continuí dit capítol, en lo dia sobredit y any, en Sinchtorres.

Ita est, mossén Jaume Polo, prevere, prior de dita confraria.

A 19 juliol de 1705, fonch juntat lo capítol de Nostra Señora del Rosari, y fonc proposat que, per mort de Gaspar Albalad, falta un confrare de el número; y que es proposava, per mort de el sobredit Gaspar Albalad, Patrício Querol. Y avents-se votat dita proposta, quedà admés lo dit Patrício Querol per la magor part de dit capítol.

Y per a memòria, en dit dia, mes y any, continuí dit capítol, en Sinchtorres.

Ita est, mossen Jaume Polo, prevere, prior de dita confraria.

[41v] A 4 de octubre de 1705, fonc juntat lo capítol de Nostra Señora del Roser de la present villa, ab la assistència del señor retor y dels señors confreres, per a fer elecció de càrrechs per a el any segent. Y fonc nomenat en prior, el reverent mossén Pere Juan Carbó, en clavari, Jaume Barrachina.

Y per a memòria *in eventum*, continuí dit capítol, en Sinchtorres, en dit dia, mes y any.

Ita est, mossén Jaume Polo, prevere, prior de dita confraria.

[1706]

A 3 de octubre de 1706, se ajuntà capítol per a la extracció de càrrechs de la Confraria de la Mare de Déu del Rosser, presents retor, clero, justícia y jurats y

major part dels confreres del número. Y en primer lloch, foren admessos a dita confraria, de número: el señor Macià Guardiola, jurat quart, per mort de Pasqual Agramuntell, difunt; y el señor Jusep Cortés, menor, en lloch de Jaume Polo, major. Y después, fonch nomenat: per a prior, el señor mossén Pere Guardiola; y per a clavari, el señor doctor Miguel Gil, justícia; y per a baciner, el señor Jusep Albalat.

Y per a que conste la veritat de tot, o continue dits dia, mes y any *ut supra*. Mossén Pere Juan Carbó, prior.

[1707]

A 2 de octubre 1707, fonch juntat lo capítol de Nostra Señora del Roser de la presén vila, ab l'assistència del señor retor y demás reverens y demás confreres, per a fer elecció de càrrechx per a el añ segent. Y fonc nomenat: per a prior, el reverent mosén Grabiell Antolí, i per a clavari, Don Antoni Costa, y en baciner, lo matex Jusep Albalat.

Y per a memòria *in eventum*, continuí dit capítol, en Sinctorres, en dit dia, mes y any.

Ita est, mossén Pere Guardiola, prior.

[1708]

[42] Als 15 agost 1708, fonch juntat capítol en lo fosal de la iglésia de la present vila de Cincorres. Sent proposat en aquell, com, per la mort de Jusep Fígols, Jeroni Fígols, Chochín Antolí y Pere Sentapau y Jusep Royo, vacaven cinch confreres del número de Nostra Señora del Roser. Y en lloch de aquells foren elets y aprovats Domingo Niñerola, notari, Miguel Eixarch, Pere Martí, Miguel Climent y Pere Artola.

Y per memòria, es continua dia, mes y any *ut supra*. Antolí, prevere, prior.

Als 7 octubre 1708, fonch juntat capítol en lo fosal de la iglésia de la vila, y proposat en aquell per mi com, per mort del quòndam Juan Carceller, vacava uno del número de la Confraria de Nostra Señora del Roser, y que per aquell, se havia presentat Antoni Borràs. Y per la major part, fonch quedat confrare elet y aprovat. Y havent passat a la nominació de càrrechs, fonch nomenat en prior, lo reverent mossén Francisco Jil, prévere, y clavari, Jusep Polo, bal·le, y baciner, Felip Escuder.

Y per la memòria hu continue dia, mes y any *ut supra*. Antolí, prevere, prior.

[1710]

[42] Als 6 de juliol 1710, fonc juntat capítol en lo fosal de la present vila de Sinctorres, sen proposat com, per mort de Jusep Antolí y Miquel Hixarch y Jusep Polo de n'Antoni, vacant tres confreres del número de la Confraria de Nostra Señora del Roser. Y en lloch de haquells, foren nomenats y aprovats: Mariano Sentapau y Jusep Antolii de Antoni y Miquel Piquer.

Y per memòria del esdivinidor, es continua dit capítol, dit dia, mes y añ 1710.

[42v] A 5 de octubre de 1710, fonch juntat capítol en lo fosal de la present yglésia; y fonc proposat, y fer helecció de càrrecs per a el añ segent, per a prior, al

reverent mossén Grabiell Antolli, y per a clavari, Juseph Polo, notari, y per a baciner, Basilio Antolli. Y foren abonats, per la magor part del capítol, foren preposats per mi, mossén Pere Guardiola, prior.

Y per a que conste, el continue lo dit capítol, en dit dia, mes y añ, en Sinctorres.

Mossén Pere Guardiola, prior.

[1711]

A 6 Octubre 1711, en lo fosal de la present iglésia, fonch juntat capítol per mi, Gabriel Antolí, prevere prior. Assistint retor, justícia y jurats, clero y major part de confreres. Y fonch proposat, en dit dia se acostuma fer elecció de càrrechs per a la Confraria de Nostra Señora del Roser, y que nomenava: per a prior, al reverent mossén Jaume Polo, y per a clavari, Jusep Sorribes, y baciner, Mariano Sentapau.

Y per a memòria hu continue dit dia, mes y any *ut supra*.
Gabriel Antolí, prevere prior.

[1712]

[43] A 2 de octubre de 1712, en lo fosal de la present iglésia, fonc juntat capítol de Nostra Señora del Roser. Assistint en ell, lo reverent Isodoro Miró, retor de dita parrochial iglésia, y magor part dels confreres de dita confraria; y fonc proposat com, per mort de Jusep Polo, bal·le, falta confrare per a el número dels confreres de dita confraria; y que en son lloch se presentava Marcelino Polo. Y avents-se votat dita proposta, quedà dit Marcelino Polo admés per confrare del número de la present confraria, per la magor part de dit capítol.

Y per a memòria *in eventum*, en dits dia, mes y any, continuí el dit capítol, en la iglésia de la present iglésia.

Mossén Jaume Polo, prior.

En dit dia 2 de octubre de 1712, estant junt dit capítol, después de aver fet la nominació de dit confrare, fonc proposat per mi, el infraescrit, que en semblant dia, se acostumava fer nominació de oficials per a el govern de dita confraria per a el any segent. Y fonch nomenat per a prior, lo reverent mossén Jusep Pallarés; y per a clavari, foren proposats els señors: Don Antoni Costa y Jaume Barrachina; y per a magorals: Jaume Eixarch y Jusep Antolí de Antoni. Quedaren nomenats, per la magor part de dit capítol, el señor Don Antoni Costa per a clavari, y Jusep Antolí per a baciner de dita confraria.

Y per a que conste *in eventum*, continuí lo present capítol, en dit dia 2 de octubre de 1712, en la present iglésia.

Ita est, mossén Jaume Polo, prior.

[1713]

En la dominica de octubre del añ 1713, fonc convocat capítol de la *Confradria de Nuestra Señora* del Rosari, per nomenar oficials de dita *confradria*. Y foren nomenats: el señor Don Luís Costa, per a clavari, y Jusep Antolí, per a basiner, y el reverent mossén Jusep Pallarés, per a prior.

[1714]

Y per a el año 1714, foren nomenats officials per a dita cofadria, el reverent mossén Valentí Beneyto, presbítero, per a prior; per a clavari, Miguel Gil, y per a vaciner, Pere Montargull.

Y perquè conste lo dit capítol, se continue en lo *Libre del Capítols*.

Ita est, mossén Joseph Pallarés, prior.

[43v] A 7 de octubre del año 1714, fonch juntat capítol en lo fossar, lloc acostumat per a la extracció de càrrecs de la cofadria de Nuestra Señora del Rosarii, assistín retor, clero, vila i la major part de confreres. Y per mi, Valentí Beneyto, prevere prior, fons nomenat prior, lo reverén mossén Joseph Penarroya; y per a clavari, Joseph Albalat; y per a baciner, Miquel Piquer.

Y per a memòria, lo continue en lo *Libre del Capítols*, dit dia, año, *ut supra*. Mossén Valentí Beneyto, prevere, prior.

Axí mateix, en lo dia añ *ut supra*, se proposaren per a confreres, per a dita confraria: Josep Sorita, texedor, Josep Royo, llaurador, y el doctor Febrer; per mort de Antoni Borràs, de Josep Cortés, major, y de Antoni Sorolla; assistín al capítol los supradits. Y quedaren, per la major part, los dits propossats, en esta diferència: que si el doctor Febrer muda de conducta, puga el prior de dita confraria ajuntar capítol per a nombrar altre en son lloc, com se a parlat en lo capítol que se admeté consentir dit doctor Febrer.

Y per a que conste y no i axa reholució alguna, se a notat en lo *Libre dels Capítols*, dit dia, añ *ut supra*.

[1715]

A 6 de octubre del año 1715, fonch juntat capítol en lo fosal de la present iglésia, lloc acostumat per a la extracció de càrrechs de la Confraria de Nuestra Señora del Roser, assistint retor, clero y vila y la mayor part dels confreres. Y per mi, mossén Joseph Penarroya, prior, fonch proposat: per prior, a mossén Grabiél Antolí, prévere; per clavari, a Don Lluís Costa; y per baciner, a Julià Franch.

Y per a memòria, heu continue en lo *Llibre dels Capítols*, did dia, año *ut supra*.

Don Joseph Penarroya, prevere, prior.

[1716]

[44] A 18 abril 1716, fonch juntat capítol de la Confraria de Nostra Señora del Roser en lo fosal de la present vila, assistín retor, clero, justícia y jurat com la major part dels confreres. Y fonch proposat com, per mort del quòndam Jusep Antolí de Antoni, es proposava Marco Sanjuan. Y quedà admés confrere, per la major part.

Y per a memòria hu continuí, dia *ut supra*. Antolí, prevere, prior.

A 4 octubre 1716, fons juntat capítol, per a fer elecció de càrrechs. assistint rector, clero, jurats y major part de confreres, quedant elets: prior, mossén Pere Guardiola; clavari, Jusep Jil, y baciner, Pere Martí.

Y per memòria hu continuí, dia *ut supra*. Antolí, prevere, prior.

[1717]

A 3 hoctubre del any 1717, fonch juntat capítol en lo fosar de la presén higlésia, lloc acostumat pera fer helecció de càrrechs de la Confraria de Nostra Señora del Roser. Asistiren retor y clero y la vila y la magor part dels confreres. Per mi, Guardiola, presbítero, prior, fone nomenat: prior, lo reverent mossén Salvador Barrachina; per a clavari, Joseph Sorribes, y per a baciner, Marcellí Polo.

Y per memòria, lo continue en lo *Llibre dels Capítols*, dit dia, añ *ut supra*. Mossén Pere Guardiola, *presbítero*.

[1718]

[44v] *En 6 de junio 1718, se juntó capítulo de Nuestra Señora del Rosario, para elección y nombramiento de tres cofadres del número; y fueron elegidos, por muerte de Gerónimo Barrachina, a Gerónimo Balager, sastre; y por muerte de Pedro Sentapau a Manuel Antolí, y por muerte de Felipe Escuder se eligió a José Milián, y todos tres quedaron electos por la mayor parte de los cofadres. Dit dia y añ.*

En 1 de octubre del año 1718, se juntó capítulo como es costumbre en el sementerio, para ellección, y nombramiento de oficios de nuestra Señora del Rosario; con hazistencia del reverendo clero, villa y todos los cofadres, y fueron nombrados por mi, mosen Salvador Barrachina, prior de dicha cofadría, por prior deste año al muy reveredo mosen Valentín Beneyto, por clavario quedó el señor Don Luís Costa, y por bacinero a Juan Barrachina; y para memoria se continua.

[1719]

A 1 de octubre 1719 se juntó capítulo de la Cofadría de Nuestra Señora del Rosario en el cementerio, lugar acostumbrado, para elegir oficiales para el año 1720, asistiendo retor, clero, villa y mayor parte de cofadres, y fué nombrado por mi, mosen Valentí Beneyto, para el año 1720 prior mose Pedro Guardiola, clavario, Marco Sanjuan y basinero Juan Barrachina y para que conste lo continué dicho día, año, ut supra.
Mosen Valentí Beneyto, prior

[1720]

A 5 de mag de 1720, ce juntà capítol per fi de nomenar confrare de dita confraria, per la mort de Joseph Sorribes. Y es presentà Nàsio Guardiola, y quedà, per la magor part, confrare.

Y per a que conste, ho sente lo matex dia, y añ, per mi:
Mossén Pere Guardiola, prior.

[45] *A 6 de hoctubre de 1720, se juntó capítulo de la Confraria de Nostra Señora del Roser en el cementerio, lugar acostumbrado para elegir oficiales para el año 1721, con acistencia del reverento clero y de los señores hofisiales y la mayor parte de los cofadres y fué nombrado para prior Presbítero Joseph Penarroja y para clavario Jusep Polo y para bacinero Joseph Sorita, texedor y para que conste lo continué dicho dia y año.*

[1721]

En 18 de guliol del any 1721, juntí capítol, com a prior que em trobre de la lloable Confraria de Nostra Señora del Roser de la present parroquial de Cinchtorres, per a nomenar confrare del número, per mort de Gironi Boix, y avén-se presentad Joseph Sorolla, tigidor; fonch admés per vot de did capítol; y per a que conste, fas la present relació, en did dia y any.

Ita est. Don Joseph Peñarroja, prevere y prior.

En 5 del mes de octubre, fonch juntad capítol per a nomenar confrare del número de Nostra Señora del Roser, per mort de Jaume Barrachina, y havén-se presentad Joseph Antolí de Pasqual, fonch votad per la mayor part dels confreres, y fonch admés.

Y per a que conste, fas la present relació, en 5 de octubre del any 1721.

Ita est. Don Joseph Peñarroja, prior.

En 5 de octubre de 1721, fonch juntad capítol de la lloable Confraria del Roser en lo fosal de la present iglésia, ab assistència de rector y clero y la magor part dels confreres, per a elegir nous oficials per a el any segent, y forent notads y elegits: per a prior, al reverent mossén Valentí Beneyto; per a clavari, a Pere Martí, y per a baciner, a Joseph Sorolla, tixidor.

Y per a que conste, o continuí en did dia y any.

Ita est: Don Joseph Peñarroja, prevere prior.

[1722]

[45v] A 4 de octubre 1722, fonhc congregat en lo fossar, lloc acostumat per a nomenar officials de Nostra Señora del Rosser; y assí fonc nomenat: per a prior, mossén Salvador Barrachina, y per a clavari, per la mayor part, a Joseph Albalat, y per a baciner, a Joseph Milian.

Y per a que conste, lo continue en el *Libre de Capítols*, a 4 de octubre 1722. Mossén Valentí Beneyto, *presbítero* y prior.

[1723]

A 6 de maig 1723, se congregaren los confreres de Nostra Señora del Roser en lo fosal, per a nomenar basiner, y fonch elegit Gironi Balager, sastre, per aver mort Gusep Milian; y així mateix se presentà per a confrare, Gusep Fígols de Francés, y quedà elegit per la magor part dels confreres.

Y per a memòria, se escriu en lo *Llibre dels Confreres del Número*, a 6 de maig 1723.

Mossén Salvador Barrachina, prior.

En 3 de octubre 1723 se guntà capítol com és costum, per a nomenar oficials y càrregs de Nostra Señora del Roser, *con la hazistencia del reverendo clero, villa y confadres*, y fong aprobat per a prior *el reverendo* mossén Grabiél Antolí, per a clavari, Miguel Gil de la Torre, ciutadà, y per a basiner, Gusep Fígols de Francés.

Y per a que conste, lo continue en dit dia y añ.

Mossén Salvador Barrachina.

[1724]

[46] *En 7 de mayo del año 1724 se juntó capítulo, como es costumbre, en el sementedrio de la presente iglesia por mi el doctor Pedro Marín, presbítero y*

prior, en el qual ajuntamiento intervino el cura, el muy reverendo clero y regidores y la mayor parte de cofadres de Nuestra Señora del Rosario, y por muerte de Miguel Piquer fue propuesto cofadre de dicha cofadria Joseph Borrás y fue admitido por cofadre de dicha cofadria por la mayor parte de los convocados.

Y para que conste lo dicho, se escribe en el Libro de los Cofadres de la Virgen del Rosario, cofadre del número, elegido a 7 de mayo del año 1724.

El Doctor Pedro Juan Marin, prior.

A 1 de octubre de 1724, fons juntat capítol de la Confraria de Nostra Señora del Roser, assistint lo reverent Isidoro Miró, retor de la present parroquial y demás beneficiats y ab assistència de Don Luís Costa, alcayde magor y dels tres regidors y la magor part dels confreres del número; y foren proposats per a prior, lo reverent mossén Pere Guardiola, y per a clavari, los magnífichs Don Luís Costa y Marco Sanjuan; y quedaren elets per a clavari, Marco Sanjuan; y [a]ixí mateix foren proposats per a baciner, Juan Sebastià y Pere Artola; y quedà elet Juan Sebastià.

Y per a que conste, he continuat lo present capítol, en Cinchtorres, en los susdits dia, mes y año.

Ita Mossén Jaume Polo, prior substituït, per la ausència del doctor Pere Juan Marín.

[1725]

A 7 de octubre de 1725, se juntà capítol com se acostume, per a nomenar oficials y càrregs de la Cofadria de Nostra Señora del Roser; *con hasistencia del reverendo clero y de los señores rejidores y la mayor parte de los cofadres fue helegido para prior el reverendo mosen Juan Carbó y para clavarario Joseph Jil y para Basinero Manuel Antolí, fueron helegidos por la mayor parte del capítulo.*

Y per a que conste, lo continue en dit dia y año.

Mossén Pere Guardiola.

[1726]

[46v] A 6 de octubre 1726, se guntà capítol com és costum, per a nomenar oficials y càrrechs de Nostra Señora del Roser, ab la assistència del reverent clero, vila y confreres, y fons aprovat: per a prior, el reverent Doctor Valentí Beneyto; per a clavari, Juan Barrachina, y per a baciner, Ignàcio Guardiola.

Y per a que conste, fas la present relació, en dit dia y año.

Carbó, prevere prior.

[1727]

A 5 de octubre 1727, se guntà capítol com se acontume, per a fer extracció y nomenació de càrrechs y oficials pera la Confraria de Nostra Señora del Rosarií, ab assistència del retor y demás residens, alcalde, rechidors y la mayor part dels confreres; y fons aprovat: per a prior, el reverent mossén Gusep Penarroja; per a clavari, Pere Montarayull, y per a baciner, Gusep Borràs de fray Eximeno.

Y per a que conste, lo fermo en dit dia y año, *ut supra*.

Mossén Valentí Beneyto, prior.

[1728]

[47] Dia 3 de octubre del año 1728, se guntà capítol dels confreres de Nostra Señora del Roser com és costum, per a nomenar y elegir officials y càrrechs per a el bon govern de dita confraria, ab assistència de rector y clero, alcalde y regidor y la mayor part dels confreres; y fench aprobat: per prior, al reverent I^o el doctor mossén Salvador Barrachina, prevere, y per a clavari, a Miquel Gil, ciutadà, y baciner, a Joseph Antolí, perayre.

Y per a que conste, fas la present relació, en did dia y any, en Cinchtorres.
Don Joseph Peñarroja, prevere.

En este mismo año de 1728, fueron admesos per a confreres del número de la lloabre Confraria de Nostra Señora del Roser: Juan Climent de Lleonor y Joseph Climent de Lleonor.

Y per a que conste, fas la present relació, en Cinchtorres, dia 3 de Octubre de 1728.
Don Joseph Peñarroja, prevere.

[1729]

Día 2 de Octubre 1729, se juntó capítulo de los cofadres de Nuesra Señora del Rosario para oficiales para dicha cofadria, con asistencia del reverendo retor y clero y los señores alcalde y regidores y mayor parte de los cofadres y fue elegido por prior al reverendo mosen Gaspar Guardiola, por clavario al señor Marcelino Polo, y por basinero a Joseph Climent.

Para que conste se continua en dicho día, mes y año.
Salvador Barrachina.

[46v] Se helegí, per la magor part de confreres de Nostra Señora del Roser, per confrare, a Pere Guan Polo, en Giner 1729.

Y per a que conste, continua el dit capítol.
Salvador Barrachina, prior.

[1730]

[47] En 29 de mayg de 1730, fong guntad capítol, en la magor part de confreres, per a elegir confrare de Nostra Señora del Roser, y se admití per confrare a Visent Bayerri.

Y per a que conste al sobredit capítol.
Mossén Gaspar Guardiola, prior.

En 1 de octubre 1730, se guntà capítol dels confreres de Nostra Señora del Roser com és costum, en lo fosar; ab l'acistència del reverent clero, vila y la magor part dels confreres, per a nomenar càrrechs. Y fench aprobat per a prior, al reverent mossén Guan Carbó; per a clavari, a Pere Martí, y per a basiner, a Pere Guan Polo.

Y per a que conste, fas la present relació, en dit dia y any.
Mossén Gaspar Guardiola, prior.

[47v] En 1 de Setembre de 1730, fong guntad capítol, en la magor part de confreres, per a helegir confrare de Nostra Señora del Roser; y se admití per confrare a Joseph Eximeno de Grabiell.

Y per a que conste al sobredit capítol.
Mossen Gaspar Guardiola, prior.

[1731]

En 18 de mars 1731, fonch juntat capítol de la Confraria de Nostra Señora del Roser en la Confraria de esta vila, a on se acostume a tenir dites juntes, assistint preveres, Vila, y la magor part de confreres, y fonch proposat per mi, com a prior, que el difunt mossén Pere Juan Carbó deixava 25 lliures a dita confraria, ab lo càrrech de haver de dar lo basiner de dita confraria, llum a tot lo clero, mentres cantaven la Salve y goix, tots los diçaptes del any, y quatre siris al altar; y además, en la Octava de la Asumpció, haver de dar oli per a cremar la llèntia, de nit y de dia ² ojo, mentres se cante Salve y Goix, també ensesa la llàntia/. Y se resolgué que en lo que señalava, so és, en les 25 lliures, no y avia per a tot este gasto, y que no se admitia. Y entonses se manà al basiner posara tota la sera en lo altar, y se cantara la Salve y goix, per a veure quant era menester; y es féu axí, y es resolgué donara 40 lliures a la confraria y se admetria, pues eren menester per a tot este gasto. Y resolgueren los administradors que les donarien a la confradria y que traurien decret per a poder-o fer.

Y per ser veritat, o continue, assí, dit dia, mes y any.

Mossén Juan Carbó, prior.

[48] En 1 de Octubre 1731, se guntà capítol con és costum, per a nomenar officials y càrrechs de Nostra Señora del Roser, ab la assistència del reverent clero, vila y confreres, y fonch aprovat: per a prior, el reverent mossén Antoni Gil, per a clavari, Joseph Albalat, y per a basiner, Juan Climent.

Y per a que conste, fas la present relació, en dit dia e any.

Carbó, prevere prior.

[1732]

A 1 de giner de 1732, se juntà capítol en la confraria per mossén Antoni Gil, prior de la confraria de Nostra Señora del Roser, assistint los reverents retor y clero y els magnífichs justícia y jurats y la magor part de confreres, se proposà que, per mort de Joseph Roio, vacava un confrare; presentant en aquell lloch a Julià Franch menor, y quedà confrare elet y aprovat per la magor part.

Y per a memòria, es continue dia, mes y any *ut supra*.

Mossén Antoni Gil, prior.

A 5 de octubre de 1732, se guntà capítol com és costum, per a nomenar officials y càrrechs de Nostra Señora del Roser, ab assistència dels reverents retor y clero, justícia, regidors y la magor part dels confreres, y fonch aprovat: per a prior, el reverent mossén Gaspar Guardiola; per a clavari, Ignacio Guardiola, y per a baciner, Julià Franch, menor,

Y per a que conste, fas la present relació en dit dia, mes e any.

Mossén Antoni Gil, prevere, prior.

[1733]

A 3 de maig de 1733, se aguntà capítol en lo fosal, per mossén Gaspar Guardiola, prior de la Confraria de Nostra Señora del Roser, acistint los señors reverent retor y clero y els magnífichs justícia y jurats y la magor part dels confreres, se proposà que, per la mort de Pasqual Antolí, vacava un confrare, y

² El fragment entre barres figura al marge del ms.

presentan-se en aquell lloch el señor Don Gaume Guseph Sanjuan. Y quedà confrare elet y provat per la magor part.

Y per a memòria es continue dia, mes y any *ut supra*.

Mossén Gaspar Guardiola, prior.

A 19 de Guliol de 1733, se aguntà capítol en lo fossar, per mossén Gaspar Guardiola, prior de la Confraria de Nostra Señora del Roser, ascistint los señors reverents retor y clero y els magnífichs gustícia y gurats y la magor part del confreres, se proposà que, per la mort de Pere Artola, vacava un confrare, y presentan-se en aquell lloch a Grabiell Martí. Y quedà confrare elet y aprovat per la magor part.

Y per a memòria, es continue, dia mes y any *ut supra*.

Mossén Gaspar Guardiola, prior.

A 4 de octubre 1733, se ajuntà capítol com és costum, en lo fosal per a nomenar officials y càrrechs de Nostra Señora del Roser, ab l'acistència de els reverents retor y clero, justícia, regidors y la magor part de els confreres, y fonch nomenat: per a prior, al reverent mossén Salvador Barrachina; per a clavari, Juan Barrachina, y per a baciner y tenen per bo al mateis sobredit Gulià Franch, menor.

Y per a que conste, fas lo present capítol, en lo mateis dia y any.

Mossén Gaspar Guardiola, prior.

[1734]

A 4 de octubre de 1734, se aguntà capítol en lo fosal d'esta iglésia, per a nomenar officials de Nostra Señora del Roser, clero, gustícia, regidors y la magor part de confreres del número, y fonch nomenat: per a prior, al reverent mossén José Soler; per a clavari, al señor Pere Montragull, y per a basiner se nomenà al señor Gulià Franch menor.

Y per a que conste, fas lo present capítol, en Cinctorres, dit dia y añ.

Mossén Salvador Barrachina.

[1735]

[49] A 2 de octubre de 1735, se aguntà capítol en lo fosal d'esta iglésia, per a nomenar officials de Nostra Señora del Roser, ab acistència dels següents recidents: Don Joseph Penarroja, Carbó, Barrachina, Guardiola, Eiximeno y Gargallo, preveres, y los magnífichs justícia y gurats y la magor part dels confreres. Y fonch nomenat: per a prior, al reverent mossén Antoni Gil, prevere; per a clavari, al doctor Gaume Guseph Sanjuan y per a basiner al señor Eiximeno Juseph.

Y per a que conste, fas lo present capítol, en Cinctorres, dit dia y any.

Mossén Joseph Soler, prevere.

[1736]

A 1 de octubre de 1736, fonch juntat capítol de la Confraria de Nostra Señora del Roser en lo fosal de la present villa, per a nomenar official y càrrechs, ab la asistència dels reverents rector y clero, justícia, regidors y magor part de confreres, fonch nomenat: per a prior, al reverent mossén Gaspar Guardiola, per a clavari, Marcelino Polo, y per a baciner Pere Juan Polo.

Y per a que conste, fas la present relació, en dit dia, mes e any.

Mossén Antoni Gil, prior.

En lo mateix dia, mes e any y capítol, fonch proposat per lo doctor Vicent Esteller, retor, que si tenia per bé la dita confraria del Roser, de donar cera, per a llegir un punt de oració después de concluït lo rosari. Y fonch determinat, per la magor part dels confreres, de donar, mentres tinga per a poder-la donar, no fent falta per a les obligacions precises de la confraria.

Y per a que conste, fas la present relació, en dit dia, mes e any.
Mossen Antoni Gil, prior.

[1737]

A 6 de octubre de 1737, fonch guntad capítol de la Confraria de Nostra Señora del Roser, en lo fosal de la present vila, per a nomenar officials, ab la acistència dels reverens retor y clero, gustícia, regidós y magor part dels confreres, y fonch nomenad: per a prior, al reverent mossén Juan Eiximeno, per a clavari, Gaume Eixach, y per a baciner Macià Guardiola.

Y per a que conste, fas lo present capítol, en lo mateix dia, mes y any.
Mossén Gaspar Guardiola, prior.

[1738]

[49v] *En el día 26 de Mayo 1738, juntos y congregados en la cofadría, el reverendo clero, los señores magníficos y la mayor parte de los cofadres del número de la loable Cofadría de Nuestra Señora del Rosario, en forma capitular, como la han de costumbre para tratar las cosas de la cofadría, por mí, el infrafirmado prior fué propuesto al dicho capítulo como, por muerte de Marcelino Polo qº cofadre del número, se presentava en su lugar a Thomàs Casanova, labrador, a que se votó y resolvió por la mayor parte de los cofadres eligiendo, admitiendo y abonando al antepresentado por cofadre del número de dicha cofadría.*

Y para que conste, firmé dicha determinación, en dicho dia, mes y año; de que doy fe.

Mosen Juan Eiximeno, prior.

[1749]

[54] Dia 1 de Giner de 1749, se guntà capítol en lo fosal de esta parroquial iglésia de Cinthorres; en asistència del señor retor, clero, alcalde y la magor part dels confreres de Nostra Señora del Roser; y fonch proposat per mi, prior de diata confraria, que per mort de Basílio Antolí, confrare del número, se presentava per a confrare del número de Nostra Señora del Roser, Juseph Mesquita menor. Y avén segut tot lo capítol, unànime y conforme en la aprovació, quedà per uno de dits confreres. Deposità sis sous, limosna de tres misses per la ànima de dit confrare difunt.

Y per a que conste, lo continue dit dia, mes y any.
Mossén Antonio Gil de la Torre, presbítero prior.

[ACTES DE LES VISITES DE PRIORS DE CONVENTS DOMINICANS A LA CONFRARIA DEL ROSER DE CINCTORRES]

[1624]

Yo, fray Antonio Tonda, prior del convento de Nuestra Señora del Rosario del lugar del Orcajo, de los frayles predicadores, confirmo todos los cofrades escritos en ese libro asta oy, que tenemos 12 de maio de 1624, y les admito a todos las gracias y indulgencia consedidas por los Sumos Pontífices a sobredicha cofradia; y orden nuestro, en fe de lo qual, firmo de mi mano.

Fray Antonio Tonda, prior.

[1625]

Jo, Fray Philipe Bru, prior del convento de Nuestra Señora del Rosario, del pueblo del Orcajo, de los frayles predicadores, apruebo i confirmo todos los confrades escritos en este libro asta el día de oi, y les admito las gràcias i indulgencias que dicha confradia tiene consedidos por los Sumos Pontífises. En nombre del Padre i del Hijo i del Spíritu Santo. Amén.

Oi, primero de agosto 1625

Philipe Bru, prior.

[1638]

Yo, fray Antonio Tonda, prior del convento de Nuestra Señora del Rosario de la villa del Orcajo, confirmo todos los cofadres escritos en este libro asta oy, que contamos en 11 de febrero de 1638 y admito y agrego a todas las gracias, privilegios y indultos de nuestra sagrada religión conforme los motu propios de los Sumos Pontífices, y assí lo firmo de mi mano.

Fr. Antonio Tonda, prior.

[1647]

[149v] De voluntat y llicència del pare Esteve, prior del Forcall, jo, mossén Jusep Guardiola, prior, confirme tots los sobre escrits confreres.

[1648]

El mro, fray Pedro Moliner, prior del convento de Nuestra Señora de los Reyes orden de Predicadores, de la villa de St. Matheo, predicando la quaresma de este lugar de Sinch Torres, en virtud del Capítulo General de Venecia, apruebo los firmo y admito a todos los supra escritos cofadres de Nuestra Señora del Rosario a todas las gracias y indulgencias, y por la verdad firmé el presente en Sinch Torres a 13 de abril 1648.

Fr. Pedro Moliner, mro y prior.ministro

[1664]

[201v] Yo, fray Gerónimo Satorres, prior y retor de la parroquial y convento de S. Vicente Ferrer de Ayodar, orden de Predicadores, y predicador de la quaresma en la villa de Sincorres, autoritate propia, confirmo y apruebo, todos los cofadres infra escritos hasta el año de 1664. A 14 de abril de dicho año y por la verdad lo firmo.

Fr. Gerónimo Satorres, qui supra

[1667]

[152v] Fray Jacinto Blanch, letor en theologia, del orden de Predicadores, conventual en el convento de Castellón de la Plana, en el año 1667, hallándose predicador de la quaresma de la villa de Sincorres, por la autoridad que los Sumos Pontífices an consentido a los tales, confirmo, apruebo y doi por buenos todos los cofadres escritos en este libro y los que escribirá el señor prior, que al presente es mosen Juan Casanova. En el nombre del Padre, Hijo, Espíritu Santo.

Fr. Vicente Benavent, prior.

[1680]

[201v] Fray Vicente Gómiz, prior del convento de N^a. S^a. del Rosario del lugar del Horcajo, orden de predicadores, autoritate propria, confirmo y apruebo y admito a las gracias de la Cofadria de N^a. S^a. del Rosario, a todos los cofadres hasta el día de oy retro escritos y aprovo todo lo dicho y doy toda mi autoridad al Sr. prior antedente, en nombre del Padre y del Hijo y del Espíritu Santo. Dada en este lugar de Sincorres a 1 de enero 1680.

Fr. Vicente Gómiz, prior.

[1692]

Yo, fr. Vicente Benavent, prior del Convento de N^a. Sra. del Rosario, orden de Predicadores, de la villa del Orcajo, estando en la villa de Sincorres registré el libro de la Cofadría de N^a. Sra. del Rosario, y viendo estavan las cosas conformes a los Decretos Apostólicos y determinaciones y ordinaciones de los Sumos Pontífices, y que los cofadres que estavan en él escritos estavan de legítima mano, por la autoridad de mi oficio y la que me es dada en esta parte por el R. Smo. P. M^o. General Fr. Antonino Cloche, dada por bullas pontificias, admito, confirmo y apruebo a todos los cofadres en él escritos, a todas la gracias e indulgencias de la Religión y de dicha cofadría. En el nombre del Padre y del Hijo y del Espíritu Santo, amen. En fe de lo qual firmé las presentes de propria mano, oy a 17 de octubre de 1692.

Fray Vicente Benavent, prior.

[1715]

[202] Fray Domingo Peraire, pro. del Convento de N^a. Sra. del Rosario y San Blas de la villa del Orcaxo, orden de Predicadores, hallándome en la villa de

Cintorres registré el libro de Nuestra Señora y viendo que 17 años ya que no se avía confirmado, admití y confirmé y aprobé a todos los cofadres en él escritos, a todas las gracias e indulgencias de la Religión y de dicha cofadría. En el nombre del Padre y del Hijo y del Espíritu Santo. Amen. En fe de los qual firmé las presentes de mi mano. Día 18 de enero de 1715.

Fray Domingo Peraire, pro.

Así mismo, nombro por prior de dicha cofadría a mosen Joseph Peña Roja, dándole mi facultad por la autoridad que tengo para que pueda escribir cofadres en el dicho libro, publicar las indulgencias y bendecir rosarios y rosas.

Fray Domingo Peraire, presbítero.

